

อนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า(พ.ศ. 2550-2559)

ปริญญานิพนธ์
ของ
ชมพูนุท ร่วมชาติ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
มีนาคม 2548

อนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า(พ.ศ. 2550-2559)

บทคัดย่อ
ของ
ชมพูนุท ร่วมชาติ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
มีนาคม 2548

ชมพูนท์ ร่วมชาติ. (2548). *อนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า* (พ.ศ. 2550-2559).

ปริญญาณิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริยุภา

พลสุวรรณ , รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่ , ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2550-2559) มีการดำเนินการวิจัย 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารงานวิจัย และการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครูเพื่อให้ได้คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์และสภาพของการผลิตครูในปัจจุบัน ระยะที่ 2 การศึกษาอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูโดยการประยุกต์ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบ EFR (Ethnographic future research) สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 16 ท่าน เพื่อให้ได้คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต ระยะที่ 3 การร่างอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูโดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ การสร้างกงล้ออนาคต (Future wheels) และการวิเคราะห์ผลกระทบภาคตัดขวาง (Cross impact matrix) มาเขียนอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตมี 4 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้ในสาขาวิชาที่สอนอย่างลึกซึ้งอย่างน้อย 2 สาขาวิชา ความรู้ในวิชาชีพครู และความรู้ทั่วไปในศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง 2) ด้านทักษะเฉพาะของแต่ละสาขาวิชา ทักษะวิชาชีพครูทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านคุณลักษณะของความเป็นครูในด้านคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณและบุคลิกภาพความเป็นครู 4) ด้านการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น

ลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคตควรมีทางเลือกให้กับผู้เรียนอย่างหลากหลาย โดยมีการจัดหลักสูตรเป็นบล็อก (Curriculum Block) ที่มีการบูรณาการภายในกลุ่มวิชาหรือบูรณาการระหว่างกลุ่มวิชา เพื่อมุ่งเน้นพัฒนาให้เป็นครูที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งทางด้านคุณธรรมจริยธรรมและทางด้านวิชาการ เนื้อหาสาระของหลักสูตรประกอบด้วย 5 สาระ คือ 1) การศึกษาและอัตลักษณ์ของครูไทย 2) ธรรมชาติของผู้เรียนและการเรียนรู้ 3) หลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนรู้ 4) นวัตกรรมและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และ 5) การวิจัย ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรเน้นการฝึกปฏิบัติโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School based) มีการผสมผสานทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติ ส่วนสื่อการเรียนการสอนที่ใช้ควรผสมผสานกันทั้งสื่อดั้งเดิมและสื่อสมัยใหม่ รวมทั้งแหล่งการเรียนรู้ที่อยู่ในสถาบันและอยู่ในชุมชน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ควรมีการประเมินตามสภาพจริง ส่วนการประเมินหลักสูตรควรใช้รูปแบบการวิจัยเชิงประเมินทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ และในการบริหารหลักสูตรควรมีลักษณะแบบการมีส่วนร่วมและมีการกระจายอำนาจ โดยมีคณะกรรมการที่รับผิดชอบประกอบด้วยบุคคลที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่ายทั้งภายในและภายนอกคณะครุศาสตร์

THE SCENARIO OF TEACHER PROFESSIONAL CURRICULUM
IN THE NEXT DECADE (B.E.2550-2559)

AN ABSTRACT
BY
CHOMPUNUT ROMCHAT

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Doctor of Education degree in Curriculum Research and Development
at Srinakharinwirot University

March 2005

Chompunut Romchat. (2005) . *The Scenario of Teacher Professional Curriculum in the Next Decade (B.E.2550-2559)* . Dissertation , Ed.D. (Curriculum Research and Development). Bangkok: Graduate School , Srinakharinwirot University.
Advisor Committee : Asst. Prof. Dr. Siriyupa Poonswan , Assoc. Prof. Dr. Wichai Wongyai , Asst. Prof. Dr.Ong-art Naiyapatana

This research aims at investigating the scenario of the teacher professional curriculum in the next decade (B.E.2550-2559). The investigation comprises 3 phases: (1) to survey the basic information via an in-depth interviews with stakeholders in the teacher profession curriculum and documentary concerning the current situation and ideal qualifications of teachers; (2) to evaluate prospectively via the EFR (ethnographic future research) of 16 experts interview the desirable qualification of teachers and teacher professional curriculum; (3) to sketch the scenario of the prospective teacher professional curriculum via the construction of future wheels and the cross impact matrix analysis.

The desirable qualifications of future teachers are following: (1) to obtain the expertise in at least 2 curriculum subject, in teaching profession knowledge, and in related general knowledge; (2) to obtain the practical skills in teaching the curriculum subjects, in teaching profession and in general teaching management; (3) to satisfy the moral and ethic teaching standard; (4) to involve in the community development.

The prospective teacher professional curriculum should provide various alternatives for learners by arranging the curriculum blocks with internal and external integration aiming at producing successful and desirable teachers in both ethical and academic aspects. In terms of contents, the curriculum should contain the learning of Thai teachers' characteristics, the nature of Thai students and learning, the curriculum and the management of the learning process, educational innovations and current information technology, and the research. In terms of activity, should be practicum in school based and combination of theory and practicum. In terms of media, both the classic and modern media instruments should be combined, and the utilization of local and institutional learning resources be emphasized. In terms of the measurement and evaluation should be authentic assessment. In terms of the curriculum evaluation, both the qualitative and quantitative research based on real situation should be concerned. More over, the curriculum management should stress at the participation and decentralize among curriculum committee members selected from inside and outside the faculty of education.

อนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า(พ.ศ. 2550-2559)

ปริญญานิพนธ์
ของ
ชมพูนุท ร่วมชาติ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
มีนาคม 2548

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

อนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า(พ.ศ. 2550-2559)

ของ
นางสาวชมพูนุท ร่วมชาติ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาดุริยบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2548

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ ดร.มนัส บุญประกอบ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญ แสนภักดี)

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย

จาก

ทุนอุดหนุนและส่งเสริมการทำปฏิญานิพนธ์ระดับปริญญาโท-เอก
ในสถาบันอุดมศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาอุดมศึกษา

และ

ทุนงบประมาณแผ่นดิน

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีเพราะผู้วิจัยได้รับความเมตตากรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริยุภา พูลสุวรรณ ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. วิชัย วงษ์ใหญ่ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยเหลือ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความสนใจและเอาใจใส่ ตลอดทุกขั้นตอนของการทำวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ และขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ดร.มนัส บุญประกอบและ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญ แสนภักดี คณะกรรมการสอบปากเปล่าที่ได้ให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ทำให้ปริญญานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัยในการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการบริหารหลักสูตร สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรทุกท่านที่ได้เมตตาให้ทุนสนับสนุนการทำปริญญานิพนธ์ “ทุนงบประมาณแผ่นดิน” และขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการของบัณฑิตวิทยาลัยที่ได้มอบทุน “ทุนอุดหนุนและส่งเสริมการทำปริญญานิพนธ์ระดับปริญญาโท-เอกในสถาบันอุดมศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาอุดมศึกษา” ให้ในการทำปริญญานิพนธ์

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้ข้อมูลและให้ข้อคิดเห็นอันมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการทำวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณาจารย์ ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์พี่เลี้ยง ตลอดจนตัวแทนจากชุมชนของโรงเรียนที่เป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย และขอขอบใจนักศึกษาครูและนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการให้ข้อมูล

ขอขอบคุณเพื่อนนิสิตปริญญาเอกสาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรรุ่นที่14 ทุกคนที่คอยให้กำลังใจในการทำวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ดร.กนกวรรณ เอี่ยมชัย ผู้เป็นกัลยาณมิตรที่มีความห่วงใย คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจผู้วิจัยในการศึกษาตลอดจนจบหลักสูตร นอกจากนี้แล้ว ขอขอบคุณบุคคลอื่น ๆ อีกหลายท่านที่ได้สนับสนุน ให้ความช่วยเหลือในการทำปริญญานิพนธ์ครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยมิได้กล่าวนามไว้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขออ้อมรำลึกพระคุณของบิดา มารดาที่ได้สนับสนุนการศึกษา ให้กำลังใจ กำลังทรัพย์ และรอคอยความสำเร็จของผู้วิจัยตลอดจนน้อง ๆ ทุกคน และขอขอบคุณอาจารย์โอภาส สุขหวาน คูคิดที่ให้กำลังใจ กำลังทรัพย์และรอคอยความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้

ชมพูนุท ร่วมชาติ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
ตอนที่ 1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับครู.....	10
ความหมายของครู.....	10
ความสำคัญและบทบาทของครู.....	11
คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ของประเทศไทย.....	12
คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ของต่างประเทศ.....	22
ตอนที่ 2 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตร.....	27
ความหมายของหลักสูตร.....	27
ความสำคัญของหลักสูตร.....	28
องค์ประกอบของหลักสูตร.....	28
ลักษณะหลักสูตรที่ดี.....	35
สิ่งกำหนดหลักสูตร.....	36
ผู้มีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตร.....	37
การพัฒนาหลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์.....	40
ลักษณะหลักสูตรผลิตครูในปัจจุบัน.....	41
ลักษณะหลักสูตรผลิตครูของต่างประเทศ.....	45
แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกหัดครูของสถาบันราชภัฏ.....	46
ตอนที่ 3 การวิจัยอนาคต.....	54
ความหมายของการวิจัยอนาคต.....	54
จุดมุ่งหมายของการวิจัยอนาคต.....	55
ลักษณะสำคัญของการวิจัยอนาคต.....	56
หน้าที่ของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาอนาคต.....	56
วิธีการทำนายอนาคต.....	56

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2(ต่อ) วิธีการวิจัยอนาคต.....	58
งานวิจัยที่ใช้วิธีการวิจัยอนาคต.....	65
งานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักสูตรในอนาคต.....	72
สรุปแนวคิดการวิจัย.....	86
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	88
ระยะที่ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน.....	90
ระยะที่ 2 การศึกษาอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู.....	120
ระยะที่ 3 การร่างอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู.....	122
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	127
ตอนที่ 1 ผลของการศึกษาความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับอนาคตภาพ ของหลักสูตรวิชาชีพครู.....	127
ตอนที่ 2 ผลการร่างอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู.....	127
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	194
ความมุ่งหมายในการวิจัย.....	194
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	194
สรุปผลการวิจัย.....	196
อภิปรายผลการวิจัย.....	201
ข้อเสนอแนะ.....	207
บรรณานุกรม.....	209
ภาคผนวก.....	227
ภาคผนวก ก.....	228
ภาคผนวก ข.....	232
ภาคผนวก ค.....	254
ภาคผนวก ง.....	258
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	288

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แนวคิดของนักการศึกษาไทยเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ก่อนการ ปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ.พ.ศ. 2542.....	13
2	คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์จากผลงานวิจัยในประเทศก่อนการปฏิรูป การศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.....	14
3	แนวคิดของนักการศึกษาไทยเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในช่วงการ ปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.....	17
4	คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์จากผลงานวิจัยในประเทศช่วงการปฏิรูป การศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.....	18
5	คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ของแนวคิดชาวต่างประเทศ.....	22
6	สรุปคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์.....	26
7	เปรียบเทียบลักษณะของการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางกับการเรียนการ สอนแบบดั้งเดิม.....	33
8	รูปแบบของหลักสูตร โครงสร้างและจุดเน้น.....	48
9	แสดงประเภทหลักสูตร.....	48
10	มาตรฐานของหลักสูตร.....	49
11	วิธีการจำแนกวิธีการศึกษานาถ.....	57
12	วิธีวิทยาการวิจัยของงานวิจัยในประเทศที่ศึกษานาถภาพในมิติต่าง ๆ.....	65
13	วิธีวิทยาการวิจัยของงานวิจัยต่างประเทศที่ศึกษานาถภาพในมิติต่าง ๆ.....	69
14	งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวกับหลักสูตรในนาถ.....	73
15	งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวกับหลักสูตรในนาถ.....	82
16	ประเด็นที่ศึกษาโดยจำแนกตามกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครู.....	96
17	รายละเอียดและจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	98
18	คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์โดยจำแนกตามกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร วิชาชีพครูที่ให้สัมภาษณ์.....	100
19	ระยะและขั้นตอนของการศึกษานาถภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู.....	125
20	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของ คุณลักษณะของครูในนาถด้านความรู้ในวิชาชีพครูกับรูปแบบของ หลักสูตรวิชาชีพครูในนาถ.....	135

บัญชีตาราง(ต่อ)

ตาราง		หน้า
21	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของ คุณลักษณะของครูในอนาคตด้านทักษะวิชาชีพครูกับรูปแบบของ หลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต.....	136
22	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของ คุณลักษณะของครูในอนาคตด้านคุณธรรมจริยธรรมกับรูปแบบของ หลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต.....	137
23	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของ คุณลักษณะของครูในอนาคตด้านจรรยาบรรณกับรูปแบบของหลักสูตร วิชาชีพครูในอนาคต.....	137
24	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของ คุณลักษณะของครูในอนาคตด้านบุคลิกภาพกับรูปแบบของหลักสูตร วิชาชีพครูในอนาคต.....	138
25	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของ คุณลักษณะของครูในอนาคตด้านการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชนกับ รูปแบบของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต.....	139
26	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของ คุณลักษณะของครูในอนาคตด้านความรู้ในวิชาชีพครูกับกิจกรรมการ เรียนการสอนในอนาคต.....	139
27	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของ คุณลักษณะของครูในอนาคตด้านทักษะวิชาชีพครูกับกิจกรรมการเรียน การสอนในอนาคต.....	141
28	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของ คุณลักษณะของครูในด้านคุณธรรมจริยธรรมและด้านจรรยาบรรณกับ กิจกรรมการเรียนการสอนในอนาคต.....	143
29	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของ คุณลักษณะของครูในอนาคตด้านบุคลิกภาพและด้านการมีส่วนร่วม และพัฒนาชุมชนกับกิจกรรมการเรียนการสอนในอนาคต.....	145
30	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของ คุณลักษณะของครูในอนาคตด้านความรู้ในวิชาชีพครูกับสื่อการเรียนการ สอนในอนาคต.....	147

บัญชีตาราง(ต่อ)

ตาราง		หน้า
31	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของ คุณลักษณะของครูในอนาคตด้านทักษะวิชาชีพครูกับสื่อการเรียนการสอน ในอนาคต.....	148
32	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของ คุณลักษณะของครูในอนาคตด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณกับสื่อการ เรียนการสอนในอนาคต.....	149
33	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของ คุณลักษณะของครูในอนาคตด้านบุคลิกภาพและการมีส่วนร่วมและ พัฒนาชุมชนกับสื่อการเรียนการสอนในอนาคต.....	150
34	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของ คุณลักษณะของครูในอนาคตด้านความรู้ในวิชาชีพครูกับการประเมินผล ในอนาคต.....	151
35	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของ คุณลักษณะของครูในอนาคตด้านทักษะวิชาชีพครูกับการประเมินผลใน อนาคต.....	152
36	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของ คุณลักษณะของครูในอนาคตด้านคุณธรรมจริยธรรมกับจรรยาบรรณ.....	153
37	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของ คุณลักษณะของครูในอนาคตด้านบุคลิกภาพและด้านการมีส่วนร่วมและ พัฒนาชุมชนกับการประเมินผลในอนาคต.....	154
38	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของ คุณลักษณะของครูในอนาคตด้านความรู้ในวิชาชีพครูกับเนื้อหาของหลักสูตร ในอนาคต.....	155
39	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของ คุณลักษณะของครูในอนาคตด้านทักษะวิชาชีพครูกับเนื้อหาของหลักสูตรใน อนาคต.....	156
40	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของ คุณลักษณะของครูในด้านคุณธรรมจริยธรรมและด้านจรรยาบรรณกับเนื้อหา ของหลักสูตรในอนาคต.....	158

บัญชีตาราง(ต่อ)

ตาราง		หน้า
41	จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของ คุณลักษณะของครูในอนาคตด้านบุคลิกภาพและด้านการมีส่วนร่วมและ พัฒนาชุมชนกับเนื้อหาของหลักสูตรในอนาคต.....	159
42	ภาพลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคตตามคุณลักษณะของครูที่พึง ประสงค์ในอนาคตด้านความรู้ในวิชาชีพครู.....	162
43	ภาพลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคตตามคุณลักษณะของครูที่พึง ประสงค์ในอนาคตด้านทักษะในวิชาชีพครู	163
44	ภาพลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคตตามคุณลักษณะของครูที่พึง ประสงค์ในอนาคตด้านคุณธรรมจริยธรรม	165
45	ภาพลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคตตามคุณลักษณะของครูที่พึง ประสงค์ในอนาคตด้านจรรยาบรรณ	166
46	ภาพลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคตตามคุณลักษณะของครูที่พึง ประสงค์ในอนาคตด้านบุคลิกภาพ	167
47	ภาพลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคตตามคุณลักษณะของครูที่พึง ประสงค์ในอนาคตด้านการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน	170
48	การจัดบล็อกลักษณะหลักสูตรวิชาชีพครูบล็อกที่ 1.....	189
49	การจัดบล็อกลักษณะหลักสูตรวิชาชีพครูบล็อกที่ 2.....	189
50	การจัดบล็อกลักษณะหลักสูตรวิชาชีพครูบล็อกที่ 3.....	190
51	การจัดบล็อกลักษณะหลักสูตรวิชาชีพครูบล็อกที่ 4.....	192
52	การจัดบล็อกลักษณะหลักสูตรวิชาชีพครูบล็อกที่ 5	192
53	การจัดบล็อกลักษณะหลักสูตรวิชาชีพครูบล็อกที่ 6.....	193
54	คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ของไทย.....	229
55	ปรัชญาของหลักสูตรผลิตครู.....	233
56	วัตถุประสงค์ของหลักสูตรผลิตครู.....	234
57	โครงสร้างหลักสูตรของหลักสูตรผลิตครูรูปแบบที่ 1.....	237
58	โครงสร้างหลักสูตรของหลักสูตรผลิตครูรูปแบบที่ 2.....	238
59	โครงสร้างหลักสูตรของหลักสูตรผลิตครูรูปแบบที่ 3.....	239
60	โครงสร้างหลักสูตรของหลักสูตรผลิตครูรูปแบบที่ 4.....	240

บัญชีตาราง(ต่อ)

ตาราง	หน้า
61 ปรัชญา โครงสร้าง และรายวิชาของหลักสูตรวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยนเรศวร สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล มหาวิทยาลัยทักษิณ.....	241
62 ปรัชญา โครงสร้าง และรายวิชาของหลักสูตรวิชาชีพครูของจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา สถาบันราชภัฏ.....	244

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 การจัดหมวดวิชาของโครงสร้างหลักสูตรผลิตครูรูปแบบที่ 1.....	41
2 การจัดหมวดวิชาของโครงสร้างหลักสูตรผลิตครูรูปแบบที่ 2.....	42
3 การจัดหมวดวิชาของโครงสร้างหลักสูตรผลิตครูรูปแบบที่ 3.....	42
4 การจัดหมวดวิชาของโครงสร้างหลักสูตรผลิตครูรูปแบบที่ 4.....	43
5 ลักษณะของกงล้ออนาคต.....	61
6 ตัวอย่างการทำกงล้อ.....	62
7 ตัวอย่างของแนวโน้มของผลกระทบอันดับแรกของเหตุการณ์ในรูปกงล้อ อนาคต.....	62
8 สรุปแนวคิดการวิจัย.....	87
9 ระยะและขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษาอนาคตภาพของหลักสูตร วิชาชีพครู.....	89
10 กงล้อคุณลักษณะของครูในอนาคต.....	129
11 กงล้อลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต.....	131

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และการใช้เทคโนโลยี มีการคิดค้นที่ก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางวิทยาการใหม่ ๆ เกิดขึ้นทุกวัน เป็นผลทำให้เกิดความรู้ใหม่ และการเปลี่ยนแปลงความรู้อยู่ตลอดเวลาโดยปราศจากพรมแดน การศึกษาในฐานะที่เป็นปัจจัยสำคัญในสังคมที่ทำหน้าที่ในการพัฒนามนุษย์ จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวคิด รูปแบบ กระบวนการ และวิธีการให้การศึกษาสอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงในบริบทของโลก เพื่อให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ในกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข ทำให้องค์กรที่รับผิดชอบจัดการศึกษาต้องปรับตัวโดยเร่งการปฏิรูปการศึกษาให้ก้าวทันกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยมีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์อย่างมีเป้าหมายที่ชัดเจน

ประเทศไทยตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา จึงได้เร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ ปรับเปลี่ยนแนวคิด และกระบวนการจัดการศึกษาใหม่ มีการเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติใหม่ ในปีพุทธศักราช 2542 แนวคิดหนึ่งที่กล่าวไว้ใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว คือ เน้นความสำคัญของครู เพราะการปฏิรูปการศึกษาและการดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายและแผนการศึกษาแห่งชาติจะสำเร็จและมีคุณภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับครู เพราะครูเป็นผู้นำแนวคิดหรือนโยบายทางการศึกษาลงมาสู่ระดับปฏิบัติในระดับห้องเรียน โดยผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ครูจึงเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้การปฏิรูปการศึกษาบรรลุเป้าหมายดังที่ มนตรี จุฬารัตนทอล (2543 : 3) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของครูต่อการปฏิรูปการศึกษาไว้ว่า “การปฏิรูปการศึกษาจะสำเร็จได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับครูผู้ดำเนินการให้เกิดการเรียนรู้ในชั้นเรียน และส่งเสริมความใฝ่รู้ของผู้เรียน ถ้าขาดความร่วมมือจากครู การปฏิรูปการศึกษาจะมีผลสำเร็จน้อยหรือล้มเหลวโดยสิ้นเชิง...”

จากที่กล่าวมาเห็นได้ว่า คุณภาพของการศึกษาและคุณภาพของผู้เรียนขึ้นอยู่กับคุณภาพของครูเป็นสำคัญ เพราะครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษาให้บรรลุจุดหมายปลายทางได้ การปฏิรูปการศึกษาจะสำเร็จได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับครู ด้วยเหตุนี้ ครูจึงต้องเป็นผู้นำ รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม มีการปรับเปลี่ยนบทบาทตนเองให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างเยาวชนรุ่นใหม่ให้มีคุณภาพได้เหมาะสมกับยุคสมัย นอกจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคมแล้วยังมีการเปลี่ยนแปลงปัจจัยภายในวิชาชีพครู เช่น นโยบายการปฏิรูปครู นโยบายของการผลิตและพัฒนาครู แผนการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรฐานวิชาชีพครู มาตรฐานการศึกษา และปัจจัยภายนอกวิชาชีพครู เช่น การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ

การเมือง สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อการศึกษาไทยและส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู ทำให้ครูต้องมีการปรับเปลี่ยนบทบาทของครูให้มีลักษณะเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง

สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตครูควรตระหนักถึงสิ่งเหล่านี้ เพื่อที่จะเตรียมครูให้ออกมาสู่สังคมในอนาคต โดยเฉพาะการเตรียมการในส่วนของหลักสูตรวิชาชีพครูซึ่งเป็นหลักสูตรที่มุ่งสร้างครูดี เป็นลักษณะของการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีความรับผิดชอบต่อสังคม และมุ่งมั่นที่จะสร้างสังคมที่ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะว่าครูต้องไปสอนเด็กให้พัฒนาสังคมของเขาให้ดีขึ้นต่อไป (ไพฑูรย์ สินลารัตน์. 2538 : 8) โดยต้องมีการปรับเปลี่ยนในเชิงรุก คือ มีการเตรียมความพร้อมในการเตรียมครูและผลิตครูให้เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคต ด้วยเหตุนี้การดำเนินการดังกล่าว จึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนหลักสูตรวิชาชีพครู เพราะว่าหลักสูตรนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียน และยุทธวิธีที่จะได้มาซึ่งคุณภาพของผู้เรียนตามที่เรต้องการ ดังคำกล่าวของ สายหยุด จำปาทอง (2529 : 9) ว่า “หลักสูตรเป็นประเด็นหนึ่งที่สำคัญที่ต้องพิจารณา เมื่อต้องการพัฒนาคุณภาพ เพราะเป็นรากฐานที่จะทำให้ผู้จบการศึกษามีคุณภาพตรงกับความต้องการหรือไม่” นอกจากนี้หลักสูตรยังเป็นแผนและแนวทางในการจัดการศึกษาของชาติให้บรรลุตามความมุ่งหมายและนโยบาย โดยมีการกำหนดแนวทางให้ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ความประพฤติที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมอันเป็นการพัฒนากำลังซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ได้ผล (สันต์ ธรรมบำรุง. 2525 : 12 ; วิชัย วงษ์ใหญ่. 2537 : 47)

เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาครู ให้เป็นครูในโลกยุคใหม่ภายใต้บริบทที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมาก สถาบันที่ผลิตครูจำเป็นต้องเริ่มศึกษาแนวคิด ทิศทางหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต หากจะมีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อผลิตครูที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ควรต้องศึกษาอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูโดยกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสม ซึ่งนักวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตร ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 37) เห็นว่าการมองอนาคตภาพของหลักสูตรที่มีความสำคัญระดับชาติ ควรจะต้องมองไปข้างหน้าไม่ต่ำกว่า 10 ปี เพราะหลักสูตรเป็นเครื่องมือสำคัญในการเตรียมคนให้พร้อมที่จะเผชิญการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้น หากจะมีการศึกษาอนาคตภาพของหลักสูตรควรต้องกำหนดระยะเวลาไว้ไม่น้อยกว่า 10 ปี

การศึกษาเรื่องของอนาคตเป็นการศึกษาในลักษณะที่ต้องการสารสนเทศ เพื่อเป็นข้อมูลการดำเนินงาน วิธีวิทยาในการศึกษาอนาคตใช้ระเบียบวิธีวิจัย เรียกว่า “การวิจัยอนาคต” ซึ่งเป็นเทคนิควิธีการวิจัยที่ศึกษาองค์ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ เหตุการณ์หรือพฤติกรรมที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งระยะสั้นระยะยาว (กฤษดา กรุดทอง. 1978 : 75; เทียนฉาย กิระนันท์. 2525 : 2) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่สำรวจ สร้างหรือทดสอบอนาคตที่เป็นไปได้และอนาคตที่ต้องการ ซึ่งภาพอนาคตที่ได้จะช่วยกำหนดนโยบายระยะยาว ยุทธวิธี และวางแผน ที่ช่วยไปสู่สิ่งที่เราต้องการและต้องการให้เกิดขึ้นไม่ใช่เพื่อต้องการรู้อนาคตแต่ต้องการให้มีการตัดสินใจที่ดีกว่าปัจจุบัน ซึ่งวิธีการศึกษาอนาคตนั้นถ้าแบ่งตามวัตถุประสงค์ จะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) การศึกษาอนาคตตามแนวบรรทัดฐาน

ทางสังคม (Normative forecasting) และ 2) การศึกษาอนาคตโดยอาศัยการสำรวจ (Exploratory forecasting) ซึ่งการศึกษาอนาคตตามแนวบรรทัดฐานทางสังคม(Normative forecasting) นี้จะยึดบรรทัดฐานและค่านิยมของสังคม คือมีการเปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมและใช้เพื่อตอบคำถามว่า “อะไรคืออนาคตที่ต้องการ” “เราต้องการให้เป็นอย่างไร” ส่วนวิธีการศึกษาอนาคตโดยอาศัยการสำรวจ (Exploratory forecasting) นั้นใช้เพื่อตอบคำถามว่า “อะไรคืออนาคตที่เป็นไปได้ ใ้ที่เราต้องการหรือไม่” (Glenn.1994 :1-2,http://www.Futuro_venezuela.org/curso/1-introd.PDF.) และการนำวิธีการศึกษาอนาคตมาใช้ในการศึกษาอนาคตทางด้านหลักสูตรนั้น ตามหลักการของการสร้างหลักสูตรหรือพัฒนาหลักสูตร ได้มีนักการศึกษาทางด้านหลักสูตรกล่าวว่า ควรจะเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตร เพราะการสร้างหลักสูตรแต่ละครั้งเป็นงานที่ละเอียดและต้องกระทำอย่างมีขั้นตอนมีทฤษฎีต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องอย่างมากมาย (ชูศรี สุวรรณโชติ. 2542 : 101) ดังนั้น การศึกษาอนาคตตามแนวบรรทัดฐานทางสังคม (Normative forecasting) จึงเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการศึกษาอนาคตทางด้านหลักสูตร วิธีวิทยาการศึกษาอนาคตตามแนวบรรทัดฐานทางสังคมเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholders) เข้ามามีส่วนร่วมให้ข้อมูล ดังนั้น ในการศึกษาอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครูทั้งในหน่วยงานที่ทำหน้าที่ผลิต ผู้ใช้ หรือผู้ได้รับผลกระทบจากครู ควรได้เข้ามามีส่วนร่วมให้ข้อมูลในระดับต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ได้ภาพอนาคตของหลักสูตรวิชาชีพครูที่สอดคล้องกับความต้องการ ทิศทางความเปลี่ยนแปลงในสังคม และสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ผลิตครูในปัจจุบัน โดยมีสถาบันที่ทำหน้าที่ร่วมกันผลิตครูอยู่ทั้งหมด 41 สถาบัน และมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 41 แห่ง ต่างใช้หลักสูตรเดียวกันในแต่ละปีได้ผลิตครูเพื่อไปทำหน้าที่สอนอยู่ในโรงเรียนเป็นจำนวนมาก หากได้มีการศึกษาถึงอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ก็จะทำให้ได้สารสนเทศที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพครูในเชิงรุก โดยมหาวิทยาลัยสามารถเตรียมบุคลากรที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในอนาคต ก็จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศในขอบข่ายที่กว้างขวาง และสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ

จากความสำคัญและความจำเป็นที่หน่วยงานที่ทำหน้าที่ผลิตครู จะต้องพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพครู เพื่อผลิตครูที่เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในอนาคต ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยใช้วิธีการศึกษาอนาคตตามแนวบรรทัดฐานทางสังคม (Normative forecasting) 5 วิธี คือ 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) สัมภาษณ์กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์และสภาพของการผลิตครูในปัจจุบัน ทั้งนี้เนื่องมาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นวิธีการสนทนา พูดคุย ซักถามกันแบบตัวต่อตัวระหว่างผู้ให้ข้อมูลกับผู้วิจัย โดยที่ผู้วิจัยมีจุดสนใจอยู่แล้ว และต้องพยายามหันความสนใจของผู้ให้ข้อมูลไปสู่จุดที่เราสนใจโดยอาศัยแนวคำถามที่สร้างขึ้นไว้ใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ ทำให้ได้ข้อมูลที่มีความลุ่มลึก ละเอียดชัดเจน สะท้อนความเป็นจริงที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้ 2) สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิโดยการประยุกต์ใช้เทคนิค

การสัมภาษณ์แบบ EFR (Ethnographic Future Research) คือ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นในด้านที่เป็นไปได้เพียงด้านเดียว เพื่อศึกษาคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต เพราะว่าการสัมภาษณ์แบบ EFR เป็นการสัมภาษณ์ที่เน้นผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ และสามารถที่จะลดหรือเพิ่มประเด็นในการสัมภาษณ์ 3) การทำกงล้ออนาคต (Future wheels) เพื่อแสดงความคิดรวบยอดของคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคต และลักษณะองค์ประกอบของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนมาแสดงให้เห็นภาพความคิดของอนาคตได้ชัดเจน 4) การวิเคราะห์ผลกระทบภาคตัดขวาง (Cross impact matrix) เพื่อวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของหลักสูตรวิชาชีพครูกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคต โดยให้คณาจารย์ที่สอนรายวิชาชีพครูเป็นผู้แสดงความคิดเห็น เพื่อยืนยันข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และ 5) การเขียนอนาคตภาพ (Scenarios) ของหลักสูตร เพื่อแสดงสาระเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครู การศึกษาตามวิธีการดังกล่าวทำให้ได้อนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต 10 ปี ข้างหน้า ซึ่งเป็นหลักสูตรเชิงรุกที่ทำให้ทราบถึงทิศทางและแนวทางต่าง ๆ ในการพัฒนาครูและหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต อันเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะได้เตรียมการและพัฒนาความพร้อมแต่ละด้านสำหรับการพัฒนาครูและหลักสูตรวิชาชีพครูเพื่อให้ได้ครูยุคใหม่ที่มีคุณลักษณะสอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมและความต้องการของผู้ใช้หรือผู้ได้รับผลกระทบจากครูอย่างแท้จริง นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาวิชาชีพครู

ความมุ่งหมายในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2550-2559) โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคต
2. เพื่อศึกษาลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคตในด้านปรัชญาของหลักสูตร

รูปแบบหลักสูตร จุดหมายหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน การจัดประสบการณ์วิชาชีพครู สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การบริหารหลักสูตรและการประเมินหลักสูตร

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยจะทำให้ได้อนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูซึ่งเป็นสารสนเทศที่สำคัญที่หน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ดังนี้

1. สถาบันที่ผลิตครูโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยราชภัฏสามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะ

ของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคตไปใช้ในการเตรียมการในการผลิตครูและพัฒนาครูประจำการตลอดจนวางแผนเพื่อปรับปรุงหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบระดับนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมากำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาครูประจำการและการมีส่วนร่วมกับสถาบันผลิตครูในการผลิตบัณฑิตครู

3. หน่วยงานที่ดูแลระดับปฏิบัติ เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตมาเตรียมความพร้อมในการพัฒนาครูประจำการ

4. ผู้ปฏิบัติการ เช่น ผู้บริหารโรงเรียน ครูประจำการ สามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาตนเอง

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะหลักสูตรระดับปริญญาตรีในส่วนของวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งเป็นสถาบันหลักที่ทำหน้าที่ผลิตครูโดยมีทั้งหมด 41 แห่งทั่วประเทศ และแต่ละแห่งใช้หลักสูตรฉบับเดียวกัน บริบทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานผลิตครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏทุกแห่งคล้ายคลึงกัน ในการดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงกำหนดพื้นที่ศึกษาข้อมูลที่จังหวัดปทุมธานี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดลพบุรี อันเป็นจังหวัดที่มีมหาวิทยาลัยราชภัฏไว้อยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา และมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เนื่องจากเป็นพื้นที่เขตภาคกลางที่เป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยราชภัฏที่มีลักษณะทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ใกล้เคียงกัน เพื่อเป็นพื้นที่ในการศึกษา แต่อย่างไรก็ตามผลที่ได้จากการวิจัยนี้มหาวิทยาลัยราชภัฏทุกแห่งสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพครู การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการดำเนินงาน ดังนี้

1. **พื้นที่ศึกษา** พื้นที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ เลือกพื้นที่จังหวัดปทุมธานี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดลพบุรี ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีมหาวิทยาลัยราชภัฏไว้อยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา และมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีตั้งอยู่

2. **ช่วงระยะเวลาการศึกษาอนาคต** ช่วงระยะเวลาการศึกษาอนาคตในการวิจัยครั้งนี้ ศึกษาในช่วงพ.ศ.2550-2559 ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับระยะเวลาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 และ 11 ซึ่งต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวคิดในการพัฒนาประเทศหลายด้านและสิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อการจัดการศึกษาทุกระดับรวมทั้งหลักสูตรวิชาชีพครู

3. ประเด็นการศึกษา ประเด็นการศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ เริ่มต้นศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับ ลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครู 12 ด้าน เพราะว่าเป็นลักษณะของหลักสูตรพื้นฐานที่มีความสำคัญมากในการที่จะนำไปพัฒนาให้เป็นหลักสูตรที่สมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วย

- 3.1 คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคต
- 3.2 ปรัชญาของหลักสูตรวิชาชีพครู
- 3.3 รูปแบบของหลักสูตรวิชาชีพครู
- 3.4 จุดหมายของหลักสูตรวิชาชีพครู
- 3.5 โครงสร้างของหลักสูตรวิชาชีพครู
- 3.6 เนื้อหาของหลักสูตรวิชาชีพครู
- 3.7 กิจกรรมการเรียนการสอน
- 3.8 การจัดประสบการณ์วิชาชีพครู
- 3.9 สื่อการเรียนการสอน
- 3.10 การวัดและประเมินผล
- 3.11 การบริหารหลักสูตร
- 3.12 การประเมินหลักสูตร

4. ผู้ให้ข้อมูล สำหรับการศึกษาอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูมี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครูและกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 กลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครู เป็นกลุ่มบุคคลที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์และสภาพการผลิตครูในปัจจุบัน ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มบุคคล 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 กลุ่มบุคคลที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการผลิตครู ได้แก่ ผู้บริหารคณะครุศาสตร์ คณาจารย์ ที่สอนรายวิชาชีพครู นักศึกษาครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มที่ 2 กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการ ปฏิบัติงานของครู ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ครูประจำการและนักเรียนของ โรงเรียนที่เป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏ และกลุ่มที่ 3 กลุ่มบุคคลที่มี บทบาทในการพัฒนาชุมชนหรือการพัฒนาโรงเรียน ได้แก่ คณะกรรมการโรงเรียน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองนักเรียน

4.2 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นกลุ่มบุคคลที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ ในอนาคตและลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 กลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปฏิบัติงานอยู่ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งมีความสนใจและ/หรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับการผลิตหรือพัฒนาครูอย่างน้อย 10 ปี มีประสบการณ์หรือเคยมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือปรับปรุง หลักสูตรวิชาชีพครูและมีประสบการณ์ในการสอนในรายวิชาใดวิชาหนึ่งในกลุ่มวิชาชีพครู ได้แก่ กลุ่ม วิชาการฝึกสอนหรือประสบการณ์วิชาชีพ จิตวิทยา เทคโนโลยีและสื่อการสอน การวัดและประเมินผล

วิธีสอนทั่วไปและวิธีสอนเฉพาะ หลักสูตรและหลักการศึกษา และกลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งมีความสนใจ และ/หรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับการผลิตหรือพัฒนาครู และยินดีให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้

นิยามศัพท์เฉพาะ

คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่ดีของครูอันเป็นคุณลักษณะที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคมต้องการ ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จำแนกอย่างกว้าง ๆ ออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะและเทคนิควิธี ด้านบุคลิกภาพ และด้านสัมพันธภาพทางสังคม โดยคุณลักษณะแต่ละด้านมีความหมาย ดังนี้

1. คุณลักษณะด้านความรู้ หมายถึง ความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน ความรู้ในวิชาชีพครู และความรู้ทั่วไป

2. คุณลักษณะด้านทักษะและเทคนิควิธี หมายถึง ทักษะและเทคนิควิธีที่ใช้ในการดำเนินการจัดการเรียนการสอน เช่น ทักษะการเสริมแรง ทักษะการสร้างความสนใจ ทักษะการใช้สื่อและเทคโนโลยี ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการสื่อสาร และทักษะการวิจัย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้

3. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะของครูทางด้านคุณธรรมจริยธรรม เจตคติต่ออาชีพ มีวิญญานความเป็นครู มีความรักและศรัทธาในอาชีพครู มีวิสัยทัศน์ มีความใฝ่รู้ ความเป็นผู้นำ มีกระบวนการคิดระดับสูง มีมนุษยสัมพันธ์ มีสุขภาพดีทั้งกายและใจ เป็นต้น อันส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้

4. คุณลักษณะด้านสัมพันธภาพทางสังคม หมายถึง ลักษณะของครูในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน เพื่อนร่วมงาน ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน อันส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักสูตรที่กำหนดไว้

หลักสูตรวิชาชีพครู หมายถึง กลุ่มวิชาที่จัดให้กับนักศึกษาครูระดับปริญญาตรีทุกสาขาวิชาได้ศึกษา เพื่อสร้างคุณลักษณะของความเป็นครูที่ดีซึ่งประกอบด้วย 6 กลุ่มวิชา คือ การฝึกสอนหรือประสบการณ์วิชาชีพ จิตวิทยา เทคโนโลยีและสื่อการสอน การวัดและประเมินผล วิธีสอนทั่วไปและวิธีสอนเฉพาะ หลักสูตรและหลักการศึกษา

ปรัชญาของหลักสูตร หมายถึง แนวคิด ความเชื่อ ที่ใช้เป็นฐานหลักในการสร้างหลักสูตรวิชาชีพครู

รูปแบบหลักสูตร หมายถึง ลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูที่สะท้อนถึงแนวคิดต่าง ๆ ในการออกแบบหลักสูตร

จุดหมายของหลักสูตร หมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนตามกลุ่มวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรวิชาชีพครู

โครงสร้างของหลักสูตร หมายถึง จำนวนหน่วยกิตทั้งหมดในหลักสูตรวิชาชีพครู การแบ่งกลุ่มวิชา และจำนวนหน่วยกิตของแต่ละกลุ่มวิชาของหลักสูตรวิชาชีพครู

เนื้อหาสาระของหลักสูตร หมายถึง ลักษณะวิชาของหลักสูตรวิชาชีพครู ลักษณะวิชาของแต่ละกลุ่มวิชาในหลักสูตรวิชาชีพครู ชื่อรายวิชาของหลักสูตรวิชาชีพครู

กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนรวมทั้งการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์ของหลักสูตร

สื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ หรือแหล่งการเรียนรู้ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนให้สำเร็จตามจุดประสงค์ของหลักสูตร

การวัดและประเมินผล หมายถึง วิธีการ เครื่องมือ และเกณฑ์ที่ใช้วัดและประเมิน เพื่อตัดสินว่านักศึกษาครูมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร

การบริหารหลักสูตร หมายถึง รูปแบบการบริหารและการจัดการทั้งทางด้านผู้เรียน ผู้สอน อาคารสถานที่ การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การประกันคุณภาพหลักสูตร เพื่อให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร

การประเมินหลักสูตร หมายถึง รูปแบบ วิธีการที่ใช้ในการพิจารณาตัดสินว่าหลักสูตรนั้นมีจุดเด่น มีข้อจำกัดหรือมีส่วนใดที่ต้องปรับปรุง

ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครู หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์และสภาพของการผลิตครูในปัจจุบันซึ่งประกอบด้วยกลุ่มบุคคล 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 กลุ่มบุคคลที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการผลิตครู ได้แก่ ผู้บริหารคณะครุศาสตร์ คณาจารย์ที่สอนรายวิชาวิชาชีพครู นักศึกษาครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มที่ 2 กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของครู ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ครูประจำการ และนักเรียนของโรงเรียนที่เป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏ และกลุ่มที่ 3 กลุ่มบุคคลที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนหรือการพัฒนาโรงเรียน ได้แก่ คณะกรรมการโรงเรียน ราษฎรชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองนักเรียน

ผู้ทรงคุณวุฒิ หมายถึง ผู้ที่มีความรอบรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการผลิตหรือพัฒนาครู หรือพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพครูที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคต และอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่ปฏิบัติงานอยู่ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏ และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏ

อนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู หมายถึง ภาพที่แสดงสาระเกี่ยวกับลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2550-2559) ตามลักษณะของหลักสูตร 12 ด้าน ที่ใช้เป็นแนวทางเริ่มต้นในการศึกษา ดังนี้

- 1) คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคต
- 2) ปรัชญาของหลักสูตรวิชาชีพครู
- 3) รูปแบบของหลักสูตรวิชาชีพครู

- 4) จุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาชีพครู
- 5) โครงสร้างของหลักสูตรวิชาชีพครู
- 6) เนื้อหาของหลักสูตรวิชาชีพครู
- 7) กิจกรรมการเรียนการสอน
- 8) การจัดประสบการณ์วิชาชีพครู
- 9) สื่อการเรียนการสอน
- 10) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
- 11) การบริหารหลักสูตร
- 12) การประเมินหลักสูตร

การวิจัยเชิงอนาคต หมายถึง วิธีวิทยาที่ใช้ในการศึกษาอนาคตของหลักสูตรตามแนวบรรทัดฐานทางสังคม (Normative forecasting) โดยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholders) กับการผลิตครูทั้งในหน่วยงานที่ทำหน้าที่ผลิต ผู้ใช้หรือผู้ได้รับผลกระทบจากครูได้เข้ามามีส่วนร่วม ให้ข้อมูลในขั้นตอนต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ได้อนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูที่สอดคล้องกับความต้องการ ทิศทาง ความเปลี่ยนแปลงในสังคม และสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษานาถภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2550-2559) ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากบทความ วารสาร หนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา การนำเสนอแบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นเรื่องเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับครู ประกอบด้วย ความหมายของครู ความสำคัญและบทบาทของครู คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ของประเทศไทย คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ของต่างประเทศ ตอนที่ 2 เป็นเรื่องเกี่ยวกับหลักสูตร ประกอบด้วย ความหมายของหลักสูตร ความสำคัญของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร ลักษณะหลักสูตรที่ดี สิ่งกำหนดหลักสูตร ผู้มีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์ ลักษณะหลักสูตรผลิตครูในปัจจุบัน ลักษณะหลักสูตรผลิตครูของต่างประเทศ และแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกหัดครูของสถาบันราชภัฏ และตอนที่ 3 เป็นเรื่องเกี่ยวกับวิธีวิทยาการวิจัยอนาคต ประกอบด้วย ความหมายของการวิจัยอนาคต จุดมุ่งหมายของการวิจัยอนาคต ลักษณะของการวิจัยอนาคต หน้าที่ของเครื่องมือในการศึกษาอนาคต วิธีการทำนายอนาคต วิธีการวิจัยอนาคต งานวิจัยที่ใช้วิธีวิทยาการวิจัยอนาคตและงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรในอนาคต ซึ่งได้นำเสนอตามลำดับ ต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับครู

1. ความหมายของครู

คำว่า “ครู” เป็นคำที่มีความสำคัญและมีความหมายต่อวงการศึกษามีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของคำว่า “ครู” ไว้หลายความหมาย ซึ่งสรุปเป็น 2 แนว คือ

1. ครู หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์ ซึ่งผู้ให้ความหมายในลักษณะนี้ได้แก่ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ประพนธ์ จ้ายเจริญ. (2536 : 3) เจริญศรี หมวดสง. (2542 : 5)

2. ครู หมายถึง บุคลากรทางวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอน และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐบาลและเอกชน ซึ่งเป็นนิยามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542

2. ความสำคัญและบทบาทของครู

ครูเป็นบุคคลที่มีบทบาทและความสำคัญในฐานะของผู้สั่งสอนและถ่ายทอดความรู้ โดยเป็นผู้สั่งสอนวิทยาการ เป็นผู้อบรมจริยาให้กับศิษย์ สอนคุณธรรม หลักการประพฤติปฏิบัติในวิชาชีพ ตลอดจนแนวทางในการครองชีวิตของศิษย์แต่ละคน บทบาทของครูจึงเปรียบเสมือนแม่พิมพ์ที่ดีทั้งด้านความรู้และความประพฤติ เป็นผู้พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมอันดีงามให้แก่เยาวชน เป็นผู้นำทางศาสนาและวัฒนธรรม แต่ในปัจจุบันสังคมเปลี่ยนแปลงไป บทบาทของครูจึงเปลี่ยนแปลงไป สังคมคาดหวังและต้องการครูที่มีคุณภาพและศักยภาพที่จะเข้ามาช่วยจัดระบบวิถีชีวิตทั้งทางวัฒนธรรมและทางเศรษฐกิจที่ต้องการกำลังคนในระดับต่าง ๆ ที่เหมาะสม ความคาดหวังในบทบาทและความสำคัญของครูจึงมีเพิ่มขึ้นซึ่งสรุปได้ ดังนี้ (ธีรศักดิ์ อัครบวร. 2544 : 20-26; ยนต์ ชุ่มจิต. 2544 : 244-245)

1. บทบาทและความสำคัญต่อการสร้างเยาวชนและพัฒนาเยาวชน
2. บทบาทและความสำคัญของครูในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
3. บทบาทและความสำคัญของครูในการรักษาชาติ
4. บทบาทและความสำคัญในการเฝ้าระวังสังคมและพัฒนาสังคม
5. บทบาทเป็นวิศวกรสังคม
6. บทบาทและความสำคัญในการพัฒนาการเมืองการปกครอง
7. บทบาทและความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ
8. บทบาทและความสำคัญในการส่งเสริมความมั่นคงทางศาสนาและวัฒนธรรม

ในต่างประเทศมีผู้เปรียบครูอุปมาไว้หลายอย่าง เช่น นักแสดง นายแพทย์รักษาคนไข้ เป็นผู้เชี่ยวชาญในวิชาชีพ นักวิจัย (Anderson. 1995 : 3) ส่วนในประเทศไทยมีการกล่าวถึงความสำคัญของครูว่า ครูคือนักปฏิวัติในสนามรบทางการศึกษา ครูคือผู้ใช้อาวุธลับของชาติ ครูคือทหารเอกของชาติ ครูคือแม่พิมพ์ของชาติ ครูคือกระดูกงูของชาติ ครูคือดวงประทีปส่องทาง ครูคือผู้สร้างโลก ครูคือผู้กุมความเป็นความตายของชาติไว้ในมือ ครูคือปูชนียบุคคล ครูคือวิศวกรสังคม เป็นต้น (เจริญศรี หมวดสง. 2542 : 34; ยนต์ ชุ่มจิต. 2544 : 233-244) สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทและความสำคัญของครูที่ควรยกย่องเชิดชู นอกจากนี้ในพระบรมราโชวาทของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมารในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยครู ณ อาคารใหม่สวนอัมพร เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2523 และพระราโชวาทของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยครู ณ อาคารใหม่สวนอัมพร เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2526 ได้กล่าวถึงความสำคัญของครูไว้ตามลำดับ ดังนี้ (ยนต์ ชุ่มจิต. 2544 : 233)

“...หน้าที่ของครูนั้นเป็นหน้าที่ที่มีความสำคัญยิ่งเพราะเป็นการปลูกฝังความรู้ความคิดและจิตใจแก่เยาวชน เพื่อที่จะให้เติบโตขึ้นเป็นพลเมืองดีและมีประสิทธิภาพของประเทศชาติในกาล

ข้างหน้า ผู้เป็นครูจึงจัดได้ว่าเป็นผู้มีบทบาทอย่างสำคัญในการสร้างสรรค์บันดาลอนาคตของชาติบ้านเมือง...”

“...อาชีพครูถือว่าสำคัญยิ่ง เพราะครูมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญมั่นคง และก่อนที่จะพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญได้นั้น จะต้องพัฒนาคน ซึ่งได้แก่ เยาวชนของชาติเสียก่อน เพื่อให้เยาวชนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณค่าสมบูรณ์ทุกด้านจึงสามารถช่วยกันสร้างความเจริญให้แก่ชาติต่อไปได้...”

จากที่กล่าวมาแสดงถึงความสำคัญของครูที่มีต่อการสร้างเยาวชนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม อันส่งผลให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศเพื่อความเจริญรุ่งเรืองของประเทศ

3. คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ของประเทศไทย

ในการศึกษาคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นลักษณะของครูที่คนในสังคมต้องการหรือยอมรับ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของครูที่ดี ครูที่มีคุณภาพ ครูที่มีประสิทธิภาพ ครูในอนาคต จากแนวคิดของนักการศึกษา มาตรฐานการศึกษา มาตรฐานครู เนื่องจากสังคมเปลี่ยนแปลงไป ความคาดหวังที่มีต่อคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์จึงเปลี่ยนแปลงไปด้วย ผู้วิจัยได้ศึกษาคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ โดยจำแนกตามช่วงเวลาซึ่งแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 เป็นช่วงก่อนการปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และช่วงที่ 2 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 ไปถึงปัจจุบัน ดังรายละเอียด ดังนี้

ก. ช่วงที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในช่วงก่อนการปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ในช่วงที่ 1 เป็นการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในช่วงก่อนการปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จากการศึกษา พบว่าคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์สะท้อนจากแนวคิดของนักการศึกษาและผลงานวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) แนวคิดของนักการศึกษาไทยเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์

จากการประมวลและวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ ทั้งจากเอกสาร และผลจากการประชุมสัมมนา ได้คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ (กมล ธิโสภา. 2531 : 59-64; คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2525 : 59; เอกวิทย์ ญกลาง. 2532 : 94; ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์. 2535 : 547-550; พนม พงษ์ไพบูลย์. 2536 : 113; อมรวิรัช นาคกรทรรพ. 2539 : 121-122; ท.กล้วยไม้ ญ อยู่ธยา; 2541 : 6-8; สิปปนนท์ เกตุทัต. 2534 : 30-35; สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู. 2541 : 3) ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แนวคิดของนักการศึกษาไทยเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ก่อนการปฏิรูป
การศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

คุณลักษณะ แนวคิด	กมล ธิโสภ	ประชุมปฏิบัติการที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	เอกวิทย์ ณ ถลาง	ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์	พนม พงษ์ไพบูลย์	สำเร็จ บุญเรืองรัตน์	พันธ์เทพ วิเชียรโชติ	อมรวิทย์ นาคทรัพย์	ท.กล้วยไม้ ณ อยุธยา	ลิปิพรรณ เกตุทัต	สำนักงาน ก.ค.
1.ด้านความรู้	✓							✓			
-วิชาที่สอน		✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓
-วิชาชีพครู		✓									
วิทยาการจัดการ		✓									
○จิตวิทยา		✓						✓			
○วิจัย		✓									
○การประเมินผล		✓									
-ความรู้ทั่วไป		✓	✓						✓		
○พื้นฐานศิลปวัฒนธรรม		✓									
○สิ่งแวดล้อม		✓									
○ภาษาไทย							✓	✓		✓	
○ภาษาอังกฤษ							✓	✓		✓	
2.ด้านทักษะและเทคนิควิธี											
-ทักษะการสอน	✓	✓		✓	✓	✓	✓				
-ทักษะการใช้สื่อ	✓					✓	✓	✓			✓
-ทักษะการสื่อสาร						✓	✓		✓		
-ทักษะการประเมิน						✓	✓				
3.ด้านบุคลิกภาพ						✓					✓
-ความใฝ่รู้	✓			✓		✓		✓	✓	✓	
-วิญญานครู	✓	✓		✓				✓	✓		
-เป็นผู้นำ		✓								✓	
-คุณธรรมจริยธรรม			✓		✓	✓				✓	
○ขยัน									✓		
○อดทน									✓		
-พูดกว้างขวาง							✓	✓			
-เป็นที่เคารพของศิษย์									✓		
-รักและศรัทธาในวิชาชีพครู							✓				
-สติปัญญาดี											✓
-มีกระบวนการคิด							✓	✓			
4.ส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน							✓			✓	

จากตาราง 1 นักการศึกษาได้เสนอคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ สรุปได้ดังนี้

1. ด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้ทั่วไป ความรู้ในวิชาชีพครู และความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน
2. ด้านทักษะและเทคนิคที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในด้านการสอน ได้แก่ ทักษะการสอน ทักษะการใช้สื่อ และทักษะการสื่อความหมาย
3. ด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ การมีวิญญาณของความเป็นครู เจตคติต่อการสอน คุณธรรม จริยธรรม และเป็นที่ยอมรับของศิษย์
4. ด้านการพัฒนาชุมชน โดยมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

2) คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์จากผลงานวิจัยในประเทศ

จากการประมวลและวิเคราะห์งานวิจัยในประเทศที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ (เนลิยา บุรีภักดีและคณะ. 2520 : บทคัดย่อ; มานพ ภาษิตวิไลธรรม. 2520 : บทคัดย่อ; จันทิมา สุวรรณพรหม. 2528 : บทคัดย่อ; ศรีสมร พุ่มสะอาด. 2530 : 116-119; รัชนี้ จะสมัน. 2533 : บทคัดย่อ; ชลธิชา ล้วนอินทร์. 2534 : บทคัดย่อ; จรรยา วรรณเวช. 2538 : บทคัดย่อ; ธีรวิทย์ เอกะกุล. 2541 : 39-40) ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ จากผลงานวิจัยในประเทศ ก่อนการปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

คุณลักษณะ / ชื่อผู้วิจัย	เนลิยา บุรีภักดีและคณะ	มานพ ภาษิตวิไล	จันทิมา สุวรรณพรหม	ศรีสมร พุ่มสะอาด	รัชนี้ จะสมัน	ชลธิชา ล้วนอินทร์	จรรยา วรรณเวช	ธีรวิทย์ เอกะกุล
1.ด้านความรู้	✓							
1.1 วิชาที่สอน			✓	✓	✓	✓	✓	
1.2 วิชาชีพครู				✓				✓
-จิตวิทยาพัฒนาการ				✓				
-รูปแบบการเรียนการสอนเด็ก				✓				
-หลักสูตร				✓				
-การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน				✓				
-การพัฒนาเด็ก								
-การศึกษาเป็นรายกรณี				✓				
-การแนะแนว					✓			
-หลักและเทคนิคการสอน				✓				
-ความรู้ทั่วไป								
-สถานการณ์บ้านเมือง								✓

ตาราง 2 (ต่อ)

คุณลักษณะ \ ชื่อผู้วิจัย	เฉลียว นฤภัคดีและคณะ	มานพ ภาษิตวิไล	จันทิมา สุวรรณพรม	ศรีสมร พุ่มสะอาด	รัชนี้ งามสมัน	ชลธิชา ล้วนอินทร์	จรรยา วรรณเวช	ธีรวิทย์ เอกะกุล
- การพัฒนาสิ่งแวดล้อม				✓				
2.ด้านทักษะและเทคโนโลยี								
-ทักษะการสอน	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓
-ทักษะการใช้สื่อ		✓						
-ทักษะการสร้างความสนใจ		✓						
-ทักษะการแนะนำ					✓			
-ทักษะการยกตัวอย่าง								
-ทักษะการประเมินผล			✓					
3.ด้านบุคลิกภาพ			✓				✓	
-มีมนุษยสัมพันธ์			✓	✓	✓	✓	✓	
-การแต่งกาย	✓					✓		
- มีอุดมการณ์								✓
- มีสุขภาพดี	✓					✓		
○ทางกาย				✓	✓	✓		
○ทางใจ				✓	✓	✓		
-ความใฝ่รู้	✓			✓				
-วิญญานครู		✓		✓				
- มีกระบวนการคิดขั้นสูง			✓					✓
- เป็นผู้ผู้นำ								
-คุณธรรมจริยธรรม	✓		✓	✓	✓	✓	✓	
○ยุติธรรม	✓	✓	✓					
○ซื่อสัตย์				✓				✓
○มีเหตุผล		✓						
○มีวินัย				✓				
○ซื่อสัตย์	✓		✓	✓				
○อดทน	✓			✓				
-มีวิสัยทัศน์		✓						✓
-เป็นที่เคารพของศิษย์								✓
-รักและศรัทธาในวิชาชีพครู								✓
4.ส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน				✓				✓

จากตาราง 2 ผลงานวิจัยที่ค้นพบเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ สรุปได้ ดังนี้

1. ด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้ในเนื้อหา ความรู้ในวิชาชีพ ความรู้ทั่วไป
2. ด้านทักษะและเทคนิควิธีที่เกี่ยวข้องกับการสอน ได้แก่ ทักษะการสอน ทักษะการสร้างความสนใจ ทักษะด้านการวัดและประเมินผล ทักษะการแนะแนว ทักษะการยกตัวอย่าง
3. ด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ อุดมการณ์ คุณธรรมจริยธรรม กระบวนการคิดขั้นสูง สุขภาพกายและจิตดี ความศรัทธาในอาชีพครู เจตคติที่ดีต่อผู้เรียนและอาชีพ
4. ด้านการพัฒนาสังคม ได้แก่ ชุมชน โรงเรียน

ข. ช่วงที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในช่วงการปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ในช่วงที่ 2 เป็นการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในช่วงการปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จากการศึกษา พบว่าคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ที่สะท้อนจากแนวคิดของนักการศึกษา ผลงานวิจัย มาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับครู และแนวทางศึกษาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) แนวคิดของนักการศึกษาไทยเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์

จากการประมวลและวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์จากเอกสาร ได้คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ (ถวิล มาตรฐาน. 2542 : 3-7; เพิ่มรุช บุปผามาตะนัง. 2543 : 52-54; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 26-27; สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู. 2544 : 3-13; ธีรศักดิ์ อัครบวร. 2544 : 68-72; อารุง จันทวานิช. 2544 : 15-16; พระธรรมปิฎก; 2544 : 31-32; ยนต์ ชุ่มจิต. 2544 : 288) ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 แนวคิดของนักการศึกษาไทยเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในช่วงการปฏิรูป
การศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

คุณลักษณะ แนวคิด	กมล ธิโสภณ	ประชุมปฏิบัติการที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	เอกวิทย์ ณ ถลาง	ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์	พนม พงษ์ไพบูลย์	สำเร็จ บุญเรืองรัตน์	พันเทพ วิเชียรโชติ	อมรรวิทย์ นาครทรรพ	ท.กล้วยไม้ ณ อยุธยา	ลิปิพรรณ เกตุทัต	สำนักงาน ก.ค.
1.ด้านความรู้	✓							✓			
-วิชาที่สอน		✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓
-วิชาชีพครู		✓									
วิทยาการจัดการ		✓									
○จิตวิทยา		✓						✓			
○วิจัย		✓									
○การประเมินผล		✓									
-ความรู้ทั่วไป		✓	✓						✓		
○พื้นฐานศิลปวัฒนธรรม		✓									
○สิ่งแวดล้อม		✓									
○ภาษาไทย							✓	✓		✓	
○ภาษาอังกฤษ							✓	✓		✓	
2.ด้านทักษะและเทคนิควิธี											
-ทักษะการสอน	✓	✓		✓	✓	✓	✓				
-ทักษะการใช้สื่อ	✓					✓	✓	✓			✓
-ทักษะการสื่อสาร						✓	✓		✓		
-ทักษะการประเมิน						✓	✓				
3.ด้านบุคลิกภาพ						✓					✓
-ความใฝ่รู้	✓			✓		✓		✓	✓	✓	
-วิญญานครู	✓	✓		✓				✓	✓		
-เป็นผู้นำ		✓								✓	
-คุณธรรมจริยธรรม			✓		✓	✓				✓	
○ขยัน									✓		
○อดทน									✓		
-พูดกว้างขวาง							✓	✓			
-เป็นที่เคารพของศิษย์									✓		
-รักและศรัทธาในวิชาชีพครู							✓				
-สติปัญญาดี											✓
-มีกระบวนการคิด							✓	✓			
4.ส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน							✓			✓	

จากตาราง 3 นักการศึกษาได้เสนอคุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ ซึ่งสามารถสรุป ได้ดังนี้

1. ด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้ทั่วไป ความรู้เฉพาะด้าน ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี ความรู้เกี่ยวกับสื่อการสอน และความรู้เกี่ยวกับวิธีสอน
2. ด้านทักษะและเทคนิคที่จำเป็นในการปฏิบัติการสอน ได้แก่ ทักษะการสื่อความหมาย การฟัง พูด อ่าน เขียน ทักษะการวัดและประเมินผล ทักษะการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะการจัดการชั้นเรียน
3. ด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ คุณธรรมจริยธรรม สุขภาพกายและสุขภาพจิต เจตคติที่ดีต่ออาชีพ ใฝ่รู้ อดทนอดกลั้นและวิญญานความเป็นครู และมีกระบวนการคิดระดับสูง

2) คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์จากผลงานวิจัยในประเทศ

จากการประมวลและวิเคราะห์งานวิจัยในประเทศที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ (วิจิต จิตรจักร. 2542 : บทคัดย่อ; เยาวเรศ เกตุแก้ว. 2543 : บทคัดย่อ;มนตรี จุฬาววัฒนทล. 2543 : 54-55; ปรีชา บุญณะโชติ. 2543 : บทคัดย่อ; พงษ์ศักดิ์ ศรีจันทร์. 2545 : 139; ประวิต เอรารวรรณ์. 2542 : บทคัดย่อ; วัชนีย์ เชาว์ดำรงค์. 2542 : 23-24) ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ จากผลงานวิจัยในประเทศ ช่วงการปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

คุณลักษณะ \ แนวคิด	รื่องราว รัดนาวิไลสกุล	ประวิต เอรารวรรณ์	วิจิต จิตรจักร	เยาวเรศ เกตุแก้ว	มนตรี จุฬาววัฒนทล	ปรีชา บุญณะโชติ	พงษ์ศักดิ์ ศรีจันทร์	วัชนีย์ เชาว์ดำรง
1.ด้านความรู้								
-วิชาที่สอน	✓	✓		✓		✓	✓	
- วิชาชีพครู							✓	
○จิตวิทยา		✓						✓
○หลักการสอน								✓
○หลักสูตร								✓
○ทักษะการสอน								
○การประเมิน								✓
-ความรู้ทั่วไป								✓
○เทคโนโลยี							✓	✓
○ทางสังคม								✓

ตาราง 4(ต่อ)

คุณลักษณะ	แนวคิด							
	รื่องรอง รัตนวิไลสกุล	ประวิติ เอรารณ	วิธิต จิตต์กร	เยาวเรศ เกตุแก้ว	มนตรี จุฬาววัฒนกุล	ปรีชา บุญนะโชติ	พงษ์ศักดิ์ ศรีจันทร์	วิชญ์ เขียวดำรง
☐ คอมพิวเตอร์		✓						
☐ ภาษา		✓			✓			✓
2.ด้านทักษะและเทคนิควิธี				✓				
-ทักษะการสอน	✓	✓		✓	✓		✓	✓
-ทักษะการประเมินผล		✓		✓	✓		✓	✓
-ทักษะการใช้สื่อ		✓			✓			✓
-ทักษะการสื่อความหมาย	✓	✓			✓		✓	
-ทักษะการออกแบบการเรียนการสอน		✓			✓			✓
-ทักษะการวิจัย		✓						
-ทักษะการทำหลักสูตร					✓			
-ทักษะการสืบค้นสารสนเทศ		✓						
3.ด้านบุคลิกภาพ				✓				
-มีมนุษยสัมพันธ์	✓			✓		✓	✓	✓
-มีความเชื่อมั่น							✓	
-การแต่งกาย								
- มีอุดมการณ์			✓					
- มีสุขภาพดี				✓				
☐ ทางกาย								
☐ ทางใจ						✓		
-ความไม่ใ้รู้	✓	✓	✓			✓		
-รักและศรัทธาอาชีพครู	✓							✓
-วิญญานครู			✓					
- มีกระบวนการคิดขั้นสูง					✓			
-มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู							✓	
-คุณธรรมจริยธรรม			✓	✓		✓		✓
☐ ยุติธรรม	✓					✓		✓
☐ ขยัน								✓
☐ มีเหตุผล	✓					✓		
☐ ซื่อสัตย์	✓					✓		
☐ ประหยัด								✓
☐ รับผิดชอบ	✓					✓	✓	✓
☐ เมตตา							✓	✓
4.สัมพันธ์ภาพกับผู้ที่เกี่ยวข้อง			✓			✓	✓	✓

จากตาราง 4 นักการศึกษาได้เสนอคุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ ซึ่งสามารถสรุป ได้ดังนี้

1. ด้านความรู้ ได้แก่ เนื้อหาวิชาที่สอน ภาษา คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี และความรู้ทางด้านวิชาชีพ
2. ด้านทักษะการสอน ได้แก่ การประเมินผล การใช้สื่อ จัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จัดทำหลักสูตร ออกแบบการเรียนการสอน และการวิจัย
3. ด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ การมีศรัทธาและอุดมการณ์ คุณธรรมจริยธรรม กระบวนการคิด มนุษยสัมพันธ์ วิญญาณความเป็นครู และเป็นแบบอย่าง
4. ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

3) แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ที่ปรากฏในมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับครู

ในด้านมาตรฐานวิชาชีพครูนั้น (คุรุสภา, <http://www.moe.go.th/webkuru/sudanew/scoop58.html>) คุรุสภาเป็นสภาวิชาชีพครูและองค์กรวิชาชีพครูในปัจจุบัน และเป็นหน่วยงานหนึ่งที่กระทรวงศึกษาธิการมอบหมายให้รับผิดชอบหน้าที่ในการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะด้านการพัฒนาและรักษามาตรฐานวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา และได้สร้างมาตรฐานวิชาชีพครูและประกาศใช้อยู่ในปัจจุบันซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ด้วยกัน คือ มาตรฐานด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานด้านการปฏิบัติงาน และมาตรฐานด้านการปฏิบัติตน

นอกจากนี้แล้วยังได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูซึ่งมีทั้งหมด 11 มาตรฐาน ดังนี้

- มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ
- มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน
- มาตรฐานที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ
- มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติงานได้เกิดผลจริง
- มาตรฐานที่ 5 พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ
- มาตรฐานที่ 6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน
- มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ
- มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน
- มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์
- มาตรฐานที่ 10 ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน
- มาตรฐานที่ 11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

ในด้านมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาด้านปัจจัยซึ่งเป็นการกำหนดคุณลักษณะหรือสภาพความพร้อมของผู้บริหาร ครู หลักสูตร อาคารสถานที่และชุมชน โดยในส่วนคุณลักษณะของครูที่กำหนดไว้นั้นมีดังนี้ (คำหมาน คนไค. 2544 : 332-333)

มาตรฐานที่ 21 ครูมีวิญญูณความเป็นครู มีคุณธรรมจริยธรรม
ตัวบ่งชี้

1. ครูมีความเอื้ออาทร เข้าใจ และเอาใจใส่ผู้เรียนทุกคนอย่างสม่ำเสมอและเท่าเทียมกัน
2. ครูมีมนุษยสัมพันธ์ ควบคุมอารมณ์ได้ และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
3. ครูมีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา อุทิศตนให้กับการพัฒนาผู้เรียน
4. ครูวางตนเหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความประพฤติ บุคลิกภาพ
5. ครูมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู

มาตรฐานที่ 23 ครูมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ คิดวิเคราะห์และสร้างองค์
ความรู้ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน
ตัวบ่งชี้

1. ครูมีนิสัยรักการแสวงหาความรู้และข่าวสารข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อนำมา
พัฒนาการเรียนการสอน

2. ครูมีความสามารถในการศึกษา วิจัย เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอน
3. ครูมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาและแก้ไขสถานการณ์ได้

ในด้านเกณฑ์มาตรฐานในการพิชญณายกย่องให้รางวัล ครูผู้สมควรได้รับการยกย่อง
ให้รางวัลครูแห่งชาติ ครูต้นแบบ ครูแนวใหม่ และครูภูมิปัญญาไทยพิจารณาตามเกณฑ์มาตรฐาน 7
ประการ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 25)

1. การครองตนของครู
2. การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
3. การมีความสามารถทางวิชาการ
4. การจัดการเรียนการสอน
5. การมีพัฒนาการของผู้เรียน
6. การพัฒนาโรงเรียน
7. การประสานงานกับชุมชน

4) คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. 2542

จากการรายงานการวิจัยเชิงนโยบายผลกระทบจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2542 ข้อตกลงของรัฐบาลกับธนาคารพัฒนาเอเชีย นโยบายการปฏิรูประบบราชการ การ
เปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรของประเทศที่มีต่อการศึกษา และบทบาทของคณะครุศาสตร์/
ศึกษาศาสตร์ในการปฏิรูปการเรียนรู้ และการปฏิรูปวิชาชีพครูของ มนตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2543 : 6-
10) พบว่าผลกระทบจาก พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่มีต่อครูและวิชาชีพครูในอนาคตที่
เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์นั้น สรุปได้ ดังนี้

1. ครูในอนาคตต้องเป็นตัวอย่างของผู้ที่ได้รับการศึกษา
2. ครูในอนาคตต้องเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
3. ครูในอนาคตต้องจัดการศึกษาพื้นฐานได้
4. ครูในอนาคตต้องมีความสามารถในการสอนผู้เรียนหลายประเภท
5. ครูในอนาคตต้องปฏิบัติงานได้ในสามระบบการศึกษา (การศึกษาในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย)
6. ครูในอนาคตจะต้องปฏิบัติงานได้ในสถานศึกษาต่างๆ
7. ครูในอนาคตส่วนหนึ่งต้องจัดการอาชีวศึกษาโดยร่วมมือกับสถานประกอบการ
8. ครูในอนาคตต้องจัดการศึกษาโดยถือผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด
9. ครูในอนาคตจะต้องจัดให้มีการเรียนความรู้และทักษะต่าง ๆ
10. ครูในอนาคตจะต้องจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง
11. ครูในอนาคตต้องสามารถประเมินผู้เรียน
12. ครูในอนาคตต้องสามารถจัดทำสาระของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
13. ครูในอนาคตจะต้องช่วยให้ชุมชนได้มีการเรียนรู้

4. คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ของต่างประเทศ

จากการประมวลและสังเคราะห์ความคิดเห็นของนักการศึกษาต่างประเทศเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์จากเอกสารได้คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์(Herbert.1995 : 20; Acheson & Gall. 1997 : 24; Parkay & Stanford. 1998 : 40-41,41-165,470; Ryan & Cooper .1998 : 153,169-170; Cruickshank; Bainer & Metcalf. 1999 : 309-322; Galluzzo. 2002 : 1-4, www.c-b-e.org/be/iss0206/a2galluzzo.htm., Beerens. 2000 : 59-63) ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ ของแนวคิดชาวต่างประเทศ

คุณลักษณะ \ แนวคิด	เฮอเบิร์ต	อาชีสันและกอล	NBPTS	เดวิด เบอรัลลิน	ไรอันและคูเปอร์	ปาร์เคและสแตนฟอร์ด	ครุยชาด	เปียร์แมน	โฮม	กอลล์ชไต
1. ด้านความรู้										
-วิชาที่สอน	✓	✓	✓		✓	✓		✓		✓
-วิชาชีพครู	✓								✓	
○การสอน	✓		✓							

ตาราง 5 (ต่อ)

คุณลักษณะ \ แนวคิด	เซอร์เบิร์ต	อาชีวะและกอสส์	NBPTS	เดวิด เบอร์ลิน	ไรรันและดูเปอร์	ปาร์เคและสแตนฟอร์ด	ครุฑชาติ	เบียร์แมน	โฮม	กอลด์สไตน์
☐ ผู้เรียน	✓	✓				✓		✓		
☐ ทฤษฎีการเรียนรู้	✓				✓					
☐ พฤติกรรมมนุษย์	✓				✓					
☐ การจัดชั้นเรียน	✓							✓		
☐ การพัฒนาหลักสูตร	✓									
☐ บริบทแวดล้อมโรงเรียน	✓									
☐ ตนเอง	✓									
☐ ทฤษฎีการศึกษา	✓					✓				
☐ การวิจัย						✓		✓		
2.ด้านทักษะและเทคนิควิธี										
-ทักษะการเสริมแรง					✓					
-ทักษะระหว่างบุคคล						✓				
-ทักษะการสอน					✓	✓				✓
-ทักษะการใช้เทคโนโลยี					✓					
-ทักษะการจำนักเรียน					✓					
-ทักษะการตั้งคำถาม					✓			✓		
-ทักษะการสร้างบรรยากาศสำหรับการเรียนรู้		✓		✓						
-ทักษะการวิจัย						✓				
-ทักษะการออกแบบการเรียนการสอน		✓		✓		✓		✓		
-ทักษะการจัดการชั้นเรียน		✓		✓		✓			✓	
-ทักษะการประเมินผลการเรียน				✓	✓	✓		✓		
-ทักษะการประเมินทักษะทางสังคม						✓				
-ทักษะในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่ไปสู่ประสบการณ์เดิม					✓					
3.ด้านบุคลิกภาพ								✓		
-มนุษยสัมพันธ์		✓								
-ความใฝ่รู้									✓	
-วิญญานครู				✓			✓			✓
-เป็นผู้นำ									✓	
-กระบวนการคิด		✓	✓						✓	
-คุณธรรมจริยธรรม										
☐ ยุติธรรม		✓								
-เป็นที่เคารพของศิษย์		✓								
-รักและศรัทธาในวิชาชีพครู		✓			✓					
-สุขภาพจิตดี							✓			

ตาราง 5 (ต่อ)

คุณลักษณะ	แนวคิด									
	เออร์เบิร์ต	อาชีสและกะกอส	NBPTS	เดวิด เบอริลิน	ไรอันและคูเปอร์	ปรักและสแตนฟอร์ด	ครุฑชาติ	เบียร์แมน	โธม	กอลส์โซ
4.มีสัมพันธภาพที่ดี									✓	
-ชุมชน			✓				✓			
-เพื่อนร่วมงาน							✓			

จากตาราง 5 นักการศึกษาได้เสนอคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ สรุปได้ดังนี้

1. ด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้ในเนื้อหาวิชา ผู้เรียน การเรียนการสอน หลักสูตร บริบทแวดล้อม ตนเอง และการเชื่อมโยงความรู้เดิม
2. ด้านทักษะและเทคนิคที่เกี่ยวข้องกับการสอน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล การจัดการชั้นเรียน ออกแบบการเรียนการสอน ทักษะการใช้สื่อ การตั้งคำถาม และการเชื่อมโยงความรู้เก่ากับความรู้ใหม่
3. ด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ อุดมการณ์และวิญญานของความเป็นครู คุณธรรมจริยธรรม ใฝ่หาความรู้ เป็นแบบอย่างที่ดี มีความคิดสร้างสรรค์ มนุษยสัมพันธ์ อุทิศตน แก่ปัญหา ควบคุมอารมณ์
4. ด้านสัมพันธภาพกับชุมชน ได้แก่ ร่วมมือกับชุมชน และพัฒนาโรงเรียน

จากการศึกษาคุณลักษณะของครูไทยที่พึงประสงค์ในช่วงก่อนการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และในช่วงการปฏิรูปการศึกษา พบว่าคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ก็ยังคงครอบคลุม 4 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะและเทคนิควิธีที่เกี่ยวข้องกับการสอน ด้านบุคลิกภาพ และด้านสัมพันธภาพทางสังคม แต่ในช่วงการปฏิรูปการศึกษาเน้นในเรื่องของการมีทักษะการจัดทำหลักสูตร ทักษะการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทักษะการใช้เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ และภาษาอังกฤษ และเมื่อเปรียบเทียบแนวคิดของไทยกับต่างประเทศ พบว่า คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ก็ยังคงครอบคลุม 4 ด้าน เช่นเดียวกันแต่จะแตกต่างกันในรายละเอียด คือ ต่างประเทศจะเน้นเรื่องของการเรียนรู้ตลอดชีวิต การใช้เทคโนโลยี การวิจัยในชั้นเรียน และสัมพันธภาพระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ผู้ปกครอง และชุมชน เป็นต้น

จากการศึกษาคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศที่ผ่านมา ผู้วิจัยสังเคราะห์คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ (รายละเอียด แสดงดังตาราง 54 ภาคผนวก ก) เพื่อเป็นกรอบแนวคิดการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครูและผู้ที่ทรงคุณวุฒิ โดยได้กำหนดคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์เป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะและเทคนิควิธี ด้านบุคลิกภาพ และด้านสัมพันธภาพทางสังคม แต่ละด้านมีคุณลักษณะย่อย ดังนี้

1. ด้านความรู้ ประกอบด้วย

1.1 ความรู้ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน ได้แก่ เนื้อหาตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

1.2 ความรู้ด้านวิชาชีพครู ได้แก่ การวิจัย จิตวิทยา การจัดการ การประเมินผล การสอน การจัดการศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้ พฤติกรรมมนุษย์ ทฤษฎีการศึกษา การเชื่อมโยงความรู้เก่ากับความรู้ใหม่ และหลักสูตร

1.3 ความรู้ทั่วไป ได้แก่ กฎหมาย ประวัติศาสตร์ คอมพิวเตอร์ ศิลปวัฒนธรรม การอนุรักษ์ธรรมชาติ สังคม การเมือง กฎหมายทางการศึกษา และสิ่งแวดล้อม

1.4 ความรู้ทางด้านภาษา ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศอื่น ๆ

2. ด้านทักษะและเทคนิควิธี ประกอบด้วย ทักษะและเทคนิควิธีทางการสอน การใช้สื่อ การจัดการเรียนการสอนยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต การใช้เทคโนโลยี การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การทำหลักสูตร การประเมินผล การรายงานผลการพัฒนาผู้เรียน การทำแผนการสอน การตั้งคำถาม การออกแบบการเรียนการสอน การยกตัวอย่าง การสร้างความสนใจ และการแนะแนว

3. ด้านบุคลิกภาพ ประกอบด้วย คุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ อดทน ขยัน เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบ ยุติธรรม กระตือรือร้น เมตตากรุณา เสียสละ และมีวินัย มีเจตคติที่ดี ต่อตนเอง อาชีพ และผู้เรียน มีวิสัยทัศน์ความเป็นครู ใฝ่หาความรู้ ความเป็นผู้นำ เกลียวฉลาด รักและศรัทธาในอาชีพครู มีวิสัยทัศน์ กระบวนการคิดขั้นสูง มีสุขภาพดี ได้แก่ สุขภาพกายและจิตใจ

4. คุณลักษณะด้านสัมพันธภาพทางสังคม ได้แก่ สัมพันธภาพกับชุมชน ผู้เรียน เพื่อนร่วมงาน และผู้ปกครอง

จากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้นำมาจำแนกจัดกลุ่มคุณลักษณะในแต่ละด้านและแยกเป็นองค์ประกอบย่อย 2 ลำดับ เพื่อให้มองเห็นอย่างชัดเจน ซึ่งรายละเอียดต่าง ๆ สรุปได้ดังตาราง 6

ตาราง 6 สรุปคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์

คุณลักษณะ	องค์ประกอบย่อยลำดับที่ 1	องค์ประกอบย่อยลำดับที่ 2
1. ความรู้	1.1 เนื้อหาวิชาที่สอน	เนื้อหาตามหลักสูตรกำหนด
	1.2 วิชาชีพครู	การวิจัย จิตวิทยา การจัดการ การประเมินผล การสอน การจัดการศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้ พฤติกรรมมนุษย์ ทฤษฎีการศึกษา การเชื่อมโยงความรู้เก่ากับความรู้ใหม่ หลักสูตร
	1.3 ความรู้ทั่วไป	กฎหมาย ประวัติศาสตร์ คอมพิวเตอร์ ศิลปวัฒนธรรม การอนุรักษ์ธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง กฎหมาย ทางด้านการศึกษา สิ่งแวดล้อม
	1.4 ภาษา	ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาต่างประเทศอื่น ๆ
2. ทักษะและเทคนิควิธี	การสอน การใช้สื่อ การสื่อสาร การทำวิจัย การจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ใช้เทคโนโลยี การฟัง พูด อ่าน เขียน การทำหลักสูตร การประเมินผลการเรียนรู้ การรายงานผลการพัฒนาผู้เรียน การทำแผนการสอน การตั้งคำถาม ออกแบบการเรียนการสอน การยกตัวอย่าง การสร้างความสนใจ การแนะแนว	
3. บุคลิกภาพ	3.1 คุณธรรมจริยธรรม	อดทน ขยัน เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ยุติธรรม กระตือรือร้น เมตตากรุณา เสียสละ มีวินัย
	3.2 เจตคติที่ดี	ตนเอง อาชีพ ผู้เรียน
	3.3 วิญญูญาณความเป็นครู	
	3.4 ใฝ่หาความรู้	
	3.5 ความเป็นผู้นำ	
	3.6 เจลียวฉลาด	
	3.7 รักและศรัทธาในอาชีพครู	
	3.8 มีวิสัยทัศน์	
	3.9 กระบวนการคิดขั้นสูง	
	3.10 มีสุขภาพ	สุขภาพกายและจิตใจ
	4.1 ชุมชน	ส่วนร่วมพัฒนาชุมชน
	4.2 ผู้เรียน	
	4.3 เพื่อนร่วมงาน	
	4.4 ผู้ปกครอง	

ตอนที่ 2 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตร

1.ความหมายของหลักสูตร

คำว่า “หลักสูตร” เป็นคำที่คนในแวดวงการศึกษานิยมใช้กัน และเป็นคำที่ได้มีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย คำว่า “หลักสูตร” แปลมาจากคำในภาษาอังกฤษว่า “Curriculum” ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า “currere” หมายถึง “running course” หรือเส้นทางที่ใช้วิ่งแข่ง ซึ่งต่อมาได้นำศัพท์นี้มาใช้ในทางการศึกษาว่า “running sequence of courses or learning experiences” การที่เปรียบเทียบหลักสูตรกับสนามหรือเส้นทางที่ใช้วิ่งแข่งนั้น คนส่วนใหญ่ก็คิดว่าหลักสูตรมีลักษณะเป็นสนามแข่งจริง ๆ คือ นักเรียนหรือนักศึกษาต้องแข่งขันกันเรียนฟันฝ่าความยากของวิชาหรือประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรให้จบ เพื่อที่จะได้รับประกาศนียบัตรหรือปริญญา เช่นเดียวกับนักวิ่งที่ต้องวิ่งแข่งและฟันฝ่าอุปสรรค เพื่อชัยชนะและความสำเร็จ (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. 2539 : 1; ชมพันธุ์ ภูญธร ณ อยุธยา. 2540 : 1)

ในการนิยามคำว่าหลักสูตร บางคนก็นิยามแบบกว้าง บางคนก็นิยามแบบแคบ ขึ้นอยู่กับมุมมองของแต่ละคน และขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ปรัชญา ความเชื่อของแต่ละคน ความหมายที่แคบของหลักสูตร คือ วิชาที่สอน ส่วนความหมายที่กว้างของหลักสูตร ก็คือ มวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้กับผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ซึ่งเป็นทั้งทางตรงและทางอ้อม (วิชัย วงษ์ใหญ่ . 2538 : 46) ซึ่งความหมายของคำว่าหลักสูตรนั้นก็ยังมีทัศนะของคนไทยและต่างประเทศ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

โอลิวา (Oliva. 1992 : 9) ได้นิยามว่า หลักสูตร คือ แผนหรือโปรแกรมการจัดประสบการณ์ทั้งหมดที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับภายใต้นโยบายของโรงเรียน

แพลทท์ (Pratt. 1994 : 5) ได้กล่าวว่าหลักสูตร หมายถึง แผนการที่แสดงถึงการสอนและการเรียน

ฟลอสเนอร์ (Posner. 1995 : 4-7) ได้สรุปความหมายของคำว่าหลักสูตรไว้ ดังนี้

1. หลักสูตร คือ ขอบเขตและลำดับของผลลัพธ์ของการเรียนรู้ที่กำหนดออกมาในรูปของวัตถุประสงค์ว่าผู้เรียนควรทำอะไรได้บ้าง
2. หลักสูตร คือ แผนการเรียนที่จัดให้กับผู้เรียนว่ามีหลักการและเหตุผลอย่างไร มีหัวข้ออะไรที่ต้องเรียน มีแหล่งการเรียนรู้อะไรบ้าง รวมทั้งมีวิธีการวัดและประเมินผลว่าควรดำเนินการอย่างไร
3. หลักสูตร คือ รายการหัวข้อที่จัดไว้กับผู้เรียน
4. หลักสูตร คือ วัสดุการสอนที่ใช้สำหรับการประกอบการเรียนการสอนในชั้นเรียน
5. หลักสูตร คือ ชุดของรายวิชาที่ต้องเรียน
6. หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ทั้งหมดที่จัดวางแผนให้กับผู้เรียน ซึ่งโรงเรียนเป็นผู้

วางแผน

ชำระ บัณฑิต (2542 : 7) ได้กำหนดความหมายของหลักสูตรว่า หมายถึง แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดหมาย การจัดเนื้อหา กิจกรรม และมวลประสบการณ์ ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามจุดหมายที่ได้กำหนดไว้

ชูศรี สุวรรณโชติ (2542 : 41-42) ได้กล่าวว่า หลักสูตร คือประมวลประสบการณ์ทุกชนิดที่ครูสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขและเจริญงอกงาม

จากการนิยามคำว่า “หลักสูตร” ทั้งของไทยและต่างประเทศ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง แผนหรือโปรแกรมที่จัดมวลประสบการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายกำหนด

2. ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาจึงมีความสำคัญ และมีผู้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรสรุป เป็น 2 ประเด็น (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. 2539 : 10-13; ชำรง บัณฑิต. 2542 : 9-10) คือ ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาและต่อการเรียนการสอน ดังนี้

1. ความสำคัญต่อการจัดการศึกษา คือ หลักสูตรเป็นเครื่องมือที่ถ่ายทอดเจตนารมณ์หรือเป้าประสงค์ของการศึกษาแห่งชาติลงสู่การปฏิบัติในสถาบันการศึกษาต่างๆ หรืออาจกล่าวได้ว่า หลักสูตรจะเป็นเสมือนกับหางเสือที่จะคอยกำหนดทิศทางให้การเรียนการสอนเป็นไปตามความมุ่งหมายของการศึกษา หลักสูตรจึงเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา และเป็นเครื่องชี้ถึงความเจริญของชาติ ถ้าประเทศใดมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ คนในประเทศนั้นก็ย่อมมีความรู้และศักยภาพในการพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มที่

2. ความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน คือ หลักสูตรเปรียบเสมือนแผนที่เดินเรือซึ่งบอกให้กับต้นหรือครูผู้สอนรู้ว่าจะต้องตั้งเข็มทิศไปในทางใด และจุดหมายปลายทางของการเรียนการสอนคืออะไร และระหว่างทางที่ไปจะต้องทำอะไรบ้าง เป็นต้นว่าต้องใช้สื่อหรืออุปกรณ์ช่วยหรือต้องมีการตรวจสอบ ประเมินผลหรือต้องปรับปรุงวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง ครูผู้สอนต้องอาศัยหลักสูตรเพื่อช่วยในการสอนโดยศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจ แล้วนำไปแปลงเป็นภาคปฏิบัติหรือการสอนเพื่อให้ได้ผลการเรียนรู้ตามที่คาดหวังไว้

3. องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตร ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึง ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้
ชำระ บัณฑิต (2542 : 8-9) กล่าวถึง องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร ไว้ดังนี้

1. เป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา (Education Goals and Policies) หมายถึง สิ่งที่รัฐต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา
2. จุดหมายของหลักสูตร หมายถึง ผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากเรียนจบหลักสูตรไปแล้ว
3. รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร หมายถึง ลักษณะและแผนผังที่แสดงการแจกแจงวิชาหรือกลุ่มวิชา หรือกลุ่มประสบการณ์
4. จุดประสงค์ของวิชา หมายถึง ผลที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน หลังจากที่ได้เรียนวิชานั้นไปแล้ว
5. เนื้อหา หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทักษะและความสามารถที่ต้องการให้มี รวมทั้งประสบการณ์ที่ต้องการให้ได้รับ
6. จุดประสงค์ของการเรียนรู้ หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้มีทักษะและความสามารถ หลังจากที่ได้เรียนรู้เนื้อหาที่กำหนดไว้
7. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม และมีหลักเกณฑ์ เพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้
8. การประเมินผล หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและหลักสูตร
9. วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน หมายถึง เอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นฟิล์ม แถบวีดิทัศน์ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา เทคโนโลยีการศึกษาและอื่น ๆ ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนการสอน

สงัด อุทรานันท์ (2532 : 244) ได้กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 7 องค์ประกอบ คือ 1) เหตุผลและความจำเป็นของหลักสูตร 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) เนื้อหาสาระและประสบการณ์ 4) การเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน 5) การเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิชาการในชุมชน 6) การประเมินผล 7) การเสนอแนะเกี่ยวกับการช่วยเหลือและส่งเสริมผู้เรียน

ทาบ้ำ (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2523 : 8) กล่าวว่าไว้ว่า หลักสูตรไม่ว่าจะออกแบบมาอย่างไรก็ตาม ควรมีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา 2) เนื้อหาวิชาและจำนวนชั่วโมงสอนแต่ละวิชา 3) ขบวนการเรียนการสอน และ 4) โครงการประเมินผลตามหลักสูตร

แพรทท์ (ปราณี สังฆะตะวรรณ และสิริวรรณ ศรีพหล. 2536 : 92; อ้างอิงจาก Pratt.1980 : 5-6) ได้เสนอหัวข้อที่ควรบรรจุลงในเอกสารหลักสูตรมี 14 องค์ประกอบ คือ 1) จุดมุ่งหมายทั่วไป 2) เหตุผลและความจำเป็น 3) จุดมุ่งหมายเฉพาะ 4) เกณฑ์ในการวัดพฤติกรรม 5) การประเมินผล เพื่อให้คะแนน 6) เนื้อหาสาระ 7) ลักษณะของผู้เรียน 8) การเรียนการสอน 9) การจัดการเรียน เกี่ยวกับความแตกต่างของผู้เรียน 10) รายละเอียดในการปฏิบัติ 11) การทดลองหลักสูตร 12) การประเมินผลโครงการ 13) การนำหลักสูตรไปใช้ และ 14) ผลผลิต

ส่วนกรรมาธิการซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการพัฒนาหลักสูตรในระดับต่าง ๆ ได้กำหนดองค์ประกอบของเอกสารหลักสูตรไว้ ดังนี้ 1) หลักการ 2) จุดหมาย 3) โครงสร้าง 4) แนวดำเนินการ 5) หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร 6) รายละเอียดของเนื้อหาสาระ(คำอธิบายรายวิชา) (ปราณี สังฆะตะวรรณ และสิริวรรณ ศรีพหล. 2536 : 94)

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นลักษณะหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยปรัชญาของหลักสูตรวิชาชีพครู รูปแบบของหลักสูตรวิชาชีพครู จุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาชีพครู โครงสร้างของหลักสูตรวิชาชีพครู เนื้อหาของหลักสูตรวิชาชีพครู กิจกรรมการเรียนการสอน การจัดประสบการณ์วิชาชีพครู สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การบริหารหลักสูตร และการประเมินหลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดลักษณะของหลักสูตรดังกล่าว ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ปรัชญาของหลักสูตร

ปรัชญา คือ ทฤษฎีหรือความเชื่อทางการศึกษาที่ยึดเป็นหลักและเป็นแนวทางในการปฏิบัติในการสร้างหลักสูตรหรือพัฒนาหลักสูตร (ปราณี สังฆะตะวรรณ และสิริวรรณ ศรีพหล. 2536 : 58) และในการเขียนปรัชญาของหลักสูตรจะเขียนในลักษณะข้อความที่แสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์หรือสิ่งที่ตั้งใจจะให้เกิดกับผู้เรียนที่สะท้อนถึงจุดประสงค์ของหลักสูตรทั้งหมด รวมทั้งทิศทางของการจัดการเรียนการสอนโดยรวม และมีแนวความคิดทฤษฎีหรือความเชื่อที่ใช้ยึดเป็นหลักในการทำหลักสูตร

2. จุดประสงค์

จุดประสงค์ของหลักสูตรเป็นส่วนประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งของหลักสูตร เพราะเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงเป้าหมายและเจตนารมณ์ของหลักสูตรว่าต้องการผลิตผู้เรียนให้เป็นบุคคลประเภทใด มีคุณลักษณะอย่างไร และยังมีความสำคัญมากต่อการนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผล (สังกัด อุทรานันท์. 2532 : 236; ปราณี สังฆะตะวรรณและสิริวรรณ ศรีพหล. 2536 : 32,36) และแคนนอนและนิวเบิล (Cannon; & Newble. 2000 : 150-154) ได้กล่าวว่า ในการกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรนั้นควรจะครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ และด้านเจตคติ และควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

- 2.1 วิเคราะห์ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน
- 2.2 วิธีการคิด และทักษะการแก้ปัญหาที่ต้องการจะพิจารณา
- 2.3 ความสนใจ ความต้องการ และคุณลักษณะของผู้เรียน
- 2.4 ความต้องการของสังคม
- 2.5 เนื้อหาวิชาที่มีอยู่ในตำรา เอกสาร
- 2.6 ความต้องการทางด้านการรับรองของวิชาชีพหรือตลาดแรงงาน
- 2.7 จุดประสงค์ของสาขาวิชาหรือของคณะ

3. เนื้อหาวิชา

เนื้อหาวิชา เป็นข้อมูลหรือความรู้หรือความคิดรวบยอดที่ครอบคลุมทั้งทางด้านความรู้ ทักษะและเจตคติที่เกี่ยวข้องกับวิชา ซึ่งได้ถูกเลือกสรรมาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร (ธารง บัวศรี. 2542 : 222; Cannon; & Newble. 2000 : 144-146) และธารง บัวศรี (2542 : 225) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของเนื้อหา ไว้ดังนี้

3.1 เนื้อหาเป็นดัชนีชี้ขึ้นพื้นฐานของหลักสูตร เป็นตัวกำหนดลักษณะของประสบการณ์ การเรียนรู้ที่จะต้องจัดให้แก่ผู้เรียน อันได้แก่ กิจกรรมทั้งในและนอกชั้นเรียน และยังเป็นตัวกำหนด เครื่องมือการประเมินผลด้วย

3.2 เนื้อหาที่เป็นความรู้ เป็นสิ่งจำเป็นต่อการใช้เหตุผล

3.3 เนื้อหาที่เป็นความรู้ย่อมส่งเสริมให้เกิดความรู้เพิ่มขึ้น เพราะความรู้ใหม่ย่อมอาศัย ความรู้เดิมเป็นพื้นฐาน ถ้าไม่มีพื้นฐานความรู้เดิมอยู่เลยก็เปรียบเสมือนคนตาบอด ซึ่งแม้สิ่งรอบ ๆ ตัวก็ยังมองไม่เห็น แล้วก็จะไม่มีวันมองเห็นสิ่งที่อยู่ไกล ๆ ได้เลย

3.3 เนื้อหาที่เป็นความรู้จะช่วยขยายขอบเขตของประสบการณ์ให้กว้างขวางขึ้นเพราะ เมื่อเกิดความรู้ ก็เกิดความต้องการแสวงหาความรู้เพิ่มขึ้น ผลก็คือ ได้รับประสบการณ์ใหม่ซึ่งจะทำให้เข้าใจประสบการณ์เดิมดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ประสบการณ์ใหม่ยังจะช่วยให้มองเห็นว่าความรู้เดิม มีอะไรบกพร่องต้องแก้ไขหรือไม่ ทำให้เกิดทัศนะที่กว้างไกลและนำไปสู่ความรู้ที่กว้างขวางยิ่งขึ้น และสิ่งนี้เองที่จะช่วยสร้างพลังทางปัญญาเพิ่มขึ้น

การกำหนดเนื้อหาวิชา มีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้ (Cannon; & Newble. 2000 : 144-146)

1. เกณฑ์ทางด้านปรัชญา เกณฑ์ในด้านนี้มุ่งเน้นในเรื่องของการนำทฤษฎี วิธีการที่ เน้นเหตุผลและคุณค่าที่จะนำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา เช่น เนื้อหาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการ พัฒนาทางด้านสติปัญญา เนื้อหาควรจะมีการพิจารณาศีลธรรมและจริยธรรม เนื้อหาควรส่งเสริม ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง เป็นต้น

2. เกณฑ์ทางด้านวิชาชีพ เกณฑ์ในด้านนี้ มุ่งเน้นด้านเนื้อหาที่สะท้อนคุณลักษณะของ วิชาชีพที่ต้องการ และอยู่ภายใต้กฎหมายวิชาชีพ เช่น เนื้อหาควรจะมีการจัดแบ่งให้ชัดทั้งทฤษฎี และการฝึกปฏิบัติ เนื้อหาควรจะมีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมทางด้านวิชาชีพ

3. เกณฑ์ทางด้านจิตวิทยา เกณฑ์ในด้านนี้สัมพันธ์กับการนำหลักการทางจิตวิทยา ไปใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทฤษฎีการเรียนรู้ เช่น เนื้อหาควรส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาวิธีการ เรียนรู้ที่ลึกซึ้งขึ้น การเลือกเนื้อหาควรส่งเสริมหรือพัฒนาทักษะการคิดในระดับสูง (การคิดเชิงเหตุผล การแก้ปัญหา การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความคิดสร้างสรรค์) เนื้อหาควรส่งเสริมให้ผู้เรียน เกิดการพัฒนาทางด้านเจตคติและคุณค่า และเนื้อหาควรส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

4. เกณฑ์ทางการนำไปปฏิบัติ มุ่งเน้นด้านการนำไปปฏิบัติจะเกี่ยวข้องกับแหล่ง

ทรัพยากร เช่น เนื้อหาควรได้มาจากตำรา 1-2 เล่ม และเนื้อหาที่มีอิทธิพลต่อวัสดุ เอกสารในห้องสมุด แหล่งข้อมูล ข่าวสารทางเทคโนโลยี ประชาชน สิ่งแวดล้อม

5. เกณฑ์ทางด้านผู้เรียน เกณฑ์ในด้านนี้มุ่งเน้นความสัมพันธ์กับคุณลักษณะของผู้เรียนที่จะสอน คือ เนื้อหาที่เลือกจะต้องสะท้อนภูมิหลัง ความต้องการและความสนใจของผู้เรียนทั้งหมด และเนื้อหาควรจะเชื่อมโยงกับระดับสติปัญญาและวุฒิภาวะของผู้เรียน นอกจากนี้แล้ว เนื้อหาควรจะสอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้เรียนที่แตกต่างกัน

4. กิจกรรมการเรียนการสอน

แคนนอนและนิวเบิล (Cannon; & Newble. 2000 : 9,156) กล่าวว่า ในการเลือกวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งการที่จะทำให้ผู้เรียนมีผลลัพธ์ของการเรียนรู้ (Learning outcome) ที่มีคุณภาพนั้นครูจะต้องปฏิบัติ และควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

- 4.1 การประกันว่าผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม
- 4.2 ความชำนาญในการใช้วิธีการสอนและกิจกรรมที่แตกต่างกัน
- 4.3 มีแหล่งสนับสนุนทั้งในเรื่องของการเรียน อุปกรณ์ที่จะสนับสนุนวิธีการจัดกิจกรรม

ที่ปรารถนา

- 4.4 กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจภายใน และมีความสงสัยใคร่รู้
- 4.5 ให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
- 4.6 ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือก
- 4.7 ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการทำงานร่วมกับคนอื่น
- 4.8 จัดสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ให้ท้าทายที่จะเรียน มีการสนับสนุนส่งเสริมการ

เรียนรู้

- 4.9 มีการให้ข้อมูลป้อนกลับบ่อย ๆ และสร้างสรรค์สามารถที่จะไปปรับปรุงแก้ไขได้
- 4.10 มีการจัดระบบการเรียนการสอนที่ชัดเจน
- 4.11 มีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการจะให้เรียนรู้
- 4.12 มีการเน้นย้ำจุดประสงค์ในระดับที่สูงขึ้น
- 4.13 มีการฝึกปฏิบัติและการเสริมแรง

นอกจากนี้แล้วในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นแคนนอนและนิวเบิล (Cannon; & Newble. 2000 : 17) ยังได้เสนอแนวคิดเพิ่มเติมว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษานั้น อาจจัดในลักษณะผู้เรียนเป็นศูนย์กลางซึ่งเป็นลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากกว่าครู ซึ่งได้สรุปเป็นตารางเปรียบเทียบระหว่างการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางกับการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม ดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 เปรียบเทียบลักษณะของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางกับการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม

การเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	การเรียนการสอนแบบดั้งเดิม
ผู้เรียนมีความรับผิดชอบและมีบทบาทในการทำกิจกรรมมากขึ้น(ในด้านการวางแผนการเรียนรู้ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเพื่อน การวิจัย การประเมิน)	ผู้เรียนเป็นผู้รับความรู้(ไม่มีบทบาทในการวางแผนการเรียนรู้ นั่งฟังการบรรยาย)
ผู้เรียนมีโอกาสเลือกเกี่ยวกับสิ่งที่จะเรียนและวิธีการที่จะเรียนรู้	การตัดสินใจในการเลือกเนื้อหาและวิธีการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับผู้สอน
เน้นการบูรณาการหรือเชื่อมโยงเนื้อหาไปยังวิชาอื่น	เน้นการเรียนรู้เพียงเฉพาะวิชาที่เรียนเท่านั้น
เน้นการแสวงหาความรู้	เน้นการรับข้อมูลข่าวสาร
ผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้ชี้แนะ สนับสนุน อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้	ผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านการถ่ายทอดความรู้และเป็นผู้กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน
ใช้แรงจูงภายในกระตุ้นผู้เรียน (ความสนใจ,ความสงสัย, ความรับผิดชอบ)	ใช้แรงจูงใจภายนอก (เกรด ,การลงโทษของครู)
มุ่งการจัดกิจกรรมแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน	มุ่งการเรียนรู้แบบรายบุคคลและการแข่งขันระหว่างผู้เรียน
การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่	การเรียนรู้จำกัดสถานที่ (ห้องเรียน,ห้องสมุด, ห้องทดลอง
มีความยืดหยุ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	ไม่มีความยืดหยุ่นในการจัดการเรียนการสอน
มีความยืดหยุ่นในการประเมินผล โดยให้ประเมินตนเอง และให้เพื่อนประเมิน	การประเมินผล ผู้สอนเป็นผู้รับผิดชอบโดยทำการทดสอบ
เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต	เน้นการเรียนรู้ระยะสั้น มุ่งการแข่งขัน การเรียนรู้เป็นลักษณะการเรียนรู้เพื่อสอบ

5. สื่อการเรียนการสอน

แคนนอนและนิวเบิล (Newble; & Cannon. 2000 : 120-122) กล่าวว่า หลักการในการออกแบบและเลือกใช้สื่อ ให้มีประสิทธิภาพนั้นควรยึดหลักการ ดังนี้

5.1 มีความเกี่ยวข้อง (Relevance) กับจุดประสงค์ของหลักสูตรและพื้นฐานความรู้ของผู้เรียนในเรื่องนั้น ๆ

5.2 ความเชื่อมโยง (Linkage) คือ สามารถทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ และตรงตามจุดประสงค์ของหลักสูตร

5.3 ความสะดวก (Simplicity) คือ ความสะดวกในการใช้

5.4 มีจุดเน้น (Emphasis) คือ มีลักษณะเด่นที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ

5.5 มีความสอดคล้องเหมาะสมกับรูปแบบการใช้(Consistency in the use of pattern style)

5.6 มีความสอดคล้องเหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน

นอกจากนี้แล้วยังกล่าวเพิ่มเติมอีกว่าวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนในระดับอุดมศึกษานั้นประกอบด้วย เครื่องฉายข้ามศีรษะ เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายวีดิทัศน์ กระดานไวท์บอร์ดและกระดานดำ วีดิทัศน์และภาพยนตร์ เอกสารตำรา และวัสดุสิ่งพิมพ์ทางเว็บไซต์

6. การประเมินผล

แคนนอนและนิวเบิล (Cannon; & Newble. 2000 : 166,173) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมาย และวิธีการประเมินผลไว้ ดังนี้

- 6.1 จุดมุ่งหมายของการประเมิน ในการประเมินผลนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อ
 - 6.1.1 ตัดสินความรอบรู้ในด้านทักษะที่จำเป็น และความรู้ในเนื้อหาวิชา
 - 6.1.2 วัดความก้าวหน้าตลอดเวลา
 - 6.1.3 ตรวจสอบข้อบกพร่องของผู้เรียน
 - 6.1.4 เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับกับผู้เรียน
 - 6.1.5 ประเมินประสิทธิภาพของรายวิชาหรือหลักสูตร
 - 6.1.6 เพื่อกระตุ้นผู้เรียนให้อยากเรียน
- 6.2 วิธีการประเมินผล ในการประเมินผลนั้น วิธีการประเมินผลที่ควรใช้มี ดังนี้
 - 6.2.1 การทดสอบด้วยข้อเขียน
 - 6.2.2 การทดสอบโดยการให้เขียนตอบสั้น ๆ
 - 6.2.3 แบบทดสอบแบบปรนัย ซึ่งอาจเป็นแบบให้เลือกตอบ จับคู่ เชื่อมโยง-ผิด
 - 6.2.4 การสังเกตโดยตรง
 - 6.2.5 การสอบปากเปล่า
 - 6.2.6 การประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างมีโครงสร้าง
 - 6.2.7 การประเมินตนเอง
 - 6.2.8 การประเมินแฟ้มการเรียนรู้

7. การบริหารหลักสูตร

ในการพัฒนาหลักสูตรหรือจัดทำหลักสูตร การบริหารหลักสูตรเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากประการหนึ่ง ที่จะทำให้หลักสูตรนั้นมีสัมฤทธิ์ผล ซึ่งวิชัช วงษ์ใหญ่ (2543 : 25) ได้กล่าวว่า การบริหารหลักสูตรเป็นการวางแผน การควบคุมกำกับดูแลการจัดระบบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน โครงการวิชาการที่สถานศึกษาจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการใช้หลักสูตร และการสอนโดยสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนตามลักษณะธรรมชาติการเรียนรู้และตอบสนองเจตนารมณ์ของหลักสูตร หลักการบริหารหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่

7.1 เอกสารหลักสูตร มีความชัดเจน สมบูรณ์ทันสมัย ชี้แนวทางในการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

7.2 ผู้สอนมีคุณภาพ คือ มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีต่อหลักสูตร สามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้ตรงกับความสนใจ ความต้องการของผู้เรียนและบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร

7.3 ผู้เรียนมีความพร้อมเกี่ยวกับความรู้ ทักษะพื้นฐานพร้อมที่จะเรียนหลักสูตรนี้ได้

7.4 มีบริการสนับสนุน มีทรัพยากรหลักสูตรที่ดีและเพียงพอที่เอื้อต่อการใช้หลักสูตร

7.5 มีคณะกรรมการบริหารที่ดีและดำเนินการจัดระบบบริหารจัดการหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

7.6 ระบบอาจารย์ที่ปรึกษามีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งจะให้ข้อมูลและช่วยเหลือแนะนำเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนกับผู้เรียน

7.7 มีบรรยากาศทางวิชาการที่เอื้ออำนวยต่อการแสวงหาความรู้และบรรยากาศทางสังคม เพื่อเสริมสร้างทักษะทางวิชาการและทักษะทางสังคมของผู้เรียน

7.8 ระบบควบคุมเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร การติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

8. การประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตร หมายถึง การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลแล้วนำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจข้อบกพร่องหรือปัญหา เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขส่วนประกอบทุกส่วนของหลักสูตรให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น หรือตัดสินคุณค่าของหลักสูตรนั้น ซึ่งในการประเมินหลักสูตรนั้นไม่ว่าจะเป็นการประเมินผลความก้าวหน้า (Formative evaluation) หรือจะเป็นการประเมินผลสรุป (Summative evaluation) ควรจะมีการประเมินให้ต่อเนื่องกัน และสิ่งที่ต้องประเมิน ได้แก่ การประเมินเอกสารหลักสูตร การประเมินการใช้หลักสูตร การประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร การประเมินระบบหลักสูตร (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. 2539 : 190,195)

จากการศึกษารายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตร สรุปได้ว่า การกำหนดแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตรนั้นจะต้องมีความเชื่อมโยงกันสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เช่น จุดประสงค์ของหลักสูตรกับกิจกรรมการเรียนการสอน เนื้อหา กับจุดประสงค์ เป็นต้น ดังนั้นในการกำหนดอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีววิทยาคูในแต่ละส่วนขององค์ประกอบของหลักสูตรก็ต้องมีความสัมพันธ์กัน

4. ลักษณะหลักสูตรที่ดี

หลักสูตรที่ดีนั้นควรเป็นหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน สังคมและทันต่อ

การเปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งวิชัย วงษ์ใหญ่ (2521 : 3) ได้กล่าวว่า หลักสูตรที่ตึนั้นควรจะต้องเป็น หลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการความสนใจของผู้เรียนอันสอดคล้องกับความต้องการของชีวิตที่เหมาะสมที่สุด ได้แก่

- 4.1 สภาพทางเศรษฐกิจ
- 4.2 การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมทางการศึกษา
- 4.3 การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม
- 4.4 สภาพแวดล้อมทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้
- 4.5 สภาพทางการเมืองการปกครอง
- 4.6 สภาพทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมค่านิยมและคุณธรรม

5. สิ่งกำหนดหลักสูตร

ในการพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านต่างๆ ที่จำเป็น ซึ่งวิชัย วงษ์ใหญ่ (2538 : 50-57; 2543 : 3-10) ได้กล่าวถึง ข้อมูลพื้นฐานทางด้านต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับนำมาใช้เป็น สิ่งกำหนดหลักสูตรในการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ เป้าหมายและอุดมการณ์ของชาติ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิชาการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จิตวิทยาและคุณธรรม สิ่ง กำหนดหลักสูตรในแต่ละด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

5.1 ด้านเป้าหมายและอุดมการณ์ของชาติ

การศึกษาแผนการศึกษาของชาติ จะทำให้คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรทราบเป้าหมาย และอุดมการณ์ของชาติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของประเทศ ภารกิจหลักของคณะกรรมการพัฒนา หลักสูตรจะต้องศึกษาวิเคราะห์แผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อนำสาระสำคัญหรือประเด็นหลักมาใช้ในการวางแผนหลักสูตรให้มีความสอดคล้อง และเห็นภาพรวม

5.2 ด้านนโยบายการจัดการศึกษา

นโยบายการจัดการศึกษาเป็นนโยบายที่รัฐบาลกำหนดขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหา เนื่องจาก การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ ดังนั้นในการสร้างหรือ พัฒนาหลักสูตรต้องคำนึงถึงนโยบายการจัดการศึกษา

5.3 ด้านเศรษฐกิจและสังคมและการเมือง

ปัญหาต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองมีผลต่อการจัดการศึกษา การ จัดหลักสูตรและการสอน จะต้องปรับเปลี่ยนให้ทันต่อปัญหาและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคม ฐานข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจและสังคมจะเป็นส่วนสำคัญให้ภาพที่ชัดเจนของลักษณะหลักสูตรและ

โครงสร้างของหลักสูตร รวมทั้งคุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรจะสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของประเทศในอนาคต

5.4 ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็วซึ่งมีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษา ดังนั้นการออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนจะสะท้อนสิ่งเหล่านี้อยู่ในหลักสูตรให้มีความสอดคล้องและสมดุลที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้รู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน

5.5 ด้านจิตวิทยา

การออกแบบหลักสูตรจะต้องศึกษาพัฒนาการของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนรวมทั้งศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มพฤติกรรมนิยม กลุ่มปัญญานิยม และกลุ่มมนุษยนิยม เพื่อวิเคราะห์ประเด็นหลัก ๆ นำมาจัดให้เหมาะกับธรรมชาติการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมาย

5.6 ด้านคุณธรรมจริยธรรม

การจัดการศึกษาต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม การออกแบบหลักสูตรก็จะมีการกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์ ซึ่งจะมีทั้งความรู้และคุณธรรม

5.7 ด้านวิชาการ

เนื่องด้วยองค์ประกอบของคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรมาจากนักวิชาการที่หลากหลาย จึงทำให้สิ่งกำหนดหลักสูตรทางด้านวิชาการจะมีอิทธิพลมากเพราะคณะกรรมการแต่ละคนจะมีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ

จากการศึกษาสิ่งกำหนดหลักสูตรข้างต้น พบว่า สิ่งกำหนดหลักสูตรเหล่านี้มีผลต่อการสร้างหลักสูตรหรือพัฒนาหลักสูตรรวมทั้งการมองอนาคตของหลักสูตรด้วย ดังนั้นในการศึกษาอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาสิ่งกำหนดหลักสูตรที่กล่าวมาโดยนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐาน

6. ผู้มีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตร

ในการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรมีผู้มีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตรหลายฝ่ายซึ่งมีนักการศึกษาได้กล่าวถึง ผู้มีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตร และการกำหนดผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ในการประเมินหรือโครงการ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครู ดังนี้

สัจด์ อุทรานันท์ (2527 : 194) ได้เสนอว่า เราอาจแบ่งผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรแบ่งเป็น 4 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ 1) กลุ่มของคณะพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาวิชา ครู นักพัฒนาหลักสูตร และนักวัดผลการศึกษา 2) กลุ่มของผู้ที่ให้คำแนะนำและสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ 3) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและความต้องการของสังคม ได้แก่ ผู้เขียนหนังสือ บุคคลที่ทำงานในหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชน ผู้แทนราษฎร ประชาชนทั่วไป ผู้ปกครองนักเรียน และ 4) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของผู้เรียน ได้แก่ ผู้เรียน และนักแนะแนวการศึกษา

ชูศรี สุวรรณโชติ (2542 : 101-107) ได้กล่าวถึง ผู้มีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตร ซึ่งสรุปได้ว่า ในการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรในแต่ละครั้งนั้น บุคลากรที่มีส่วนร่วมจะมียุหลายฝ่ายด้วยกัน เพราะว่าการสร้างหลักสูตรแต่ละครั้งเป็นงานที่ละเอียดและต้องกระทำอย่างมีขั้นตอน มีทฤษฎีต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องอย่างมากมาย ดังนั้นกลุ่มบุคคลที่จะมีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตร มี ดังนี้

1. กลุ่มบุคคลภายนอกวงการศึกษานี้ ได้แก่

1.1 บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ประกอบด้วย คณะรัฐมนตรี คณะรัฐสภา และกลุ่มผู้นำระดับประเทศอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรที่เน้นด้านการเมืองและการปกครอง

1.2 บุคคลที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ ประกอบด้วย นักเศรษฐศาสตร์ นักเศรษฐกิจ ผู้ผลิตทางด้านอุตสาหกรรม ด้านเกษตรกรรม ด้านอาชีพอิสระและบริการ และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีพ การทำมาหากิน สถาบันทางการเงิน ที่สามารถนำมาช่วยเหลือหรือให้ข้อมูลที่เกี่ยวกับการสร้างหรือการพัฒนาหลักสูตรเกี่ยวกับด้านนี้

1.3 บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับสังคม ประกอบด้วย ทุกสาขาอาชีพที่เกี่ยวข้องในสังคม เช่น พระสงฆ์ นักบวชในศาสนาอื่น ๆ นักประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคม เมื่อต้องการสร้างและพัฒนาหลักสูตรด้านสังคม

2. กลุ่มบุคลากรผู้ปกครองนักเรียนและประชาชนทั่วไป บุคลากรกลุ่มนี้จะถือว่าเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อการสร้างและพัฒนาหลักสูตรเป็นอันมาก ผู้ปกครองอาจมีความรู้ในเรื่องที่จะสร้างและพัฒนาหลักสูตรนั้น

3. กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา ซึ่งได้แก่ บุคคลที่อยู่ในหน้าที่การบริหารการศึกษาในทุกระดับ

4. กลุ่มนักพัฒนาหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย นักพัฒนาหลักสูตร นักวิชาการ นักการศึกษา นักวัดผลการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาวิชา ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกระบวนการเรียนการสอน นักจิตวิทยาการศึกษา นักแนะแนวการศึกษา และที่สำคัญที่สุด ได้แก่ ครู กลุ่มบุคลากรกลุ่มนี้จึงเป็นกลุ่มใหญ่ที่จะต้องรับผิดชอบในการพัฒนาหรือสร้างหลักสูตร บุคลากรสุดท้ายของกลุ่มนี้ คือ กลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน แบบเรียน และอุปกรณ์การสอน

5. กลุ่มผู้รับบริการการศึกษา กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการพัฒนาและการสร้างหลักสูตร ซึ่งได้แก่ นักเรียน และผู้ที่ได้รับผลกระทบทางอ้อม คือ ผู้ปกครองนักเรียน นอกจากนั้นยังมีผู้ที่ต้องการใช้ผลผลิตจากการศึกษา ซึ่งได้แก่ นายงานหรือนายจ้างหรือถ้าพูดอย่างกว้าง คือ สังคมที่นักเรียนผู้นั้นจะต้องออกไปรับหน้าที่รับผิดชอบในสังคมต่อไป

กูบาและลินคอล์น (Guba; & Lincoln. 1989 : 201-202) ได้กล่าวว่า ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มคนที่อยู่ในสถานะที่เสียประโยชน์หรือผู้ได้ประโยชน์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง หมายถึง กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การใช้หรือการปฏิบัติ
2. ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์ หมายถึง บุคคลผู้ซึ่งได้รับผลประโยชน์จากการประเมิน
3. ผู้ที่เสียผลประโยชน์ หมายถึง บุคคลที่ได้รับผลกระทบทางลบจากการประเมิน

กรีนเนล, อันราวและกาบอร์ (Grinnell; Unrau; & Gabor. 1998 : 10-12) ได้กล่าวว่า กลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง (Stakeholder) หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดโปรแกรม ในกรณีการประเมินนั้นสามารถแบ่งกลุ่มที่ได้รับประโยชน์จากการประเมินได้ 6 กลุ่ม คือ 1) ผู้กำหนดนโยบาย 2) ผู้บริหาร 3) นักปฏิบัติ 4) เจ้าของทุน 5) ประชาชน 6) ผู้รับผิดชอบโครงการ

สตริงเกอร์ (Stringer. 1999 : 38,49) ได้กล่าวว่า กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง (Stakeholder) หมายถึง ประชาชนผู้ซึ่งอาศัยอยู่ในถิ่นนั้นและมีส่วนร่วมในการกำหนดหรือสำรวจปัญหาหรือรับบริการภายใต้โครงการนั้น ๆ ซึ่งประกอบด้วย ผู้ปฏิบัติ ผู้รับผิดชอบโครงการ ผู้บริหาร และสมาชิกในชุมชน

จากแนวคิดในการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางกำหนดผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครู โดยจำแนกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มบุคคลที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการผลิตครู ได้แก่ ผู้บริหารคณะครุศาสตร์ คณาจารย์ที่สอนรายวิชาชีพครู และนักศึกษาครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 2) กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของครู ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ครูประจำการและนักเรียนของโรงเรียนที่เป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏ และ 3) กลุ่มบุคคลที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนหรือการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการโรงเรียน ราษฎรชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองนักเรียน นอกจากนี้แล้วผู้วิจัยยังได้กำหนดกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคต และลักษณะหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต ซึ่งประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่ปฏิบัติงานอยู่ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งมีความสนใจและ/หรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับการผลิตหรือพัฒนาครู มีประสบการณ์หรือเคยมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรวิชาชีพครูและมีประสบการณ์ในการสอนในรายวิชาใดวิชาหนึ่งในกลุ่มวิชาชีพครู คือ กลุ่มวิชาการฝึกสอนหรือประสบการณ์วิชาชีพจิตวิทยา เทคโนโลยีและสื่อการสอน การวัดและประเมินผลวิธีสอนทั่วไปและวิธีสอนเฉพาะ หลักสูตรและหลักการศึกษา และ 2) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่อยู่ภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งมีความสนใจและ/

หรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับการผลิตหรือพัฒนาครูและยินดีให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้

7. การพัฒนาหลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์ (Outcomes-based curriculum)

การพัฒนาหลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์ หมายถึง การพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นว่าผู้เรียนควรมีความสามารถที่จะทำอะไรได้บ้างในชีวิตประจำวัน มีความรู้อะไรบ้าง รวมทั้งสมรรถภาพความรู้ ทักษะ และเจตคติโดยแสดงออกมาในรูปของสมรรถภาพรวมทั้งมีมาตรฐานที่ชัดเจน และที่สำคัญหลักสูตรที่ได้จะต้องได้มาจากการปรึกษาหารือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ในชุมชนและจากรัฐบาล เช่น ศิษย์เก่า นายจ้าง ผู้ปกครอง เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลให้หลักสูตรมีความเป็นปัจจุบัน มีความสอดคล้องกับสังคม มีความสำคัญและมีความเป็นสากลหรือเป็นที่ยอมรับ และผู้ที่จบจากหลักสูตรก็จะมีคุณภาพน่าเชื่อถือที่จะสามารถบูรณาการความรู้ความสามารถและทักษะได้ ดังนั้นในขั้นตอนแรกของการพัฒนาหลักสูตรโดยเน้นผลลัพธ์นั้นก็คือ การออกแบบผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเมื่อจบหลักสูตรซึ่งผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดนั้นควรจะต้องตอบคำถามว่า ผู้เรียนควรจะรู้หรือเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องอะไรบ้างเมื่อเรียนจบหลักสูตร และผู้เรียนจะสามารถทำอะไรได้บ้างโดยอาศัยความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนมา (Community oriented technical education capacity, <http://www.algonquinc.on.ca/international/cotec/obe/.htm> & Faye, Ferguson. http://www.c2t2.ca/GoodPractice/Exchange/curriculum_frameworks/Curriculum-FRAMEWORKS_html)

นอกจากนี้แล้วผลลัพธ์ที่สร้างขึ้นมามีลักษณะดังนี้ (Michael http://www.nazarene.org/liboe/riie/conference/anca/curr_dev.pdf)

1. มีความชัดเจน เข้าใจง่ายว่าผู้เรียนควรจะรู้อะไรและทำอะไรได้
2. ผลลัพธ์จะต้องสามารถที่จะวัดได้
3. วิธีการวัดผลควรใช้รูปแบบอย่างหลากหลายรวมทั้งใช้แบบดั้งเดิม
4. วิธีการวัดต้องมีความเที่ยงตรง
5. หลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์ต้องสนับสนุนหรือส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งและมีทักษะการคิดในระดับสูง

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงนำการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์จะดำเนินการโดยกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนก่อนแล้วจึงกำหนดคุณลักษณะของหลักสูตรที่ทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามที่กำหนดไว้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงดำเนินการตามแนวคิดดังกล่าว โดยศึกษาคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและศึกษาคุณลักษณะของหลักสูตรในอนาคต

8. ลักษณะหลักสูตรผลิตครูในปัจจุบัน

ในการศึกษาลักษณะหลักสูตรผลิตครูในปัจจุบัน ผู้วิจัยวิเคราะห์หลักสูตรผลิตครูฉบับที่ใช้ในขณะนี้ คือ เป็นหลักสูตรตั้งแต่ พ.ศ.2541-2543 ของสถาบันผลิตครู 7 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยนเรศวร สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และสถาบันราชภัฏ (รายละเอียดดังภาคผนวก ข) เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต ผลการวิเคราะห์พบว่าหลักสูตรวิชาชีพครูของแต่ละสถาบันมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ปรัชญาของหลักสูตร

ปรัชญาของหลักสูตรวิชาชีพครู มุ่งเน้นผลิตบัณฑิตครูให้เป็นผู้ที่มีความเจริญงอกงามทั้งทางด้านสติปัญญา ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม คือ เป็นคนที่มีความรู้ มีคุณธรรม สร้างสรรค์สังคม

2. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วมุ่งผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะ ดังนี้

2.1 มีความรอบรู้ทั้งด้านเนื้อหาวิชา สิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ การเมือง ตลอดจนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2.2 มีความรู้และเทคนิคในการปฏิบัติงาน

2.3 มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู มีคุณธรรมจริยธรรมและยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพครู

2.4 มีความเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงการศึกษา

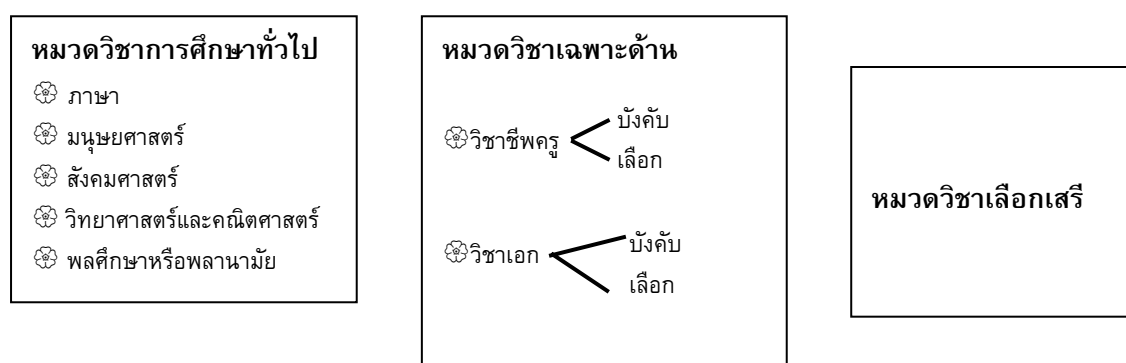
2.5 มุ่งทำประโยชน์และพัฒนาสังคมรวมทั้งท้องถิ่นหรือชุมชน

2.6 มีกระบวนการคิดที่จะพัฒนางานให้เกิดประโยชน์

3. โครงสร้างหลักสูตร

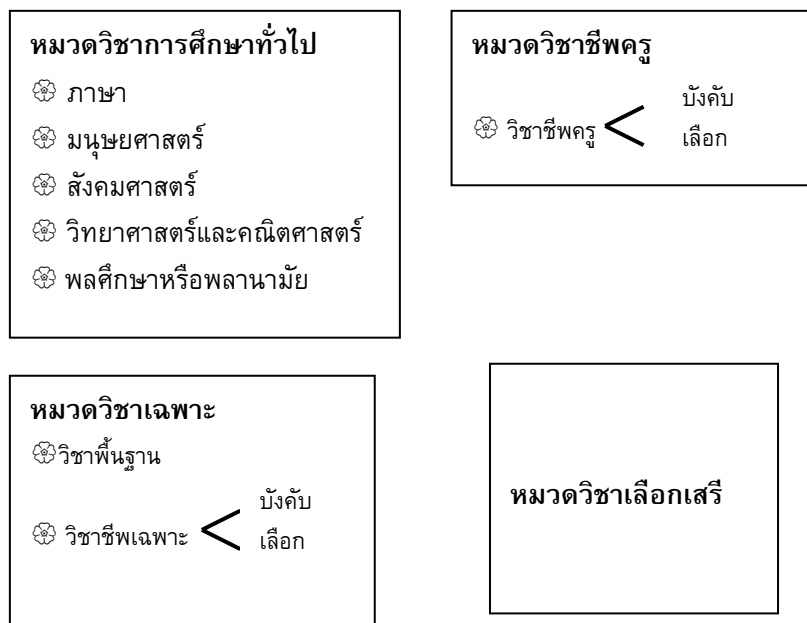
โครงสร้างของหลักสูตรผลิตครูพบว่า มีอยู่ 4 รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ 1 จัดหมวดวิชาออกเป็น 3 หมวด ได้แก่ หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะด้าน หมวดวิชาเลือกเสรี ซึ่งมีรายละเอียด สรุปได้ดังภาพประกอบ 1 นี้

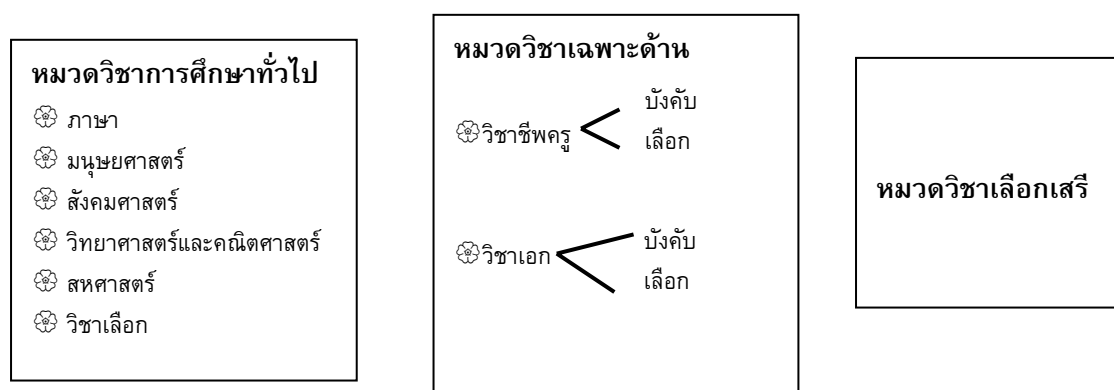
ภาพประกอบ 1 การจัดหมวดวิชาของโครงสร้างหลักสูตรผลิตครูรูปแบบที่ 1

รูปแบบที่ 2 จัดหมวดวิชาออกเป็น 4 หมวด ได้แก่ หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป
หมวดวิชาชีพครู หมวดวิชาเฉพาะ และหมวดวิชาเลือกเสรี ซึ่งมีรายละเอียด สรุปได้ ดังภาพประกอบ 2

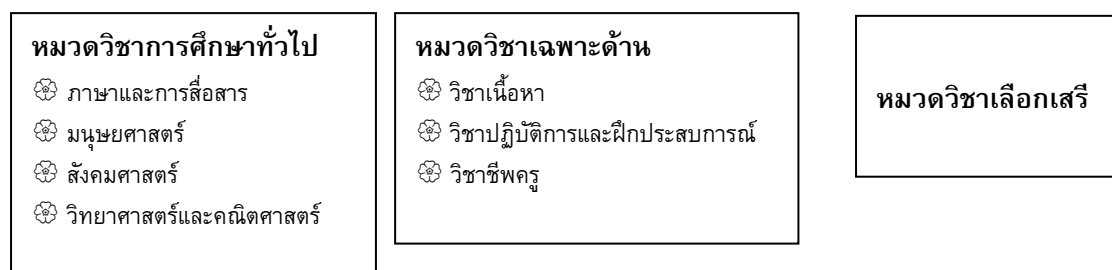
ภาพประกอบ 2 การจัดหมวดวิชาของโครงสร้างหลักสูตรผลิตครูรูปแบบที่ 2

รูปแบบที่ 3 จัดหมวดวิชาออกเป็น 3 หมวด ได้แก่ หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป
หมวดวิชาเฉพาะ และหมวดวิชาเลือกเสรี ซึ่งมีรายละเอียด สรุปได้ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 การจัดหมวดวิชาของโครงสร้างหลักสูตรผลิตครูรูปแบบที่ 3

รูปแบบที่ 4 จัดหมวดวิชาออกเป็น 3 หมวด ได้แก่ หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป
หมวดวิชาเฉพาะ และหมวดวิชาเลือกเสรี ซึ่งมีรายละเอียด สรุปได้ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 การจัดหมวดวิชาของโครงสร้างหลักสูตรผลิตครูรูปแบบที่ 4

4. จำนวนหน่วยกิต

4.1 จำนวนหน่วยกิตของหมวดวิชาต่าง ๆ ในโครงสร้างหลักสูตร สรุปออกมาเป็นช่วงได้ดังนี้

จำนวนหน่วยกิต หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป อยู่ในช่วง 30-39 หน่วยกิต

จำนวนหน่วยกิต หมวดวิชาชีพครู อยู่ในช่วง 30-41 หน่วยกิต

จำนวนหน่วยกิต หมวดวิชาชีพครูบังคับ อยู่ในช่วง 24-36 หน่วยกิต

จำนวนหน่วยกิต หมวดวิชาชีพครูเลือก อยู่ในช่วง 5-7 หน่วยกิต

จำนวนหน่วยกิต หมวดวิชาเอก อยู่ในช่วง 53-68 หน่วยกิต

จำนวนหน่วยกิต หมวดวิชาเลือกเสรี อยู่ในช่วง 5-10 หน่วยกิต

4.2 จำนวนหน่วยกิตของกลุ่มวิชาต่าง ๆ ในหมวดวิชาชีพครูบังคับ สรุปออกมาเป็นช่วงโดยแยกตามกลุ่มวิชาได้ดังนี้

1) การฝึกสอนหรือการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ จำนวนหน่วยกิตอยู่ในช่วง 6-8

2) จิตวิทยาการศึกษา จำนวนหน่วยกิตอยู่ในช่วง 2-6

3) เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา จำนวนหน่วยกิตอยู่ในช่วง 2-3

4) การประเมินผลและการสร้างแบบทดสอบ จำนวนหน่วยกิตอยู่ในช่วง 2-3

5) วิธีสอนทั่วไปและวิธีสอนเฉพาะ จำนวนหน่วยกิตอยู่ในช่วง 3-6

6) หลักสูตรและพื้นฐานทางการศึกษา จำนวนหน่วยกิตอยู่ในช่วง 6-13

จากการศึกษาโครงสร้างหลักสูตรวิชาชีพครูของทั้ง 7 สถาบัน พบว่าทุกหลักสูตรในกลุ่มรายวิชาชีพครูจะประกอบไปด้วย 6 กลุ่มวิชา ดังนี้

1. การฝึกสอนหรือประสบการณ์การสอน เช่น การฝึกสอน การฝึกประสบการณ์ และการสัมมนาการสอน
2. จิตวิทยาการศึกษา เช่น จิตวิทยาการศึกษา จิตวิทยาวัยรุ่น และพัฒนาการเด็ก
3. สื่อการสอน เช่น การผลิตสื่อ การใช้สื่อการสอน และนวัตกรรมการศึกษา
4. การประเมินผลการเรียน เช่น การทดสอบทางจิตวิทยา และการวัดและประเมินผลทางการศึกษา
5. วิธีสอน เช่น หลักการสอน และพฤติกรรมการสอน
6. หลักการศึกษา เช่น การนิเทศการศึกษา การบริหาร การพัฒนาหลักสูตร

ซึ่งก็เป็นไปตามระเบียบของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูที่ได้กำหนดไว้ว่า ผู้ที่จะสมัครสอบแข่งขันเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูได้ จะต้องมีความรู้พื้นฐานทางวิชาชีพครูหรือเคยศึกษาหรือฝึกอบรม โดยมีเนื้อหาตามเรื่องต่อไปนี้ จำนวนรวมไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต ในปี พ.ศ. 2535 และ 18 หน่วยกิตตั้งแต่ปี พ.ศ.2536 เป็นต้นไป ตามระบบทวิภาค คือ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู. 2536 : 1-3)

1. การฝึกสอนหรือประสบการณ์การสอน : ต้องฝึกสอนในสถานศึกษา 1 ภาคเรียน
2. จิตวิทยาการศึกษา : จิตวิทยาการเรียนการสอน จิตวิทยาวัยรุ่น จิตวิทยาวัยเด็ก สำหรับครู ฯลฯ
3. สื่อการสอน : โสตทัศนศึกษา การใช้สื่อ ฯลฯ
4. การประเมินผลการเรียน : การสร้างแบบทดสอบการประเมินผล ฯลฯ
5. วิธีสอน : วิธีสอนทั่วไป วิธีสอนวิชาเอกต่าง ๆ ฯลฯ
6. หลักการศึกษา : หลักสูตรการศึกษา ความเป็นครู ความรู้เบื้องต้นสำหรับครู ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาและระบบโรงเรียน ฯลฯ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่า ในหลักสูตรรายวิชาชีพครูของแต่ละแห่งนั้นจะมีลักษณะรายวิชาคล้ายคลึงกัน จะแตกต่างกันเพียงแต่ชื่อ ส่วนจำนวนรายวิชานั้นขึ้นอยู่กับว่าแต่ละแห่งเปิดสาขาวิชามากหรือน้อย ในส่วนของรายละเอียดของรายวิชาในแต่ละหมวดวิชาจะมีเนื้อหาและจำนวนหน่วยกิตแตกต่างกันไปแต่ก็อยู่ภายใต้เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2542 ตามประกาศของทบวงมหาวิทยาลัย (สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา. 2543 : 19-24) ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงเฉพาะปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร จำนวนหน่วยกิตรวมและระยะเวลาการศึกษา โครงสร้างหลักสูตรซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

มุ่งให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติ และสอดคล้องกับปรัชญาของสถาบันอุดมศึกษา และมาตรฐานทางวิชาการและวิชาชีพของสาขาวิชานั้นๆ โดยมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตให้มีความรอบรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม มีความสามารถในการคิดและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบรวมทั้งเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม

2. จำนวนหน่วยกิตรวมและระยะเวลาการศึกษา

หลักสูตรปริญญาตรี (4 ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 120 หน่วยกิต และอย่างมากไม่เกิน 150 หน่วยกิต ใช้เวลาศึกษาอย่างมากไม่เกิน 8 ปี การศึกษาสำหรับหลักสูตรที่เรียนเต็มเวลา และอย่างมากไม่เกิน 12 ปีการศึกษาสำหรับหลักสูตรที่เรียนไม่เต็มเวลา

3. โครงสร้างหลักสูตร

ประกอบด้วยหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ และหมวดวิชาเลือกเสรี โดยมีสัดส่วนจำนวนหน่วยกิตของแต่ละหมวดวิชา ดังนี้

3.1 หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมายถึง วิชาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล มีความเข้าใจธรรมชาติ ตนเอง ผู้อื่น และสังคม เป็นผู้ใฝ่รู้ สามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารความหมายได้ดี มีคุณธรรม ตระหนักในคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรมทั้งของไทยและของประชาคมนานาชาติ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตและดำรงตนอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี

สถาบันอุดมศึกษาอาจจัดวิชาศึกษาทั่วไปในลักษณะจำแนกเป็นรายวิชา หรือลักษณะบูรณาการใดก็ได้โดยผสมผสานเนื้อหาวิชาที่ครอบคลุมสาระของกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ภาษา และกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์ ในสัดส่วนที่เหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของวิชาศึกษาทั่วไป โดยให้มีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต

3.2 หมวดวิชาเฉพาะ หมายถึง วิชาแกน วิชาเฉพาะด้าน วิชาพื้นฐานวิชาชีพ และวิชาชีพที่มุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจและปฏิบัติงานได้ โดยให้มีจำนวนหน่วยกิตรวม ถ้าในกรณีหลักสูตรปริญญาตรี (4 ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิตหมวดวิชาเฉพาะรวมไม่น้อยกว่า 84 หน่วยกิต

สถาบันอุดมศึกษาอาจจัดหมวดวิชาเฉพาะในลักษณะวิชาเอกเดี่ยว วิชาเอกคู่ หรือวิชาเอกและวิชาโทก็ได้ โดยวิชาเอกต้องมีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต และวิชาโทต้องมีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต ในกรณีที่จัดหลักสูตรแบบวิชาเอกคู่ ต้องเพิ่มจำนวนหน่วยกิตของวิชาเอกอีกไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต และให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 150 หน่วยกิต

3.3 หมวดวิชาเลือกเสรี หมายถึง วิชาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ ตามที่ตนเองถนัดหรือสนใจโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนรายวิชาใด ๆ ในหลักสูตรระดับปริญญาตรีตามที่สถาบันอุดมศึกษากำหนดโดยให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต

9. ลักษณะหลักสูตรผลิตครูของต่างประเทศ

จากการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรผลิตครูของประเทศเกาหลี ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และอังกฤษ (รายละเอียดดังภาคผนวก ข) ผู้วิจัยได้ข้อสรุปเกี่ยวกับหลักสูตรในด้านจุดมุ่งหมายของ

หลักสูตรผลิตครูว่าจะมุ่งให้นักศึกษามีความเป็นเลิศในด้านความรู้ ความสามารถในการสอน มีเจตคติที่ดี และมีบุคลิกเหมาะสมกับความเป็นครู โดยกลุ่มวิชาที่ให้เรียนมีทั้งหมด 3 กลุ่มวิชา ซึ่งประกอบไปด้วย 1)กลุ่มวิชาการศึกษาทั่วไป ได้แก่ กลุ่มวิชาสังคม วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ 2)กลุ่มวิชาเอก และ3)กลุ่มวิชาชีพครู โดยที่จำนวนหน่วยกิตทั้งหมดที่เรียนตลอดหลักสูตรจะอยู่ในช่วง126-240 หน่วยกิต และในกลุ่มวิชาชีพครุนั้น ประกอบด้วยกลุ่มวิชาหลักสูตร การประเมินผลการเรียนรู้ จิตวิทยา การออกแบบการเรียนการสอน และการปฏิบัติการสอน เป็นต้น นอกจากนี้แล้ว ผู้วิจัยยังได้ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรหรือโปรแกรมการผลิตครู ซึ่งแบร์ (Blair. 2000 : 1; www.edweek.org/ew/ewstory.cfm?slug=38award.h19) ได้กล่าวว่า ในการจัดโปรแกรมทางด้านการศึกษานั้น โปรแกรมการศึกษาต้องแสดงให้เห็นว่าครูมีความรอบรู้ทั้งความรู้ทั่วไป ความรู้เฉพาะทาง ความรู้วิชาชีพครูรวมทั้งมีทักษะวิชาชีพ มีการประเมินผู้สอน ผู้จบการศึกษา นอกจากนี้แล้วผู้จบการศึกษาต้องมีเจตคติที่ดีต่อผู้เรียนและวิชาชีพ และการจัดการศึกษาของโปรแกรมก็ควรได้รับการประเมินจากนักการศึกษาทางด้านการศึกษา ครูผู้สอน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาวิชา ผู้อำนวยการ ครูใหญ่ และคณะกรรมการบริหารโรงเรียน และที่สำคัญทางโปรแกรมควรจะได้รับข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนล่วงหน้าจากโรงเรียนที่เป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

10. แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกหัดครูของสถาบันราชภัฏ

สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏได้แต่งตั้งคณะทำงานวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการฝึกหัดครู แนวใหม่โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะกำหนดแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกหัดครูให้ตอบสนองเจตจำนง การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คณะทำงานได้ศึกษาและ กลั่นกรองสาระสำคัญการพัฒนาหลักสูตรการฝึกหัดครูจากแนวนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ว่าด้วยสิทธิทางการศึกษาของประชาชนและ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาครูใน 8 ภูมิภาคทั่วประเทศ การจัดประชาพิจารณ์จากคณบดีคณะครุศาสตร์สถาบัน ราชภัฏ และการวิพากษ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งสาระสำคัญแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกหัดครู ของสถาบันราชภัฏ มีรายละเอียดดังนี้ (สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ. 2543 : 1-16)

1. ปรัชญา

การศึกษาและการเรียนรู้เป็นกระบวนการและหน้าที่ของชีวิต ความสามารถและ ประสิทธิภาพของครูเป็นปัจจัยของความสำเร็จในการจัดการศึกษาและการพัฒนาประเทศ สถาบันราช ภัฏจึงมุ่งมั่นพัฒนาหลักสูตรการฝึกหัดครูให้เป็นหลักสูตรแห่งวิชาชีพชั้นสูง มีความหลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการและการแก้ปัญหาของท้องถิ่น ชุมชนและชาติ เสริมสร้างคุณภาพและ มาตรฐานความเป็นเลิศของครู ครูเก่ง มีความรักและศรัทธาในอาชีพครู มีการวิจัยและพัฒนา

หลักสูตรอย่างต่อเนื่องเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้และปฏิรูปครูให้เป็นกลไกในการปฏิรูปการศึกษาของชาติอย่างแท้จริง

2. คุณลักษณะบัณฑิต

คุณลักษณะของบัณฑิตสถาบันราชภัฏมีจุดมุ่งหมายของความเป็นคนดี พลเมืองดี และครูที่รอบรู้เชี่ยวชาญ หลักสูตรวิชาชีพครูจะเน้นความคาดหวังในผลลัพธ์ของคุณลักษณะที่สำคัญของความเป็นครู คือ ความเป็นครูดีและความเป็นครูเก่ง โดยมีแกนแห่งลักษณะครูดี ครูเก่ง ดังนี้

2.1 “แกนแห่งลักษณะครูดี” คือ คุณลักษณะเฉพาะตัวด้านร่างกาย บุคลิกภาพ จิตใจและความเป็นครู ได้แก่

- 1) รักและความปรารถนาดีต่อผู้เรียน
- 2) ความรัก ศรัทธา และมุ่งมั่นในวิชาชีพ
- 3) มีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ คุณธรรมแห่งกัลยาณชนและค่านิยมประชาธิปไตย
- 4) มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี และมีความสุข
- 5) มีน้ำใจบริการ รับฟังความคิดเห็นและเข้าใจผู้อื่น

2.2 “แกนแห่งลักษณะครูเก่ง” คือ ความสามารถในการด้านการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ และความสามารถในวิชาชีพโดยเพิ่มคุณค่าให้ผู้เรียน (Value added) ได้แก่

- 1) ใฝ่รู้ มีกระบวนการแสวงหาความรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นผู้รอบรู้
- 2) สามารถจัดการตนเองและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น
- 3) สามารถระดมสรรพกำลังเพื่อการเรียนรู้ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
- 4) สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ
- 5) กล้าคิด กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง

3. รูปแบบของหลักสูตร

รูปแบบของหลักสูตรจะต้องสอดคล้องกับปรัชญาและสร้างเสริมคุณลักษณะครูดี ครูเก่ง โดยสามารถตรวจสอบประเมินคุณภาพได้ การออกแบบหลักสูตรควรมีลักษณะ ดังนี้

- 3.1 เป็นหลักสูตรที่เน้นปัญญาความสามารถของผู้เรียน(Capability based)
- 3.2 เป็นหลักสูตรที่แสวงหาความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้ผู้เรียนรู้จากสถานการณ์จริง และใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้
- 3.3 เป็นหลักสูตรที่เสริมสร้างความสามารถรอบคลุมลักษณะของครูดี ครูเก่ง
- 3.4 เป็นหลักสูตรที่เป็นไปตามมาตรฐานพฤติกรรมวิชาชีพครู
- 3.5 เป็นหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น และมีการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องโดยอาศัยการวิจัยเป็นหลัก

รูปแบบของหลักสูตรมีโครงสร้างและจุดเน้น ดังตาราง

ตาราง 8 รูปแบบของหลักสูตร โครงสร้างและจุดเน้น

	วิชาการศึกษาทั่วไป	วิชาชีพครู	วิชาเฉพาะด้าน
จุดมุ่งหมาย	คนดีและพลเมืองดี	ครูดีและครูเก่ง	ครูที่รอบรู้และเชี่ยวชาญ
แนววิธีที่เน้น	Integrated viewpoint	Capability based	Knowledge based

4. ประเภทของหลักสูตร

4.1 หลักสูตรการฝึกหัดครูของสถาบันราชภัฏ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

4.1.1 หลักสูตรผลิตครูก่อนประจำการ (Pre-service) มุ่งผลิตครูที่มีความรู้ความสามารถทางวิชาการ และมีความสามารถทางวิชาชีพครูที่ได้มาตรฐาน

4.1.2 หลักสูตรพัฒนาครูประจำการ (In-service) มุ่งพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถทางวิชาชีพครูที่ได้มาตรฐาน
ซึ่งมีรายละเอียดดังตาราง 9

ตาราง 9 แสดงประเภทหลักสูตร

ประเภทหลักสูตร	จุดประสงค์
1. หลักสูตรผลิตครูก่อนประจำการ	
1.1 ครุศาสตรบัณฑิต (4 ปี)	เสริมสร้างคนเข้าสู่วิชาชีพครูให้ได้มาตรฐานวิชาชีพครู
1.2 ครุศาสตรบัณฑิต และปริญญาตรีสาขาอื่น (5ปี)	ผลิตครูที่มีความสามารถในสาขาวิทยาศาสตร์หรือศิลปศาสตร์และความสามารถทางวิชาชีพครูที่ได้มาตรฐานเป็นหลักสูตร 5ปี 2 ปริญญา
	เพื่อพัฒนาผู้สำเร็จปริญญาตรีสาขาอื่นให้มีความรู้ความสามารถทางวิชาชีพครูที่ได้มาตรฐาน
2. หลักสูตรพัฒนาครูประจำการ	
2.1 ครุศาสตรบัณฑิต (2 ปีหลังอนุปริญญา)	เพื่อพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถทางวิชาชีพครูที่ได้มาตรฐาน
2.2 ครุศาสตรบัณฑิต (1 ปี) รับจาก ผู้สำเร็จปริญญาตรีสาขาอื่น	เพื่อพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สำเร็จปริญญาตรีสาขาอื่นให้มีความรู้ความสามารถทางวิชาชีพครูที่ได้มาตรฐาน
2.3 ครุศาสตรบัณฑิต(2 ปี) เทียบประสบการณ์	เพื่อพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า มีประสบการณ์การสอนไม่น้อยกว่า 10 ปี ให้มี

ตาราง 9 (ต่อ)

ประเภทหลักสูตร	จุดประสงค์
2.4 ประกาศนียบัตรบัณฑิต(1 ปี)	ความรู้ความสามารถทางวิชาชีพครูที่ได้มาตรฐาน เพื่อพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สำเร็จ ปริญญาตรีให้เพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการจัด การศึกษาเฉพาะทาง
2.5 ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู	เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สำเร็จ อนุปริญญาขึ้นไป มีความสามารถทางวิชาชีพครูที่ได้ มาตรฐาน

สถาบันหรือกลุ่มสถาบันที่มีศักยภาพพร้อม สามารถพัฒนาหลักสูตรปริญญาโทและปริญญาเอกทางการศึกษา เพื่อพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความเชี่ยวชาญพิเศษในด้านวิชาการ การวิจัยหรือการบริหารการศึกษา

5. มาตรฐานหลักสูตร

มาตรฐานของหลักสูตรเป็นไปตามมาตรฐานของทบวงมหาวิทยาลัยและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล มีส่วนประกอบ ดังตาราง 10

ตาราง 10 มาตรฐานของหลักสูตร

ประเภทหลักสูตร	วิชาการ ศึกษาทั่วไป (General education) (หน่วยกิต)	วิชาเฉพาะด้าน (Specialized field) (หน่วยกิต)		วิชาเลือกเสรี (หน่วยกิต)	รวม (หน่วยกิต)
		วิชาชีพครู	วิชาเนื้อหา		
หลักสูตร4 ปี	ไม่น้อยกว่า 30	ไม่น้อยกว่า 84		ไม่น้อยกว่า 6	120-150
หลักสูตร5 ปี	ไม่น้อยกว่า 30	ไม่น้อยกว่า 114		ไม่น้อยกว่า 6	150-180
หลักสูตร2 ปี (ต่อเนื่อง)	ไม่น้อยกว่า 30	ไม่น้อยกว่า 42		ไม่น้อยกว่า 6	72-87
หลักสูตร1 ปี	-	ไม่น้อยกว่า 24		-	24-27

ข้อเสนอแนะ

แนวทางในการสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งต้องการครูที่มีความรู้ลึกในแต่ละสาระการเรียนรู้ สามารถสอนได้เฉพาะทาง ในวิชาสามัญ ควรจัดให้เป็นหลักสูตรแบบวิชาเอกเดี่ยว ได้แก่ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาต่างประเทศ วิทยาศาสตร์ เคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์ และคอมพิวเตอร์ศึกษา

ส่วนโปรแกรมวิชาที่ต้องการการบูรณาการวิชาการอื่นๆ เข้ามา เพื่อให้ทำหน้าที่ครูได้สมบูรณ์ อาจจัดเป็นวิชาเอก-โท เช่น การศึกษาปฐมวัย การศึกษาพิเศษ จิตวิทยาและการแนะแนว พลศึกษา ศิลปศึกษา ดนตรีศึกษา และคหกรรมศาสตร์ เป็นต้น

สำหรับวิชาเลือกเสรี ต้องเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีสิทธิเลือกเรียนวิชาได้ตามความถนัดและความสนใจ เพื่อเพิ่มพูนความเป็นครูดีและคนดี

6. กลุ่มสาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้วิชาชีพครู คือ การสร้างองค์ความรู้ให้ผู้เรียน การสร้างทักษะการเรียนรู้ และการสร้างเจตคติของความเป็นครู แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม สัดส่วนของแต่ละกลุ่มให้เป็นไปตามคุณลักษณะแห่งครูดีและครูเก่ง ดังนี้

6.1 กลุ่มพื้นฐานการศึกษา (Foundation of Education) ประกอบด้วยสาระหลัก ดังนี้

- 1) ปรัชญาการศึกษา
- 2) พัฒนาการทางการศึกษา
- 3) สังคมวิทยาการศึกษา
- 4) การบริหารจัดการ
- 5) กฎหมายการศึกษา

6.2 กลุ่มจรรยาบรรณวิชาชีพครู (Code of Ethics) ประกอบด้วยสาระหลัก ดังนี้

- 1) คุณธรรม จริยธรรม ความเป็นครู
- 2) จรรยาบรรณวิชาชีพ
- 3) การพัฒนาตนเองในด้านวิชาชีพ
- 4) บุคลิกภาพและค่านิยมที่พึงประสงค์ของครู
- 5) เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพและใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

6.3 กลุ่มวิธีวิทยาทางการศึกษา(Methodology of Education) ประกอบด้วยสาระหลักดังนี้

- 1) กระบวนการ และรูปแบบการเรียนรู้
- 2) การวิจัยการศึกษา
- 3) การวัดและประเมินผลการศึกษา
- 4) จิตวิทยาการเรียนรู้
- 5) พฤติกรรมการสอนและการเรียนรู้

- 6) เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา
- 7) การศึกษาชุมชน
- 8) การพัฒนาและการใช้หลักสูตร

7. การจัดกระบวนการเรียนรู้

การจัดกระบวนการเรียนรู้ดำเนินการตามมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ผู้สอนเป็นบุคคลที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ ผู้สอนมีบทบาทปลูกเร้า กระตุ้นและอำนวยความสะดวกโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และคำนึงถึงการจัดการเรียนการสอนแบบองค์รวม (Holistic learner- centered) ดังนี้

- 7.1 เข้าใจและตระหนักในบทบาทของผู้สอนในฐานะผู้ทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้
- 7.2 สามารถปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้ส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
- 7.3 ใช้เทคนิควิธีต่าง ๆ ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยมีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระและผู้เรียนเน้นให้ผู้เรียนและผู้สอนสร้างองค์ความรู้ เน้นให้ผู้เรียนและผู้สอนสร้างองค์ความรู้ ส่งเสริมให้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียน ผู้สอนกับชุมชน ส่งเสริมหรือจัดบรรยากาศให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และเรียนรู้อย่างมีความสุข มีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์และปฏิบัติได้จริง มีการสะสมการพัฒนาผลงานของผู้เรียน มีการฝึกทักษะและความสามารถให้เป็นไปตามคุณลักษณะของบัณฑิต และรูปแบบของหลักสูตร

8.การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพเป็นกระบวนการเสริมสร้างให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติหน้าที่ครูในสถานการณ์จริง เพื่อพัฒนาศักยภาพความเป็นครูที่สมบูรณ์ตามแนวทาง ดังนี้

- 8.1 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หลักสูตรผลิตครูก่อนประจำการ ต้องจัดให้ทุกชั้นปีเป็นระยะ ๆ โดยใช้สถานศึกษาเป็นแหล่งฝึกโดยตรง
- 8.2 ให้มีโรงเรียนเครือข่าย และพัฒนาโรงเรียนเครือข่ายเป็นโรงเรียนต้นแบบในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 8.3 จัดกระบวนการนิเทศฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยคำนึงถึงความร่วมมือระหว่างสถาบัน สถานศึกษา และชุมชน
- 8.4 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ให้ครอบคลุมบทบาทหน้าที่ครูอย่างครบถ้วน
- 8.5 มีการวัดและประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้ได้มาตรฐาน
- 8.6 ส่งเสริมให้นักศึกษาจัดทำแฟ้มพัฒนางานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
- 8.7 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เพื่อพัฒนาครูประจำการให้ปฏิบัติงานในสถาน - ศึกษา โดยให้ทำโครงการพัฒนางาน

9. แนวทางบริหารและจัดการ

การบริหารการพัฒนาและการใช้หลักสูตร ยึดหลักการบริหารคุณภาพที่จะทำให้มั่นใจว่าจะสามารถเปลี่ยนแปลงพัฒนาครูให้ตอบสนองการปฏิรูปการศึกษา เป็นการบริหารที่มุ่งผลอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

9.1 คณะครูศาสตร์ สถาบันราชภัฏดำเนินการพัฒนาหลักสูตรในส่วนวิชาชีพครู นำเอา “แกนแห่งลักษณะครูดี” และ “แกนแห่งลักษณะครูเก่ง” ไปกำหนดเป็นปัญญาความสามารถทั่วไป และปัญญาความสามารถเฉพาะในชุดวิชาหรือโมดูล แต่ละชุดวิชากำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และแนวทางการประเมิน

9.2 การบริหารหลักสูตร แบ่งกระบวนการดังนี้

- 1) กำหนดความรับผิดชอบของผู้บริหารและผูปฏิบัติงาน ในระดับต่าง ๆ
- 2) การบริหารทรัพยากรการใช้หลักสูตร ได้แก่ คน เงิน เครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ
- 3) การบริหารกระบวนการ เพื่อเสริมสร้างบัณฑิตให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ควรให้ความสำคัญการบริหารกระบวนการเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ตรงตามวัตถุประสงค์ และทำให้สังคมมีความมั่นใจว่าจะสามารถผลิตครูได้คุณภาพ

4) การบริหารการวัด การประเมิน และการวิเคราะห์ปรับปรุงการใช้หลักสูตร

9.3 จัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมนักศึกษาให้เอื้อต่อการกล่อมเกลานักศึกษาครูให้เป็นครูดีและครูเก่ง

9.4 มีการแก้ปัญหาภายในสถาบันผลิตครูประสานความเข้าใจเรื่องนโยบายและทิศทางการผลิตครูและพัฒนาครูให้เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จของชาติ

จากการศึกษาลักษณะของหลักสูตรผลิตครู หลักสูตรวิชาชีพครู รวมทั้งแนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหลักสูตรผลิตครู ผู้วิจัยสามารถสรุปลักษณะหลักสูตรวิชาชีพครูตามองค์ประกอบหลักสูตรซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคตได้ ดังนี้

1. ปรัชญาของหลักสูตร เน้นผลิตครูที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านสติปัญญา ร่างกาย จิตใจ สังคม มีคุณลักษณะและความสามารถ เหมาะสมกับความเป็นครู

2. จุดประสงค์ของหลักสูตร

2.1 มีความรู้ทางด้านวิชาการ และด้านวิชาชีพรวมทั้งความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี

2.2 มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2.3 มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนและพัฒนาตนเองทั้งทางด้านความรู้ความสามารถและความเป็นครู

2.4 มีคุณลักษณะความเป็นครูทั้งทางด้านบุคลิกภาพ คุณธรรมจริยธรรม ความประพฤติ เจตคติ และอุดมการณ์

2.5 มุ่งพัฒนาสังคม

3. เนื้อหาของหลักสูตร ควรประกอบไปด้วย 6 กลุ่มวิชา คือ การฝึกสอนหรือประสบการณ์

การสอน จิตวิทยาการศึกษา สื่อการสอน การประเมินผลการเรียน วิธีสอน หลักการศึกษา โดยแบ่งเป็นวิชาบังคับและวิชาเลือกบังคับ

4. กิจกรรมการเรียนการสอน

เน้นการฝึกปฏิบัติโดยอาศัยเทคโนโลยีเข้ามาช่วย รวมทั้งให้ผู้เรียนได้เผชิญหรือสัมผัสกับสถานการณ์จริง ๆ ที่ส่งเสริมความเจริญทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจและสังคม โดยมีการใช้โรงเรียนเป็นฐานโดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

5. สื่อการเรียนการสอน มีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยเน้นการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือกระตุ้นให้เกิดความใฝ่รู้

6. การวัดและการประเมินผล มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงที่หลากหลายรวมทั้งให้มีการประเมินตนเอง และจากผู้ที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่าย และมีเกณฑ์มาตรฐานที่ชัดเจนในการประเมินทุก ๆ ด้าน

ตอนที่ 3 การวิจัยอนาคต

เนื่องจากปัจจุบันนี้โลกได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านความรู้ ด้านการคมนาคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคมและวัฒนธรรม เป็นต้น ทำให้คนในสังคมต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สามารถอยู่ได้อย่างมีคุณภาพการเตรียมพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้คนในสังคมดำรงอยู่ได้อย่างสงบสุข การเตรียมพร้อมในเรื่องอนาคตหรือที่เรารู้จักกันดีก็คือ การใช้แผนรุก ดังที่สิปปนนท์ เกตุทัต (2535 : 303) ได้กล่าวว่า “วิธีที่ดีที่สุดในการสร้างอนาคตอันสดใสให้แก่ประเทศไทย คือ การหลีกเลี่ยงการใช้แผนรับซึ่งเน้นการสนองตอบต่อสิ่งที่เกิดขึ้นและการแก้ปัญหาหลังจากปัญหานั้นได้เกิดขึ้นแล้ว”และยังกล่าวเพิ่มเติมว่า (2538 : 3) “การมองอนาคตเป็นการสร้างกลไกเชิงรุกสามารถปลุกเร้าใจให้มีผู้ร่วมผืนีกกำลังด้วยความหวังอันจะนำไปสู่ความสำเร็จ ส่วนปัญหาก็จะคลี่คลายไปถ้าเลือกแนวทางรุกที่ขวากหนามน้อยที่สุด” ดังนั้น วิธีการหนึ่งของการใช้แผนรุกก็คือ การศึกษาในเรื่องของอนาคตโดยใช้การวิจัยเข้ามาช่วย ที่เรียกว่า การวิจัยอนาคต ซึ่งพรชูลี อาชาวบำรุง (2537:36) ได้กล่าวว่า “ในปัจจุบันผู้คนตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัยอนาคต เพื่อป้องกันปัญหา เพื่อการวางแผนที่เป็นไปได้และเหมาะสมและเพื่อประเมินและพัฒนาสถาบันต่างๆ ให้เข้ากับบริบทของอนาคต”

การวิจัยอนาคตเป็นเทคนิคการวิจัยที่นิยมใช้กันแพร่หลายสำหรับการศึกษาวิจัยเพื่อวางแผนเชิงรุกหรือการกำหนดนโยบายต่างๆ ในอนาคต เช่นเดียวกับการศึกษาอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2550-2559) ในครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอวิธีวิทยาการวิจัยอนาคตเกี่ยวกับความหมาย จุดมุ่งหมาย ลักษณะสำคัญ หน้าที่ของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาอนาคต วิธีการทำนายอนาคต วิธีการวิจัยอนาคต ซึ่งได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ความหมายของการวิจัยอนาคต

การวิจัยอนาคตนั้นเมื่อเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า Futures Research หรือ Future Studies หรือใช้ตัวย่อ ว่า FR แต่มีผู้นำมาใช้ในภาษาไทยที่แตกต่างกันไป เช่น การวิจัยเพื่ออนาคต การวิจัยเชิงอนาคต แต่ในการวิจัยครั้งนี้ใช้คำว่า การวิจัยอนาคต เพราะจะได้เข้าใจความหมายได้ตรงกัน นักวิจัยหลายท่านได้ให้ความหมายว่า การวิจัยอนาคตเป็นเทคนิคการวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีการค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับอนาคตด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific approach) เพื่อที่มองถึงเหตุการณ์หรือพฤติกรรมต่าง ๆ ที่น่าจะเป็นไปในอนาคตทั้งระยะยาวหรือระยะสั้นรวมทั้งปฏิสัมพันธ์และผลกระทบในระหว่างเหตุการณ์หรือพฤติกรรมต่าง ๆ ที่น่าจะเป็นเกิดขึ้นด้วย (กฤษดา กรุดทอง. 1978 : 75; เทียนฉาย กิระนันท์. 2525 : 2) และเท็กซ์เตอร์ (Textor.1990 : 139) ได้นิยามการวิจัยอนาคตว่า เป็นวิธีการแสวงหาคำตอบอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับทางเลือกในอนาคต โดยพิจารณาความเป็นไปได้ที่เหมาะสมสำหรับตนเอง นอกจากนี้แล้วอลเลน (Allen. 1978 : 75) ยังได้กล่าวว่า การ

วิจัยอนาคตเป็นกิจกรรมหนึ่ง que เพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในอนาคต อันเนื่องมาจากการตัดสินใจและนโยบายในปัจจุบันหรือบางคนอาจจะกล่าวว่าการวิจัยอนาคตเป็นการวางแผนระยะยาวซึ่งประกอบไปด้วยกิจกรรม 3 อย่าง คือ การวางแผน (Planning) การพยากรณ์ (Forecasting) และการตัดสินใจ (Decision making)

สรุปได้ว่า การวิจัยอนาคตเป็นระเบียบวิธีการค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับอนาคตโดยใช้วิธีการวิทยาศาสตร์และมีกิจกรรม 3 ขั้นตอน คือ การวางแผน การพยากรณ์ และการตัดสินใจ เพื่อศึกษาเหตุการณ์หรือพฤติกรรมต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตอันเนื่องมาจากการตัดสินใจหรือนโยบายในปัจจุบันเพื่อที่จะนำผลที่ได้มาวางแผนระยะยาว

2. จุดมุ่งหมายของการวิจัยอนาคต

อลเลน (Allen.1978 : 79) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการวิจัยอนาคต ไว้ดังนี้

1. การวิจัยอนาคตมุ่งที่จะเปลี่ยนทัศนคติเดิมว่าอนาคตไม่ใช่สิ่งที่แปลกประหลาดหรือเพ้อฝันแต่เป็นสิ่งที่สามารถทำนายได้และมีความเป็นไปได้

2. หัวใจของการวิจัยอนาคตนั้น เพื่อที่จะขยายความคิดจากการพยากรณ์ง่าย ๆ ไปสู่การอธิบายผลของการกระทำที่หลากหลาย เพื่อกำหนดเป็นนโยบายและนำไปสู่อนาคตที่ต้องการ

ส่วนเกลนน์ (Glenn. 1994 : 2, <http://www.futurovenezuela.org/curso/1-introd.PDF>)

ได้กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการศึกษาหรือวิจัยอนาคตเพื่อที่สำรวจ สร้าง หรือทดสอบอนาคตที่เป็นไปได้และอนาคตที่ต้องการ ซึ่งภาพอนาคตที่ได้จะช่วยกำหนดนโยบายระยะยาว ยุทธวิธี และวางแผน que ช่วยไปสู่สิ่งที่เราต้องการและต้องการให้เกิดขึ้นวัตถุประสงค์ของการศึกษาอนาคตไม่ใช่เพื่อต้องการรู้อนาคตแต่ต้องการให้มีการตัดสินใจที่ดีกว่าปัจจุบัน

เท็กซ์เตอร์ (Textor. 1990 : 139) ได้กล่าวถึงจุดหมายของการวิจัยอนาคตไว้ ดังนี้

1. บรรยายทางเลือกในอนาคตที่เป็นไปได้หรือเกิดขึ้นได้สำหรับประชาชนกลุ่มหนึ่ง
2. กำหนดระดับความรู้เกี่ยวกับอนาคตที่เป็นไปได้
3. จำแนกผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต
4. เป็นสัญญาณเตือนว่าอนาคตที่ไม่พึงปรารถนาที่อาจเกิดขึ้น
5. เข้าใจถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลง

กล่าวโดยสรุป จุดมุ่งหมายของการวิจัยอนาคตเพื่อที่จะศึกษาเหตุการณ์ที่พึงปรารถนาและไม่พึงปรารถนาที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต และเพื่อเตือนว่าอนาคตที่ไม่พึงปรารถนาอาจเกิดขึ้นได้ รวมทั้งทำให้เข้าใจถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้น เพื่อที่จะได้เตรียมตัวหรือกำหนดเป็นนโยบายเพื่อนำไปสู่อนาคตที่ต้องการ

3. ลักษณะสำคัญของการวิจัยอนาคต

กฤษดา กรุดทอง (1987 : 14-15) ได้กล่าวถึง ลักษณะสำคัญของการวิจัยอนาคต สรุปได้ดังนี้

1. การวิจัยอนาคตมุ่งเพื่อการตัดสินใจ กำหนดนโยบายและการวางแผน
2. การวิจัยอนาคตมุ่งชี้ถึงทางเลือกที่เป็นไปได้หลายวิธีมิใช่วิธีใดวิธีหนึ่งวิธีเดียว
3. การวิจัยอนาคตมุ่งมองอนาคตทั้งในด้านดี(Utopia) และในด้านเลว (Dystopia)
4. การวิจัยอนาคตมุ่งพัฒนา “อนาคตที่ควรจะเป็น”(Probabilistic Future) ขึ้น

4. หน้าที่ของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาอนาคต

ในการศึกษาอนาคตเราใช้เครื่องมือเพื่อทำหน้าที่ ต่อไปนี้ (การ์เรต. 2540 : 122)

1.หาความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (Soliciting expert opinion) เพื่อให้ได้แนวคิดหรือการตัดสินใจจากคนนอกกลุ่มแกนกลาง

2.สร้างแนวคิด (Generating ideas) จินตนาการมีความหลากหลาย

3.หาข้อสรุป (Developing consensus) หรือความเห็นร่วมของกลุ่ม

4.วิเคราะห์ (Analyzing) อธิบายโครงสร้าง หน้าที่ และความสัมพันธ์ในระบบ

5.ตรวจสอบ (Scanning) ค้นหาแนวโน้มและการพัฒนาใหม่ๆ ที่มีผลกระทบต่ออนาคต

ของระบบ

6.ฉายภาพข้างหน้า (projection) คาดการณ์จากปัจจุบันไปสู่อนาคต

7.ตัดสินใจ (Making judgment) และให้ผลลัพธ์ที่ตามเพิ่มศักยภาพ (Empowering) ให้กำลังใจ ช่วยประชาชนวาดภาพของเขา

5. วิธีการทำนายอนาคต

เกลนน (Glenn.1994 : 1-13, <http://www.futurovenezuela.org/curso/1-introd.PDF>) ได้กล่าวว่านักอนาคตได้แบ่งวิธีการทำนายอนาคตโดยใช้เกณฑ์ดังนี้

1. ใช้เทคนิคแบ่ง จะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ปริมาณกับคุณภาพ

2. ใช้วัตถุประสงค์ จะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) การอาศัยบรรทัดฐานทางสังคม (Normative forecasting) และ 2) การสำรวจ (Exploratory forecasting) ซึ่งวิธีการทำนายแบบ Normative forecasting นั้นจะยึดบรรทัดฐานและค่านิยมของสังคม คือมีการเปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วม และยังใช้เพื่อตอบคำถามว่า “อะไรคืออนาคตที่ต้องการ” “เราต้องการให้เป็นอย่างไร” ส่วนวิธีการทำนายโดยอาศัยการสำรวจ (Exploratory forecasting) นั้นจะใช้เพื่อตอบคำถามที่ว่า “อะไร

คืออนาคตที่เป็นไปได้ ใ้ที่เราต้องการหรือไม่” ซึ่งวิธีการจำแนกวิธีการศึกษาอนาคตนั้นอาจแสดงได้ดังตาราง 11

ตาราง 11 วิธีการจำแนกวิธีการศึกษาอนาคต

วิธีการ	เทคนิควิธี		จุดประสงค์	
	ปริมาณ	คุณภาพ	เน้นบรรทัดฐานทางสังคม	การสำรวจ
การวิเคราะห์สิ่งแวดล้อม(Environmental scanning)	X	X	X	X
การวิเคราะห์ผลกระทบภาคตัดขวาง(Cross Impact analysis)	X	X	X	X
การวิเคราะห์การตัดสินใจ(Decision Analysis)	X		X	
การใช้โมเดลการตัดสินใจ(Decision Models)	X			X
เดลฟาย(Delphi)		X	X	X
เมตริกซ์เชิงเศรษฐศาสตร์(Econometrics)	X		X	X
กงล้ออนาคต(Futures Wheel)		X	X	X
เกมและสถานการณ์จำลอง(Gaming and Simulation)	X	X	X	X
การพยากรณ์โดยผู้เชี่ยวชาญ(Genius Forecasting)		X	X	X
การวิเคราะห์เชิงวิทยาศาสตร์(Morphological Analysis)		X	X	
วิธีการมีส่วนร่วม(Participatory Methods)		X	X	
แผนผังต้นไม้(Relevance Trees)		X	X	
อนาคตภาพ(Scenarios)	X	X	X	X
โมเดลเชิงสถิติ(Statistical Modeling)	X			X
ระบบพลวัต(System dynamics)	X			X
การวิเคราะห์โครงสร้าง(Structural analysis)		X		X
การวิเคราะห์ลำดับทางเทคโนโลยี(Technology sequence analysis)		X	X	X
การพยากรณ์โดยใช้อนุกรมเวลา(Time Series Forecasts)	X			X
การวิเคราะห์แนวโน้มผลกระทบ(Trend Impact Analysis)	X	X		X

ดังนั้นในการเลือกวิธีการศึกษาอนาคตควรจะคำนึงถึงคำถามของการวิจัยหรือสิ่งที่เราต้องการค้นหาคำตอบแล้วจึงเลือกวิธีการศึกษาอนาคต

6. วิธีการวิจัยอนาคต

วิธีการวิจัยอนาคตนั้นมีหลายวิธี ซึ่งผู้วิจัยจะขอก้าวถึงเฉพาะวิธีการวิจัยที่ใช้ในงานวิจัยชิ้นนี้ซึ่งมีทั้งหมด 5 วิธี ดังนี้

6.1 การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเชิงลึก

โจเซฟ (Joseph. 1994 : 4-5, http://www.futurovenezuela.org/_curso/16-normativ.pdf) ได้กล่าวว่า ในการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้น เป็นการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ชำนาญ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบหรือผู้ที่รับผิดชอบต้องทำการวิเคราะห์ก่อนว่าผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง(Stakeholders) ในสาขาวิชาที่เราต้องการจะศึกษานั้นเป็นใคร ซึ่งจำนวนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอาจมีตั้งแต่ 10-100 คน หรือเป็นร้อย ๆ คนก็ได้ ก่อนที่จะทำการสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์ต้องทำจดหมายติดต่อล่วงหน้า เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบและเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้สัมภาษณ์กำลังทำ และเหตุผลที่ทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นผู้ให้สัมภาษณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด สามารถสัมภาษณ์ได้หลายคน คือ 5 ,10 ,50 และ 100 คน หรือมากกว่านั้น ขั้นตอนที่สำคัญ คือการนิยามหรือกำหนดสิ่งที่ต้องการจะได้จากผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ควรจะมีการเตรียมประเด็นที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ต้องการ มีการกำหนดกรอบสัมภาษณ์ กำหนดคำถามโดยควรจะมีการทดลองสัมภาษณ์ก่อน กับคน 2-3 คน เพื่อที่จะได้ทดสอบความชัดเจนของข้อคำถาม คำตอบที่ได้รับตรงกับความต้องการของผู้ให้สัมภาษณ์หรือไม่ แล้วจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมก่อนนำไปใช้จริง และผู้สัมภาษณ์ควรต้องมีเวลาให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้อธิบายความคิดหรือเสนอแนะสิ่งใหม่ ๆ ซึ่งข้อเสนอแนะจะนำมาเป็นประโยชน์ในการสัมภาษณ์คนต่อไปในอนาคต ซึ่งเวลาที่ใช้สัมภาษณ์อาจจะใช้เวลา 20-60 นาที ซึ่งผู้สัมภาษณ์จะยุติการสัมภาษณ์ก็ต่อเมื่อข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ไม่มีการเปลี่ยนแปลงแล้ว และนำเชื่อถือ ประการสุดท้าย ผู้สัมภาษณ์ต้องมีวิธีการที่จะบูรณาการและตีความในสิ่งที่ผู้ให้สัมภาษณ์พูด

6.2 เทคนิคการวิจัยแบบEFR (Ethnographic Futures Research)

จุมพล พูลภัทรชีวิน (2532 : 261-263) กล่าวว่า เทคนิคการวิจัยแบบ EFR เป็นเทคนิคการวิจัยอนาคตที่ ศาสตราจารย์ ดร.โรเบิร์ต บี เท็กซ์เตอร์ (Robert B.Textor) แห่งมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด สหรัฐอเมริกา เป็นผู้พัฒนาขึ้น เทคนิคการวิจัยแบบ EFR เป็นเทคนิคที่พัฒนามาจากระเบียบวิธีวิจัยทางมนุษยวิทยาที่ เรียกว่า การวิจัยชาติพันธุ์วรรณา (Ethnographic research หรือ ethnography) และเท็กซ์เตอร์ (สลิปมันท์ เกตุทัต. 2534 : 147-150) ได้กล่าวว่า การวิจัยแบบ EFR นั้น มุ่งที่จะจำแนก บรรยาย วิเคราะห์ ตีความ และวินิจฉัยภาพลักษณ์และความปรารถนาอยากให้เป็นจริงตามความต้องการของบุคคลในลักษณะที่สอดคล้องกับภาพรวมของชาติพันธุ์วรรณาโดยการสัมภาษณ์ซึ่งหลักการสัมภาษณ์แบบ EFR เป็นไปตามหลักวิชาชาติพันธุ์วรรณา คือการพยายามลอดคิข้างต้นด้วยการให้ผู้สัมภาษณ์เป็นไปอย่างหลวมๆ และให้ผู้ให้สัมภาษณ์มีส่วนที่จะเปลี่ยนแปลงเค้าโครงการสัมภาษณ์โดยอาจจะเพิ่มหัวข้อบางอย่างเข้ามาหรือตัดหัวข้อบาง

หัวข้อที่ตั้งไว้เดิมออกไปได้ ผู้สัมภาษณ์ต้องให้คำถามที่ตั้งขึ้นนั้นครอบคลุมเนื้อหาที่กว้างพอโดยเปิดโอกาสให้ “ผู้ให้สัมภาษณ์มีบทบาท” ในการสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์ต้องเป็นผู้ฟังที่เข้าใจความคิดความรู้สึกของผู้ให้สัมภาษณ์ คอยกระตุ้นทางอ้อมและจดบันทึกคำให้สัมภาษณ์อย่างพิถีพิถันเพราะห้วงขณะเดียวกันผู้สัมภาษณ์ต้องให้ความสนใจให้กำลังใจ ถามคำถามตามความจำเป็นและเหมาะสมเพื่อความชัดเจนครอบคลุม ได้บริบท ต่อเนื่องและสอดคล้อง และที่สำคัญที่สุด คือ ผู้สัมภาษณ์ต้องระมัดระวังในการถามคำถาม โดยหลีกเลี่ยงคำถามที่มีลักษณะถามนำหรือหวานล่อมทั้งในเรื่องของเนื้อหาและรูปแบบ และในการสัมภาษณ์โดยใช้เทคนิค EFR นั้น พันธุ์สุรีย์ ลดาวัลย์ (2524 : 150-152) ได้กล่าวถึง วิธีการของการใช้เทคนิค EFR ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. เป้าหมายการสัมภาษณ์

เป้าหมายของการสัมภาษณ์ตามแนว EFR คือ การให้ผู้ถูกสัมภาษณ์สร้างภาพในอนาคตซึ่งจะสนับสนุนข้อสรุปจากแนวการมองที่บุคคลเหล่านี้มีส่วนร่วมเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่น่าจะเป็นไปได้ในอนาคตหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นการสร้างหรือยกระดับจิตสำนึกของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับสังคมในอนาคตของเขา

2. หลักและแนวทางในการสัมภาษณ์

หลักของการสัมภาษณ์ตามแนว EFR มีอยู่ 6 ประการ ดังนี้

1) การพยายามสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความไว้วางใจระหว่างผู้สัมภาษณ์กับผู้ให้สัมภาษณ์ หน้าที่ของผู้สัมภาษณ์ คือ การทำให้ผู้สัมภาษณ์วางใจได้ว่าข้อมูลหรือคำตอบของเขาที่ให้เป็นไปนั้น จะมีการนำไปใช้ในทางวิชาการเพียงอย่างเดียวและการให้สัมภาษณ์นั้นจะไม่เป็นอันตรายต่อผู้ให้สัมภาษณ์

2) การกระตุ้นให้ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นอิสระจากสภาพที่ถูกปิดกั้น หรือจำกัดจากการพิจารณาตัดสินเรื่องใด ๆ โดยการมองเฉพาะในช่วงระยะเวลาอันสั้น ซึ่งอาจทำให้ขาดความรอบคอบ รัดกุม และการตระหนักถึงความสำคัญของปัญหานั้น ๆ ซึ่งโดยแท้จริงแล้วจำเป็นจะต้องพิจารณาหรือคาดการณ์ล่วงหน้าให้ไกลมากกว่าเดิม นอกจากนี้แล้วหน้าที่ของผู้สัมภาษณ์ตามแนว EFR คือ พยายามกระตุ้นให้ผู้สัมภาษณ์ตระหนักถึงปัญหานี้และมุ่งมองหรือพิจารณาวางแผนเรื่องต่าง ๆ ในระยะที่ยาวมากยิ่งขึ้น

3) ผู้สัมภาษณ์ตามแนวนี้อควรพยายามให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นออกมาอย่างเสรีโดยไม่มีความกลัวหรือความลำบาใจใด ๆ ผู้สัมภาษณ์จะต้องพยายามชักจูงให้ผู้ให้สัมภาษณ์สร้างภาพอนาคตโดยย้ำในสิ่งที่ตัวผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่ามีมีความสำคัญ

4) การไม่ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์สร้างมโนภาพในทางเพ้อฝันแต่ต้องพยายามพูดหรือพยากรณ์ภาพอนาคตในแง่ที่น่าจะเป็นจริงหรือเป็นไปได้

5) ผู้สัมภาษณ์จะต้องมีศิลปะในการซักถามที่ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์พิจารณาถ้อยแถลง นำเอาการเรียนรู้ การรับรู้ การสังสมทางวัฒนธรรมและการสัมผัสกับปรากฏการณ์ที่ตัวเขาประสบอยู่ออกมาเป็นฐานในการวิเคราะห์และสร้างภาพในอนาคตให้เป็นระบบในขอบเขตของความเป็นไปได้ แต่การซักถามตามลักษณะนี้จะต้องทำให้เหมาะสมเพื่อหลีกเลี่ยงการถามนำ

6) ผู้สัมภาษณ์จะต้องมีการสร้างปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างผู้สัมภาษณ์กับผู้ให้สัมภาษณ์ อันเป็นข้อหนึ่งที่ทำให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างการสัมภาษณ์ตามแบบนี้กับการสัมภาษณ์แบบอื่น ๆ และจะเปิดโอกาสให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ตรวจสอบแก้ไขคำให้สัมภาษณ์ของตนได้ตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นในระหว่างการบันทึกการสัมภาษณ์โดยเครื่องอัดเสียงหรือโดยการส่งบันทึกการสัมภาษณ์ (Protocol) ไปให้ตรวจแก้ไขภายหลังการสัมภาษณ์แล้ว

7) การสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมให้เกิดขึ้นกับการสัมภาษณ์ ตามแบบนี้ บรรยากาศหรือพฤติกรรมเช่นนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้สัมภาษณ์ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตระหนักว่าตัวผู้ให้สัมภาษณ์เองนั้นเป็นผู้รับผิดชอบในการสัมภาษณ์ ความรับผิดชอบนี้จะเกิดขึ้นได้จากการติดต่อปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลทั้งสอง ซึ่งถ้าหากเป็นไปด้วยดีแล้วก็จะทำให้ได้รับความร่วมมืออย่างจริงจังอันจะส่งผลให้การสัมภาษณ์นั้นมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น

จุมพล พูลภัทรชีวิน (2532 : 263) กล่าวถึง การสัมภาษณ์แบบ EFR ว่าประกอบไปด้วยขนาดภาพที่เป็นทางเลือก (Alternative) 3 ภาพ และเรียงลำดับกันไปคือ อนาคตทางดี (Optimistic-realistic scenario) อนาคตทางร้าย(Pessimistic-realistic scenario) และอนาคตภาพที่น่าจะเป็นไปได้มากที่สุด(Most-probable scenario) อนาคตทั้ง 3 ภาพนี้ จะประกอบไปด้วยแนวโน้มในอนาคตที่ผู้ให้สัมภาษณ์คาดว่าจะมีโอกาสเกิดขึ้นจริง (Possible, Probable) มิใช่แนวโน้มในอุดมคติที่ไม่มีโอกาสเกิดขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงมีการใช้คำว่า Realistic กำกับไว้ทั้งในอนาคตภาพดีและอนาคตทางร้าย (Optimistic-Realistic scenario, Pessimistic-Realistic Scenario) เมื่อสัมภาษณ์ครบทั้ง 3 ภาพ ตามขั้นตอนเสร็จแล้ว ผู้สัมภาษณ์อาจจะสรุปการสัมภาษณ์ให้ผู้ให้สัมภาษณ์ฟังทั้งหมดอีกครั้ง และขอให้ผู้ให้สัมภาษณ์ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไขและ/หรือเพิ่มเติมคำสัมภาษณ์อีก หรืออาจจะนำผลการสัมภาษณ์ที่จดบันทึกไว้หรืออัดเทปไว้ กลับไปเรียบเรียงใหม่ แล้วส่งผลการสัมภาษณ์ที่เรียบเรียงแล้ว (Protocol) ไปให้ผู้ให้สัมภาษณ์อ่านและตรวจแก้ไขเป็นการส่วนตัวก็ได้ หลังจากนั้นจึงนำผลการสัมภาษณ์อ่านและตรวจแก้ไขเป็นการส่วนตัวก็ได้ หลังจากนั้นจึงนำผลการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์เพื่อจะหาฉันทามติ (Consensus) ระหว่างกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ แล้วนำแนวโน้มที่มีฉันทามติมาเขียนเป็นอนาคตภาพ ซึ่งเป็นผลการวิจัย โดยขั้นตอนใหญ่ ๆ ของการวิจัยแบบ EFR ประกอบด้วย กำหนดกลุ่มตัวอย่าง สัมภาษณ์ วิเคราะห์/ สังเคราะห์หาฉันทามติ เขียนอนาคตภาพ (Scenario Write-up)

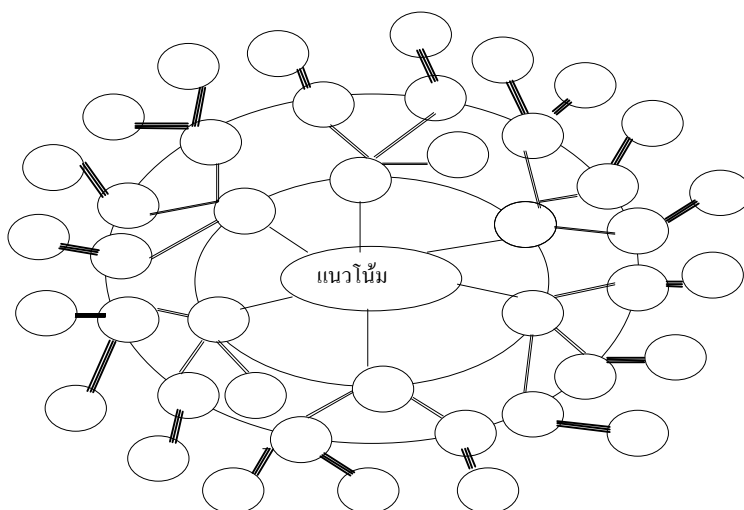
6.3 วงล้ออนาคต (Future Wheel)

วงล้ออนาคต (Future wheel) นี้เป็นเทคนิคหรือวิธีการหนึ่งที่ใช้ศึกษาเกี่ยวกับอนาคตซึ่งเกลนน์(Glenn .1994 : 1-13, <http://www.futurovenezuela.org/ curso/15-futwheel.pdf>) ได้กล่าวถึง วงล้ออนาคตไว้ดังนี้

6.3.1 ความหมายของวงล้ออนาคต

วงล้ออนาคต คือ วิธีการหนึ่งที่ใช้ในการรวบรวมหรือจัดหมวดหมู่ความคิดหรือปัญหาเกี่ยวกับอนาคต หรืออาจกล่าวได้ว่าวงล้ออนาคตเป็นวิธีที่ใช้ในการระดมสมองที่มีโครงสร้าง

โดยที่ชื่อของแนวโน้มหรือเหตุการณ์จะเขียนไว้ตรงกลางของกระดาด หลังจากนั้นซี่ล้ออันเล็กก็จะวาดจากตรงกลางของกระดาดแล้ววาดเป็นรูปกงล้อ ผลกระทบหรือผลสืบเนื่องอันแรกจะเขียนในตอนท้ายของซี่กงล้อแต่ละอัน ต่อมาผลกระทบหรือผลสืบเนื่องอันดับที่สองของผลกระทบอันแรกเป็นวงแหวนที่ 2 ของกงล้อ ลักษณะของการทำกงล้ออนาคตก็จะดำเนินไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งรูปภาพที่ได้มีแนวโน้มของเหตุการณ์ที่ชัดเจน ดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 ลักษณะของกงล้ออนาคต

กงล้ออนาคตเป็นวิธีหนึ่งที่ยอมรับใช้ของนักอนาคต เพราะว่าเป็นวิธีการที่ง่ายมากที่เข้าใจถึงความคิดของคนเกี่ยวกับอนาคต นักอนาคตพบว่าวิธีที่ง่ายที่จะใช้กงล้อมาช่วยคิดและรวบรวมความคิดเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือแนวโน้มในอนาคต นอกจากนี้แล้ววิธีการนี้เป็นเทคนิคที่ราคาถูกที่สุดที่จะใช้ และก็มีคามยืดหยุ่นสำหรับการใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ หลังจากทิวเคราะห์แนวโน้มหรือเหตุการณ์ที่เป็นไปได้ นักอนาคตจะถามผู้เข้าร่วมระดมสมองว่า “ถ้าเหตุการณ์นี้เกิดขึ้น หลังจากนั้นจะมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น” หรืออาจจะถามว่า “อะไรคือสิ่งที่จำเป็นที่เกิดขึ้นกับเหตุการณ์หรือแนวโน้ม” หรือ “อะไรคือผลกระทบหรือผลสืบเนื่อง?” ผลกระทบเหล่านี้จะนำมาเขียนเป็นจุดศูนย์กลางของกงล้ออนาคตซึ่งวิธีการทำกงล้อจะกล่าวต่อไป

6.3.2 จุดมุ่งหมายของการใช้กงล้ออนาคต

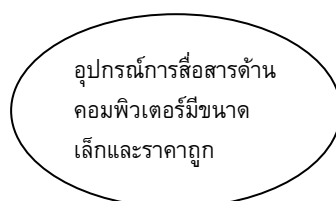
- 1) ศึกษาผลกระทบที่เป็นไปได้ของแนวโน้มปัจจุบันหรือเหตุการณ์ในอนาคต
- 2) รวบรวมเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือแนวโน้มในอนาคต
- 3) สร้างการทำนายภายในภาพ
- 4) แสดงความสัมพันธ์ที่ซับซ้อน
- 5) ใช้ร่วมกับวิธีการวิจัยอนาคตแบบอื่น ๆ
- 6) พัฒนาความคิดที่หลากหลาย

7) เห็นภาพความคิดของอนาคต

8) เป็นเครื่องมือในการระดมสมอง

6.3.3 วิธีการทำกงล้ออนาคต

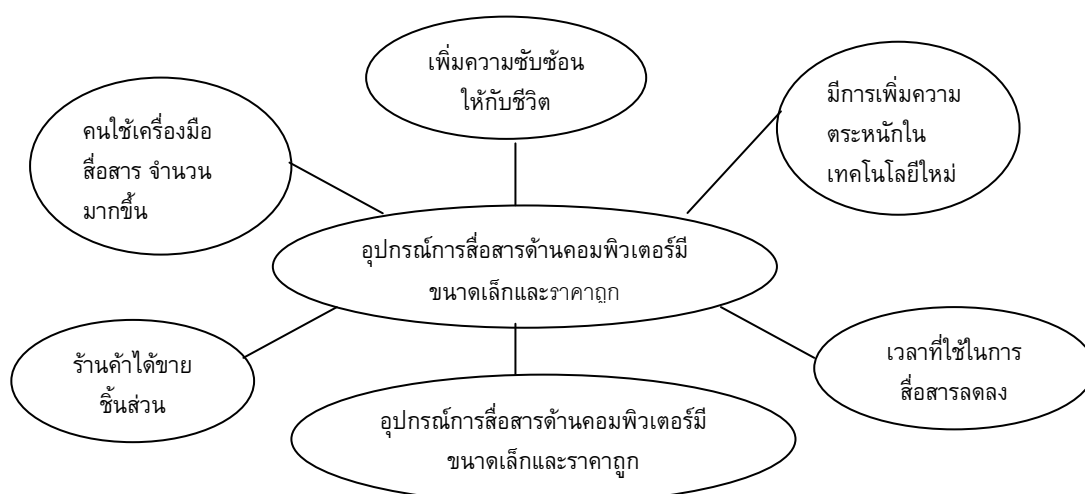
ในการทำกงล้ออนาคต อันดับแรกก็คือ ทางกลุ่มต้องตัดสินใจเพื่อระดมสมองเกี่ยวกับ แนวโน้ม ความคิด เหตุการณ์ในอนาคตหรือค่านิยมที่จะเกิดขึ้นแล้วจึงนำประเด็นหรือแนวโน้มที่ต้องการศึกษาเขียนในจุดศูนย์กลางของกงล้อหรือของกระดาษซึ่งเป็นแผ่นกระดาษขนาดใหญ่ กระดาษดำ หรือ บนเครื่องฉายแผ่นใส ดังภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 ตัวอย่างการทำกงล้อ

ที่มา: Glenn. (1994). <http://www.FuturovenezuelaOrg/cursos/15-futwheel.pdf> p. 2

หลังจากนั้นผู้นำการระดมสมองวาดวงรีล้อมรอบข้อความหรือแนวโน้มนั้น ๆ และสอบถามสมาชิกในกลุ่มว่าอะไรคือสิ่งที่เกิดขึ้นกับเหตุการณ์ดังกล่าว ซึ่งผลกระทบหรือผลสืบเนื่องถูกเสนอโดยกลุ่ม และผู้นำการระดมสมองก็จะเขียนชื่อล้อหรือลากเส้นตรงจากจุดกึ่งกลางของวงรีและเขียนผลกระทบเหล่านี้ที่ปลายของชื่อล้อแต่ละอัน ดังภาพประกอบ 7

ภาพประกอบ 7 ตัวอย่างของแนวโน้มของผลกระทบอันดับแรกของเหตุการณ์ในรูปกงล้ออนาคต

ที่มา: Glenn. (1994). <http://www.FuturovenezuelaOrg/cursos/15-futwheel.pdf> p. 3

หลังจากนั้นก็วาดรูปกลมรีล้อมรอบผลกระทบอันดับแรก ต่อมาผู้นำก็ถามสมาชิกในกลุ่มเพื่อไม่ให้ลืมข้อความอันแรกในใจกลางของวงล้อและในขณะเดียวกันสมาชิกในกลุ่มก็เสนอผลกระทบอันดับสอง ต่อมาผู้นำก็จะวาดซี่ล้อรถ 2-3 ซี่ออกจากแต่ละรูปกลมรีของผลกระทบอันดับแรก เพื่อที่วาดวงแหวนที่สองและเขียนชื่อของผลกระทบอันดับที่ 2 ที่ปลายซี่ล้อรถแต่ละอันและวาดวงกลมรีล้อมรอบ ในครั้งแรกกระบวนการจะเป็นไปอย่างช้า ๆ คือผู้เข้าร่วมจะค่อยคิดผลสืบเนื่องที่ 2,3 และ 4 ตามลำดับ โดยไม่มีการประเมินหรือประเมินเล็กน้อย หลังจากนั้นทางกลุ่มก็กลับมาพิจารณาความคิดที่ได้เสนอไว้ในวงล้อซึ่งสามารถที่จะทำการประเมินและปรับปรุงวงล้อให้ถูกต้องได้ ขั้นตอนนี้จะคล้ายกับการทำแต่ละส่วนให้ชัดเจนขึ้นของกระบวนการระดมสมอง แต่ก็มีอีกวิธีหนึ่งผลกระทบของเหตุการณ์หรือแนวโน้มสามารถที่จะดำเนินการไปอย่างช้า ๆ และปรึกษาหารือไตร่ตรองโดยการจัดลำดับของเหตุการณ์เข้าไปในวงล้อ ซึ่งวิธีการนี้ทางกลุ่มต้องมีการอภิปรายความเป็นไปได้ของผลกระทบแต่ละอัน ถ้าผลกระทบใดได้รับการพิจารณาว่าเป็นไปได้จากความเห็นของทุกคนในกลุ่มก็สามารถนำมาเขียนได้ เพราะว่าจะเป็นการประกันได้ว่าผลกระทบนั้นได้มาจากเหตุและผลและกระบวนการในการทำวงล้อจะนำไปสู่ผลสืบเนื่องที่ไม่ได้คาดหวัง ดังนั้นทางกลุ่มต้องหาวิธีป้องกันไม่ให้เกิดเพราะจะทำให้ผลสรุปในตอนท้ายมีคุณค่าน้อยลง

6.3.4 ความแตกต่างระหว่างผลสืบเนื่อง

วงล้ออนาคตสามารถที่จะแสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างผลสืบเนื่องอันดับแรก อันดับสอง และอันดับสามได้โดยการเขียนเส้นตรงตามจำนวนอันดับในส่วนที่เป็นซี่ล้อ คือ ถ้าเป็นผลสืบเนื่องอันดับที่ 1 ก็ลาก 1 เส้น ระหว่างใจกลางของเรื่องกับผลสืบเนื่องอันดับที่ 1 ถ้าเป็นผลสืบเนื่องอันดับที่ 2 ก็ลาก 2 เส้น จากผลสืบเนื่องอันดับที่ 1 ไปยังผลสืบเนื่องอันดับที่ 2 ถ้าเป็นผลสืบเนื่องอันดับที่ 3 ก็ลาก 3 เส้น จากผลสืบเนื่องอันดับที่ 2 ไปยังผลสืบเนื่องอันดับที่ 3

6.3.5 การสร้างผลการทำนายในแต่ละภาพอนาคต

วงล้ออนาคตสามารถที่จะนำไปใช้เพื่อสร้างการทำนายภาพของอนาคตซึ่งมีวิธีการคือ เลือกภาพที่ต้องการทำนายมาและข้อความที่ต้องการจะสำรวจ เช่น ต้องการทำนายอนาคตของเครื่องบินที่กวีดิทัศน์ในยุคข้อมูลข่าวสารตอนปลายว่าจะเป็นอย่างไรร ก็ทำการวิเคราะห์ว่าลักษณะอย่างไรที่เป็นสิ่งที่ต้องการและสามารถเป็นจริงได้ ซึ่งวงล้อก็จะแสดงความแตกต่างของวิธีการที่จะทำให้การออกแบบผลิตภัณฑ์ตอบสนองผู้ใช้มากที่สุด ซึ่งลักษณะของสินค้าก็จะเขียนในรูปซี่ล้อซึ่งวิเคราะห์ว่ามีองค์ประกอบอะไรที่จะทำให้ลักษณะนั้นเป็นไปได้

6.3.6 ข้อดีของวงล้ออนาคต

- 1) วงล้ออนาคตเป็นวิธีการที่ง่ายและสะดวกที่จะใช้ คือไม่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์อะไรมากมายและสามารถนำความคิดเห็นจากกลุ่มเป้าหมายได้อย่างรวดเร็วและสะดวกซึ่งสามารถนำมาใช้ได้ทุก ๆ จุดในกระบวนการทำวิจัยเชิงอนาคตเพื่อที่เข้าใจเหตุการณ์หรือแนวโน้ม
- 2) สามารถนำไปใช้ได้ตามสถานการณ์ที่แตกต่างกันไปและเป็นวิธีการที่ง่ายในการตรวจสอบความคิดของกลุ่มเกี่ยวกับอนาคต

3) กงล้ออนาคตสามารถที่จะนำมาใช้เพื่อวิเคราะห์ผลดีผลเสียได้

6.3.7 ข้อจำกัดของกงล้ออนาคต

กงล้ออนาคตไม่ได้เป็นวิธีการที่ดีไปกว่าวิธีอื่น ๆ ที่ใช้รวบรวมข้อมูลวิธีอื่นนั้นสามารถทำได้แค่รวบรวมความคิดของกลุ่มหรือบุคลากร เพื่อที่ทำความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้น ถ้าบุคคลที่มีส่วนร่วมไม่ได้ใช้หลักวิธีอะไรในการทำกงล้อก็จะทำให้งานนั้นยุ่งเหยิงและกงล้อที่สร้างขึ้นมาก็จะไม่ชัดเจน

6.4 Cross Impact Matrix

จากการศึกษา Hand book for Conducting Future Studies in education (1984 : 20) ได้กล่าวถึง การวิเคราะห์ผลกระทบภาคตัดขวาง (Cross impact matrix) ว่าเป็นเทคนิควิธีการที่นำมาใช้เพื่อวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์และเป็นวิธีการที่ใช้ประเมินความเป็นไปได้ของเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นได้รวมทั้งผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอาจส่งผลต่อเหตุการณ์อื่น ๆ วิธีการนี้คือให้สร้างเมตริกซ์ของเหตุการณ์ แนวโน้มและผลของแนวโน้ม เป็นต้น โดยสร้างทั้งแนวนอนและแนวตั้ง หลังจากนั้นก็ทำการวิเคราะห์โดยที่ทำการเครื่องหมายลงในเมตริกซ์ว่าความเป็นไปได้แค่ไหน ถ้ามีแนวโน้มเกิดขึ้นมาก ๆ ใส่เครื่องหมาย (++) ถ้ามีแนวโน้มเกิดขึ้นมากใส่ เครื่องหมาย(+) ถ้าเกิดขึ้นน้อยใส่ (-) หรือแทบจะไม่เกิด ใส่เครื่องหมาย(--) หรือใส่ 0 ถ้าไม่รู้ว่าเกิดหรือไม่เกิด วิธีนี้ก็มีข้อดี คือ เป็นวิธีแสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน และแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ต่างๆ นอกจากนี้แล้ววิธีการนี้ยังสามารถนำไปใช้ร่วมกับวิธีการทำนายอนาคตแบบอื่นๆ แต่วิธีการนี้ก็มีข้อจำกัด คือ การกำหนดทิศทางของความสัมพันธ์ในเมตริกซ์ เป็นกระบวนการเฉพาะบุคคล และถ้าหากมีเหตุการณ์ให้มาพิจารณาเยอะมากอาจจะทำให้เปื้อนหน่ยที่ต้องทำให้รายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการวิจัยอนาคต

6.5 Scenario Development

โจเซฟ(Joseph.1994:8-9, <http://www.futurovenezuela.org/curso/16-normativ.pdf>) ได้กล่าวว่าการสร้างภาพเป็นเทคนิคการวิจัยเชิงอนาคตที่ได้รับความนิยมในการทำนายทั้งแบบ Normative Forecasting และ Exploratory ซึ่งการสร้างภาพนั้นเป็นเทคนิคที่ได้เปรียบกว่าเทคนิคอื่น ๆ ในด้านการบูรณาการเชื่อมโยง ความสอดคล้องและความน่าสนใจของภาพในอนาคต ซึ่งต่างจากเทคนิคการวิจัยอื่นๆคือเทคนิคการวิจัยแบบอื่น ๆ ส่วนใหญ่จะแบ่งอนาคตออกเป็นองค์ประกอบย่อย ๆ และให้คนอ่านเชื่อมโยงหรือผูกเรื่องเอง ซึ่งการสร้างภาพนี้มีประโยชน์อย่างมากมาย ดังนี้

- 1) นำไปใช้ในการเกริ่นนำสถานการณ์ในอนาคตและใช้สำหรับการวางแผนการคิดหรือการวิจัย
- 2) นำเสนอภาพของเหตุการณ์ในอนาคตโดยเขียนเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับอนาคต
- 3) นำเสนอสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดแบบเดิม

ส่วนรูปแบบของการเสนอภาพนั้น มีหลายรูปแบบตั้งแต่เขียนเป็นย่อหน้าหรือหลายหน้าขึ้นอยู่กับว่าต้องการจะให้ผู้อ่านทราบเรื่องราวทั้งหมดหรือต้องการให้ผู้อ่านได้นำข้อมูลไปวางแผนต่อไป

7. งานวิจัยที่ใช้วิธีการวิจัยอนาคต

การเสนองานวิจัยที่ใช้วิธีการวิจัยอนาคต ผู้วิจัยเสนอออกเป็น 2 ส่วน คือ งานวิจัยในประเทศ และงานวิจัยต่างประเทศ ในส่วนของงานวิจัยในประเทศที่ผู้วิจัยได้นำมาศึกษามีจำนวนทั้งหมด 22 เรื่อง ซึ่งแต่ละเรื่องนั้นเป็นงานวิจัยอนาคตทั้งสิ้น ซึ่งมีรายละเอียด ดังตาราง 12 ส่วนงานวิจัยต่างประเทศก็เช่นเดียวกันผู้วิจัยได้ศึกษาทั้งสิ้น 16 เรื่อง ซึ่งรายละเอียดต่าง ๆ แสดงไว้ดังตาราง 13

ตาราง 12 วิธีวิทยาการวิจัยของงานวิจัยในประเทศที่ศึกษาอนาคตภาพในมิติต่าง ๆ

ที่	ชื่อเรื่อง ชื่อผู้วิจัย ปีพ.ศ. ที่สำเร็จ	จุดประสงค์การวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง	เทคนิคการวิจัย
1	อนาคตของการฝึกหัดครูไทย: เทคนิคเดลฟาย สมสมัย บุญอ่อน(2524)	เพื่อศึกษาแนวโน้มของการฝึกหัดครูในอนาคตจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกหัดครูไทย	ผู้เชี่ยวชาญ 20 คน	เทคนิคเดลฟาย
2	การฝึกหัดครูและสถาบันฝึกหัดครูในอนาคต กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ (2529)	เพื่อรวบรวมความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับ 1.อุตสาหกรรม สังคม การเมือง วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี 2.สภาพการศึกษาไทยในอนาคต ทางด้านการศึกษา ก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา อาชีวศึกษา และการศึกษานอกระบบ 3.สภาพของการฝึกหัดครู และสถาบันฝึกหัดครูไทยในอนาคต 4.แนวทางและมาตรการหลักในการนำผลการวิจัยไปใช้ในโครงการวิจัย	ผู้ทรงวุฒิ 48 ท่าน	เทคนิค EFR
3	อนาคตภาพของหอพักนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยใน พ.ศ. 2540 ศรีรัตน์ จันทรสมวงศ์ (2530)	เพื่อศึกษาอนาคตภาพของหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยภายในปี พ.ศ. 2540	ผู้รู้ 2 กลุ่ม จำนวน 34 คน จำแนกเป็น ผู้รู้กลุ่มผู้บริหารและนักวิชาการของหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 8 คน และผู้รู้กลุ่มปฏิบัติการของ	เทคนิคEFRและเทคนิค EDFR

ตาราง 12 (ต่อ)

ที่	ชื่อเรื่อง ชื่อผู้วิจัย ปีพ.ศ.ที่สำเร็จ	จุดประสงค์การวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง	เทคนิคการวิจัย
			หอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 26 คน	
4	อนาคตภาพและทางเลือกในอนาคตสำหรับการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม กาสัก เต๊ะซันหมาก (2531)	เพื่อศึกษาอนาคตภาพและทางเลือกในอนาคตสำหรับการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม ภายในปี พุทธศักราช 2540	ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม 21 คน	เทคนิค EDFR
5	อนาคตภาพของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สิริมา รอดโพธิ์ทอง (2532)	เพื่อศึกษาอนาคตภาพของคณะครุศาสตร์	ผู้รู้ 20 คน	เทคนิคเดลฟาย
6	การศึกษาแนวโน้มการจัดการศึกษาวิชาอาชีพระยะสั้นของกรมการศึกษานอกโรงเรียน อารยา นครเขตต์ (2533)	เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร การศึกษานอกโรงเรียนที่มีต่อแนวโน้มในการจัดการศึกษาวิชาอาชีพระยะสั้นในช่วงแผนพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน ระยะที่ 7 พ.ศ. 2535-2539 ในสี่ด้าน คือ เป้าหมายของการศึกษาวิชาอาชีพระยะสั้น การบริหารการศึกษาวิชาอาชีพระยะสั้น หลักสูตรและโครงการสอนวิชาอาชีพระยะสั้นและการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพระยะสั้น	ผู้เชี่ยวชาญข้าราชการสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 29 คน	เทคนิคเดลฟาย
7	แนวโน้มอุตสาหกรรมศิลป์ของสถาบันราชภัฏ เขตภาคเหนือ สังกัดกรมการฝึกหัดครูในทศวรรษหน้า บุรพา นิธากร (2537)	เพื่อศึกษาแนวโน้มอุตสาหกรรมศิลป์ของสถาบันราชภัฏ เขตภาคเหนือ สังกัดกรมการฝึกหัดครูในทศวรรษหน้า	ผู้ที่มีความรู้ความสามารถจำนวน 26 ท่าน	เทคนิคเดลฟาย
8	การพัฒนาดัชนีสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของคณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน อุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์ (2537)	1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์คุณภาพหรือความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาทั้งในและต่างประเทศ 2) พัฒนาและประเมินดัชนีสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของคณะพยาบาลศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน	ผู้ทรงคุณวุฒิ 20 คน	เทคนิค EDFR Future Wheel Cross-Impact Matrix Scenarios
9	การศึกษานาตภาพของมหาวิทยาลัยรามคำแหงโดยวิธีการสืบค้นธรรมชาติ ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ (2538)	เพื่อศึกษาลักษณะการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหงตั้งแต่พ.ศ. 2514 ถึงปัจจุบัน(พ.ศ. 2536-2537) และแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต 15-20ปีข้างหน้าโดยวิธีการสืบค้นธรรมชาติ	ผู้ทรงคุณวุฒิ	การสืบค้นธรรมชาติ แผนภาพต้นไม้

ตาราง 12 (ต่อ)

ที่	ชื่อเรื่อง ชื่อผู้วิจัย ปีพ.ศ.ที่สำเร็จ	จุดประสงค์การวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง	เทคนิคการวิจัย
10	อนาคตภาพการจัดที่พักอาศัยสำหรับนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขในปี 2549 วิจิตรา แยมกระโทก (2539)	เพื่อศึกษาอนาคตภาพการจัดที่พักอาศัยสำหรับนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข	ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 19 คน จำแนกเป็นผู้วางนโยบาย ผู้เชี่ยวชาญด้านกิจการนักศึกษา สถาปนิกและอาจารย์พยาบาล	เทคนิคเดลฟาย
11	อนาคตภาพของคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาในปี พุทธศักราช 2540 กฤษ บุญหลง(2539)	เพื่อศึกษาอนาคตภาพของการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาในปี พุทธศักราช 2540 ในเรื่องการเรียนรู้การสอน การบริหารและบริการ การผลิตและการพัฒนาบุคลากร การร่วมมือกันระหว่างรัฐและเอกชน	ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร การบริหาร การเรียนการสอน และเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์	เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR จำนวน 3 รอบ
12	ระบบการสรรหาข้าราชการ สุรชาติ สังข์รุ่ง (2539)	เพื่อเสนอแนะระบบการสรรหาข้าราชการครู	นักการศึกษาผู้ปกครอง นักเรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์	เทคนิคเดลฟาย
13	แนวโน้มการจัดการศึกษาของวิทยาลัยสารพัดช่างในทศวรรษหน้า สมพงษ์ รินทะไชย (2539)	เพื่อศึกษาแนวโน้มการจัดการศึกษาของวิทยาลัยสารพัดช่างในทศวรรษหน้า ในช่วง พ.ศ. 2540-2549 ในด้านนโยบาย จุดหมายการจัดการศึกษา การบริหารจัดการ หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ สาขาวิชาที่ควรผลิตให้ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน	ผู้เชี่ยวชาญ 30 คน ประกอบด้วยผู้บริหารระดับกรมกองในกระทรวงศึกษาธิการ นักวิชาการ ผู้บริหารวิทยาลัยสารพัดช่าง ผู้บริหารสถานประกอบการ อดิสากรรม	เทคนิคเดลฟาย
14	อนาคตภาพในการพัฒนาคุณภาพประชากรในจังหวัดศรีสะเกษ มาลินี อุทธิเสน(2540)	เพื่อศึกษาอนาคตภาพในการพัฒนาคุณภาพประชากรในจังหวัดศรีสะเกษ ใน 10 ปีข้างหน้า	ผู้ทรงวุฒิทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จำนวน 20 คน	เทคนิค EDFR การเขียนงล้ออนาคต การวิเคราะห์ภาคตัดขวาง
15	อนาคตภาพการจัดการศึกษาต่อเนื่องสำหรับพยาบาลวิชาชีพ พรเพ็ญ สิงหวรรณกุล (2541)	เพื่อศึกษาอนาคตภาพการจัดการศึกษาต่อเนื่องสำหรับพยาบาลวิชาชีพในปี พ.ศ. 2545-2549	ผู้เชี่ยวชาญ 27 ท่าน	เทคนิคเดลฟาย
16	ความคาดหวังต่อบทบาทของวิชาชีพครูในอนาคต : การวิจัยแบบเดลฟาย ประวิต เอราวรรณ์ (2542)	เพื่อศึกษาอนาคตภาพและความคาดหวังต่อบทบาทของวิชาชีพครูในอนาคตอีก 12 ปี ในช่วงปี พ.ศ. 2543-2554 โดยใช้วิธีวิจัยแบบเดลฟาย	ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 18 คน ประกอบด้วย นักวิชาการ ผู้บริหาร การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาครู ศึกษา-นิเทศก์ ผู้นำชุมชน	เทคนิคเดลฟาย

ตาราง 12 (ต่อ)

ที่	ชื่อเรื่อง ชื่อผู้วิจัย ปีพ.ศ.ที่สำเร็จ	จุดประสงค์การวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง	เทคนิคการวิจัย
17	อนาคตภาพของการจัดบริการ แนะแนวอาชีพของมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ เพ็ญพิไล ประเสริฐ (2542)	1)เพื่อศึกษาการจัดบริการแนะ แนวอาชีพของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2)เพื่อคัดเลือกลักษณะของการจัด บริการแนะแนวอาชีพในอนาคต4 ด้าน คือ บริการสารสนเทศ บริการทดสอบ ทางอาชีพ บริการให้คำปรึกษาทาง อาชีพ และบริการจัดหางาน	ผู้เชี่ยวชาญด้านการแนะ แนวอาชีพ 15 คน	เทคนิค EDFR
18	แนวโน้มการจัดโปรแกรม นานาชาติระดับบัณฑิตศึกษาใน สถาบันอุดมศึกษา สังกัด ทบวงมหาวิทยาลัยในทศวรรษ หน้า พ.ศ. 2543-2552 วิลาวัณย์ จารุอรียานนท์ (2542)	ศึกษาแนวโน้มด้านแนวคิด จุดมุ่งหมาย องค์ประกอบที่สำคัญการจัดการศึกษา การบริหารงานและคุณภาพของบัณฑิต ของการจัดโปรแกรมนานาชาติระดับ บัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในทศวรรษ หน้า พ.ศ. 2543-2552	ผู้ทรงคุณวุฒิ	เทคนิค EDFR
19	อนาคตภาพการบริหารงานของ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวง สาธารณสุขในช่วงแผนพัฒนาการ ศึกษาระดับอุดมศึกษานับที่ 9 เสียงพิน อ่ำโพธิ์ (2543)	เพื่อศึกษาอนาคตภาพการบริหารงาน ของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวง สาธารณสุขในช่วงแผนพัฒนา การศึกษาระดับอุดมศึกษานับที่ 9	ผู้เชี่ยวชาญการบริหาร การศึกษายาบาล จาก กระทรวงสาธารณสุข รวม 19 คน	เทคนิคเดลฟาย
20	อนาคตภาพการบริหารจัดการ สาธารณสุขของประเทศไทยใน สองทศวรรษหน้า(พ.ศ.2563) รุ่งศิริ เข้มตระกูล (2543).	เพื่อศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ ภาวะคุกคามของการบริหารจัดการ สาธารณสุขของประเทศไทยในปัจจุบัน และหาอนาคตภาพการบริหารจัดการ สาธารณสุขของประเทศไทยในสอง ทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2563)ด้านภารกิจ บทบาทหน้าที่ โครงสร้าง ทรัพยากร การบริหาร และกระบวนการบริหาร- จัดการรวมทั้งบทบาทหน้าที่ของ หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง	กลุ่มผู้บริหารงาน สาธารณสุขส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคส่วนท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และนักวิชาการ จำนวน 67 คน	เทคนิคเดลฟาย
21	แนวโน้มการนิเทศการศึกษาใน ระดับปฐมวัย สร้อยร ฉันทารภาพ (2544)	เพื่อศึกษาแนวโน้มการนิเทศการศึกษา ในระดับปฐมวัยของสำนักงาน คณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ ตามทรรชนะของผู้เชี่ยวชาญด้านการ นิเทศการศึกษา	ผู้เชี่ยวชาญที่มี ประสบการณ์ด้าน การศึกษปฐมวัย 25 คน	เทคนิคเดลฟาย

ตาราง 12 (ต่อ)

ที่	ชื่อเรื่อง ชื่อผู้วิจัย ปีพ.ศ.ที่สำเร็จ	จุดประสงค์การวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง	เทคนิคการวิจัย
22	อนาคตภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนในทศวรรษหน้า อุดมสิทธิ์ จิตวิจารณ์ (2545)	เพื่อศึกษาอนาคตภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2555) โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ 1. เพื่อทำนายแนวโน้มการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อมปัจจัย กระบวนการ และผลการจัดการศึกษา 2. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบภาคตัดแนวโน้มการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจัย กระบวนการ และผลการจัดการศึกษา 3. เพื่อเขียนภาพอนาคต การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนในทศวรรษหน้า	1.กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ผู้บริหาร การศึกษาระดับสูง นักวิชาการการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 17 คน 2.กลุ่มผู้บริหารและครูอาจารย์ในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 97 คน	เทคนิค EDFR การวิเคราะห์ ผลกระทบภาพตัด วงล้ออนาคต

ตาราง 13 วิธีวิทยาการวิจัยของงานวิจัยต่างประเทศที่ศึกษาอนาคตภาพในมิติต่าง ๆ

ที่	ชื่อเรื่อง ชื่อผู้วิจัย ปีพ.ศ.ที่สำเร็จ	จุดประสงค์การวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง	เทคนิคการวิจัย
1	การศึกษาโปรแกรมการศึกษาผู้ใหญ่ของวิทยาลัยการอาชีพชุมชนในเนบาสกา แบลคลินน์ คอรวิน (Black,Lynn Corvin) (1980)	เพื่อกำหนดความต้องการของโปรแกรมการศึกษาผู้ใหญ่ของวิทยาลัยการอาชีพชุมชนในเนบาสกา โดยศึกษาจากความคิดเห็นของผู้บริหารของวิทยาลัย	ผู้อำนวยการ 15 คน	การสำรวจและสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์
2	เป้าหมายของการศึกษาทางด้านอุตสาหกรรมศิลป์ในอนาคต (1985 – 2000) อิสเบล,คลินตัน โฮวาร์ด (Isbell,Clinton Howard) (1980)	1. เพื่อจำแนกเป้าหมายของการศึกษาทางด้านอุตสาหกรรมศิลป์ในอนาคตโดยจากผู้เชี่ยวชาญในสาขา 2. เพื่อทราบถึงระดับความคิดเห็นที่สอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญทางวิชาชีพและผู้เชี่ยวชาญทางการพัฒนาหลักสูตรทางด้านอุตสาหกรรมศิลป์ 3. เพื่อประเมินความสอดคล้องของความคิดเห็นระหว่างผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิชาชีพและผู้เชี่ยวชาญทางด้านอุตสาหกรรมศิลป์	ผู้เชี่ยวชาญ 24 คน	เทคนิคเดลฟาย

ตาราง 13 (ต่อ)

ที่	ชื่อเรื่อง ชื่อผู้วิจัย ปีพ.ศ.ที่สำเร็จ	จุดประสงค์การวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง	เทคนิคการวิจัย
3	อนาคตของโปรแกรมพลศึกษาในสถาบันศึกษาหลังมัธยมศึกษาของอลาบามาส์ เอลเดอร์,วิลเลียม โทมัส (Elder,William Thomas) (1981)	1. เพื่อศึกษาแนวโน้มโปรแกรมพลศึกษาของอลาบามาส์ 2. เพื่อศึกษาแนวทางการเผชิญกับภาวะการเปลี่ยนแปลงและจัดเตรียมตั้งโปรแกรมพลศึกษาในระดับอุดมศึกษา	18 สถาบัน 11 วิทยาลัยชุมชน 7 มหาวิทยาลัย ในอลาบามาส์	สัมภาษณ์
4	การศึกษานาถของพื้นฐานทางวัฒนธรรมด้านการศึกษานักชาวอียิปต์ในปี 2000 โดยใช้วิธีการ Ethnographic delphi techniques เอล-แอล,โมฮาเมด ซาด เอลอัลฟาย(EI-Shall,Mohamed Saad EI-Alfy)(1982)	1.เพื่อศึกษานาถของพื้นฐานทางวัฒนธรรมด้านการศึกษานักชาวอียิปต์ในปี 2000 โดยใช้วิธีการ Ethnographic Delphi technique 2.ให้ข้อมูลย้อนกลับให้กับฝ่ายวิชาการเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในการตัดสินใจ	ผู้เชี่ยวชาญ 40 คน	Ethnographic Delphi technique
5	การประเมินความคิดเห็นของผู้บริหารทางด้านการศึกษานักมหาวิทยาลัยมิชแกน กอดโดลี,ชาห์เรีย (Ghoddousi,Shahhriar) (1982)	1.เพื่อศึกษาความคิดเห็นของคณบดี หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในคณะเกี่ยวกับสารสนเทศและงานทางด้านการศึกษานาถและนโยบายทางด้านการบริหารจากผู้บริหารเพื่อเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในนาถ 2.พัฒนา วิธีการและเทคนิคที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง	คณบดี หัวหน้าภาค และอาจารย์ในคณะ	การสำรวจความคิดเห็น
6	อนาคตของโปรแกรมพลศึกษาในระดับอุดมศึกษาโดยใช้เทคนิคเดลฟาย วิลคี,บาบารา จูน (Wilke,Barrbara June) (1982)	1. กำหนดศักยภาพ แนวโน้ม เหตุการณ์ การพัฒนา ในอนาคตของโปรแกรมการสอนพลศึกษาในระดับอุดมศึกษา 2. กำหนดเหตุการณ์ที่น่าจะเกิดขึ้น และวันเวลาที่โครงการจะปรากฏขึ้น 3. กำหนดความต้องการและผลกระทบของโปรแกรม 4.เพื่อชี้ยุทธวิธีที่เป็นไปได้ในการทำให้เหตุการณ์ที่ดี ๆ เกิดขึ้นและชะลอเหตุการณ์ที่พึงไม่ประสงค์	ผู้บริหาร 100 คน	เทคนิคเดลฟาย
7	การพยากรณ์สิ่งแวดล้อมของการอุดมศึกษาในปี 2000 : เทคนิคเดลฟาย ซิมมอนส์,โรเบิร์ต ไรเพลย์ (Simmons,Robert Ripley) (1983)	1. จำแนกโครงการระดับชาติ และประเด็นทางการศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อรัฐเดนมาร์กและต่อการศึกษาในปี 2001 2. จำแนกประเด็นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อเป็นพื้นฐานในการวางแผน 3. เสนอแนะปัญหาที่อาจเกิดขึ้น	-สมาชิกของสมาคมธนาคารในเดนมาร์ก -สมาชิกของสถาบันอุดมศึกษา กับการศึกษาชุมชน -สมาชิกจากโรงเรียน -สมาชิกจากสมาคมการค้า	เทคนิคเดลฟาย

ตาราง 13 (ต่อ)

ที่	ชื่อเรื่อง ชื่อผู้วิจัย ปีพ.ศ.ที่สำเร็จ	จุดประสงค์การวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง	เทคนิคการวิจัย
8	การใช้เทคนิคเดลฟายในการ ทำนายภาวะการว่างงานในปี 2000 ไฮด์ ,เชอလာ แอน (Hyde,Sheila Ann) (1984)	เพื่ออธิบาย ทำนาย สํารวจแนวโน้ม และทิศทางของภาวะการว่างงาน ระดับอุดมศึกษา ในศตวรรษที่ 21	กลุ่มตัวอย่าง 12 คน	เทคนิคเดลฟาย 3 รอบ
9	อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศที่มี ผลต่อวิธีการสร้างชั้นเรียนใน อนาคต ปี คศ. 2050 ฮาร์เปอร์,โจน ครูท-พาร์ริก (Harper,Jon Kurt-Patrick) (1990)	อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศอะไรที่จะ เกิดขึ้นและมีผลกระทบต่อวิธีการสร้าง ชั้นเรียนในปี คศ. 2010	ผู้เชี่ยวชาญ	เทคนิคเดลฟาย cross – impact scenario
10	การใช้เทคนิคเดลฟายศึกษา ปัญหาและอุปสรรคของครูในการ เตรียมนักเรียน นิคเกอร์สัน นีวล์ (Nickerson ,Neal) (1991)	เพื่อศึกษาและตรวจสอบความคิดเห็น ของครูในการเตรียมนักเรียนสู่ออนาคต	ครู	เทคนิคเดลฟาย
11	การใช้เทคนิคเดลฟายใน การศึกษาอนาคตของศูนย์บริการการ การเรียนรู้ในสหรัฐ ก๊อดสเสลย์ ,อีวิล (Godsey,Eillen A.) (1992)	เพื่อศึกษาอนาคตของศูนย์บริการการ เรียนรู้ของวิทยาลัยในปี 2002	ข้าราชการจาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กับวิชาชีพ	เทคนิคเดลฟาย
12	อนาคตของการดูแลสุขภาพโดย ใช้เทคนิคเดลฟาย จอร์แดน,จอร์แซฟ (Jordan,Joseph) (1992)	เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทำนายลักษณะของ การดูแลสุขภาพในศตวรรษที่ 21	ผู้เชี่ยวชาญ	เทคนิคเดลฟาย
13	อนาคตของการสื่อสารโดยใช้การ คอมพิวเตอร์ในระดับอุดมศึกษา: เทคนิคเดลฟาย โฮล์เดนไมเคิล ,โด้ท (Wedman,John) (1992)	เพื่อศึกษาอนาคตของการสื่อสารโดย การใช้คอมพิวเตอร์ในระดับอุดมศึกษา	บุคคลที่เกี่ยวข้อง	เทคนิคเดลฟาย
14	การใช้เทคนิคเดลฟายสำหรับการ ทำนายอนาคตของการศึกษาของ รัฐบาลในรัฐเวอร์จิเนีย ฟรายด์เบล,คาร์ล,เฮช. (Friebel,Carl H.) (1999)	สำรวจธรรมชาติและประเภทของ เหตุการณ์ที่ส่งผลต่ออนาคตของ การศึกษาของรัฐบาลในรัฐเวอร์จิเนีย	ผู้เชี่ยวชาญ 47 คน	เทคนิคเดลฟาย scenario

ตาราง 13 (ต่อ)

ที่	ชื่อเรื่อง ชื่อผู้วิจัย ปีพ.ศ.ที่สำเร็จ	จุดประสงค์การวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง	เทคนิคการวิจัย
15	การใช้เทคนิคเดลฟายสำหรับการทำนายอนาคตของเทคโนโลยีสิ่งก่อสร้างในโรงเรียนมัธยมคาร์แมน ,วิลเลียม (Carman, William H.) (1999)	เพื่อทำนายอนาคตของเทคโนโลยีสิ่งก่อสร้างในโรงเรียนมัธยม	ผู้เชี่ยวชาญ 21 คน	เทคนิคเดลฟาย scenario
16	การสำรวจอนาคตของปัญหาสังคม(digital divide)โดยใช้เทคนิค EFR มิเชลล์ ,แมสทิว แมกซ์ (Mitchell, Matthew Max) (2001)	เพื่อที่จะพยายามที่จะเรียนรู้และปรับปรุงปัญหาสังคมในอนาคต	ผู้นำที่ทำงานเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม	EFR

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ศึกษาอนาคตภาพในมิติต่างๆที่นำเสนอมาทั้งหมด 38 เรื่อง มีประเด็นในมิติต่าง ๆ ที่ศึกษาและวิธีวิทยาที่ใช้ในการศึกษาอนาคต ดังนี้

1. ประเด็นในมิติต่าง ๆ ที่ศึกษา เป็นเรื่องเกี่ยวกับอนาคตของหน่วยงานทั้งระดับเล็กและระดับใหญ่ เช่น การฝึกหัดครู คณะครุศาสตร์ หอพักหรือที่พักอาศัย อนาคตของการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านวัฒนธรรม อนาคตของการจัดการศึกษาหรือโปรแกรมการศึกษาในระดับต่าง ๆ เช่น การจัดการศึกษาของอุตสาหกรรมศิลป์ การศึกษานอกโรงเรียน การจัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม อนาคตของเทคโนโลยี เช่น ศูนย์บริการการเรียนรู้ การใช้คอมพิวเตอร์ อนาคตของการพัฒนาระบบต่าง ๆ เช่น ระบบการสรรหาข้าราชการครู เป็นต้น

2. วิธีวิทยาที่ใช้ในการศึกษาอนาคต พบว่า เทคนิคเดลฟายเป็นเทคนิคที่นิยมใช้มากในการศึกษาอนาคต

8. งานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักสูตรในอนาคต

การเสนองานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักสูตรในอนาคต ผู้วิจัยเสนอออกเป็น 2 ส่วน คือ งานวิจัยในประเทศ และงานวิจัยต่างประเทศ ในส่วนของงานวิจัยในประเทศที่ผู้วิจัยได้นำมาศึกษามีจำนวนทั้งหมด 19 เรื่อง ซึ่งแต่ละเรื่องนั้นเป็นงานวิจัยอนาคตทั้งสิ้น ซึ่งมีรายละเอียด ดังตาราง 14 ส่วนงานวิจัยต่างประเทศก็เช่นเดียวกัน ผู้วิจัยได้ศึกษาทั้งสิ้น 5 เรื่อง ซึ่งรายละเอียดต่าง ๆ แสดงไว้ดังตาราง 15

ตาราง 14 งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวกับหลักสูตรในอนาคต

ชื่อผู้วิจัย (ปี พ.ศ.) ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์ งานวิจัย ระยะเวลาที่ใช้ใน การศึกษา	วิธีการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญ	เครื่องมือและประเด็นที่ศึกษา
1. สุนิสา เป็งย่อง (2527) "แนวโน้มนักหลักสูตรและ การสอนสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น ใน 10 ปี ข้างหน้า"	1. เพื่อศึกษาแนว โน้มของหลักสูตร และการสอนสังคม ศึกษาระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น ใน 10 ปีข้างหน้า (10ปี)	เทคนิคเดลฟาย ผู้เชี่ยวชาญทางด้าน สังคมศึกษา จำนวน 18 ท่าน	แบบสอบถาม ประเด็นที่ศึกษา ได้แก่ -เป้าหมายและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสังคมศึกษา -ลักษณะทั่วไปของหลักสูตรสังคมศึกษา -อัตราการเรียนรู้การสอน -วิธีการจัดรวบรวมเนื้อหาในหลักสูตร -รายวิชาบังคับและรายวิชาเลือก -หลักเกณฑ์หรือข้อควรคำนึงถึงในการเลือก เนื้อหาวิชาสังคมศึกษา -ที่มาของขอบข่ายเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา -เนื้อหาวิชาต่าง ๆ ในสังคมศึกษา -ขอบข่ายเนื้อหาวิชาใหม่ ๆ ในสังคมศึกษา -การจัดลำดับเนื้อหาในแต่ละระดับชั้น -ลักษณะการเรียนรู้การสอนสังคมศึกษา -วิธีสอนสังคมศึกษา -สื่อและวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอนสังคมศึกษา -จุดประสงค์การวัดผลสังคมศึกษา -วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลสังคมศึกษา -เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลวิชาสังคมศึกษา
2. ธนสิทธิ์ ศิริวรรณ(2528) "แนวโน้มนักจัด หลักสูตรสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอน ปลายในทศวรรษหน้า เพื่อช่วยแก้ปัญหาการ ว่างงาน"	เพื่อศึกษาแนวโน้ม ของเป้าหมาย เนื้อหาวิชา กระบวนการเรียน การสอน รวมทั้ง การวัดและการ ประเมินผลวิชา สังคมศึกษาใน หลักสูตรสังคม ศึกษาระดับ มัธยมศึกษาตอน ปลายในทศวรรษ หน้า เพื่อช่วย แก้ปัญหาการ ว่างงาน(10ปี)	-เทคนิคเดลฟายจาก ผู้เชี่ยวชาญสาขา เศรษฐศาสตร์ 22 ท่าน -การสำรวจหาคำตอบ จากครูสังคมศึกษา 101 ท่าน	-แบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญในเรื่องกระบวนการเรียน การสอนและการวัดผลประเมินผล -แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นในเรื่องเป้าหมาย ของสังคมศึกษา เนื้อหาวิชา กระบวนการเรียนการ สอน วิธีสอน และจุดประสงค์ วิธีการ เกณฑ์ในการ ประเมินผล

ตาราง 14 (ต่อ)

ชื่อผู้วิจัย (ปีพ.ศ.) ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์ งานวิจัย ระยะเวลาที่ใช้ใน การศึกษา	วิธีการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญ	เครื่องมือและประเด็นที่ศึกษา
3. ชินะพัฒน์ ชื่อแถม(2528) “แนวโน้มของหลักสูตร และการเรียนการสอน ภาษาไทยระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น ในช่วงพุทธศักราช 2530-2540”	1. เพื่อศึกษาแนว โน้มของหลักสูตร และการเรียนการ สอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นในช่วง พุทธศักราช 2530- 2540 ในด้าน ลักษณะทั่วไป จุดประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหา กิจกรรมการเรียน การสอน สื่อการ สอน และการ ประเมินผล (10 ปี)	เทคนิคเดลฟาย ผู้เชี่ยวชาญสาขาการ สอนภาษาไทยระดับ มัธยมศึกษา จำนวน 20 คน	แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ประเด็นที่ศึกษาได้แก่ - แนวโน้มของหลักสูตร - จุดประสงค์ของหลักสูตร - โครงสร้างของหลักสูตรและการแบ่งประเภทรายวิชา - จุดประสงค์ของรายวิชา - อัตราเวลาการเรียนรู้ที่คาบ/สัปดาห์ - จุดประสงค์ วิธีการ เครื่องมือ และเกณฑ์ที่ใช้ในการ ประเมินผล - เกณฑ์ ขอบข่าย และการจัดลำดับ ของเนื้อหา - ลักษณะของการเรียนการสอน - วิธีสอน - หนังสือเรียน - สื่อการเรียนการสอน - การวัดและประเมินผล ได้แก่ จุดประสงค์ในการวัด และประเมินผล เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผล
4. ชุมจิต แซ่นัน (2529) “แนวโน้มหลักสูตรและ การสอนบรรณารักษ ศาสตร์ในมหาวิทยาลัย”	เพื่อศึกษาแนวโน้ม ของหลักสูตรและ การสอนบรรณารักษ ศาสตร์ระดับ ปริญญาตรีในมหา - วิทยาลัย ปี พ.ศ. 2538 (10ปี)	เทคนิคเดลฟาย ผู้เชี่ยวชาญทาง บรรณารักษศาสตร์ สารนิเทศศาสตร์ และ อุดมศึกษา จำนวน 26 คน	แบบสอบถามปลายเปิดและมาตราส่วนประเมินค่า - โครงสร้างหลักสูตร ในด้านหน่วยกิตรวม จำนวน หมวดวิชา หมวดวิชาชีพ - ความมุ่งหมายของหลักสูตร - เนื้อหา - กระบวนการเรียนการสอนในด้าน วิธีการสอน กิจกรรม และอุปกรณ์ประกอบการสอน
5. ศุภวรรณ สอนศิริ (2531) “แนวโน้มของหลักสูตร และการเรียนการสอน สำหรับปริญญาวิทยา ศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ ในมหาวิทยาลัย”	1) ปัญหาของ หลักสูตรและการ เรียนการสอน คอมพิวเตอร์ใน มหาวิทยาลัย 2) เพื่อศึกษา แนวโน้มของ หลักสูตรและการ เรียนการสอน สำหรับปริญญา วิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา คอมพิวเตอร์ ในมหาวิทยาลัย (5 ปี)	การวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ และการ สอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ ทางด้านคอมพิวเตอร์ ผู้บริหารของกรมการ ฝึกหัดครูผู้บริหารของ มหาวิทยาลัย อาจารย์ ผู้สอนคอมพิวเตอร์และ นักศึกษาที่เรียน หลักสูตรคอมพิวเตอร์ใน มหาวิทยาลัย	แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม - สภาพปัจจุบันของหลักสูตรและการเรียนการสอน ได้แก่ ความเหมาะสมของหลักสูตร สภาพการใช้ หลักสูตร ข้อปฏิบัติในการสอนและวิธีสอน - ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ปัญหาด้านเครื่องอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และ เอกสารการสอน ปัญหาด้านผู้สอน ปัญหาด้านผู้เรียน ปัญหาด้านอาคารสถานที่ งบประมาณและแหล่งฝึก งาน - แนวโน้มของการเปิดหลักสูตร - แนวโน้มบทบาทของคอมพิวเตอร์ที่มีผลกระทบต่อ ความต้องการบุคลากรทางคอมพิวเตอร์

ตาราง 14 (ต่อ)

ชื่อผู้วิจัย (ปีพ.ศ.) ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์ งานวิจัย ระยะเวลาที่ใช้ใน การศึกษา	วิธีการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญ	เครื่องมือและประเด็นที่ศึกษา
6. จรวัย กลางณรงค์ (2532) "แนวโน้มของหลักสูตร และการสอนของคณะ ครุศาสตร์"	1. เพื่อศึกษา แนวโน้มของ หลักสูตรและ การสอนคณะ ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยใน ทศวรรษหน้า 2. เพื่อวิเคราะห์ ข้อมูลเกี่ยวกับ หลักสูตรและการ สอนตั้งแต่ พ.ศ. 2500 ถึง พ.ศ. 2531 (10 ปี)	1. การวิเคราะห์ เอกสาร 2. การสัมภาษณ์ผู้ ทรงคุณวุฒิ 18 ท่าน ประกอบด้วยผู้บริหารมี ประสบการณ์ทางด้าน หลักสูตรและการสอน 3. การสอบถามนิสิต 516 คนและอาจารย์ คณะครุศาสตร์ 93 คน	-แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม แนวโน้มของหลักสูตรและการสอนของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในทศวรรษหน้าในด้าน ต่าง ๆ ดังนี้ -หลักสูตร ศึกษาในด้านการปรับปรุงหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างและเนื้อหาสาระ -การสอน ศึกษาในด้าน ผู้สอน วิธีสอน ผู้เรียน วิธี เรียน การวัดผล -การบริหารหลักสูตรและการสอน ศึกษาในด้าน ผู้รับผิดชอบการบริหารหลักสูตรและการสอน สิ่ง อำนวยความสะดวกเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน เช่น ห้องเรียน การใช้สื่อการสอน และห้องสมุด การ ติดตามหลักสูตรและการสอน
7.อมรรัตน์ สุดสวาท (2533) "แนวโน้มของหลักสูตร และการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษระดับ ประถมศึกษา ในปี พุทธศักราช 2543"	เพื่อศึกษาแนวโน้ม ของหลักสูตรและ การเรียนการสอน ภาษาอังกฤษระดับ ประถมศึกษาในปี พุทธศักราช 2543 ในด้านโครงสร้าง จุดประสงค์ เนื้อหา วิธีสอน สื่อการ เรียนการสอน และ การวัดและ ประเมินผล	เทคนิคเดลฟาย ผู้เชี่ยวชาญทางด้าน หลักสูตรและการสอน ภาษาอังกฤษจำนวน 31 ท่าน	แบบสอบถาม ประเด็นที่ศึกษา -แนวโน้มของหลักสูตรภาษาอังกฤษในด้าน ลักษณะ ทั่วไปของหลักสูตร จุดประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร ในด้านวิชาบังคับหรือวิชา เลือก ระดับชั้น และอัตราเวลาเรียน -แนวโน้มของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในด้าน กิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ได้แก่ ลักษณะการเรียนการสอน วิธีสอนภาษาอังกฤษ บทบาทของครู ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน ด้านสื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ได้แก่ หนังสือ เรียนภาษาอังกฤษ สื่อการเรียนการสอนอื่น ๆ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ได้แก่ จุดประสงค์ของการวัดและประเมินผล วิธีการ และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล และเกณฑ์ที่ใช้ ในการประเมินผล

ตาราง 14(ต่อ)

ชื่อผู้วิจัย (ปีพ.ศ.) ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์ งานวิจัย ระยะเวลาที่ใช้ใน การศึกษา	วิธีการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญ	เครื่องมือและประเด็นที่ศึกษา
8.วิฑิต คชชาญ (2536) “แนวโน้มของหลักสูตร พลศึกษาระดับ ประถมศึกษาในปี พุทธศักราช 2545 : การศึกษาแบบเดลฟาย”	1.เพื่อศึกษา แนวโน้มของ หลักสูตรพลศึกษา ระดับประถมศึกษา ในปีพุทธศักราช 2545 : การศึกษา แบบเดลฟาย (10 ปี)	เทคนิคเดลฟาย ผู้เชี่ยวชาญสาขา พลศึกษา จำนวน 18 คน	แบบสอบถาม ประเด็นที่ศึกษา ได้แก่ -ลักษณะทั่วไปของหลักสูตร -จุดประสงค์ของหลักสูตร -โครงสร้างของหลักสูตร -เนื้อหาของหลักสูตร -กิจกรรมการเรียนการสอน -สื่อการเรียนการสอน ได้แก่ เอกสารคู่มือต่าง ๆ สื่อ และอุปกรณ์อื่น ๆ -จุดประสงค์ของการวัดผลและประเมินผล -วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผล -เกณฑ์ใช้ในการวัดผลและประเมินผล
9.จรัสรัตน์ สืบตระกูล (2539) “แนวโน้มหลักสูตรและ การสอนมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยี การศึกษามหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ใน ทศวรรษหน้า(2538- 2548)”	เพื่อศึกษาแนวโน้ม การจัดหลักสูตรและ การสอนมหา บัณฑิตสาขา เทคโนโลยีการ ศึกษามหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ใน ทศวรรษหน้าโดยใช้ เทคนิคเดลฟาย (10ปี)	เทคนิคเดลฟาย ผู้เชี่ยวชาญ 18 ท่าน	-แบบสอบถาม ประเด็นที่ศึกษา -แนวโน้มการจัดหลักสูตรและการสอนในด้าน คุณลักษณะของมหาบัณฑิต -โครงสร้างหลักสูตร เนื้อหาวิชา -กิจกรรมการเรียนการสอน -วิธีสอน -การประเมินผล
10.รัชยา เกียรติไกรวัลศิริ (2539) “หลักสูตรเวชศาสตร์ ชุมชน :อดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต”	1.ศึกษาประเด็น สำคัญของปัญหา สถานการณ์ และ สภาพหลักสูตรเวช ศาสตร์ชุมชนที่ผ่าน มา 2.หารูปแบบ และ รายละเอียดของ เนื้อหาหลักสูตรเวช ศาสตร์ชุมชน ตาม ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ	ประยุกต์เทคนิคเดลฟาย ผู้เชี่ยวชาญด้านเวช ศาสตร์ชุมชน 20 คน	แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ประเด็นที่ศึกษา -หลักการสำคัญในการจัดหลักสูตร -วัตถุประสงค์ -เนื้อหาวิชา -ประสบการณ์การเรียนการสอน -การประเมินผลการสอน -สถานที่ฝึกปฏิบัติงานและอาจารย์พี่เลี้ยง -บทบาทของภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม -บทบาทของภาควิชาอื่น ๆ -แนวทางการพัฒนาหลักสูตรเวชศาสตร์ชุมชน

ตาราง 14 (ต่อ)

ชื่อผู้วิจัย (ปีพ.ศ.) ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์ งานวิจัย ระยะเวลาที่ใช้ใน การศึกษา	วิธีการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญ	เครื่องมือและประเด็นที่ศึกษา
11.กัลยา สุทธิศิริ (2539) "การศึกษาแนวโน้มของ หลักสูตรคณิตศาสตร์ ระดับประถมศึกษาใน ทศวรรษหน้า (พุทธศักราช 2549)"	1. เพื่อศึกษา แนวโน้มของหลัก สูตรคณิตศาสตร์ ระดับประถมศึกษา ในทศวรรษหน้า (พุทธศักราช 2549) ในด้านความสำคัญ จุดประสงค์ โครงสร้างและ เนื้อหา การจัดการ เรียนการสอน การ วัดผลและ ประเมินผล (10 ปี)	ใช้เทคนิคการวิจัย อนาคตแบบเดลฟาย ผู้เชี่ยวชาญด้าน หลักสูตรคณิตศาสตร์ หมายถึงผู้ที่มี ความสามารถและ ประสบการณ์ในเรื่อง เกี่ยวกับหลักสูตรและ การเรียนการสอน คณิตศาสตร์ในระดับ ประถมศึกษา ประกอบด้วย นักวิชาการ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูผู้สอน รวมทั้งสิ้น 28 คน	แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบสอบถาม ประเด็นที่ศึกษาแนวโน้มของหลักสูตรในด้าน -ความสำคัญของหลักสูตร -จุดประสงค์ของหลักสูตร -โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร -ขอบเขตของเนื้อหา -อัตราเวลาเรียน การจัดการเรียนการสอน -วิธีการสอน -ความรู้เกี่ยวกับการสอนของครู -บทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอน -ความสำคัญของสื่อการสอน ประเภทของสื่อ บทบาทของผู้เรียน ในการเลือกใช้สื่อ -หลักเกณฑ์ในการเลือกใช้สื่อ -ความสำคัญและความจำเป็นของการสอนซ่อมเสริม -กิจกรรมเวลาที่นำมาใช้ในการสอนซ่อมเสริม -จุดมุ่งหมายของการวัด วิธี เครื่องมือ ผู้จัดทำ เครื่องมือวัดผล และผู้รับผิดชอบในการดำเนินการวัด และประเมิน เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน
12.จกมล เสงสุวรรณ (2540) "แนวโน้มหลักสูตร ศิลปศึกษา ระดับ ปริญญาตรีของสถาบัน ราชภัฏในทศวรรษหน้า"	1. ศึกษาแนว โน้มหลักสูตร ศิลปศึกษา ระดับ ปริญญาตรีของ สถาบันราชภัฏใน ทศวรรษหน้า ใน ด้านจุดประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหาวิชา การ เรียนการสอน สื่อ การสอน และการ วัดและประเมินผล (10 ปี)	ใช้เทคนิคเดลฟาย ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 33 คน ซึ่งมีคุณสมบัติ คือ 1)เป็นผู้มีประสบการณ์ ทางการสอนและมี ประสบการณ์ในการใช้ หลักสูตรศิลปศึกษา 2)เป็นนักการศึกษา ทางด้านการพัฒนา หลักสูตรทางด้านศิลปะ และศิลปศึกษา 3)เป็น ผู้บริหารภาควิชาศิลปะ ที่เปิดสอนหลักสูตร ศิลปศึกษา	แบบสอบถาม ประเด็นที่ใช้ในการศึกษา -แนวโน้มของจุดประสงค์ - โครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วย จำนวนหน่วยกิ ตของแต่ละหมวดวิชา -เนื้อหาของแต่ละหมวดวิชา และกลุ่มวิชา -การเรียนการสอน -ประเภทของสื่อ -การวัดและประเมินผล ประกอบด้วย จุดประสงค์ใน การวัดและประเมินผล เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน วิธี ที่ใช้ในการวัดและประเมิน รูปแบบการวัดและ ประเมิน

ตาราง 14 (ต่อ)

ชื่อผู้วิจัย (ปีพ.ศ.) ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์ งานวิจัย ระยะเวลาที่ใช้ใน การศึกษา	วิธีการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญ	เครื่องมือและประเด็นที่ศึกษา
13.ทิพาพร ศิริขันธ์ (2540) "การศึกษาแนวโน้มของ หลักสูตร พระพุทธศาสนาระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นใน ทศวรรษหน้า"	เพื่อศึกษาแนวโน้ม ของหลักสูตร พระพุทธศา สนาระดับ มัธยมศึกษา ตอนต้นใน ระดับทศวรรษ หน้า (พุทธศักราช 2550)	เทคนิคเดลฟาย ผู้เชี่ยวชาญ 30 ท่าน ประกอบด้วย พระภิกษุ นักวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวดสังคม ศึกษา และครูผู้สอนพระ พุทธ-ศาสนา	-แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและไม่จำกัดคำตอบ และแบบสอบถาม ประเด็นที่ศึกษา -ความสำคัญของหลักสูตร -จุดประสงค์ของหลักสูตร -โครงสร้าง ได้แก่ อัตราเวลาเรียน การจัดกลุ่มวิชา และเนื้อหาของหลักสูตร -การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ได้แก่ วิธีสอน การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ลักษณะของครูผู้สอน ความสำคัญของสื่อการเรียนการสอน หนังสือ แบบเรียน -การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนา ได้แก่ จุดประสงค์ วิธีการวัดและ ประเมินผล เครื่องมือ และเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดและ ประเมินผล
14.ธำรงค์ดี ธำรงค์เลิศฤทธิ์ (2540) "ทัศนะของผู้เชี่ยวชาญ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และนักการศึกษาด้าน ศิลปศึกษาระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นใน ทศวรรษหน้า"	1.ศึกษาทัศนะของ ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการพัฒนา หลักสูตรและนักการ ศึกษาด้าน ศิลปศึกษาระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น ใน ทศวรรษหน้า(พ.ศ. 2541-2550)ในด้าน ลักษณะและ ความสำคัญของ หลักสูตร จุดประสงค์ โครงสร้าง รูปแบบ การเรียนการสอน สื่อการเรียนการ สอน การวัดและ ประเมินผล (10ปี)	เทคนิคเดลฟายกับ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 18 คน -ด้านการพัฒนา หลักสูตรระดับชาติ -นักการศึกษาด้าน หลักสูตรศิลปศึกษา -นักวิชาการทางด้าน ศิลปศึกษา	-แบบสอบถามปลายเปิดและแบบมาตราส่วนประเมิน ค่า ประเด็นที่ศึกษา ได้แก่ -จุดประสงค์ของหลักสูตร -รูปแบบของหลักสูตร -ประเภทของสื่อการเรียนการสอน -จุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผล -วิธีการวัดผลและประเมินผล -เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมิน -เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผล

ตาราง 14 (ต่อ)

ชื่อผู้วิจัย (ปีพ.ศ.) ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์ งานวิจัย ระยะเวลาที่ใช้ใน การศึกษา	วิธีการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญ	เครื่องมือและประเด็นที่ศึกษา
15.ละเอียด แจ่มจันทร์ (2540) “อนาคตภาพของ หลักสูตรพยาบาล ศาสตร์สำหรับพยาบาล วิชาชีพของวิทยาลัย พยาบาล ในสังกัด กระทรวงสาธารณสุข”	1. เพื่อออกแบบ อนาคตภาพของ หลักสูตรพยาบาล ศาสตร์สำหรับ พยาบาลวิชาชีพ ของวิทยาลัย พยาบาลในสังกัด กระทรวง สาธารณสุข ในช่วง เวลา 10 ปีข้างหน้า ตั้งแต่ พ.ศ. 2540- 2549 (10ปี)	เทคนิค EDFR ผู้เชี่ยวชาญด้าน การศึกษาพยาบาล ด้าน หลักสูตร ด้านแผนและ นโยบาย รวม 21 คน	-แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง -แบบสอบถามความคิดเห็น ประเด็นที่ศึกษา -การเปลี่ยนแปลงของบทบาทของกระทรวง สาธารณสุขในอนาคต -ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาพยาบาล ของกระทรวงสาธารณสุข -คุณวุฒิและระดับของพยาบาล คุณลักษณะของ พยาบาลวิชาชีพ ปริมาณการผลิตในอนาคต -รูปแบบการบริหารจัดการในด้านของโครงสร้างของ การจัดองค์กร การบริหารบุคลากรของกระบวนการ ผลิตพยาบาล การบริหารงบประมาณ -การจัดการศึกษาในด้าน ลักษณะของหลักสูตร ปรัชญาและจุดมุ่งหมายการศึกษา โครงสร้างของ หลักสูตร แนวทางการจัดกระบวนการเรียนการสอน เพื่อการผลิตพยาบาลวิชาชีพ -การรับและคัดเลือกนักศึกษา การจัดการ การศึกษา การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ -การเปลี่ยนแปลงในด้านการกิจ การพัฒนาองค์กร การพัฒนาบุคลากรของวิทยาลัยพยาบาล
16.กนกวรรณ รุขชาติ (2541) “แนวโน้มนการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่น การศึกษานอกโรงเรียน สายอาชีพจากภูมิ ปัญญาชาวบ้านใน ศตวรรษที่ 21	1. ศึกษาแนว โน้มนการพัฒนาหลัก สูตรท้องถิ่น การศึกษานอก โรงเรียนสายอาชีพ จากภูมิปัญญา ชาวบ้าน ใน ศตวรรษที่ 21 ใน ด้านจุดมุ่งหมาย ด้านเนื้อหาและ ประสบการณ์ ด้าน การจัดการเรียนการ สอน และด้านการ วัดและประเมินผล ตามความเห็น และ แนวคิดของ ผู้เชี่ยวชาญที่มี	เทคนิคเดลฟาย ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 20 คน ประกอบด้วย -ปราชญ์ชาวบ้าน -นักวิชาการ -นักพัฒนาหลักสูตร	แบบสอบถาม ประเด็นที่ศึกษา -จุดมุ่งหมาย -เนื้อหาและประสบการณ์ -การจัดการเรียนการสอน -การวัดและประเมินผล

ตาราง 14 (ต่อ)

ชื่อผู้วิจัย (ปีพ.ศ.) ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์ งานวิจัย ระยะเวลาที่ใช้ใน การศึกษา	วิธีการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญ	เครื่องมือและประเด็นที่ศึกษา
	ความรู้และ ประสบการณ์ ทางด้านภูมิปัญญา ชาวบ้านที่เป็น ปราชญ์ชาวบ้าน และที่เป็น นักวิชาการพร้อม ทั้งผู้เชี่ยวชาญที่มี ความรู้และ ประสบการณ์ ทางด้านการพัฒนา หลักสูตร (10 ปี)		
17.ตรีชดา ปุ่นสำเร็จ (2541) “อนาคตภาพหมวด วิชาการศึกษาทั่วไปใน หลักสูตรพยาบาลศา สตรบัณฑิต วิทยาลัย พยาบาลสังกัดกระทรวง สาธารณสุข”	เพื่อศึกษาอนาคต ภาพการศึกษา ทั่วไปในหลักสูตร พยาบาลศาสตร บัณฑิตวิทยาลัย พยาบาลสังกัด กระทรวง สาธารณสุขในปี พ.ศ. 2545-2549 ด้านสมรรถนะของ บัณฑิตที่พึง ประสงค์ วัตถุประสงค์ โครงสร้างรายวิชา การบริหารรายวิชา การจัดเนื้อหา รายวิชา การจัดการ เรียนการสอน (10 ปี)	เทคนิคการวิจัยเดลฟาย ผู้เชี่ยวชาญด้านการ ปฏิรูปสังคม ผู้เชี่ยวชาญด้าน การศึกษาทั่วไป ผู้เชี่ยวชาญด้านการ บริหารและการศึกษา พยาบาล จำนวน 24 ท่าน	แบบสอบถาม ประเด็นที่ศึกษา -สมรรถนะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ -วัตถุประสงค์ของหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป -โครงสร้างของรายวิชาการศึกษาทั่วไป -การบริหารรายวิชา -การจัดเนื้อหาวิชา -การจัดการเรียนการสอน

ตาราง 14 (ต่อ)

ชื่อผู้วิจัย (ปีพ.ศ.) ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์ งานวิจัย ระยะเวลาที่ใช้ใน การศึกษา	วิธีการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญ	เครื่องมือและประเด็นที่ศึกษา
18.ปนัดดา เจียรกุล (2541) “แนวโน้มหลักสูตรวิชา ศึกษาทั่วไปของ สถาบันอุดมศึกษาสังกัด ทบวงมหาวิทยาลัยใน ทศวรรษหน้า”	เพื่อศึกษาแนว โน้มหลักสูตร วิชาศึกษาทั่วไป ระดับปริญญาตรี ของสถาบันอุดม ศึกษาสังกัด ทบวงมหาวิทยาลัย ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2541-2550) (10 ปี)	การสัมภาษณ์และการ ทำเดลฟาย ผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย กลุ่ม นักวิชาการ กลุ่ม ผู้บริหาร และกลุ่ม อาจารย์ผู้สอน จำนวน 30 คน	แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและไม่จำกัดคำตอบ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า ประเด็นที่ศึกษา -ปรัชญาในการจัดหลักสูตร ,จุดมุ่งหมายของหลักสูตร -โครงสร้างของหลักสูตร ได้แก่ จำนวนหน่วยกิต การ แบ่งรายวิชาในหลักสูตร จำนวนหน่วยกิตของ รายวิชาบังคับร่วม รายวิชาบังคับเลือก การกำหนด กลุ่มวิชา การจัดการแผนการเรียน -เนื้อหาสาระในแต่ละกลุ่มวิชา ลักษณะรูปแบบของ รายวิชา -การจัดการเรียนการสอน ได้แก่ วิธีสอน ประเภทของ สื่อการเรียนการสอน จำนวนและรูปแบบของตำรา เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน -การวัดและประเมินผล -การบริหารหลักสูตร ได้แก่ รูปแบบการบริหาร หลักสูตร คุณสมบัติของผู้สอน -ปัญหาในการจัดหลักสูตรในอนาคต
19.อุไรวรรณ วินะพันธุ์ (2545) “อนาคตภาพของการจัด หลักสูตรสิ่งแวดล้อม ศึกษาในมหาวิทยาลัย สงฆ์”	เพื่อศึกษาอนาคต ภาพของการจัด หลักสูตรสิ่งแวดล้อม ศึกษาใน 15 ปี ข้างหน้า พ.ศ.2559 อันเป็นการศึกษา ทั้งระดับปริญญาตรี และปริญญาโทโดย มีวัตถุประสงค์ย่อย 1.เพื่อศึกษา คุณลักษณะของ ผู้เรียน3ด้าน คือ วัตถุประสงค์ของ หลักสูตร เนื้อหา ของหลักสูตร วิธี สอน กิจกรรมเสริม หลักสูตร การ ประเมินผล 2.เพื่อศึกษาการ จัดการหลักสูตร (15 ปี)	เทคนิคเดลฟาย ผู้ทรงคุณวุฒิ 18 ท่าน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิที่มี คุณสมบัติ ดังนี้ 1.มีความรู้ทางด้าน สิ่งแวดล้อม 2.การสอนและการวิจัย ทางด้านหลักสูตร 3.มีความรู้เกี่ยวกับ ศาสนาและสิ่งแวดล้อม 4.เชี่ยวชาญทางการ สอนและการวิจัย การ พัฒนาหลักสูตรใน มหาวิทยาลัยสงฆ์	แบบสอบถาม ประเด็นที่ศึกษา -คุณลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์ทั้งระดับปริญญา ตรีและปริญญาโท -จุดประสงค์ของหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนในด้าน ความรู้ เจตคติ และทักษะความสามารถ -ลักษณะเนื้อหาของหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาในเชิง วิทยาศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ การเมือง ศาสนา และ วัฒนธรรม -ลักษณะของกระบวนการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ วิธีสอน สื่อการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี การประเมินผล -การจัดการหลักสูตรในด้าน งบประมาณ บุคลากร เอกสารต่าง ๆ

ตาราง 15 งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวกับหลักสูตรในอนาคต

ชื่อผู้วิจัย (ปีพ.ศ.) ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์ งานวิจัย ระยะเวลาที่ใช้ใน การศึกษา	วิธีการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญ	เครื่องมือและประเด็นที่ศึกษา
1. การใช้เทคนิคเดล ฟายสำหรับการศึกษา อนาคตของหลักสูตรและ การเรียนการสอนของ โรงเรียนมัธยมศึกษาใน มินเนโซต้า แดรกเซธ,เคนเนธ แอลเลนส์ (Dragseth,Kenneth Allen) (1980)	เพื่อศึกษาหลักสูตร และการเรียนการ สอนของโรงเรียน มัธยมศึกษาใน อนาคต 20 ปี ข้างหน้า	เทคนิคเดลฟาย 43 คน ประกอบด้วย นักการศึกษาจาก มหาวิทยาลัย และ นักการศึกษาทางด้าน วิชาชีพ	แบบสอบถาม ประเด็นที่ศึกษา -จุดเน้นของหลักสูตร -รูปแบบของหลักสูตร -การจัดหลักสูตร -ธรรมชาติของผู้เรียน -การจัดผู้สอน -การจัดเวลา
2.แนวโน้มของหลักสูตร คหกรรมศึกษาปัจจุบัน และอนาคตที่เกี่ยวข้อง กับตัวแปรทางการ จัดการ ครู๊ส, มาร์กาเร็ต รัทท์ (Crouse,Margaret Ruth) (1984)	1. พัฒนามาตร วัดสำหรับตัวแปร 2. ประเมินการ เปลี่ยนแปลง ระหว่างปัจจุบันและ โครงการหลักสูตร ในอนาคต 3. วิเคราะห์ ความสัมพันธ์ ระหว่างหลักสูตร และตัวแปรที่เลือก	การวิจัยเชิงพรรณนา และการวิจัยความ สัมพันธ์ ผู้เชี่ยวชาญ ได้มาจากวิทยาลัยและ มหาวิทยาลัยที่มี โปรแกรมคหกรรม ศึกษาซึ่งมีทั้งหมด 326 แห่ง แล้วคัดเลือกมา 208 คน	แบบสอบถาม ประเด็นที่ศึกษา -จุดเน้นของหลักสูตร
3. การทำนายแนวโน้ม ของหลักสูตรพลศึกษา ระดับปริญญาตรีใน อนาคตโดยใช้เทคนิค เดลฟาย ไกลสสเตรท,เดวิด เอเลน (Klostreich,David Allen) (1985)	เพื่อทำนายแนวโน้ม ของหลักสูตรพล ศึกษาระดับปริญญา ตรีในอนาคตโดยใช้ เทคนิคเดลฟาย	เทคนิคเดลฟาย ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง จำนวน 50 คนได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญทางด้าน หลักสูตร และผู้บริหาร ทางการศึกษาพล	แบบสอบถาม ประเด็นที่ศึกษา -แนวโน้มทางด้านหลักสูตรพลศึกษา

ตาราง 15 (ต่อ)

ชื่อผู้วิจัย (ปีพ.ศ.) ชื่อเรื่อง	วัตถุประสงค์ งานวิจัย ระยะเวลาที่ใช้ใน การศึกษา	วิธีการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญ	เครื่องมือและประเด็นที่ศึกษา
4. การใช้การ วิเคราะห์ทางปรัชญา และเทคนิคเดลฟายเพื่อ หาเนื้อหาวิชาสำหรับ หลักสูตรในอนาคต สำหรับนักจุลชีววิทยาใน เรื่องอาวุธทางชีวภาพ มิลเลอร์,ลินดา แอน (Miller,Linda Ann) (1987)	เพื่อจัดเนื้อหา สำหรับนักจุล ชีววิทยาสำหรับ หลักสูตรในอนาคต	เทคนิคเดลฟาย ผู้เชี่ยวชาญ	-แบบสอบถาม ประเด็นที่ศึกษา -การพิสูจน์อาวุธชีวภาพ -ความเร่งรีบของอาวุธชีวภาพ -การวิจัยอาวุธชีวภาพ -มาตรการการป้องกัน -การใช้ร่วมกับ ดีเอ็นเอ
5.การเปลี่ยนแปลงทาง เทคโนโลยีและการสอน ภาษาอังกฤษ : เทคนิค เดลฟายจากความคิดนัก การศึกษาอังกฤษต่อ อนาคตของหลักสูตร ระดับมัธยมปลาย คาแลบรีส,เมเรียล ซิล เวอร์สตีล(Calabrese Marian Silverstein) (1989)	เพื่อพัฒนาหลักสูตร ซึ่งตอบสนองต่อ การเปลี่ยนแปลง	เทคนิคเดลฟาย นักการศึกษาชาว อังกฤษและสหรัฐ ทางด้านภาษาอังกฤษ 32 คน	-แบบสอบถาม ประเด็นที่ศึกษา -จุดเน้นของหลักสูตร -ปรัชญาของหลักสูตร -บทบาทของครู -สื่อการเรียนการสอน

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรในอนาคต ที่นำเสนอทั้งหมด 24 เรื่อง โดยแบ่งเป็นงานวิจัยภายในประเทศ 19 เรื่องและต่างประเทศ 5 เรื่อง มีประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับวิธีการและเนื้อหาสาระของงานวิจัยดังกล่าว ดังนี้

1. ระยะเวลาประมาณการในการศึกษาอนาคตแนวโน้มในอนาคตนั้นส่วนใหญ่มุ่งศึกษา ระยะ 10 ปี
2. วิธีวิทยาที่ใช้ในการศึกษาส่วนใหญ่ใช้เทคนิคเดลฟาย
3. จำนวนผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ข้อมูลมีจำนวนตั้งแต่ 18-50 คน โดยคัดเลือกผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาสาระของหลักสูตรที่จะศึกษา ผู้กำหนดนโยบายหรือวางแผนในหลักสูตรรวมทั้งผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรนั้น
4. ลักษณะของหลักสูตร ส่วนใหญ่ศึกษาในด้านต่อไปนี้ 1) ลักษณะทั่วไปของหลักสูตร 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) โครงสร้างของหลักสูตรประกอบด้วย อัตราการเรียน การแบ่ง

ประเภทของกลุ่มวิชา รายวิชาบังคับ รายวิชาเลือก จำนวนหน่วยกิต 4) เนื้อหา ประกอบด้วย หลักเกณฑ์ในการเลือกเนื้อหา 5) กิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ วิธีสอน คุณสมบัติของครู บทบาทครู การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน 6) สื่อการเรียนการสอน ได้แก่ ความสำคัญของสื่อการเรียนการสอน ประเภทของสื่อการเรียนการสอน หนังสือเรียน 7) การวัดผลและประเมินผล ได้แก่ จุดประสงค์ของการวัดและประเมินผล วิธีการวัดและประเมินผล รูปแบบของการวัดและประเมินผล เครื่องมือตลอดจนเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผล 8) การบริหารหลักสูตร ประกอบด้วย ผู้รับผิดชอบในการบริหารหลักสูตร ห้องสมุด การติดตามผลการใช้หลักสูตร 9) สถานที่ฝึกปฏิบัติงาน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ใช้วิธีวิทยาของการวิจัยอนาคตทำให้ผู้วิจัยได้แนวทางในการกำหนดวิธีการศึกษาอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2550-2559) ดังนี้

1. ช่วงระยะเวลาในการศึกษาอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูจะศึกษาในระยะ 10 ปี ข้างหน้า คือ พ.ศ.2550-2559

2. วิธีการศึกษา ในการศึกษาอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2550-2559) ผู้วิจัยเลือกใช้เทคนิคการวิจัยอนาคต 5 เทคนิค ดังนี้

1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เป็นวิธีการที่ผู้วิจัยเลือกใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์และสภาพของการผลิตครูในปัจจุบัน ทั้งนี้เนื่องมาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นวิธีการสนทนา พูดคุย ซักถามกันแบบตัวต่อตัวระหว่างผู้ให้ข้อมูลกับผู้วิจัยโดยที่ผู้วิจัยมีจุดสนใจอยู่แล้วและต้องพยายามหันความสนใจของผู้ให้ข้อมูลไปสู่จุดที่เราสนใจโดยอาศัยแนวคำถามที่สร้างขึ้นไว้ใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ อันจะนำมาสู่ข้อมูลที่มีความลุ่มลึก มีความละเอียดชัดเจน และน่าเชื่อถือซึ่งสะท้อนความเป็นจริงที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้ได้

2) การสัมภาษณ์โดยการประยุกต์ใช้เทคนิคแบบ EFR (Ethnographic Future Research) เป็นวิธีการที่ผู้วิจัยใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยราชภัฏ และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่ปฏิบัติงานภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อศึกษาคุณลักษณะของครูในอนาคตและลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคตเพราะว่าการสัมภาษณ์แบบ EFR เป็นการสัมภาษณ์ที่เน้นผู้ให้สัมภาษณ์มีบทบาทความสามารถที่จะแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ และสามารถที่จะลดหรือเพิ่มประเด็นในการสัมภาษณ์ และผู้วิจัยมีความเชื่อถือว่าผู้ทรงคุณวุฒิคือผู้ที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงจึงเลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบ EFR

3) การทำกงล้ออนาคต (Future wheel) เป็นเทคนิควิธีการที่ผู้วิจัยนำมาใช้ เพื่อแสดงความคิดรวบยอดของคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคต และลักษณะองค์ประกอบของหลักสูตรวิชาชีพครู เพราะว่ากงล้ออนาคตสามารถช่วยผู้วิจัยในการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนมาแสดงให้เห็นภาพความคิดของอนาคตได้ชัดเจน

4) การวิเคราะห์ผลกระทบภาคตัดขวาง (Cross impact matrix) เป็นเทคนิควิธีการที่

ผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของหลักสูตรวิชาชีพครูกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตโดยให้คณาจารย์ที่สอนรายวิชาชีพครูเป็นผู้แสดงความคิดเห็นเพราะว่าการวิเคราะห์ผลกระทบภาคตัดขวางจะช่วยให้การยืนยันข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิว่าในแต่ละส่วนมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องหรือไม่

5) การเขียนเป็นภาพ(Scenarios) เป็นเทคนิคที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการเขียนภาพ เพื่อแสดงสาระเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2550-2559)

3. ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับอนาคต ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคต และอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่ปฏิบัติงานอยู่ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งมีคุณสมบัติ ดังนี้

- 1) สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาโทขึ้นไป
- 2) มีความสนใจและ/หรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับการผลิตหรือพัฒนาครู อย่างน้อย

10 ปี

3) มีประสบการณ์หรือเคยมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรวิชาชีพครู

4) มีประสบการณ์ในการสอนในรายวิชาใดวิชาหนึ่งในกลุ่มวิชาชีพครู คือ กลุ่มวิชาการฝึกสอนหรือประสบการณ์วิชาชีพ จิตวิทยา เทคโนโลยีและสื่อการสอน การวัดและประเมินผล วิธีสอนทั่วไปและวิธีสอนเฉพาะ หลักสูตรและหลักการศึกษา อย่างน้อย 10 ปี

5) ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งมีคุณสมบัติ ดังนี้

- 1) สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป
- 2) มีความสนใจและ/หรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับการผลิตหรือพัฒนาครู
- 3) ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย

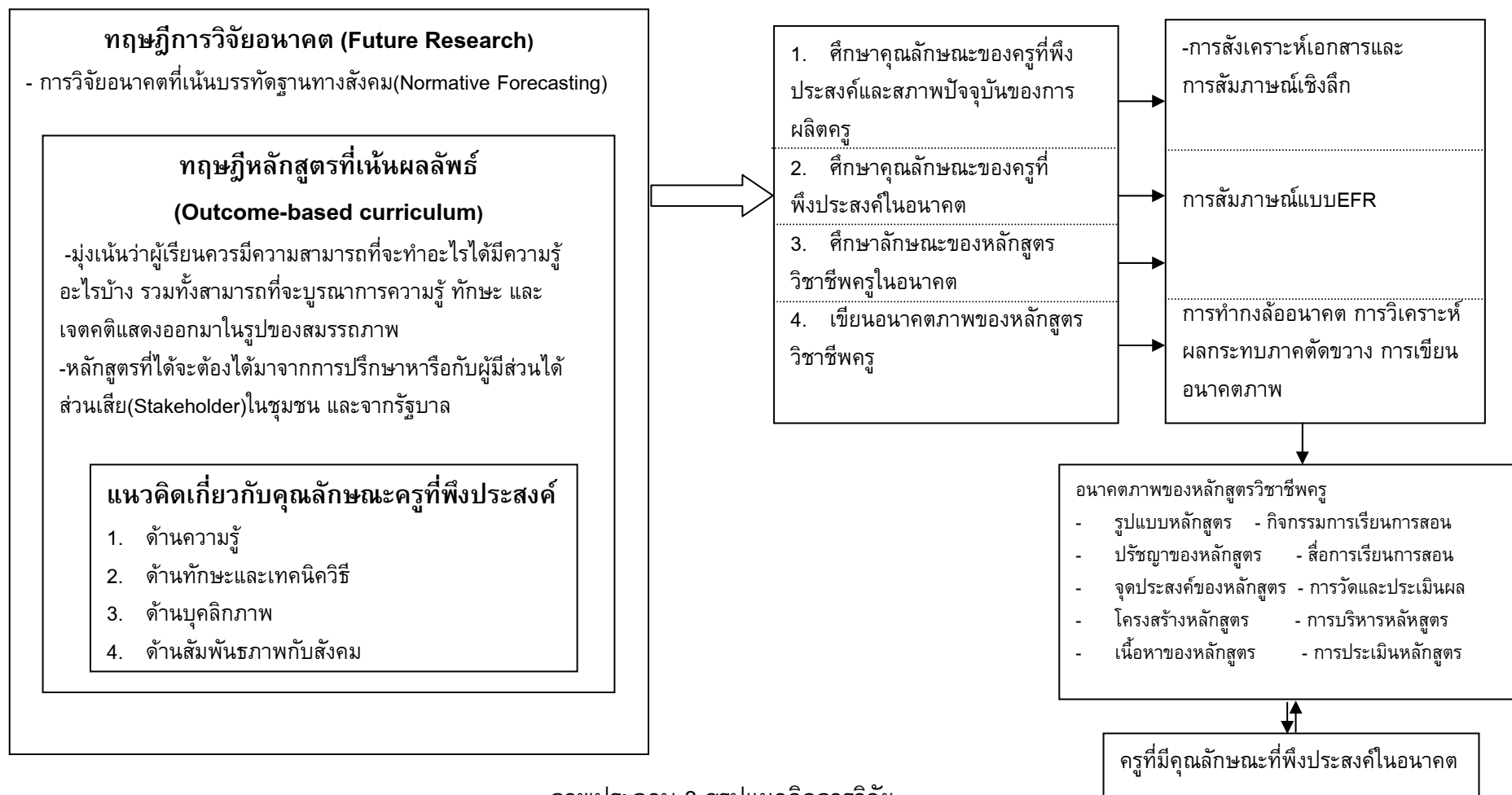
4. ประเด็นที่มุ่งศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคต รูปแบบของหลักสูตรวิชาชีพครู ปรัชญาของหลักสูตรวิชาชีพครู จุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาชีพครู โครงสร้างของหลักสูตรวิชาชีพครู เนื้อหาของหลักสูตรวิชาชีพครู กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การบริหารหลักสูตร และการประเมินหลักสูตร เพราะว่าเป็นองค์ประกอบของหลักสูตรพื้นฐานที่มีความสำคัญมากในการที่จะนำไปพัฒนาให้เป็นหลักสูตรที่สมบูรณ์

สรุปแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับครู ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตร และการวิจัยอนาคต จากบทความ วารสาร หนังสือ และเอกสาร รวมทั้งงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการศึกษาอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู ดังนี้

1. คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ พบว่าประกอบด้วย คุณลักษณะทางด้านความรู้ ด้านทักษะและเทคนิควิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และด้านสัมพันธภาพกับสังคม
2. แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีหลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์ (Outcome -based curriculum) ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นถึงสมรรถภาพของผู้เรียนที่แสดงออกมาว่ามีความรู้ ความสามารถ และเจตคติอะไรบ้างโดยหลักสูตรที่ได้นั้นต้องได้มาจากการปรึกษาหารือกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย(Stakeholder) กับหลักสูตรทั้งจากชุมชนและรัฐบาล
3. แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการวิจัยอนาคต(Future research) เน้นการวิจัยอนาคตที่ยึดบรรทัดฐานทางสังคมในการศึกษาอนาคต ซึ่งเป็นวิธีการที่สะท้อนถึงความต้องการขององค์กร โดยเน้นที่เป้าหมาย เพื่อตอบคำถามว่าเราอยากให้อนาคตเป็นอย่างไร ซึ่งวิธีการนี้จะแตกต่างจากวิธีการศึกษาอนาคตแบบอื่น ๆ คือ การเปิดโอกาสให้ชุมชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาอนาคตใช้วิธีการรวบรวมอนาคตเชิงคุณภาพทำให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย เนื่องจากสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตเป็นสิ่งที่ยังไม่แน่นอนด้วย

ดังนั้นในการศึกษาอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ในปี พ.ศ. 2550-2559 ผู้วิจัยจึงศึกษาโดยใช้เทคนิคการวิจัยอนาคตที่ยึดบรรทัดฐานทางสังคมและได้ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาชีพครูซึ่งประกอบด้วยกลุ่มบุคคล 3 กลุ่ม คือ 1)กลุ่มบุคคลที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการผลิตครู 2)กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของครู และ3)กลุ่มบุคคลที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนหรือการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาได้เป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและสภาพปัจจุบันของการผลิตครู โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก เนื่องจากว่าการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้นเป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยมีจุดสนใจอยู่แล้ว เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิโดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบ EFR เพราะว่าเป็นการสัมภาษณ์ที่เน้นผู้ให้สัมภาษณ์มีบทบาท สามารถที่จะแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ และสามารถที่จะลดหรือเพิ่มประเด็นในการสัมภาษณ์ และผู้วิจัยมีความเชื่อถือว่าผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงในเรื่องหลักสูตรวิชาชีพครูจึงเลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบ EFR แล้วจึงนำข้อคิดเห็นที่ได้มาสร้างงล้ออนาคต ซึ่งเป็นการรวบรวมหรือจัดหมวดหมู่ความคิดเกี่ยวกับอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู เมื่อจัดหมวดหมู่เสร็จแล้วจึงนำแต่ละส่วนขององค์ประกอบหลักสูตรมาวิเคราะห์ผลกระทบภาคตัดขวางเพื่อหาปฏิสัมพันธ์กันระหว่างองค์ประกอบของหลักสูตรและลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตโดยให้คณาจารย์ที่สอนรายวิชาชีพครูเป็นผู้วิเคราะห์ แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาเขียนเป็นอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู โดยใช้เทคนิควิธีการเขียนภาพ (Scenarios) ซึ่งแนวคิดในการวิจัยดังกล่าวสรุปได้ ดังภาพประกอบ 8

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

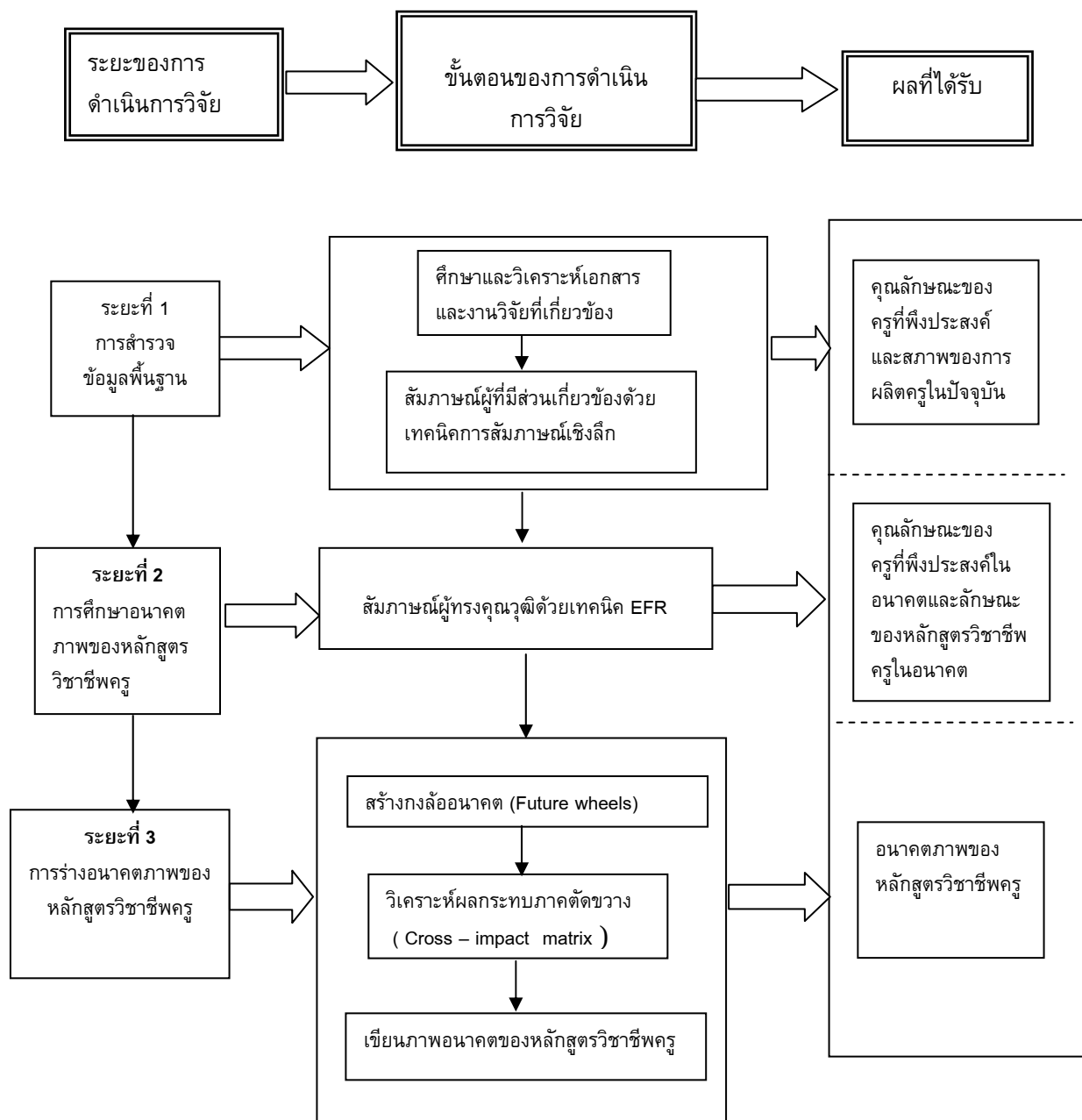
การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2550-2559) ใน 2 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและด้านลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต โดยการประยุกต์ระเบียบและเทคนิคการวิจัยอนาคต (Future Research) ตามแนวบรรทัดฐานทางสังคมในการศึกษาอนาคต (Normative forecasting) เนื่องจากเป็นวิธีที่สะท้อนถึงความต้องการขององค์กร โดยเน้นเป้าหมาย (Goal-Oriented) เพื่อตอบคำถามที่ว่า “เราอยากจะทำอนาคตเป็นอย่างไร?” วิธีการศึกษาอนาคตแนวนี้นิยมนำมาใช้กำหนดจุดมุ่งหมายของหน่วยงาน พันธกิจ และอนาคตที่หน่วยงานต้องการโดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholders) เข้ามามีส่วนร่วมให้ข้อมูลพื้นฐาน โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ แบ่งออกเป็น 3 ระยะ

ระยะที่ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน โดยการศึกษา วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้วยเทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth-interview) เพื่อให้ได้คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์และสภาพของการผลิตครูในปัจจุบัน

ระยะที่ 2 การศึกษาอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้วยเทคนิค EFR (Ethnographic future research) เพื่อให้ได้คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต

ระยะที่ 3 การร่างอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู โดยการสร้างกงล้ออนาคต(Future wheels) วิเคราะห์ผลกระทบภาคตัดขวาง (Cross-impact matrix) และเขียนภาพอนาคตของหลักสูตรวิชาชีพครู

ดังแสดงในภาพประกอบ 9

ภาพประกอบ 9 ระยะและขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษาอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู

จากภาพประกอบ 9 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษาอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2550-2559) ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

การศึกษาค้นคว้าในระยะที่ 1 มีเป้าหมายเพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์และสภาพของการผลิตครูในปัจจุบัน ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิในการศึกษาอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในระยะที่ 2 โดยการศึกษาวิเคราะห์จากเอกสาร งานวิจัย และการศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครู โดยมีขั้นตอนดำเนินงานดังนี้

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัย

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์และสภาพการผลิตครูในปัจจุบัน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษาค้นลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต โดยมีการดำเนินงาน ดังนี้

1.1 การสังเคราะห์คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์

ผู้วิจัยได้สืบค้นเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์โดยใช้คำศัพท์หลัก ได้แก่ “ครูที่มีคุณภาพ” “ครูที่ดี” “ครูที่พึงประสงค์” “ครูที่มีประสิทธิภาพ” “ครูที่ประทับใจ” รวมทั้งที่ปรากฏในนโยบายหรือกฎหมายทางด้านการศึกษาของชาติ ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรฐานครู มาตรฐานตามเกณฑ์การประเมินการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะครูของต่างประเทศ แล้วศึกษาและวิเคราะห์คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ทั้งของไทยและต่างประเทศ ในส่วนของไทยแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงก่อนมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และหลังจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 ถึงปัจจุบันแล้วสังเคราะห์จัดออกมาเป็นหมวดหมู่ตามคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ 4 ด้าน ดังนี้

1) คุณลักษณะด้านความรู้ ประกอบด้วย

- ความรู้ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน ได้แก่ เนื้อหาตามที่หลักสูตรกำหนดไว้
- ความรู้ด้านวิชาชีพครู ได้แก่ การวิจัย จิตวิทยา การประเมินผล การสอน

การจัดการศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้ พฤติกรรมมนุษย์ ทฤษฎีการศึกษา การเชื่อมโยงความรู้เก่ากับความรู้ใหม่ หลักสูตร

- ความรู้ทั่วไป ได้แก่ กฎหมาย ประวัติศาสตร์ คอมพิวเตอร์ ศิลปวัฒนธรรม การอนุรักษ์ธรรมชาติ สังคม การเมือง กฎหมายทางด้านการศึกษา สิ่งแวดล้อม และความรู้ทางด้านภาษา ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาต่างประเทศอื่น ๆ

2) คุณลักษณะด้านทักษะและเทคนิควิธี ประกอบด้วย ทักษะและเทคนิควิธีทางด้านการสอน การใช้สื่อ การจัดการเรียนการสอนยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต การใช้เทคโนโลยี การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การทำหลักสูตร การประเมินผล การรายงานผลการพัฒนาผู้เรียน การทำแผนการสอน การตั้งคำถาม การออกแบบการเรียนการสอน การยกตัวอย่าง การสร้างความสนใจ การแนะแนว

3) คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ประกอบด้วย คุณธรรมจริยธรรม คือ มีความอดทน ขยัน เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบ ยุติธรรม กระตือรือร้น เมตตา กรุณา เสียสละ และมีวินัย มีเจตคติที่ดีทั้งต่อตนเอง อาชีพและผู้เรียน มีวิญญานความเป็นครู ใฝ่หาความรู้ ความเป็นผู้นำ เจลียวฉลาด รักและศรัทธาในอาชีพครู มีวิสัยทัศน์ กระบวนการคิดขั้นสูง มีสุขภาพดีทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

4) คุณลักษณะด้านสัมพันธภาพทางสังคม ได้แก่ สัมพันธภาพกับชุมชน ผู้เรียน เพื่อนร่วมงาน และ ผู้ปกครอง

1.2 การศึกษาสภาพของการผลิตครูในปัจจุบัน

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการประเมินแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติในด้านการฝึกหัดครู แนวความคิดของนักการศึกษา รายงานการประชุมเกี่ยวกับสภาพของการผลิตครู และหลักสูตรผลิตครูในปัจจุบันฉบับที่ใช้ในขณะนี้ คือ หลักสูตร พ.ศ.2541-2543 ของสถาบันผลิตครู 7 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยนเรศวร สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และสถาบันราชภัฏ (รายละเอียดดังภาคผนวก ข) เพื่อสังเคราะห์ให้เห็นภาพรวมของการผลิตครูในปัจจุบันโดยกำหนดประเด็นศึกษา เป็น 8 ด้าน คือ การรับนักศึกษาครู ปรัชญาของหลักสูตร จุดประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างรายวิชาของหลักสูตรวิชาชีพครู เนื้อหาของหลักสูตรวิชาชีพครู กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ดังนี้

1.2.1 การรับนักศึกษา

นักศึกษาที่เข้าสู่กระบวนการผลิตครูนั้นส่วนใหญ่ไม่ใช่นักเรียนที่เรียนเก่งหรือสนใจที่จะเป็นครู

1.2.2 ด้านผู้สอน

ผู้สอนนักศึกษาครูบางส่วนขาดความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้เนื่องจากมีภาระงานที่ต้องรับผิดชอบมาก และไม่ใช่วิธีแบบอย่างหรือตัวอย่างที่ดีทั้งด้านการสอนและด้านความประพฤติ

1.2.3 ด้านกระบวนการเรียนการสอน

กระบวนการเรียนการสอนเน้นความรู้ทางด้านเนื้อหา มากกว่าการปฏิบัติและการพัฒนาคุณลักษณะของความเป็นครู เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยังไม่หลากหลาย การเรียนการสอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการบรรยาย

1.2.4 ด้านสื่อการเรียนการสอน

มีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยี มาประกอบการสอนน้อย ผู้สอนบางส่วนยังขาดความชำนาญและการติดตามเพื่อนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีคุณภาพมาใช้ประกอบการเรียนการสอนใช้สื่อการเรียนการสอนรวมทั้งแรงจูงใจในการใช้สื่อการสอน

1.2.5 ด้านการวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลนั้นส่วนใหญ่วัดในด้านความรู้มากกว่าภาคปฏิบัติรวมทั้งไม่มีเกณฑ์มาตรฐานในการวัดและประเมินผล

1.2.6 ด้านลักษณะหลักสูตรผลิตครูในปัจจุบัน

หลักสูตรผลิตครูในด้านปรัชญา วัตถุประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร และโครงสร้างรายวิชาสี่พคร มีลักษณะ ดังนี้

1.2.6.1 ปรัชญาของหลักสูตร

ปรัชญาของหลักสูตรวิชาสี่พคร มุ่งเน้นผลิตบัณฑิตครูให้เป็นผู้ที่มีความเจริญ-งอกงามทั้งทางด้านสติปัญญา ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม คือ เป็นคนที่มีความรู้ มีคุณธรรม สร้างสรรค์สังคม

1.2.6.2 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วมุ่งผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะ ดังนี้

1) มีความรอบรู้ทั้งด้านเนื้อหาวิชา สิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ การเมือง ตลอดจนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2) มีความรู้และเทคนิคในการปฏิบัติงาน

3) มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู มีคุณธรรมจริยธรรมและยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพครู

4) มีความเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงการศึกษา

5) มุ่งทำประโยชน์และพัฒนาสังคมรวมทั้งท้องถิ่นหรือชุมชน

6) มีกระบวนการคิดที่จะพัฒนางานให้เกิดประโยชน์

1.2.6.3 โครงสร้างหลักสูตร

โครงสร้างของหลักสูตรผลิตครูพบว่า มีอยู่ 4 รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ 1 ของมหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยทักษิณ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒจัดหมวดวิชาออกเป็น 3 หมวด ได้แก่ หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป (ภาษา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ พลศึกษาหรือพลานามัย) หมวดวิชาเฉพาะด้าน(วิชาชีพครูกับวิชาเอก) และหมวดวิชาเลือกเสรี

รูปแบบที่ 2 ของมหาวิทยาลัยนเรศวรจัดหมวดวิชาออกเป็น 4 หมวด ได้แก่ หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป (ภาษา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ พลศึกษาหรือพลานามัย) หมวดวิชาชีพครู หมวดวิชาเฉพาะ และหมวดวิชาเลือกเสรี

รูปแบบที่ 3 ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจัดหมวดวิชาออกเป็น 3 หมวด ได้แก่ หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป (ภาษา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ และสหศาสตร์) หมวดวิชาเฉพาะ (วิชาชีพครูกับวิชาเอก) และหมวดวิชาเลือกเสรี

รูปแบบที่ 4 ของสถาบันราชภัฏจัดหมวดวิชาออกเป็น 3 หมวด ได้แก่
หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป (ภาษาและการสื่อสาร มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และ
คณิตศาสตร์) หมวดวิชาเฉพาะ (วิชาเอก วิชาปฏิบัติการและฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู) และหมวด
วิชาเลือกเสรี

1.2.6.4 จำนวนหน่วยกิต

1) จำนวนหน่วยกิตของหมวดวิชาต่าง ๆ ในโครงสร้างหลักสูตร สรุปตาม
หมวดวิชาได้ ดังนี้

จำนวนหน่วยกิต หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป 30-39 หน่วยกิต

จำนวนหน่วยกิต หมวดวิชาชีพครู 30-41 หน่วยกิต

จำนวนหน่วยกิต หมวดวิชาชีพครู บัณฑิต 24-36 หน่วยกิต

จำนวนหน่วยกิต หมวดวิชาชีพครู เลือก 5-7 หน่วยกิต

จำนวนหน่วยกิต หมวดวิชาเอก 53-68 หน่วยกิต

จำนวนหน่วยกิต หมวดวิชาเลือกเสรี 5-10 หน่วยกิต

2) จำนวนหน่วยกิตของกลุ่มวิชาต่าง ๆ ในหมวดวิชาชีพครูบัณฑิตสรุป
ออกมาเป็นช่วงโดยแยกตามกลุ่มวิชาได้ดังนี้

- การฝึกสอนหรือการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ 6-8 หน่วยกิต
- จิตวิทยาการศึกษา 2-6 หน่วยกิต
- เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา 2-3 หน่วยกิต
- การประเมินผลและการสร้างแบบทดสอบ 2-3 หน่วยกิต
- วิธีสอนทั่วไปและวิธีสอนเฉพาะ 3-6 หน่วยกิต
- หลักสูตรและพื้นฐานทางการศึกษา 6-13 หน่วยกิต

โครงสร้างหลักสูตรวิชาชีพครูของทั้ง 7 สถาบัน ทุกหลักสูตรในกลุ่มรายวิชาชีพครู มี 6 กลุ่มวิชา
ดังนี้

1. การฝึกสอนหรือประสบการณ์การสอน เช่น การฝึกสอน การฝึกประสบการณ์การสัมมนา
การสอน
2. จิตวิทยาการศึกษา เช่น จิตวิทยาการศึกษา จิตวิทยาวัยรุ่น พัฒนาการเด็ก
3. สื่อการสอน เช่น การผลิตสื่อ การใช้สื่อการสอน นวัตกรรมการศึกษา
4. การประเมินผลการเรียน เช่น การทดสอบทางจิตวิทยา การวัดและประเมินผลทางการศึกษา
5. วิธีสอน เช่น หลักการสอน พฤติกรรมการสอน
6. หลักการศึกษา เช่น การนิเทศการศึกษา การวางแผน การพัฒนาหลักสูตร การบริหาร

การศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของครูที่พึงประสงค์และสภาพของการผลิตครูในปัจจุบัน ผู้วิจัยได้นำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดแนวทางและประเด็นการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครูในข้อที่ 2

2. การศึกษาความคิดเห็นจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครู

ในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครู โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งเป็นวิธีการสนทนา พูดคุย ซักถามกันแบบตัวต่อตัวระหว่างผู้ให้ข้อมูลกับผู้วิจัยโดยอาศัยแนวคำถามที่สร้างขึ้นจากผลที่ได้ในการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์และสภาพการผลิตครูในปัจจุบันเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ ทำให้ได้ข้อมูลที่มีความลุ่มลึก ละเอียดยชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลมาเป็นพื้นฐานและกำหนดเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิโดยมีการดำเนินการ ดังนี้

2.1 พื้นที่ในการศึกษา

ในการศึกษาเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์และสภาพของการผลิตครูในปัจจุบัน ผู้วิจัยได้เข้าไปศึกษาหาข้อมูลจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครู โดยกำหนดพื้นที่เขตภาคกลางที่เป็นที่ตั้งของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏและโรงเรียนที่เป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ใน 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดปทุมธานี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดลพบุรี ซึ่งมีลักษณะทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ใกล้เคียงกัน เพื่อเป็นพื้นที่ในการศึกษา คือ 1) มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ โรงเรียนชุมชนวัดบางชันและโรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม จังหวัดปทุมธานี 2) มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา โรงเรียนบางปะอิน“ราชานุเคราะห์ ๑” และโรงเรียนวัดประดู่ทรงธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ 3) มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี โรงเรียนอนุบาลลพบุรีและโรงเรียนวินิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์ จังหวัด ปทุมธานี

2.2 การกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 3 แห่ง การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลนั้นผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลหลักก่อนเพราะผู้ให้ข้อมูลนั้นจะต้องมีความรอบรู้ในประเด็นที่ผู้วิจัยกำหนดตรงกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยการเลือกจากกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครูที่ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

2.2.1 กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครู ได้แก่ ผู้บริหารคณะครุศาสตร์ คณาจารย์ที่สอนรายวิชาชีพครู และนักศึกษาครู โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

ผู้บริหารคณะครุศาสตร์ ได้แก่ คณาจารย์คณะครุศาสตร์ที่ดำรงตำแหน่งเป็นคณบดีหรือรองคณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

1) สำเร็จการศึกษาดังแต่ระดับปริญญาโทขึ้นไป

2) มีประสบการณ์ในการสอนนักศึกษาครูอย่างน้อย 10 ปี

คณาจารย์ที่สอนรายวิชาชีววิทยาของมหาวิทยาลัยราชภัฏที่มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปหรือมีตำแหน่งทางวิชาการ

2) มีประสบการณ์ในการสอนในรายวิชาชีววิทยาไม่ต่ำกว่า 5 ปี

3) มีประสบการณ์ในการนิเทศนักศึกษาครู

นักศึกษาครู ได้แก่ นักศึกษาในระดับปริญญาตรีของคณะครุศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 4 และกำลังฝึกปฏิบัติการสอนที่สถานศึกษา

2.2.2 กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของครู ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ครูประจำการ นักเรียน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

ผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่มีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

1) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป

2) เป็นผู้บริหารของโรงเรียนที่เป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา

ครูมหาวิทยาลัยราชภัฏอย่างน้อย 2 ปีขึ้นไป

ครูที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่มีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

1) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป

2) มีประสบการณ์ในการเป็นอาจารย์นิเทศก์หรือเป็นพี่เลี้ยงนักศึกษาครูของ

มหาวิทยาลัยราชภัฏอย่างน้อย 2 ปีขึ้นไป

นักเรียนที่เรียนในระดับชั้นประถมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาที่เคยเรียนหรือกำลังเรียนกับนักศึกษาครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏที่มาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

3. กลุ่มบุคคลที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนหรือการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการโรงเรียน ราษฎรชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน

2.3 การสร้างแบบสัมภาษณ์

การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะของครูที่พึงประสงค์ และสภาพปัจจุบันของการผลิตครู เพื่อนำมาเป็นแนวทางสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง(ดังภาคผนวก ง) เพื่อสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครูโดยมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1) นำกรอบความคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์และสภาพปัจจุบันของการผลิตครูที่ได้มาจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยในขั้นที่ 1 มากำหนดเป็นประเด็นในการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างจำนวน 7 ฉบับ โดยมีประเด็นที่ศึกษาจำแนกตามกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครู ดังแสดงในตาราง 16

ตาราง 16 ประเด็นที่ศึกษาโดยจำแนกตามกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครู

ฉบับที่	กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร วิชาชีพครู	ประเด็น
ฉบับที่ 1	ผู้บริหารคณะครุศาสตร์	1.คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ 2.สภาพปัจจุบันของการผลิตครู
ฉบับที่ 2	คณาจารย์ที่สอนรายวิชาชีพครู	2.1 คุณลักษณะของนักศึกษาครู 2.2 หลักสูตรวิชาชีพครู ได้แก่ ปรัชญาของหลักสูตร จุดประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างและเนื้อหา กิจกรรม การเรียนการสอนและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สื่อ การเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การประเมิน หลักสูตร และการบริหารหลักสูตร
ฉบับที่ 3	นักศึกษาครู	
ฉบับที่ 4	ผู้บริหารโรงเรียน	คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ คุณลักษณะของนักศึกษา ครู และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
ฉบับที่ 5	ครูประจำการ	
ฉบับที่ 6	นักเรียน	คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์และคุณลักษณะของ นักศึกษาครู
ฉบับที่ 7	คณะกรรมการสถานศึกษา ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองนักเรียน	คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์

2) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วให้คณะกรรมการควบคุมการทำปฏิญาณนิพนธ์
พิจารณาตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องของเนื้อหาตลอดจนภาษาที่ใช้เมื่อปรับปรุงแก้ไข
แล้วได้นำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตร จำนวน 3 ท่าน (รายชื่อแสดงในภาคผนวก
ค) ตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของเนื้อหาในประเด็นการสัมภาษณ์

3) ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วจึงไปทดลอง
สัมภาษณ์ครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2546 ถึง วันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ.2546 กับผู้บริหาร
คณะครุศาสตร์ คณาจารย์ที่สอนรายวิชาชีพครู นักศึกษาครู ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน ตัวแทน
ชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา แล้วจึงนำผลที่
ได้จากการทดลองสัมภาษณ์ปรับปรุงแก้ไขประเด็นการสัมภาษณ์และการเรียงลำดับประเด็น ภาษาที่
ใช้ ซึ่งพบว่ามีแบบสัมภาษณ์ของครู นักเรียน และนักศึกษาครูที่ต้องนำไปทดลองสัมภาษณ์ครั้งที่ 2
ระหว่างวันที่ 13 สิงหาคม พ.ศ.2546 กับครู 1 คน นักเรียน 2 คน และนักศึกษาครู 2 คน ของ
โรงเรียนเทศบาลวัดเขยีน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อแก้ไขประเด็น
การสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์และเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างยิ่งขึ้น

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.4.1 ขั้นตอนเตรียมการสัมภาษณ์

1) ผู้วิจัยติดต่อขอความร่วมมือกับคณบดีหรือรองคณบดีคณะครุศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 3 แห่ง ให้ช่วยคัดเลือกคณาจารย์ผู้สอนรายวิชาวิชาชีพครูที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด และคัดเลือกโรงเรียนที่เป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อกำหนดตัวผู้ให้ข้อมูลหลัก แล้วผู้วิจัยจึงติดต่อขอความร่วมมือผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการ เพื่อให้ช่วยคัดเลือกครูผู้สอน นักเรียน นักศึกษาครู รวมทั้งบุคคลที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนหรือการพัฒนาโรงเรียนที่มีคุณสมบัติตรงกับที่ผู้วิจัยต้องการ

2) ผู้วิจัยติดต่อกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก และนำประเด็นการสัมภาษณ์ที่ผ่านการทดลองใช้และได้รับการตรวจสอบความเหมาะสมจากคณะกรรมการควบคุมจริยธรรมแล้วไปให้ผู้ที่จะให้ข้อมูลที่เป็นได้ศึกษาก่อนพร้อมทั้งชี้แจง บอกวัตถุประสงค์ และนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ สำหรับการสัมภาษณ์

3) เตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง ตลับเทป แบตเตอรี่ และบันทึกการสัมภาษณ์

2.4.2 การดำเนินการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยตนเองระหว่างวันที่ 19 สิงหาคม 2546 ถึง วันที่ 10 ตุลาคม 2546 โดยมีการขั้นตอนดำเนินการสัมภาษณ์ ดังนี้

1) สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความไว้วางใจ โดยการสนทนอย่างเป็นกันเองและใช้ภาษาให้เหมาะสมกับผู้ให้ข้อมูลรวมทั้งขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลในการบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์พร้อมทั้งสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ถูกสัมภาษณ์ว่าข้อมูลที่ได้จะถือเป็นความลับ

2) ดำเนินการสัมภาษณ์โดยใช้ประเด็นการสัมภาษณ์ที่เตรียมไว้แล้วเป็นแนวทางพร้อมกับจดบันทึก เวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในแต่ละกลุ่มแตกต่างกันไป คือ ผู้บริหารคณะครุศาสตร์ คณาจารย์คณะครุศาสตร์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูประจำการ ใช้เวลาอยู่ระหว่าง 45 - 90 นาที นักศึกษาครูใช้เวลาอยู่ระหว่าง 40-60 นาที นักเรียนใช้เวลาอยู่ระหว่าง 20-30 นาที และบุคคลที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนหรือการพัฒนาโรงเรียนใช้เวลาอยู่ระหว่าง 30-60 นาที

3) การสัมภาษณ์ครั้งแรก ผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องดังกล่าวในแต่ละแห่งตามลำดับเวลาที่ผู้ให้ข้อมูลกำหนด โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการพร้อมทั้งสังเคราะห์ข้อมูลทันทีแล้วพิจารณาประเด็นเพิ่มเติมก่อนการสัมภาษณ์รายต่อไป จนข้อมูลแต่ละกลุ่มที่ได้ไม่เปลี่ยนแปลง ผู้วิจัยจึงยุติการสัมภาษณ์ จำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักในแต่ละกลุ่มที่สัมภาษณ์แต่ละแห่ง แสดงดังตาราง 17

ตาราง 17 รายละเอียดและจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลัก

แหล่งที่รวบรวมข้อมูล	กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน(คน)
<u>จังหวัดปทุมธานี</u> มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ	ผู้บริหารคณะครุศาสตร์	2
	คณาจารย์ที่สอนรายวิชาชีพครู	6
โรงเรียนชุมชนวัดบางชัน	ผู้บริหารสถานศึกษา	2
	นักศึกษาคู	4
	นักเรียน	6
	อาจารย์พี่เลี้ยง	5
	บุคคลที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน	4
โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม	ผู้บริหารสถานศึกษา	2
	นักศึกษาคู	5
	นักเรียน	4
	อาจารย์พี่เลี้ยง	3
	บุคคลที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน	2
รวม		45
<u>จังหวัดพระนครศรีอยุธยา</u> มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา	ผู้บริหารคณะครุศาสตร์	7
	คณาจารย์ที่สอนรายวิชาชีพครู	10
โรงเรียนบางปะอิน “ราชานุเคราะห์ ๑”	ผู้บริหารสถานศึกษา	3
	นักศึกษาคู	3
	นักเรียน	4
	อาจารย์พี่เลี้ยง	2
	บุคคลที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน	8
โรงเรียนวัดประดู่ทรงธรรม	ผู้บริหารสถานศึกษา	2
	นักศึกษาคู	8
	นักเรียน	7
	อาจารย์พี่เลี้ยง	6
	บุคคลที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน	4
รวม		64
<u>จังหวัดลพบุรี</u> มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี	ผู้บริหารคณะครุศาสตร์	6
	คณาจารย์ที่สอนรายวิชาชีพครู	3
โรงเรียนอนุบาลลพบุรี	ผู้บริหารสถานศึกษา	2
	นักศึกษาคู	4
	นักเรียน	4
	อาจารย์พี่เลี้ยง	3

ตาราง 17 (ต่อ)

แหล่งที่รวบรวมข้อมูล	กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน(คน)
	บุคคลที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน	3
โรงเรียนนิตศึกษาในพระราชูปถัมภ์	ผู้บริหารสถานศึกษา	1
	นักศึกษาคู	5
	นักเรียน	4
	อาจารย์พี่เลี้ยง	3
	บุคคลที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน	3
	รวม	41

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครู ซึ่งได้แก่ กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครู กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของครู กลุ่มบุคคลที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนหรือการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษามาวิเคราะห์เนื้อหาโดยสรุปตามคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์และสภาพปัจจุบันของการผลิตครูใน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) คุณลักษณะของนักศึกษาคู 2) หลักสูตรวิชาชีพครู ได้แก่ ปรัชญาของหลักสูตร รูปแบบหลักสูตร จุดประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างและเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การประเมินหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์และสภาพของการผลิตครูในปัจจุบัน ดังนี้

ก. คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์

ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ ดังแสดงในตาราง18

ตาราง 18 คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์โดยจำแนกตามกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพ
ครูที่ให้สัมภาษณ์

คุณลักษณะของ ครูที่พึงประสงค์	กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ การผลิตครู			กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ การปฏิบัติงานของครู			กลุ่มบุคคลที่มีบทบาทใน การพัฒนา ชุมชนหรือ โรงเรียน
	ผู้บริหาร คณะ	คณาจารย์	นักศึกษา	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน	
ก.ด้านความรู้							
1.ความรู้ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2.ความรู้ด้านวิชาชีพครู							
2.1 ความรู้ทางด้านจิตวิทยา							
- การเข้าใจผู้เรียน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
- รูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
- การสร้างแรงจูงใจผู้เรียน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
- ความแตกต่างระหว่างบุคคล	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
- พัฒนาการเด็ก	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
- การปกครองชั้นเรียน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
- การเสริมแรงผู้เรียน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
2.2 ความรู้ทางด้านหลักสูตร							
- ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร	✓	✓		✓	✓	✓	
- การสร้างและพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา/ท้องถิ่น	✓	✓		✓	✓		
2.3 ความรู้ทางการศึกษา							
- หลักการศึกษา	✓			✓			
- กฎหมายการศึกษา	✓			✓			
- การประกันคุณภาพและการ ประเมินภายนอกและภายในโรงเรียน	✓			✓			
2.4 ความรู้ทางการจัดการ เรียนการสอน							
- วิธีสอนและเทคนิคการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
- การเขียนแผนการสอน	✓	✓			✓		
2.5 ความรู้ทางด้านนวัตกรรม เทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน							
- การนำนวัตกรรมเทคโนโลยี และสื่อการเรียนการสอนมาใช้	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
2.6 ความรู้ทางการวัดและ ประเมินผล							
- การสร้างเครื่องมือในการวัด และประเมินผล	✓	✓	✓	✓	✓		
- การประเมินตามสภาพจริง	✓	✓	✓	✓	✓		

ตาราง 18 (ต่อ)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์	กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครู			กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของครู			กลุ่มบุคคลที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนหรือโรงเรียน
	ผู้บริหารคณะ	คณาจารย์	นักศึกษา	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน	
2.7 ความรู้ทางด้านการวิจัย							
- การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน	✓			✓			
- การวิจัยในชั้นเรียน	✓			✓			
2.8 ความรู้ทั่วไปในศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง							
- เทคโนโลยีสารสนเทศ	✓			✓		✓	✓
- คอมพิวเตอร์	✓			✓		✓	✓
- วิทยาศาสตร์				✓		✓	
- พลังงานและสิ่งแวดล้อม				✓		✓	✓
- สังคมและวัฒนธรรม				✓		✓	
- เศรษฐกิจและการเมือง				✓		✓	
- ท้องถิ่นและชุมชน				✓			✓
- การเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ			✓	✓		✓	✓
- อาหารและโภชนาการ				✓			✓
- เด็กและครอบครัว				✓			✓
- ภาษาอังกฤษ	✓			✓			✓
ข.คุณลักษณะด้านทักษะปฏิบัติ							
1. ทักษะปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน							
- การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	✓	✓	✓		✓	✓	✓
- การบูรณาการความรู้		✓	✓			✓	
- การวัดความสนใจ			✓			✓	
- การเสริมแรง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
- การสื่อสารทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	✓	✓					
- การอธิบายและยกตัวอย่าง		✓	✓		✓	✓	
- การบูรณาการความเป็นไทย				✓			✓
- การบูรณาการสิ่งแวดล้อมและพลังงาน				✓			✓
2. ทักษะปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน							
- การสืบค้นข้อมูลโดยผ่านระบบอินเทอร์เน็ต	✓			✓			

ตาราง 18 (ต่อ)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์	กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครู			กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของครู			กลุ่มบุคคลที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนหรือโรงเรียน
	ผู้บริหารคณะ	คณาจารย์	นักศึกษา	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน	
-การใช้สื่อตั้งเดิมและสื่อเทคโนโลยีประกอบการเรียนการสอน	✓	✓			✓	✓	
3. ทักษะปฏิบัติที่เกี่ยวกับการวัดและการประเมินผล							
-การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง	✓		✓		✓		
ค.คุณลักษณะด้านคุณลักษณะความเป็นครู							
1. คุณธรรมจริยธรรม							
- ใจกว้าง					✓	✓	✓
- อุตุน		✓	✓		✓		✓
- ความรับผิดชอบ		✓	✓	✓	✓	✓	✓
- ซื่อสัตย์		✓			✓		✓
- ความเมตตา		✓	✓		✓	✓	✓
- ตรงต่อเวลา		✓	✓		✓	✓	
- มีเหตุผล		✓	✓		✓	✓	
- ประหยัด		✓					✓
- มีระเบียบวินัย		✓				✓	
- เสียสละ		✓	✓	✓	✓	✓	✓
- มีความยุติธรรม		✓	✓	✓		✓	
- อุทิศเวลา		✓	✓	✓		✓	✓
2. จรรยาบรรณ							
- มีความรักในวิชาชีพ		✓			✓		
- มีอุดมการณ์ของความเป็นครู	✓			✓			✓
- มีจิตวิญญาณของความเป็นครู				✓	✓	✓	✓
3. บุคลิกภาพ							
- ความเชื่อมั่น			✓		✓	✓	✓
- สุขภาพร่างกายแข็งแรง				✓			✓
- การใฝ่รู้ใฝ่เรียน	✓	✓	✓	✓	✓		✓
- การควบคุมอารมณ์			✓		✓	✓	
- การแต่งกายเหมาะสม			✓		✓		
- การพูดที่เหมาะสม			✓		✓	✓	✓
- มีมนุษยสัมพันธ์				✓	✓	✓	✓
- มีกระบวนการคิด	✓	✓	✓	✓	✓		✓
- มีวิสัยทัศน์	✓	✓	✓	✓	✓		✓
- เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง	✓	✓					✓

ตาราง 18 (ต่อ)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คุณลักษณะของ ครูที่พึงประสงค์	กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ การผลิตครู			กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ การปฏิบัติงานของครู			กลุ่มบุคคลที่มีบทบาทใน การพัฒนา ชุมชนหรือ โรงเรียน
	ผู้บริหาร คณะ	คณาจารย์	นักศึกษา	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน	
- ช่างสังเกต		✓	✓		✓	✓	
- เสนอแนะการเปลี่ยนแปลง		✓		✓	✓		✓
- ชี้นำผู้เรียนในทางที่ถูก				✓	✓	✓	✓
ง. คุณลักษณะด้านสัมพันธภาพ ทางสังคม							
- มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน นักเรียน ชุมชน และผู้ปกครอง		✓	✓	✓	✓	✓	✓
- มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของ ชุมชน		✓		✓			✓
- ปรับตัวเข้ากับขนบธรรมเนียม และประเพณีท้องถิ่น				✓	✓		✓
- ร่วมพัฒนาชุมชน				✓	✓		✓

จากตาราง 18 คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ตามแนวคิดของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครูทั้ง 3 กลุ่ม ประกอบด้วยคุณลักษณะ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะปฏิบัติ ด้านคุณลักษณะความเป็นครู และด้านสัมพันธภาพทางสังคม ซึ่งแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านความรู้ ประกอบด้วย ความรู้ด้านเนื้อหาวิชา ด้านวิชาชีพครู ด้านความรู้ทั่วไป ในศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง คือ

1.1 ความรู้ด้านเนื้อหาวิชา

1.2 ความรู้ด้านวิชาชีพครู ประกอบด้วย ความรู้ในด้านต่อไปนี้

ก. ความรู้ทางด้านจิตวิทยา เป็นความรู้เกี่ยวกับการเข้าใจผู้เรียน รูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน การสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียน ความแตกต่างระหว่างบุคคล พัฒนาการของเด็ก การปกครองผู้เรียน และการเสริมแรงผู้เรียน

ข. ความรู้ทางด้านหลักสูตร เป็นความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรที่สอนอยู่ การสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา/ท้องถิ่น

ค. ความรู้ทางการศึกษา เป็นความรู้เกี่ยวกับหลักการศึกษา กฎหมายการศึกษา ระบบงานของโรงเรียนและการจัดการ การประกันคุณภาพและการประเมินภายในโรงเรียน

ง. ความรู้ทางการจัดการเรียนการสอน เป็นความรู้เกี่ยวกับวิธีสอนและเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการเขียนแผนการสอน

จ. ความรู้ทางด้านนวัตกรรมเทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน เป็นความรู้เกี่ยวกับการนำนวัตกรรมและสื่อการสอนมาใช้

ฉ. ความรู้ทางการวัดและประเมินผล เป็นความรู้เกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผล และการประเมินผลตามสภาพจริง

ช. ความรู้ทางการวิจัย เป็นความรู้เกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และการวิจัยในชั้นเรียน

1.3 ความรู้ทั่วไปในศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ คอมพิวเตอร์ วิทยาศาสตร์ พลังงานและสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมือง ท้องถิ่นและชุมชนที่ตนเองสอนอยู่ การเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ท้องถิ่นหรือชุมชน อาหารและโภชนาการ เด็กและครอบครัวและภาษาอังกฤษ

ข้อสังเกตพบว่า มีเพียงกลุ่มผู้บริหารคณะครุศาสตร์และผู้บริหารของโรงเรียนที่ให้ความสำคัญว่าครูต้องมีความรู้เกี่ยวกับหลักการศึกษา กฎหมายการศึกษา ระบบงานของโรงเรียนและการจัดองค์ประกอบการประกันคุณภาพและการประเมินภายนอกและภายในโรงเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน การวิจัยในชั้นเรียน และกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนกับกลุ่มนักเรียนให้ความสำคัญว่าครูต้องมีความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง นอกจากนี้แล้วมีกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนและกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนหรือโรงเรียนที่ให้ความสำคัญว่าครูต้องมีความรู้เกี่ยวกับอาหารและโภชนาการ เด็กและครอบครัว ท้องถิ่นและชุมชน

2. ด้านทักษะปฏิบัติ ประกอบด้วย

2.1 ทักษะปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การบูรณาการความรู้ การสร้างความสนใจ การเสริมแรง การสื่อสารทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ การอธิบายและยกตัวอย่าง การบูรณาการความเป็นไทย และการบูรณาการสิ่งแวดล้อมและพลังงาน

2.2 ทักษะปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย การสืบค้นข้อมูลโดยผ่านระบบอินเทอร์เน็ต การใช้สื่อดั้งเดิมและสื่อเทคโนโลยีประกอบการเรียนการสอน

2.3 ทักษะปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผล ประกอบด้วย การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

ข้อสังเกตพบว่า มีเพียงกลุ่มนักศึกษาครูและนักเรียนที่ให้ความสำคัญว่าครูต้องมีทักษะปฏิบัติในด้านการสร้างความสนใจ และกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนกับกลุ่มคณาจารย์ให้ความสำคัญว่าครูต้องมีทักษะปฏิบัติทางการสื่อสารทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ กลุ่มผู้บริหารคณะครุศาสตร์และผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญว่าครูต้องมีทักษะการสืบค้นข้อมูลโดยผ่านระบบอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้แล้วมีกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนและกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนหรือโรงเรียนที่ให้ความสำคัญ

ว่าครูต้องมีทักษะในการบูรณาการความเป็นไทยและการบูรณาการสิ่งแวดล้อมและพลังงานในการจัดการเรียนการสอน

3. ด้านคุณลักษณะความเป็นครู ประกอบด้วย คุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณ และบุคลิกภาพในแต่ละด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 คุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ ใจกว้าง อดทน ความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ความเมตตา ตรงต่อเวลา มีเหตุผล ประหยัด มีระเบียบวินัย เสียสละ มีความยุติธรรม และอุทิศเวลา

3.2 จรรยาบรรณ ได้แก่ มีความรักในวิชาชีพ มีอุดมการณ์และจิตวิญญาณของความเป็นครู

3.3 บุคลิกภาพ ได้แก่ ความเชื่อมั่น สุขภาพร่างกายแข็งแรง การใฝ่รู้ใฝ่เรียน การควบคุมอารมณ์ การแต่งกายเหมาะสม การพูดที่เหมาะสม มีมนุษยสัมพันธ์ มีกระบวนการคิด มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ช่างสังเกต เผชิญกับการเปลี่ยนแปลง ชี้นำผู้เรียนในทางที่ถูก

ข้อสังเกตพบว่า มีเพียงกลุ่มคณาจารย์และกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนหรือโรงเรียนที่ให้ความสำคัญว่าครูต้องประหยัด กลุ่มคณาจารย์และกลุ่มนักเรียนที่ให้ความสำคัญว่าครูต้องมีระเบียบวินัย นอกจากนี้แล้วมีกลุ่มคณาจารย์และครูประจำการให้ความสำคัญว่าครูต้องมีความรักในวิชาชีพ กลุ่มบุคคลที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนหรือโรงเรียนที่ให้ความสำคัญว่าครูต้องมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง นอกจากนี้แล้วกลุ่มนักศึกษา กับครูประจำการให้ความสำคัญว่าครูต้องมีการแต่งกายเหมาะสม

4. ด้านสัมพันธภาพทางสังคม ประกอบด้วย การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน นักเรียน ชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน โดยการให้คำปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียน มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ปรับตัวเข้ากับขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น และร่วมพัฒนาชุมชน

ข. สภาพปัจจุบันของการผลิตครู

การนำเสนอผลของการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการผลิตครู ผู้วิจัยนำเสนอเป็น 2 ส่วน คือ คุณลักษณะของนักศึกษาครูในปัจจุบัน และลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครู ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะของนักศึกษาครูในปัจจุบัน

จากการศึกษาพบว่า นักศึกษาครูในปัจจุบันมีคุณลักษณะใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ในเนื้อหาวิชาเอก ความรู้ในวิชาชีพครูและทักษะปฏิบัติ ด้านความเป็นครู และด้านการมีส่วนร่วม และพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น ดังนี้

1) ด้านความรู้ในเนื้อหาวิชาเอก

คุณลักษณะด้านความรู้ในเนื้อหาวิชาเอกพบว่า โดยภาพรวมแล้วนักศึกษายังมีความรู้ไม่ลึกซึ้งในเนื้อหาวิชาเอก เนื้อหาความรู้ที่สอนจำกัดแต่หนังสือแบบเรียน มีนักศึกษาบาง

วิชาเอกมีความรู้ในเนื้อหาวิชาเอกไม่ครอบคลุมในระดับชั้นที่สอน ดังคำให้สัมภาษณ์ของอาจารย์ผู้สอนว่า “เด็กของเราความรู้ในวิชาการไม่แข็ง” ในส่วนของอาจารย์พี่เลี้ยงบางคนมีความเห็นว่า “นักศึกษายังมีความรู้ไม่ครอบคลุม สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายไม่ได้” หรือ “น้องเค้ายังมีความรู้ไม่แน่นเท่าไร ความรู้ลดลงมาก ถามอะไรก็ไม่ค่อยรู้” และ “มีความรู้ดีกว่าความรู้ที่ให้ถ่ายทอดไม่ดี ไม่ค่อยแม่น เราต้องตามมาแก้โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์ เราต้องประกบตลอดคอยเสริม พอแก้ไขบ่อย ๆ เด็กนักเรียนก็ขาดความเชื่อมั่น” และจากคำให้สัมภาษณ์ของนักเรียนบางคนเกี่ยวกับนักศึกษาว่า “ครูฝึกสอนบางคนก็จริงจังถึงแก่นแท้ บางส่วนก็ยังรู้ไม่จริง”

2) คุณลักษณะด้านความรู้ในวิชาชีพครูและทักษะปฏิบัติ

คุณลักษณะด้านความรู้ในวิชาชีพครูและทักษะปฏิบัติพบว่า โดยภาพรวมแล้ว นักศึกษาสามารถที่จะนำความรู้ในวิชาชีพครูที่เรียนมาจากสถาบันมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ทางด้านจิตวิทยาในเรื่องของการปกครองชั้นเรียน หลักการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การเขียนแผนการสอน การวัดและประเมินผล ดังคำให้สัมภาษณ์ของคณาจารย์บางท่านว่า “ความสามารถในการบูรณาการความรู้ในวิชาชีพครูที่เรียนมาเพื่อที่จะนำมาใช้ในการปฏิบัติงานในการจัดการเรียนการสอนนั้นยังมีน้อย” เช่นเดียวกับคำให้สัมภาษณ์ของอาจารย์พี่เลี้ยงบางท่าน ได้กล่าวว่า “กิจกรรมการเรียนการสอนยังไม่หลากหลายยังงัยก็อย่างงั้น” หรือ “รุ่นนี้ต้องบอกมาก เพราะว่าเป็นช่วงการเปลี่ยนแปลง การเขียนจุดประสงค์ สำคัญ เครื่องมือวัดและประเมินผลต้องแก้อยู่เรื่อยเลย อ่านก็เหมือนเดิม วัดไม่ค่อยเป็น ไม่สอดคล้องกัน” รวมทั้งคำให้สัมภาษณ์ของนักศึกษาบางคนว่า “เรายังไม่แน่ใจว่าเรามีคุณภาพ คุณเด็กไม่อยู่ เด็กไม่ฟัง ถ้าออกไปเป็นครูจริง ๆ จะทำได้หรือแล้วใครจะรับเรา เราก็คงจะไปสมัครทำโรงงาน” เช่นเดียวกับคำให้สัมภาษณ์ของนักเรียนบางคนกล่าวถึงนักศึกษาว่า “บางครั้งก็กิจกรรมซ้ำๆ ยากให้หลากหลาย อยากให้พาเราออกไปดูรอบ ๆ ออกนอกห้องบ้าง”

3) คุณลักษณะด้านความเป็นครู

คุณลักษณะด้านความเป็นครู ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

-ด้านคุณธรรมจริยธรรม

ในด้านคุณธรรมจริยธรรม พบว่า โดยภาพรวมนักศึกษายังมีสิ่งที่จะต้องปรับปรุงในด้านความอดทนในการสั่งสอนเด็ก ความรับผิดชอบ และความมีน้ำใจ ซึ่งสะท้อนออกมา ดังคำให้สัมภาษณ์ของนักศึกษาบางคนว่า “หนูมีปัญหาในด้านการอดทนควบคุมอารมณ์ไม่ได้ เพราะว่าอารมณ์ร้อน ค่อนข้างหงุดหงิด เด็กไม่ทำตามที่เราคิดไว้ และนักเรียนทำให้อารมณ์เสีย คุยกันไม่ฟัง” เช่นเดียวกับคำให้สัมภาษณ์ของนักเรียนบางคนว่า “นิสัย ความมีระเบียบ ด้านการเรียนรู้ เขาจะมีมากกว่าเราหน่อยหนึ่ง แต่บางครั้งก็ระเบิดอารมณ์บ้างเพราะว่าเพื่อนสนิทมากเกินไป ทำตัวตามสบายเหมือนไม่ใช่ครู ครูฝึกสอนเหมือนเพื่อน” และจากคำให้สัมภาษณ์ของคณาจารย์บางท่านว่า

“นักศึกษาเราเดี๋ยวนี้ต้องยอมรับเลยว่าเด็กขาดความรับผิดชอบ” รวมทั้งจากคำให้สัมภาษณ์ของอาจารย์พี่เลี้ยงบางท่านได้กล่าวถึงนักศึกษาว่า “เรื่องความมีน้ำใจในการทำงาน บางคนสอนอย่างเดียวเรื่องอื่นไม่สนใจ” และ “อาจารย์ที่รับเด็กไปพูดเป็นเสียงเดียวกันว่าการผลิตสื่อ การเขียนแผนส่งไม่พร้อม ไม่เตรียมการล่วงหน้า”

- ด้านจรรยาบรรณของครู

ในด้านจรรยาบรรณของครู พบว่า โดยภาพรวมแล้วนักศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดในเรื่องความรักและความภูมิใจในวิชาชีพครู คือ มาเรียนครูเพื่อเป็นทางผ่านเพียงแค่ว่าจบปริญญาแค่นั้น ซึ่งสะท้อนออกมา ดังคำให้สัมภาษณ์ของนักศึกษาบางคนกล่าวว่า “ไม่อยากเป็นครู ที่เลือกคิดว่ามันง่าย ๆ แต่จริง ๆ แล้วเป็นงานละเอียดอ่อนมาก ๆ” เช่นเดียวกับความคิดเห็นของคณาจารย์บางท่านที่กล่าวถึงนักศึกษาว่า “เท่าที่สังเกตนะนักศึกษาที่รักที่จะเรียนหรือรักที่จะเป็นครู อุดมการณ์ในการเป็นครูน้อยมาก นักศึกษามองว่าเรียนทางสายครูจบแล้วไม่ค่อยมีงานทำและการที่นักศึกษาสมัครครูเพื่อให้ได้ให้มีที่เรียน ไม่ได้มองว่าฉันสมัครครูเพราะว่าต้องการเป็นครูหรือรักวิชาชีพครู”

- ด้านบุคลิกภาพ

ในด้านบุคลิกภาพ พบว่า โดยภาพรวมแล้วนักศึกษายังขาดความมั่นใจในการแสดงออกทางด้านวิชาการ ขาดความใฝ่รู้ใฝ่เรียน และกระบวนการคิด นอกจากนี้ควรมีการส่งเสริมเรื่องการสื่อสารซึ่งสะท้อนออกมา ดังคำให้สัมภาษณ์ของคณาจารย์บางท่านว่า “นักศึกษาของเราขาดความมั่นใจในการแสดงออก การแสดงความคิดเห็น เพราะฉะนั้นกิจกรรมต้องเสริมทั้งรายวิชาและคณะที่เสริมให้กับเค้า” “เค้ายังคิดไม่เป็น ก็มีหลายส่วนที่ต้องปรับ ความใฝ่รู้ใฝ่เรียนก็น้อย อ่านหนังสือน้อย แล้วจะไปเป็นครูเค้า เรายังเป็นห่วงเยอะ ...” และ “เด็กเราบางทีคิดไม่เป็น สรุปไม่เป็นเลียนแบบ ไม่ค่อยคิดสร้างสรรค์ หรือเลียนแบบก็ไม่ครบ” และ “เท่าที่สังเกตเท่าที่สอนเด็กของเราเนี่ยทักษะในการสื่อสารต่ำมาก ๆ พูดอะไรแล้วจับอะไรไม่ได้เลย คือ กำลังสนทนากับเค้าอีกอย่างหนึ่งเค้าไปอีกอย่างหนึ่ง เค้าจับประเด็นอะไรไม่ได้ ในเรื่องที่พูดการโต้ตอบไม่มี คือ ไม่สามารถที่จะพูดจาทดตอบได้ ทักษะทางภาษาเค้ายังไม่ดี”

4) คุณลักษณะด้านการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น

ในการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น พบว่า โดยภาพรวมแล้วนักศึกษาได้ออกไปมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่นน้อยซึ่งสะท้อนออกมา ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้บริหารโรงเรียนบางท่านว่า “นักศึกษาควรได้มีโอกาสได้ไปมีความสัมพันธ์กับชุมชน โดยอาจให้มีโอกาสไปเยี่ยมบ้านนักเรียนบ้าง เพราะว่าถ้าเป็นครูจริง ๆ จะได้ไม่ลำบาก” เช่นเดียวกับคำให้สัมภาษณ์ของคณะกรรมการโรงเรียนบางท่านว่า “นักศึกษาควรมีโอกาสได้เรียนรู้เรื่องชุมชนนั้นคิดว่ามีความสำคัญมากเพราะว่าเราดึงสู่รากหญ้าหมดแล้วทั้งการบริหาร นักศึกษาควรต้องพิเศษกว่านักศึกษาสาขาอื่นเค้าต้องเป็นคนมีการปรับตัวเข้ากับชาวบ้านได้เพราะว่าเราจัดการศึกษาเพื่อชุมชน ให้ชุมชนพอใจ....”

ส่วนที่ 2 ลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครู

จากการศึกษาพบว่า ลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในปัจจุบันมีลักษณะใน 9 ด้าน ได้แก่ ปรัชญาของหลักสูตร จุดประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การเรียนการสอน การบริหารหลักสูตร และการประเมินผลหลักสูตร ดังนี้

1. ปรัชญาของหลักสูตร

ในการผลิตนักศึกษาครูยังมุ่งเน้นให้นักศึกษาไปเป็นครูที่มีความรู้ดี สอนดี มีจริยธรรมและมีอุดมการณ์ของความเป็นครู

2. จุดประสงค์ของหลักสูตร

ในการจัดการศึกษาให้กับนักศึกษาครูจะมุ่งเน้นให้นักศึกษามีคุณลักษณะของ “ครูดี” คือ มีคุณธรรมจริยธรรม มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับความเป็นครู มีความรักในอาชีพครู มีวิสัยทัศน์และอุดมการณ์ของความเป็นครู และเป็นผู้มีลักษณะของ “ครูเก่ง” คือมีความรู้ความเข้าใจ มีกระบวนการคิด ทักษะการปฏิบัติ และมีทักษะทางวิชาชีพครู

3. โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร

กลุ่มวิชาที่นักศึกษาครูต้องเรียนตามหลักสูตรครุศาสตร์ประกอบด้วย 3 กลุ่มวิชา รวมทั้งหมด 122 หน่วยกิต ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) กลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 33 หน่วยกิต

2) กลุ่มวิชาเฉพาะด้านไม่ต่ำกว่า 75 หน่วยกิต โดยแบ่งออกเป็น

-กลุ่มวิชาเนื้อหา(วิชาเอก) ไม่ต่ำกว่า 60 หน่วยกิต

- กลุ่มวิชาปฏิบัติการและฝึกประสบการณ์ 10 หน่วยกิต ประกอบด้วย

พฤติกรรมการสอนวิชาเอก จำนวน 3 หน่วยกิต การศึกษาสังเกตและการมีส่วนร่วม 1 หน่วยกิต การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูป 5 หน่วยกิต การทดลองสอนวิชาเอก 1 หน่วยกิต

- กลุ่มวิชาชีพครู 25 หน่วยกิต โดยแบ่งออกเป็นวิชาชีพครูบังคับ 18 หน่วยกิต วิชาชีพครูเลือกไม่น้อยกว่า 7 หน่วยกิต ซึ่งในกลุ่มวิชาชีพครูบังคับ ประกอบด้วย กลุ่มวิชาจิตวิทยาการศึกษา จำนวน 2 หน่วยกิต เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา 3 หน่วยกิต การวิจัยและการวัดผลและการประเมินผล จำนวน 4 หน่วยกิต วิธีสอนทั่วไป 3 หน่วยกิต หลักสูตรและพื้นฐานทางการศึกษา 6 หน่วยกิต

3) กลุ่มวิชาเลือกเสรี 10 หน่วยกิต

นอกจากนี้กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องยังให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรมี ดังนี้

- 1) สัดส่วนหน่วยกิตของกลุ่มวิชาที่เรียนทั้ง 3 กลุ่ม ควรให้น้ำหนักของกลุ่มวิชาชีพครูและกลุ่มเนื้อหาวิชาเอกเท่ากัน
- 2) การจัดวิชาการศึกษาทั่วไปควรเปิดให้เป็นวิชาเลือกให้มากและมีลักษณะที่สอดคล้องกับลักษณะของวิชาเอก
- 3) ควรจัดเนื้อหาวิชาเอกให้สอดคล้องและครอบคลุมกับหลักสูตรในระดับการศึกษาชั้นพื้นฐานและสูงกว่าเล็กน้อยและไม่ควรเน้นเนื้อหาใดโดยเฉพาะควรจัดเนื้อหาในวิชาเอกให้ครอบคลุมทุกเรื่องในแขนงนั้นเพื่อให้ผู้เรียนมีพื้นฐานเพียงพอที่จะสามารถไปศึกษาเพิ่มเติมหรือเรียนรู้เองในระดับที่สูงขึ้นได้
- 4) ควรจัดหลักสูตรวิชาชีพครูในลักษณะเป็นกลุ่มวิชาที่มีการบูรณาการเนื้อหาวิชาชีพครูเพื่อที่จะได้มีเวลาในการออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่โรงเรียนให้มากขึ้นและเพิ่มเนื้อหาทางด้านจิตวิทยาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการปกครองชั้นเรียน และจิตวิทยาการเรียนการสอน
- 5) ระยะเวลาในการศึกษาตามหลักสูตรควรจะเรียน 5 ปี โดยต้องมีอัตราเงินเดือนที่สูงขึ้นและตำแหน่งงานรองรับและในส่วนที่เพิ่มขึ้นมา 1 ปีนั้นควรเน้นการฝึกปฏิบัติงานในหน้าที่ครูในโรงเรียน
- 6) การจัดแผนการเรียน ควรจัดลำดับรายวิชาในแต่ละปีและจัดรายวิชาที่เป็นพื้นฐานไว้ก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

4. กิจกรรมการเรียนการสอน

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาชีพครูซึ่งได้ข้อสรุปเกี่ยวกับสภาพและข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาจิตวิทยาการศึกษา กลุ่มวิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา กลุ่มวิชาการวิจัยและการวัดผลและการประเมินผล กลุ่มวิชาวิธีสอนทั่วไปและวิธีสอนเฉพาะเอก และกลุ่มหลักสูตรและพื้นฐานทางการศึกษา ดังนี้

4.1 กลุ่มวิชาจิตวิทยาการศึกษา

- 1) สภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชานี้ได้ข้อสรุปว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยังเน้นผู้สอนเป็นสำคัญ คือ ยังมีการเน้นเนื้อหาวิชาโดยการบรรยาย เน้นการสอบ การเรียนการสอนมักจะยึดตำราเรียนซึ่งคณาจารย์บางส่วนยังมีความเชื่อว่า จะต้องแม่นยำในทฤษฎีก่อนถึงจะไปปฏิบัติได้ ซึ่งสะท้อนออกมาดังคำให้สัมภาษณ์ของนักศึกษาบางคนว่า “กลุ่มวิชาจิตวิทยาการเรียนการสอนส่วนใหญ่ใช้การบรรยาย ให้นักศึกษาฟัง และก็มีการให้ทำการศึกษารายกรณีเพื่อนในห้องเรียน 1 คน สื่อที่ใช้ก็เป็นแผ่นใส มีตัวอย่างมาให้ดู อยากให้มีการจำลองสถานการณ์จริงขึ้นมาแล้วให้เราลองทำกับเพื่อนแล้วให้อาจารย์เสริม คอยแนะนำจุดที่เราไม่ได้เป็นไปได้อันไหนไปดูนักเรียนจริง ๆ ก็จะได้” เช่นเดียวกับคำให้สัมภาษณ์ของคณาจารย์บางท่านว่า “วิชา

จิตวิทยาที่สอนจะเน้นให้อ่านให้ท่อง คิดว่าเมื่อรู้เสียอย่างจะไปทำอะไร ๆ ก็ได้ คือ ให้นั้นในทฤษฎี ก่อนจึงจะทำได้ แต่ถ้ามีแต่ปฏิบัติมันก็ไม่รู้จะไรซ์อย่างไร”

2) ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มวิชาจิตวิทยา พบว่า กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มนักศึกษาที่มีความต้องการที่จะให้มีการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนที่เชื่อมโยงกับสิ่งที่ป็นจริงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้โดยพาไปศึกษาจากโรงเรียนจริง ๆ บ้าง ซึ่งตรงจุดนี้ก็มีปัญหาและอุปสรรค ดังที่คณาจารย์ที่สอนได้แสดงความคิดเห็นซึ่งสรุปได้ว่า มีปัญหาตรงที่การจัดตารางเรียนไม่เอื้อ ถ้าออกไปก็ต้องเสียเวลาทั้งวันจะไปกระทบกับรายวิชาอื่น ๆ และที่สำคัญโรงเรียนที่จะไปศึกษาอยู่ไกลไม่มีรถ ไม่มีงบประมาณสนับสนุน

4.2 กลุ่มวิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา

1) สภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชานี้ได้ข้อสรุปว่า การ จัดกิจกรรมนั้นยังเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติแต่สิ่งที่นักศึกษาปฏิบัตินั้น ยังค่อนข้างจะเป็นการสร้างสื่อแบบ ตั้งเดิม ไม่ค่อยนำคอมพิวเตอร์หรือเทคโนโลยีเข้ามาช่วย ซึ่งสะท้อนออกมา ดังคำให้สัมภาษณ์ของ นักศึกษาบางคนว่า “พวกวิชาเทคโนโลยีและสื่อการสอน ก็จะสอนให้ผลิตสื่อแบบธรรมดา ฝึกกา วอยากให้เห็นการผลิตสื่อจากคอมพิวเตอร์ สื่อที่ทันสมัยและนำไปใช้ได้ในสถานการณ์จริง”

2) ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มวิชาเทคโนโลยีและ นวัตกรรมทางการศึกษา ซึ่งนักศึกษาได้เสนอให้ปรับกระบวนการเรียนการสอน คือ ให้นั้นการนำ คอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในการสร้างสื่อให้มากขึ้นและควรมีเครื่องคอมพิวเตอร์ให้เพียงพอกับจำนวน นักศึกษา

4.3 กลุ่มวิชาการวิจัยและการวัดผลและการประเมินผล

1) สภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชานี้ได้ข้อสรุปว่า การ จัดกิจกรรมมีการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งถ้าเป็นวิชาวิจัยก็ให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติ ทำวิจัยและรายงานการวิจัยโดยทำเป็นกลุ่ม ส่วนวิชาการวัดผลและการประเมินผลก็ให้นักศึกษาได้ ลงมือปฏิบัติโดยการออกข้อสอบจริง ๆ และนักศึกษาบางส่วนก็มีความรู้สึกเครียดเวลาเรียนวิชา เหล่านี้เพราะว่าอาจารย์จะสอนทฤษฎีเยอะมากแต่ให้ไปปฏิบัตินอกเวลาเรียนทำให้ตามไม่ค่อยทัน และค่อนข้างจะเข้าใจได้ยาก ซึ่งสะท้อนออกมาดังคำให้สัมภาษณ์ของนักศึกษาบางคนว่า “วิชาการ วิจัยให้เก็บข้อมูล คิดปัญหาเอง สรุป วิจัยอันไหนดีที่สุดก็ให้ออกไปเก็บข้อมูล” และ “กลุ่มวิชาการวัด และประเมินผล ได้สร้างข้อสอบ เรียบสถิติ อะไรก็ไม่รู้ ยาก และอาจารย์ก็อัดเนื้อหาเยอะมากและ อาจารย์สอนเร็ว รู้สึกเครียด”

2) ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มวิชาการวิจัยและการ วัดผลและการประเมินผล ซึ่งมีนักศึกษาและคณาจารย์ที่สอนส่วนใหญ่มองว่าเป็นวิชาที่ต้องใช้เวลา มากจึงอยากให้ปรับในเรื่องของเวลาเรียนโดยเพิ่มเวลาเรียนให้มากกว่านี้

4.4 กลุ่มวิชาวิธีสอนทั่วไปและวิธีสอนเฉพาะเอก

1) สภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชานี้ได้ข้อสรุปว่า

ในกรณีที่เป็นวิชาวิธีสอนทั่วไป จะเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมโดยศึกษาค้นคว้าทำรายงานและรายงานหน้าชั้น และมีการจำลองสถานการณ์ให้ทำกิจกรรมหน้าชั้นเรียนบ้าง หรือมีการสาธิตการสอนให้ดู ไม่ค่อยส่งเสริมให้นักศึกษาได้คิดสร้างสรรค์ แต่ถ้าในกรณีเป็นวิธีสอนเฉพาะเอก จะมีเพียงบางโปรแกรมวิชาที่อาจารย์ให้ไปดูการสอนของครูที่โรงเรียนและนำมาเสนอและวิพากษ์วิจารณ์โดยให้นักศึกษาเลือกโรงเรียนและไปกันเองเป็นกลุ่ม ๆ และให้นักศึกษาได้ทำการปฏิบัติการสอนเพื่อนในชั้นเรียนอย่างน้อยคนละ 1 ครั้ง แล้วให้นักศึกษาวิพากษ์วิจารณ์ร่วมกับอาจารย์ ซึ่งสะท้อนออกมาดังคำให้สัมภาษณ์ของนักศึกษาบางคนว่า “หลักการสอนเรียนตามหนังสือ ครูคอยแนะนำ อาจารย์แบ่งกลุ่มนำเสนอแล้วก็ลองนำมาสอนโดยจำลองสถานการณ์แล้วสาธิตให้ดู” และ “ทำไมวิชาพวกวิธีสอน พฤติกรรมการสอน อาจารย์จะต้องมา Block ความคิดเราว่าการเขียนแผนหรือการสอนจะต้องมีกี่ขั้น ให้นักศึกษาทำเหมือนกันหมด ทำไมไม่ให้คิดเองบ้างว่าทำอย่างไรก็ได้ที่คิดว่าจะสอนให้เด็กนักเรียนเข้าใจได้”

2) ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มวิชาวิธีสอนทั่วไปและวิธีสอนเฉพาะเอก ได้มีนักศึกษาบางกลุ่มเสนอว่าอาจารย์ที่สอนในรายวิชาวิธีสอนเฉพาะเอกควรจะไปศึกษาการสอนที่โรงเรียน อย่างน้อย 2 โรงเรียนโดยอาจารย์เป็นผู้พาไปเพื่อที่จะได้เสนอและแนะนำนักศึกษาได้ ให้นักศึกษาได้มีโอกาสทดลองสอนเพื่อนในชั้น มีโอกาสสอนนักเรียนจริง ๆ บ้าง

4.5 กลุ่มวิชาหลักสูตรและพื้นฐานทางการศึกษา

1) สภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชานี้ได้ข้อสรุปว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มวิชานี้จะเน้นการบรรยายเชิงทฤษฎีและยึดตำราเรียนเป็นหลัก นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่าไม่ค่อยเข้าใจมองภาพไม่ออก ซึ่งสะท้อนออกมา ดังคำให้สัมภาษณ์ของนักศึกษาบางคน “ในกลุ่มวิชาหลักสูตรและวิชาความเป็นครู อยากให้ปรับเน้นการปฏิบัติให้มาก ส่วนใหญ่อาจารย์จะให้ทำรายงานแล้วออกไปรายงานหน้าห้อง หรือไม่อาจารย์ก็บรรยาย เราก็นั่งฟังเฉย ๆ น่าเบื่อ ถ้าเราปฏิบัติเราก็เรียนรู้ได้”

2) ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มวิชาหลักสูตรและพื้นฐานทางการศึกษา ได้มีนักศึกษาเสนอว่าควรจะมีการพาไปศึกษานอกสถานที่จริง ๆ บ้างหรือเน้นให้ผู้เรียนได้คิดบ้าง

โดยภาพรวมแล้วสรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาชีพครูยังเน้นการเรียนในห้องเรียน มุ่งเน้นการบรรยาย การจัดการเรียนการสอนยังแยกส่วนขาดการเชื่อมโยงกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่โรงเรียน นอกจากนี้แล้วกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครูยังได้เสนอแนะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาครูว่าควรจะเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการปลูกฝังความเป็นครู มีการฝึกปฏิบัติให้มาก ฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการคิด เน้นการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานครูให้ได้และการจัดการเรียนการสอนควรจัดในลักษณะแบบบูรณาการและที่สำคัญควรจะเป็นต้นแบบให้กับนักศึกษาครู นอกจากนี้ควรมีการพาไปศึกษาจากแหล่งการเรียนรู้จริง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่ง

สะท้อนออกมา ดังคำให้สัมภาษณ์ผู้บริหารคณะครุศาสตร์บางท่านว่า “การเรียนการสอนยังไม่เข้าถึงการเปลี่ยนแปลงตรงนี้เรายังไม่สามารถสร้างจิตสำนึกในการเป็นครู สร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในลูกศิษย์ของเรา เราต้องลงไปสู่สิ่งที่เปลี่ยนแปลงในบ้านเมืองของเราในสังคมของเรา แล้วก็การเรียนการสอนในศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ยังไม่ค่อยเปลี่ยน ครูอาจารย์ของเรายังสอนเนื้อหา ยังเห็นว่าเธอต้องเรียนจิตวิทยา วิธีสอน หลักสูตรมีโครงสร้างอย่างนี้ ในขณะที่โรงเรียนเค้าสอนแบบบูรณาการ เค้าใช้ Mind mapping เค้าพหุปัญญา โครงการ แต่การสอนของอาจารย์เท่าที่สัมผัสไม่เปลี่ยน” และ “ควรเป็นการบูรณาการ ให้เอาวิชาที่คล้าย ๆ กัน มาเชื่อมโยงบูรณาการกัน เพราะว่าผู้เรียนออกไปต้องใช้หลักการบูรณาการ เพราะฉะนั้นเค้าต้องคุ้นเคยกับการบูรณาการเป็นตัวอย่างให้ด้วย” และ “การจัดการเรียนการสอนควรเป็นแบบบูรณาการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อให้นักศึกษาจะได้สัมผัสกับนักเรียน”

5. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมี 3 รูปแบบ คือ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู บางเวลา การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเสริม และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มเวลา ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

5.1 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูบางเวลา เป็นการฝึกงานภาคปฏิบัติโดย

อาจารย์ประจำวิชาจะจัดให้สอดคล้องกับทฤษฎีของวิชาชีพครูเป็นเรื่อง ๆ ไป การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูบางเวลา อาจฝึกในสถาบัน ฯ หรือนอกสถาบัน ตามแต่อาจารย์ประจำวิชาจะกำหนด ในขณะนี้มีบางรายวิชาที่อาจารย์จะมอบหมายให้ไปศึกษาที่โรงเรียนแต่ก็เป็นส่วนน้อยซึ่งเป็นจุดด้อยที่ทำให้นักศึกษาไม่เห็นความสำคัญของรายวิชาที่เรียน ดังนั้นคณาจารย์ที่สอนในรายวิชาที่ฝึกควรจะเน้นการฝึกงานภาคปฏิบัติให้มาก ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝึกงานในโรงเรียน

5.2 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเสริม เป็นการฝึกให้นักศึกษามีความรู้และ

ประสบการณ์ในหน้าที่ของครูให้กว้างขึ้น ซึ่งนักศึกษาจะต้องเข้าร่วมในโครงการหรือกิจกรรมนั้น ๆ ทั้งนี้โดยส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ทางฝ่ายกิจการของคณะครุศาสตร์จัดให้หรือเป็นโครงการของคณะครุศาสตร์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เสริมในด้านความรู้ เช่น ความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ภาษาอังกฤษ ความรู้เกี่ยวกับความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ทางด้านการปฏิรูปการศึกษา และด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยจัดฝึกอบรมให้กับนักศึกษาและมีการเชิญวิทยากรมาบรรยายหรืออบรมเชิงปฏิบัติการให้ นอกจากนี้แล้วก่อนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูก็จะมี การเชิญครูต้นแบบ หรือครูที่มีประสบการณ์หรือเชี่ยวชาญในด้านการสอน มาเล่าประสบการณ์ให้นักศึกษาฟัง แต่การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูเสริมให้กับนักศึกษาของแต่ละสถาบันก็ประสบกับปัญหาที่เหมือน ๆ กัน คือ นักศึกษาบางส่วนไม่เต็มใจที่จะเข้าร่วมหรือมาแล้วก็กลับก่อนบ้าง ซึ่งเป็นสิ่งที่ทางคณะครุศาสตร์ต้องแก้ไขหรือกิจกรรมบางกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้คิดได้ทำก็จะมีนักศึกษาบางกลุ่มเท่านั้นที่เข้าร่วม ซึ่งนับว่าเป็นอุปสรรคอย่างมาก

5.3 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มเวลา เป็นการฝึกที่มีระยะเวลาต่อเนื่องกัน โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนและกิจกรรมของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การเลือกหน่วย การฝึกประสบการณ์ การจัดหาอาจารย์พี่เลี้ยงและระดับชั้นหรือวิชาที่ให้นักศึกษาสอน การจัดหาอาจารย์ นิเทศก์และระบบการนิเทศของสถาบัน การวัดและประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดังนี้

5.3.1 ขั้นตอน กิจกรรม และข้อเสนอแนะของการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูเต็มเวลา

1) ขั้นตอนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มเวลาและกิจกรรม ที่ นักศึกษาต้องปฏิบัติในแต่ละชั้นรวมทั้งข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาสังเกตและมีส่วนร่วม ในขั้นตอนนี้ส่วนใหญ่แล้ว

นักศึกษาจะออกฝึกในขณะที่ศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ประมาณ 2 สัปดาห์ โดยฝึกที่โรงเรียน ซึ่งจะมีอาจารย์พี่เลี้ยงคอยดูแลอยู่ ซึ่งกิจกรรมที่นักศึกษาต้องปฏิบัติก็คือการไปดู ฟัง สอบถามและ หาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่อง สภาพทั่วไปของโรงเรียน งานในหน้าที่ของครูผู้สอนและครูประจำชั้น พฤติกรรมการสอน พฤติกรรมนักเรียน สภาพชุมชนและความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีส่วนร่วมในงานด้านธุรการชั้นเรียน ด้านการเรียนการสอนหรือสนับสนุนการเรียนการสอน ด้าน กิจกรรมนักเรียนและการแนะแนว ด้านพัฒนาโรงเรียนและชุมชน และงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย หลังจากที่ได้ศึกษา สังเกตและมีส่วนร่วมในแต่ละเรื่องแล้วจะต้องบันทึกลงในแบบบันทึกที่ทางฝ่ายฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครูได้จัดเตรียมไว้คนละ 1 เล่ม ซึ่งนักศึกษาจะมีหน้าที่ในการบันทึกผล การศึกษา สังเกต และมีส่วนร่วม และตอบคำถามให้ถูกต้องตามความเป็นจริง หลังจากนั้นให้อาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศลงชื่อรับรองในแต่ละเรื่อง

ขั้นที่ 2 ทดลองสอน ในขั้นตอนนี้นักศึกษาจะทดลองสอนในขณะที่ ศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ประมาณ 2 สัปดาห์ ซึ่งจะออกไปฝึกในช่วงสัปดาห์ใดนั้นขึ้นอยู่กับ ฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของแต่ละสถาบันจะกำหนด โดยส่วนใหญ่จะฝึกที่โรงเรียนแต่ก็มีบาง สถาบัน และเป็นบางโปรแกรมที่ให้นักศึกษาทดลองสอนที่สถาบัน และกิจกรรมที่นักศึกษาต้อง ปฏิบัติคือ การทดลองสอนในวิชาเอกโดยให้ทำแผนการสอน แล้วสอนนักเรียน โดยมีอาจารย์พี่เลี้ยง ที่โรงเรียนคอยดูแลอยู่ แต่ถ้าในกรณีที่บางสถาบัน บางโปรแกรมวิชา อาจารย์ประจำโปรแกรมบางมี การกำหนดให้นักศึกษาทดลองสอนที่สถาบัน ฯ นักศึกษาก็ทำแผนการสอน และสอนเพื่อนใน ห้องเรียน

ขั้นที่ 3 การฝึกเต็มรูป ในขั้นตอนนี้สถาบันส่วนใหญ่จะกำหนดให้นักศึกษา ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูขั้นเต็มรูปในขณะที่ศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 แต่ก็มีบาง สถาบันที่กำหนดให้บางโปรแกรมฝึกขั้นเต็มรูปในขณะที่ศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ด้วย ซึ่ง นักศึกษาจะออกฝึกที่โรงเรียนเป็นเวลา 16 สัปดาห์ โดยกิจกรรมที่นักศึกษาต้องปฏิบัติ ได้แก่ งาน การเรียนการสอน งานธุรการประจำชั้น งานกิจกรรมนักเรียนและการแนะแนว งานธุรการ งาน

พัฒนาโรงเรียนและชุมชน นอกจากนี้แล้วนักศึกษาต้องทำโครงการ ทำการศึกษารายกรณี หรือบางสถาบันก็ให้ทำวิจัยในชั้นเรียน

ในการพิจารณาว่านักศึกษาจะออกฝึกประสบการณ์เต็มเวลาทั้ง 3 ขั้นตอนเมื่อไร นั้นขึ้นอยู่กับฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของแต่ละสถาบันไม่ได้จำกัดเวลาที่แน่นอนบางสถาบันรวบไว้ภาคเรียนเดียวทั้ง 3 ขั้นตอน แต่ส่วนใหญ่แล้วจะฝึก 1 ขั้นตอนต่อ 1 ภาคเรียน

2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับขั้นตอนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ขั้นที่ 1 การศึกษาสังเกตและมีส่วนร่วม ควรฝึกตั้งแต่เรียนอยู่ชั้นปีที่ 2 และให้เพิ่มระยะเวลาในการฝึกให้มากขึ้น โดยอาจจะให้ฝึกอย่างน้อย 2 เดือน เพราะเวลานักศึกษาจะได้รับรู้สภาพที่แท้จริงว่างานครูมีอะไรบ้างและจะได้มีโอกาสในการที่จะปรับตัวหรือปรับเปลี่ยนสาขาวิชาที่เรียนได้ทัน และที่สำคัญยังสามารถนำไปใช้ประกอบการเรียนรายวิชาวิชาชีพครูที่เรียนอยู่ในสถาบันซึ่งจะได้เชื่อมโยงได้ถูกต้องและเข้าใจได้ง่ายขึ้น

ขั้นที่ 2 ทดลองสอน ควรจะฝึกในชั้นปีที่ 3 เพื่อให้นักศึกษาได้ปรับตัวและเตรียมตัวในการฝึกขั้นเต็มรูปและระยะเวลาควรจะเพิ่มขึ้น โดยอาจเพิ่มเป็น 1 เดือน

ขั้นที่ 3 ขั้นฝึกเต็มรูป ควรจะฝึกในชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 เพื่อที่ในภาคเรียนที่ 2 นักศึกษาจะได้มีเวลาที่จะมาเรียนในสถาบันโดยเน้นการเติมเต็มความเป็นครูให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

กิจกรรมที่นักศึกษาควรได้ปฏิบัติเป็นอย่างยิ่งในขณะฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูคือ การออกไปเยี่ยมบ้านนักเรียนกับครูพี่เลี้ยง เนื่องจากจะทำให้นักศึกษาได้มีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้นเนื่องจากในสภาพปัจจุบันนี้เด็กนักเรียนมีปัญหาเยอะ ซึ่งจะเป็นผลดีอย่างยิ่งในการปกครองชั้นเรียนและการจัดการเรียนการสอน

5.3.2 การเลือกหน่วยการฝึกประสบการณ์

การเลือกหน่วยการฝึกประสบการณ์วิชานี้ทางฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์จะเป็นฝ่ายจัดโดยบางสถาบันมีการสำรวจความต้องการของโรงเรียนก่อนหรือพิจารณาจากการร้องขอจากนักศึกษารวมทั้งพิจารณาความเหมาะสมว่าโรงเรียนใดที่เหมาะสมที่จะเป็นหน่วยฝึก นอกจากนี้แล้วกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครูยังได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับลักษณะของโรงเรียนที่จะเป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูควรมีลักษณะ ดังนี้

1) เป็นโรงเรียนเครือข่ายของการพัฒนาวิชาชีพครู
2) เป็นโรงเรียนที่มีอาจารย์พี่เลี้ยงที่มีคุณสมบัติที่จะดูแลนักศึกษาและเป็นแบบอย่างที่ดีได้

3) เป็นโรงเรียนที่มีนโยบายที่จะรับนักศึกษามาฝึกประสบการณ์

4) เป็นโรงเรียนที่เข้าใจปรัชญาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างแท้จริง

5.3.3 การจัดอาจารย์พี่เลี้ยง และระดับชั้นหรือวิชาที่ให้นักศึกษาสอน

การจัดอาจารย์พี่เลี้ยงให้กับนักเรียนนั้นขึ้นอยู่กับว่าทางโรงเรียนจะกำหนดให้สอนวิชาและชั้นใด ถ้านักศึกษาได้สอนระดับชั้นใดอาจารย์ผู้สอนวิชานั้นในระดับชั้นนั้นก็จะเป็นอาจารย์พี่เลี้ยงให้กับนักศึกษา นอกจากนี้แล้วกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครูยังได้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดอาจารย์พี่เลี้ยงนั้นทางสถาบันควรจะให้ทางโรงเรียนได้เลือกอาจารย์ผู้ที่จะมาเป็นพี่เลี้ยงโดยต้องมีคุณสมบัติที่จะเป็นต้นแบบให้กับนักศึกษาได้จริงๆ และสามารถที่จะแนะนำนักศึกษาได้เสมือนกับเป็นอาจารย์ที่สอนนักศึกษาครู และที่สำคัญต้องมีความเข้าใจปรัชญาของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และการจัดระดับชั้นหรือวิชาที่ให้นักศึกษาสอนทางโรงเรียนควรจะมีการแนะนำและให้นักศึกษาได้มีโอกาสเลือกให้เหมาะสมกับความสามารถของนักศึกษา

5.3.4 การจัดอาจารย์นิเทศก์และระบบการนิเทศของสถาบัน

สถาบันส่วนใหญ่จะจัดอาจารย์นิเทศก์เพื่อนิเทศนักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) อาจารย์นิเทศก์โปรแกรมวิชา คือจะมีหน้าที่ในการนิเทศนักศึกษาที่สังกัดโปรแกรมที่อาจารย์รับผิดชอบอยู่ โดยจะไปนิเทศในเรื่องการจัดการเรียนการสอน การเขียนแผนการสอน ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งก็มีปัญหา คือในกรณีที่อาจารย์ที่อยู่โปรแกรมวิชาท่านนั้นไม่ได้อยู่คณะครุศาสตร์เป็นอาจารย์คณะอื่นซึ่งจะนิเทศได้เฉพาะเนื้อหาวิชาแต่ไม่สามารถนิเทศเรื่องจัดการเรียนการสอนได้ จึงทำให้นักศึกษาไม่รู้ว่าควรปรับปรุงตนเองอย่างไรบ้าง และขาดความมั่นใจในการสอนด้วย

2) อาจารย์นิเทศก์ทั่วไป ก็จะเป็นอาจารย์จากฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่จะมาทำหน้าที่ในการดูแลนักศึกษาทุกโปรแกรมโดยจะทำการนิเทศเรื่องทั่วไป เช่น การแต่งกาย การวางตัว ความประพฤติของนักศึกษา ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

แต่ก็มีบางสถาบันที่จัดอาจารย์นิเทศก์ที่นิเทศทุกเรื่องตั้งแต่การจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาโปรแกรมใดก็ได้ ความประพฤติของนักศึกษา รวมทั้งปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพราะว้อัตรากำลังของอาจารย์ไม่พอ

ข้อเสนอแนะ ควรจัดอาจารย์นิเทศก์ให้ตรงกับวิชาเอก มีความรู้ความเชี่ยวชาญในทางการสอนในสาขาวิชานั้นด้วยและมานิเทศอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้แล้วอาจารย์นิเทศก์ของสถาบันและอาจารย์พี่เลี้ยงควรจะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน

5.3.5 การวัดและประเมินผลการฝึกประสบการณ์

ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทั้ง 3 ขั้นตอนนั้นนักศึกษาจะจบหลักสูตรได้ต้องผ่านทุกขั้นตอน และนักศึกษาจะต้องผ่านขั้นแรกก่อนถึงจะฝึกขั้นที่ 2 และขั้นที่ 3 ได้ตามลำดับ ในการประเมินผล การฝึกประสบการณ์ทั้ง 3 ขั้นตอน นั้นแต่ก่อนจะเป็นระบบการประเมินว่า “ผ่านดีเยี่ยม” “ผ่าน” และ “ไม่ผ่าน” ในขณะนี้ได้ปรับเปลี่ยนเป็นระบบการประเมินแบบให้เกรด 8 ระดับ คือ A (ดีเยี่ยม) B⁺ (ดีมาก) B (ดี) C⁺ (ดีพอใช้) C (พอใช้) D⁺ (อ่อน) D (อ่อนมาก) และ E (ตก) ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล ดังนี้

1) เครื่องมือในการวัดและประเมินผล ได้แก่ แบบประเมินคุณลักษณะและการปฏิบัติตนของนักศึกษา แบบประเมินการปฏิบัติงานตามขั้นของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบประเมินมาตราส่วน 5 ระดับ

2) ผู้ที่ทำหน้าที่ประเมิน ได้แก่ อาจารย์พี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์จากสถาบัน ผู้บริหารโรงเรียน

3) การแบ่งสัดส่วนของคะแนนของผู้ประเมินและเกณฑ์ในการประเมินผล การแบ่งสัดส่วนของคะแนนเพื่อประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษานั้นของแต่ละสถาบันจะใกล้เคียงกันหรือเท่ากัน คือ อาจารย์พี่เลี้ยงของโรงเรียนประเมินโดยให้คะแนนรวมคิดเป็นร้อยละ 70 หรือ 80 และคะแนนจากการประเมินของอาจารย์นิเทศก์จากสถาบัน คิดเป็น ร้อยละ 20 หรือ 30 แล้วนำคะแนนมาเทียบกับเกณฑ์

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ควรจะมีการประเมินตามสภาพจริง และยุติธรรม

6. สื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนที่นิยมใช้กันมากก็คือ เอกสารประกอบการสอน และแผ่นใส ซึ่งใช้ประกอบการบรรยาย ส่วนการใช้คอมพิวเตอร์มาช่วยในการจัดการเรียนการสอนนั้นยังมีน้อยมาก เนื่องจากอาจารย์ส่วนใหญ่มีอายุมากแล้วไม่ค่อยถนัดในการใช้คอมพิวเตอร์ประกอบการสอน ประการที่สอง ก็คือ อุปกรณ์ที่ใช้ร่วมกับคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีจำนวนไม่เพียงพอและมีจำนวนน้อย ซึ่งสะท้อนออกมา ดังคำให้สัมภาษณ์ของนักศึกษาบางคนว่า “สื่อที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนส่วนใหญ่ก็จะเป็นตำราเรียนและ แผ่นใส” เช่นเดียวกับความเห็นของคณาจารย์บางท่านที่กล่าวว่า “สถาบันสนับสนุนไม่เต็มที่นัก เช่น ห้องเรียนไม่มีเครื่องอำนวยความสะดวก เช่น คอมพิวเตอร์” รวมทั้งคำให้สัมภาษณ์ของผู้บริหารคณะครุศาสตร์บางท่านกล่าวว่า “การเรียนการสอนควรใช้เทคโนโลยีให้ทันสมัย ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนไม่ใช่ใช้แผ่นใสอย่างเดียว ควรใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนให้มากที่สุด อยากให้อาจารย์ผู้สอนทุกคนสามารถผลิตโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนได้”

นอกจากนี้แล้วกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครูยังได้เสนอแนะเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนประกอบการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาครูว่าควรมีการนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนและจัดแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นรวมทั้งการใช้โรงเรียนเป็นแหล่งการเรียนรู้ มาใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนซึ่งสะท้อนออกมา ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้บริหารคณะครุศาสตร์ว่า “ผมอยากให้เน้นตรงประสบการณ์เสริม ซึ่งคนไม่ค่อยมองเห็นเลย ผมอยากให้ทุกวิชาที่เกี่ยวข้องจัดโอกาสให้นักศึกษาลงไปโรงเรียนที่เป็นประสบการณ์วิชาชีพครูเสริม” และ “สำหรับอาจารย์ยังต้องพัฒนาทั้งในแง่ปริมาณของสื่อ คุณภาพของสื่อ เรายังมีปริมาณจำกัด คุณภาพของสื่อไม่ดีพอ ซึ่งเป็นภาระเร่งด่วนที่ต้องรีบแก้ไข”

7. การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนในรายวิชาชีพครูส่วนใหญ่ยังเน้นการสอบข้อเขียนมุ่งวัดในเรื่องของความรู้ความจำในเนื้อหาทฤษฎี การตัดสินผู้เรียนยังยึดแบบทดสอบรวมทั้งเรื่องมาตรฐานในรายวิชาซึ่งสะท้อนออกมา ดังคำให้สัมภาษณ์ของคณาจารย์บางท่านว่า “เกณฑ์มาตรฐานต่าง ๆ เรายังไม่มีมาตรฐานที่แน่นอน มันก็เลยต่างคนต่างทำ ต่างคนต่างวัด ยังไม่มีการประกันคุณภาพเชิงวิชาการ คือ มาตรฐานวิชาการ ถ้าเราไปทำมาตรฐานเหมือนกันกลายเป็นอาจารย์ที่โหดร้ายทารุณอยู่คนเดียว นักศึกษาก็ไม่ชอบ อาจารย์ด้วยกันก็ไม่ชอบ อะไรให้เด็กตกได้อย่างไร เป็นจุดอ่อน ที่ทำให้เด็กมีคุณภาพต่ำ เราไม่พัฒนาเด็ก เราลดตัวเราไปหาเด็กจริง แต่ถ้าเราตั้งเกณฑ์เด็กเค้าก็ Speed ขึ้นอยู่ที่กระบวนการ” และ “ส่วนใหญ่เราวัดและประเมินผลรายวิชาเฉพาะเรื่องความรู้ความจำ ทักษะ แต่เรื่องจิตพิสัยจะไม่ประเมิน”

นอกจากนี้แล้วกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครูยังได้เสนอแนะเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนนักศึกษาครูควรมุ่งเน้นทั้งทางด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ ตลอดจนด้านคุณธรรมจริยธรรมและควรจะมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้แล้วเรื่องของมาตรฐานของแต่ละวิชา ซึ่งผู้สอนวิชาเดียวกันควรมีข้อสอบกลางหรือข้อสอบมาตรฐานที่จะต้องใช้ร่วมกันซึ่งสะท้อนออกมา ดังคำให้สัมภาษณ์ของคณาจารย์บางท่านว่า “ต้องวัดหลายอย่าง อย่างผมว่าคงไม่วัดแต่องค์ความรู้ อาจจะวัดความรับผิดชอบ กระบวนการคิดที่เด่นชัดไหม และสุดท้ายก็คงดูที่ผลการเรียนว่าเปลี่ยนไปจากเดิมมั้ย มันจะต้องดูบุคลิกภาพ คุณธรรม จริยธรรม มีมั้ย แน่ๆ คือ องค์ความรู้ว่าพอมี เพราะผมเชื่อว่าเดี๋ยวนี้เด็กค้นหาความรู้เองได้เยอะมันมีแหล่งการเรียนรู้เยอะ”

8. การบริหารหลักสูตร

สภาพการบริหารหลักสูตรผลิตครูในด้านอาจารย์ผู้สอน ผู้เรียน อาคารสถานที่ แหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ระบบบริหารจัดการ มีลักษณะ ดังนี้

8.1 อาจารย์ผู้สอน

1) อาจารย์ผู้สอนนักศึกษาครูในขณะนี้มอัตรากำลังไม่เพียงพอเนื่องจากเกษียณอายุราชการและยังมีการงานที่ต้องรับผิดชอบมากทั้งทางด้านการสอน งานอื่น ๆ จึงทำให้ไม่ค่อยมีเวลาที่จะพัฒนาการเรียนการสอนและทำการวิจัย นอกจากนี้แล้วอายุเฉลี่ยของอาจารย์ในคณะครุศาสตร์มีอายุมากทำให้งานบางอย่างขาดความคล่องตัว เช่น งานการนิเทศการฝึกประสบการณ์ไม่สามารถไปนเทศไกล ๆ ได้สะดวกนัก ซึ่งสะท้อนออกมา ดังคำให้สัมภาษณ์ของคณาจารย์บางท่านว่า “คนสอนครูเอง ต้องพัฒนาตัวเองให้ทันสมัย ทันเหตุการณ์ ทันโลก ทันความรู้ อาจารย์ไม่ค่อยอ่านหนังสือ Text ใหม่ ๆ ส่วนใหญ่ได้จากการอบรม ความรู้ที่เกิดขึ้นตลอดเวลาเราตามไม่ทัน การส่งอบรมไม่ทั่วถึง กลับมาไม่เผยแพร่ รู้คนเดียว ซึ่งเป็นจุดอ่อนของราชภัฏ”

2) อาจารย์ที่สอนบางวิชามีคุณสมบัติหรือคุณวุฒิที่ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่สอน

3) อาจารย์ผู้สอนบางท่านไม่เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการเรียนการสอน นอกจากนี้แล้วกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครูยังได้ให้ข้อเสนอแนะให้ทางภาครัฐควรจัดหาอัตรากำลังอาจารย์มาให้

8.2 ผู้เรียน

ผู้เรียนที่มาเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้มีความต้องการที่จะเป็นครูมาเรียนเพื่อให้มีที่เรียนและพื้นฐานความรู้ทางวิชาสามัญก็ค่อนข้างไม่ดีซึ่งเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอนซึ่งสะท้อนออกมา ดังคำให้สัมภาษณ์ของคณาจารย์บางท่านว่า “Input เข้ามาต่ำทุกปี เหมือนกับปั้นตุ๊กตาสักตัว ถ้าดินเป็นดินร่วนดินทรายปั้นยาก ถึงมีเครื่องมือพิเศษก็ตามก็ปั้นไม่ได้”

นอกจากนี้แล้วกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครูยังได้ให้ข้อเสนอแนะให้หาวิธีในการคัดเลือกคนดีคนเก่งให้มาเรียนทางด้านสายครูโดยมีสิ่งจูงใจให้กับผู้เรียน เช่น ทุนทั้งเป็นเงินและการศึกษาต่อในระดับสูง การประกันการมีงานทำ ซึ่งสะท้อนออกมา ดังคำให้สัมภาษณ์ของคณาจารย์บางท่านว่า “ควรมีการเอานักศึกษาเก่ง เข้ามาเรียน ให้ทุน มีการประกันการมีงานทำ”

8.3 อาคารสถานที่

ในการจัดการเรียนการสอนของคณะครุศาสตร์ยังขาดแหล่งการเรียนรู้ เช่น ห้องปฏิบัติการทางหลักสูตร ห้องผลิตสื่อการเรียนการสอน ห้องสมุดสำหรับคณะครุศาสตร์ ห้องสำหรับกิจกรรมชมรมต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอนและเป็นผู้นำทางวิชาการให้กับชุมชนซึ่งสะท้อนออกมา ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้บริหารคณะครุศาสตร์บางท่านว่า “ควรมีห้องปฏิบัติการทางหลักสูตร มีแบบเรียนดี ๆ ใช้ค้นคว้าในขณะที่เรียนที่นี้เรียนวิธีสอน ควรมีแบบเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 เรื่องเกี่ยวกับวิธีสอน หรือรายงานการวิจัย ซึ่งจะตรงจุดมากกว่าสำนักวิทยบริการ” และ “เราควรมีอีกห้องหนึ่งก็คือศูนย์เทคโนโลยีในปัจจุบันนั้นไม่มี เด็กเราก็ตามไม่ทันเหตุการณ์ เพราะว่าเราต้องเป็นตัวอย่าง เป็นแหล่งให้ข้อมูลกับครูได้ ของเราควรมีมากพอที่จะให้ครูเข้ามาใช้บริการได้” เช่นเดียวกับคำให้สัมภาษณ์ของคณาจารย์บางท่านว่า “ควรมีห้องสมุดของคณะ และมีห้องปฏิบัติการทางหลักสูตร คืออาจเป็นห้องเดียวกันโดยต้องประกอบด้วยห้องสมุดที่มีการปฏิบัติอยู่ด้วยกัน มีโต๊ะ เก้าอี้ สำหรับทำงานค้นคว้าได้ อาจารย์แนะนำงานให้เค้าค้นงานได้ มีการออกแบบใบงานได้หรือสร้างคำถามอย่างไร สื่ออะไรที่ใช้ถาวรก็ควรอยู่ในห้องนี้ นักศึกษา เวลาฝึกสอนสามารถยืมได้ แต่ก็มีบางส่วนใช้ได้” และ “เราควรมีห้องปฏิบัติการหลักสูตร มีห้องนักศึกษาและอาจารย์ ให้ผลิตสื่อได้ง่าย ๆ มีอุปกรณ์ให้พร้อม เพราะว่าเวลาที่นักศึกษาจะผลิตสื่อก็ไม่มียุกรณ์แล้วก็ไม่เหมาะสม ไม่มีรูปแบบที่ดี คนเป็นครูต้องมีความสามารถรอบตัวสถานที่ก็ไม่มี นโยบายก็ดี แต่กระบวนการและสถานที่ไม่เอื้อ”

นอกจากนี้แล้วกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครูยังได้ให้ข้อเสนอแนะว่าทางผู้บริหารสถาบันควรมีความตระหนักและเห็นความสำคัญในด้านนี้และจัดสรรงบประมาณมาให้

8.4 แหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

แหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูบางแห่งยังขาดการประกันคุณภาพว่ามีคุณลักษณะที่เหมาะสมเป็นแหล่งฝึกได้หรือไม่ รวมทั้งโรงเรียนสาธิตของสถาบันบางแห่งก็ไม่ได้เป็นแหล่งที่ฝึกประสบการณ์อย่างแท้จริงซึ่งแหล่งฝึกประสบการณ์นี้มีส่วนสำคัญมากที่จะทำให้ศึกษารักในอาชีพหรือมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพหรือไม่ซึ่งสะท้อนออกมา ดังคำให้สัมภาษณ์ของคณาจารย์บางท่านว่า “หน่วยที่เป็นจุดอ่อนในการฝึกประสบการณ์คือโรงเรียนสาธิตของเราเอง เพราะจะคัดเลือกเฉพาะเด็กเก่งไปสอนให้เหมือนครูประจำการเท่ากับโรงเรียนไม่ได้ช่วยฝึก ทำเพียงเพื่อให้ผู้ปกครองนักเรียนไม่พอใจ ส่วนนักศึกษาที่มีปัญหาที่ผลักดันไปให้เป็นภาระกับโรงเรียนอื่น ๆ ในการฝึกแทนที่จะได้อยู่ใกล้ครูบาอาจารย์จะได้ช่วยฝึก”

นอกจากนี้แล้วกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครูยังได้ให้ข้อเสนอแนะให้ทางคณะครุศาสตร์ควรมีระบบการประเมินว่าโรงเรียนใดที่เหมาะสมจะเป็นโรงเรียนเครือข่ายในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีมาตรฐานทั้งทางด้านบุคลากรภายในโรงเรียน สถานที่ ซึ่งสะท้อนออกมา ดังคำให้สัมภาษณ์ของคณาจารย์บางท่านว่า “ควรมีมาตรฐานอย่างน้อยควรมีแหล่งทั้งบุคคล สถานที่ ที่จะช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ได้ มีคนเข้าใจ มีศักยภาพพอที่จะช่วยบรรยายภาคการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาเราได้ คณะต้องพยายามทำให้ได้”

8.5 ระบบการบริหารจัดการ

ลักษณะของการบริหารและการจัดการของสถาบันยังมีลักษณะเป็นแบบรวมอยู่ที่ส่วนกลางคือยังไม่ได้แยกออกมาบริหารตามคณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการจัดการเรียนการสอนยังต้องพึ่งคณะอื่น ให้สอนวิชาพื้นฐานหรือวิชาเอกให้ ซึ่งจุดนี้เป็นจุดอ่อนอย่างยิ่งในการผลิตครูเพราะว่าในทางปฏิบัตินั้นในการผลิตครูต้องมีนโยบายหรือเป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งส่งผลต่อเนื่องไปยังงบประมาณในการทำกิจกรรมต่างๆ ในการเสริมสร้างนักศึกษา ซึ่งสะท้อนออกมา ดังคำให้สัมภาษณ์ของคณาจารย์บางท่านว่า “มีหลายคณะจัดวิชาครู มันไม่ได้อยู่คณะครุศาสตร์อย่างเดียวเพราะฉะนั้นไม่รู้ว่าคุยกันหรือเปล่าว่าที่เป้าหมายคนที่เป็นครูมีคุณลักษณะอย่างไร ซึ่งคณะครุศาสตร์ก็ได้กำหนดไว้”

นอกจากนี้แล้วกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครูยังได้ให้ข้อเสนอแนะในการผลิตครูทุกสาขาควรให้คณะครุศาสตร์เป็นผู้บริหารจัดการ

9. การประเมินหลักสูตร

ในการประเมินหลักสูตรวิชาชีพครูในขณะนี้ยังไม่เป็นไปทั้งระบบ คือ จะมีการประเมินเฉพาะเพื่อควบคุมคุณภาพหลักสูตร คือ มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการเรียน ประเมินผู้สอน และการติดตามการปฏิบัติงานของบัณฑิต โดยที่มีการประเมินแต่ไม่ได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งสะท้อนออกมา ดังคำให้สัมภาษณ์ของคณาจารย์บางท่านว่า “มีการประเมิน

อาจารย์ผู้สอนโดยให้ผู้เรียนประเมินแล้วก็ส่งผลให้อาจารย์ผู้สอนแต่ก็ยังไม่นำผลการประเมินมาปรับปรุง”

ระยะที่ 2 การศึกษาอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู

การศึกษาค้นคว้าในระยะที่ 2 มีเป้าหมายเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคตซึ่งเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญมากในการร่างอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูโดยมีรายละเอียดขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครู มี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่ปฏิบัติงานอยู่ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏและกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งแต่ละกลุ่มมีคุณสมบัติ ดังนี้

1.1 กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่ปฏิบัติงานอยู่ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏ

- 1) สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาโทขึ้นไป
- 2) มีความสนใจและ/หรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับการผลิตหรือพัฒนาครูอย่างน้อย

10 ปี

- 3) มีประสบการณ์หรือเคยมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรวิชาชีพครู

4) มีประสบการณ์ในการสอนในรายวิชาใดวิชาหนึ่งในกลุ่มวิชาชีพครู คือ วิชาการฝึกสอนหรือประสบการณ์วิชาชีพ จิตวิทยา เทคโนโลยีและสื่อการสอน การวัดและประเมินผลวิธีสอนทั่วไปและวิธีสอนเฉพาะ หลักสูตรและหลักการศึกษา อย่างน้อย 10 ปี

- 5) ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย

1.2 กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏ

- 1) สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป
- 2) มีความสนใจและ/หรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับการผลิตหรือพัฒนาครู
- 3) ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย

ในการคัดเลือกกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ข้อมูล ผู้วิจัยปรึกษากับคณะกรรมการควบคุมการทำปฏิญาณพันธกิจคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ 16 ท่าน ที่ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัยมาเป็นผู้ให้ข้อมูลในครั้งนี้ (รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิแสดงในภาคผนวก ค)

2. การสร้างแบบสัมภาษณ์

การศึกษาคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคตจากผู้ทรงคุณวุฒิ ใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยการประยุกต์ใช้เทคนิคแบบ EFR (Ethnographic Future Research) คือ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นในด้านที่เป็นไปได้เพียงด้านเดียว การสัมภาษณ์แบบ EFR เป็นการสัมภาษณ์ที่เน้นให้ผู้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่และสามารถที่จะลดหรือเพิ่มประเด็นในการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเพื่อเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ (ดังภาคผนวก ง) โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1) นำผลที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน มากำหนดเป็นประเด็นในการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคตโดยกำหนดประเด็นเริ่มต้นในการศึกษา 11 ด้าน ได้แก่ 1) รูปแบบหลักสูตร 2) ปรัชญาของหลักสูตรวิชาชีพครู 3) ความมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาชีพครู 4) โครงสร้างของหลักสูตรวิชาชีพครู 5) เนื้อหาของหลักสูตรวิชาชีพครู 6) กิจกรรมการเรียนการสอนของหลักสูตรวิชาชีพครู 7) สื่อการเรียนการสอนของหลักสูตรวิชาชีพครู 8) การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 9) การวัดและประเมินผลของหลักสูตรวิชาชีพครู 10) การบริหารหลักสูตร และ 11) การประเมินหลักสูตร

2) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วไปให้คณะกรรมการควบคุมการทำปริญญาบัตรพิจารณาตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องของเนื้อหาตลอดจนภาษาที่ใช้ ปรับปรุงแก้ไขแล้วได้นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตร จำนวน 3 ท่าน (รายชื่อแสดงดังภาคผนวก ค) ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของเนื้อหาในประเด็นการสัมภาษณ์แล้วปรับปรุงตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปสัมภาษณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1) นัดหมายผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิอ่านก่อนการสัมภาษณ์ แล้วนัดหมายวัน เวลาและสถานที่ สำหรับสัมภาษณ์

2) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่ได้นัดหมายไว้ ในช่วงระหว่างวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2547 ถึง วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2547 ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ขออนุญาตบันทึกเทปและจดบันทึกการสนทนา โดยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด 16 ท่าน แต่มีผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน ได้ให้ข้อมูลโดยการเขียนตอบแบบสัมภาษณ์ เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องของเวลาการนัดหมาย ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยประยุกต์ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบ EFR คือ เน้นให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ไม่ถามชี้แนะและดำเนินการสัมภาษณ์ตามคำถามที่ได้กำหนดไว้แล้วในแบบสัมภาษณ์ แล้วจึงทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของ

ข้อมูลกับผู้ทรงคุณวุฒิโดยผู้วิจัยเป็นผู้สรุปอีกครั้งหนึ่ง ตลอดจนตรวจสอบว่าครอบคลุมประเด็นที่ต้องการหรือไม่

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นจากการสัมภาษณ์ในขณะที่ยกยบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านโดยการจดบันทึกประเด็นที่สำคัญ ในขณะที่ดำเนินการสัมภาษณ์ หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงนำเทปบันทึกเสียงการสัมภาษณ์มาฟังซ้ำอีกครั้งหนึ่งแล้วจึงนำไปถอดเทปบันทึกคำสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านในลักษณะคำต่อคำแล้วจึงทำการวิเคราะห์เนื้อหาโดยผู้วิจัยเป็นผู้กำหนดรหัส(Code) และแยกเป็นหมวดหมู่ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ATLAS.ti ช่วยอำนวยความสะดวก ในการจัดระบบข้อมูล และสรุปตามประเด็น 11 ด้าน ได้แก่ 1) คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคต 2)รูปแบบหลักสูตร 3)ปรัชญาของหลักสูตรวิชาชีพครู 4)ความมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาชีพครู 5)โครงสร้างของหลักสูตรวิชาชีพครู 6)เนื้อหาของหลักสูตรวิชาชีพครู 7) กิจกรรมการเรียนการสอนของหลักสูตรวิชาชีพครู 8) การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 9) สื่อการเรียนการสอนของหลักสูตรวิชาชีพครู 10) การวัดและประเมินผลของหลักสูตรวิชาชีพครู 11) การบริหารหลักสูตร 12) การประเมินหลักสูตร

ระยะที่ 3 การร่างอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู

การศึกษาค้นคว้าในระยะที่ 3 มีเป้าหมายเพื่อร่างอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูโดยวิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้าในระยะนี้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ การสร้างกงล้ออนาคต (Future wheels) การวิเคราะห์ผลกระทบภาคตัดขวาง (Cross impact matrix) และการเขียนภาพ (Scenarios) โดยมีรายละเอียดการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน ดังนี้

1. การสร้างกงล้ออนาคต (Future wheels)

ขั้นตอนนี้มีจุดประสงค์เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในระยะที่ 2 มาวิเคราะห์จัดหมวดหมู่แสดงให้เห็นถึงความคิดรวบยอดของคุณลักษณะของครูในอนาคตโดยจัดทำเป็นรูปกงล้ออนาคต 2 ภาพ คือ ภาพแรกแสดงคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคต และภาพที่ 2 แสดงลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต โดยแต่ละภาพสร้างผลสืบเนื่อง 2 -3 ระดับ ซึ่งผลสืบเนื่องในอันดับที่ 1 ของภาพที่ 1 ก็คือ คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในด้านย่อยทั้ง 4 ด้าน (ด้านความรู้ในวิชาชีพครู ด้านคุณลักษณะความเป็นครู ด้านทักษะวิชาชีพครู และด้านการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน) และภาพที่ 2 ก็คือ ด้านย่อยทั้ง 5 ด้านของลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต (รูปแบบของหลักสูตร เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล) ส่วนผลสืบเนื่องอันดับที่2-3 ในงานวิจัยชิ้นนี้ก็คือ คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคต 4 ด้าน และ ลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต 5 ด้าน

2. การวิเคราะห์ผลกระทบภาคตัดขวาง (Cross impact matrix)

ขั้นตอนนี้มีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์หาปฏิสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคตโดยการวิเคราะห์ผลกระทบภาคตัดขวาง (Cross impact matrix) โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ คณาจารย์ที่สอนรายวิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏใน 4 ภาคทั่วประเทศ และกลุ่มตัวอย่าง คือ คณาจารย์ที่สอนรายวิชาชีพครูที่ได้จากการสุ่มโดยแบ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏออกเป็น 4 กลุ่มตามภาค แล้วสุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคละ 1 แห่ง และในแต่ละแห่งคัดเลือกคณาจารย์ที่สอนรายวิชาชีพครูที่มีคุณลักษณะตามเกณฑ์ ดังนี้

- 1) เป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร
- 2) มีประสบการณ์หรือมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตร
- 3) มีประสบการณ์ในการสอนในกลุ่มวิชาใดวิชาหนึ่ง คือกลุ่มวิชาการฝึกสอนหรือประสบการณ์วิชาชีพ จิตวิทยา เทคโนโลยีและสื่อการสอน การวัดและประเมินผล วิธีสอนทั่วไปและวิธีสอนเฉพาะ หลักสูตรและหลักการศึกษา อย่างน้อย 3 ปี

- 4) ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย

ซึ่งคณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ คณาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนนี้ เป็นแบบสอบถาม เพื่อให้คณาจารย์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้พิจารณาว่าคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคตมีปฏิสัมพันธ์มากน้อยเพียงใด โดยผู้วิจัยได้นำผลสืบเนื่องอันดับที่ 1 หรือ 2 ของงล้อของคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและงล้ออนาคตของลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคตมาตรวจสอบดูปฏิสัมพันธ์กันว่ามีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกันหรือไม่โดยสร้างแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยข้อความที่แสดงถึงคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและลักษณะขององค์ประกอบหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคตโดยแสดงในรูปของตารางปฏิสัมพันธ์ (Cross – Impact Matrix) (ดังแบบสอบถามที่แสดงในภาคผนวก ง) แล้วให้กลุ่มตัวอย่างพิจารณาว่าข้อความในแนวนอนและข้อความในแนวตั้งว่ามีปฏิสัมพันธ์หรือส่งผลกระทบซึ่งกันและกันมากน้อยเพียงใดโดยต้องแสดงความคิดเห็นทุกช่อง ถ้ามีความเห็นว่า

- มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมาก ให้ใส่เครื่องหมาย (+1)
- มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันน้อย ให้ใส่เครื่องหมาย (1)
- ไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันเลย ให้ใส่เครื่องหมาย (0)

2.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามมาให้คณาจารย์ที่สอนรายวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 4 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานีและมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช จำนวน 32 คน เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต ซึ่งผู้วิจัยได้แบบสอบถามคืนมาทั้งหมด 20 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 62.50

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ โดยแบบสอบถามและมีวิธีการวิเคราะห์ คือนำผลการวิเคราะห์ที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมาคำนวณหาค่าความถี่และร้อยละของผู้ตอบ และสรุปผลว่าคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์และลักษณะของหลักสูตรมีปฏิสัมพันธ์หรือมีผลกระทบซึ่งกันและกันกับโดยยึดเกณฑ์ร้อยละ 60 ของผู้ตอบ

ขั้นตอนที่ 3.3 การเขียนภาพ (Scenarios)

ขั้นตอนนี้มีจุดประสงค์เพื่อร่างอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู ซึ่งมี 2 ส่วน คือ คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคตโดยมีการดำเนินการ ดังนี้

นำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในระยะที่ 2 ของการดำเนินการวิจัย ผลจากการทำางล้ออนาคต และผลจากการวิเคราะห์ผลกระทบภาคตัดขวางมาร่างอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู ซึ่งมี 2 ส่วน คือ คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต

จากที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้วิจัยสามารถสรุประยะและขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษาอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูทั้ง 3 ระยะ ดังตาราง 19

ตาราง 19 ระยะและขั้นตอนของการศึกษานาครภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู

ระยะและขั้นตอนการศึกษา	จุดประสงค์	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	ผลที่ได้รับ
ระยะที่ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน	1. เพื่อศึกษาคูณลักษณะของครูที่พึงประสงค์และสภาพของการผลิตครูในปัจจุบันจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครูเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์และสภาพของการผลิตครูในปัจจุบัน	-ศึกษาเอกสารและงานวิจัย -เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก	-หนังสือเอกสารวารสาร งานวิจัยและจากอินเทอร์เน็ต -ผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครูจำนวน 150 คน ได้แก่ 1)กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครูจำนวน 63 คน 2)กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของครูจำนวน 63 คน 3)กลุ่มบุคคลที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนหรือการพัฒนาโรงเรียนจำนวน 24 คน	-คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ -สภาพของการผลิตครูในปัจจุบัน
ระยะที่ 2 การศึกษานาครภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู	1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต	-เทคนิคการสัมภาษณ์แบบ EFR	ผู้ทรงคุณวุฒิ 16 ท่าน	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต

ตาราง 19 (ต่อ)

ระยะและขั้นตอนการศึกษา	จุดประสงค์	วิธีดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	ผลที่ได้รับ
ระยะที่ 3 การร่างอนาคตภาพ ของหลักสูตรวิชาชีพครู	1. เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์จัดหมวดหมู่แสดงให้เห็นถึงความคิดรวบยอดของคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า	-การทำวงล้ออนาคต	-ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 16 ท่าน	-วงล้ออนาคตที่แสดงความคิดรวบยอดของคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์และลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า
	2. เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตกับลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครู	-การวิเคราะห์ผลกระทบภาคตัดขวาง	-ผลจากการทำวงล้อและการสอบถามความคิดเห็นของคณาจารย์ที่สอนรายวิชาชีพครูจำนวน 20 ท่าน	-ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์กับลักษณะของหลักสูตร
	3. เพื่อเขียนอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู	-เขียนอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู	-ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผลจากการทำวงล้ออนาคตและผลจากการวิเคราะห์ผลกระทบภาคตัดขวางโดยผู้วิจัยเป็นผู้เขียน	- อนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทนี้เป็นการนำเสนอผลการศึกษา อนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2550-2559) ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 การศึกษาความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู และตอนที่ 2 ร่างอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู

ตอนที่ 1 การศึกษาความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู

การนำเสนอผลการศึกษาในตอนนี้ เป็นผลจากการดำเนินงานระยะที่ 2 มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 16 ท่าน เกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต วิธีการรวบรวมข้อมูลใช้การสัมภาษณ์โดยประยุกต์ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบ EFR แล้วนำผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์โดยถอดเทปคำสัมภาษณ์ ลงรหัสข้อมูล ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ATLAS.ti จัดระบบข้อมูลเพื่อวิเคราะห์เนื้อหา (Content) สรุปได้ดังนี้

1. คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคต พบว่า ครูในอนาคตควรมีคุณลักษณะที่ครอบคลุม 4 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะปฏิบัติ คุณลักษณะความเป็นครูและการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น
2. ลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต ด้านปรัชญาของหลักสูตร รูปแบบหลักสูตร จุดหมายของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาสาระของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดประสบการณ์วิชาชีพครู สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การบริหารหลักสูตร และการประเมินหลักสูตร

ตอนที่ 2 ร่างอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู

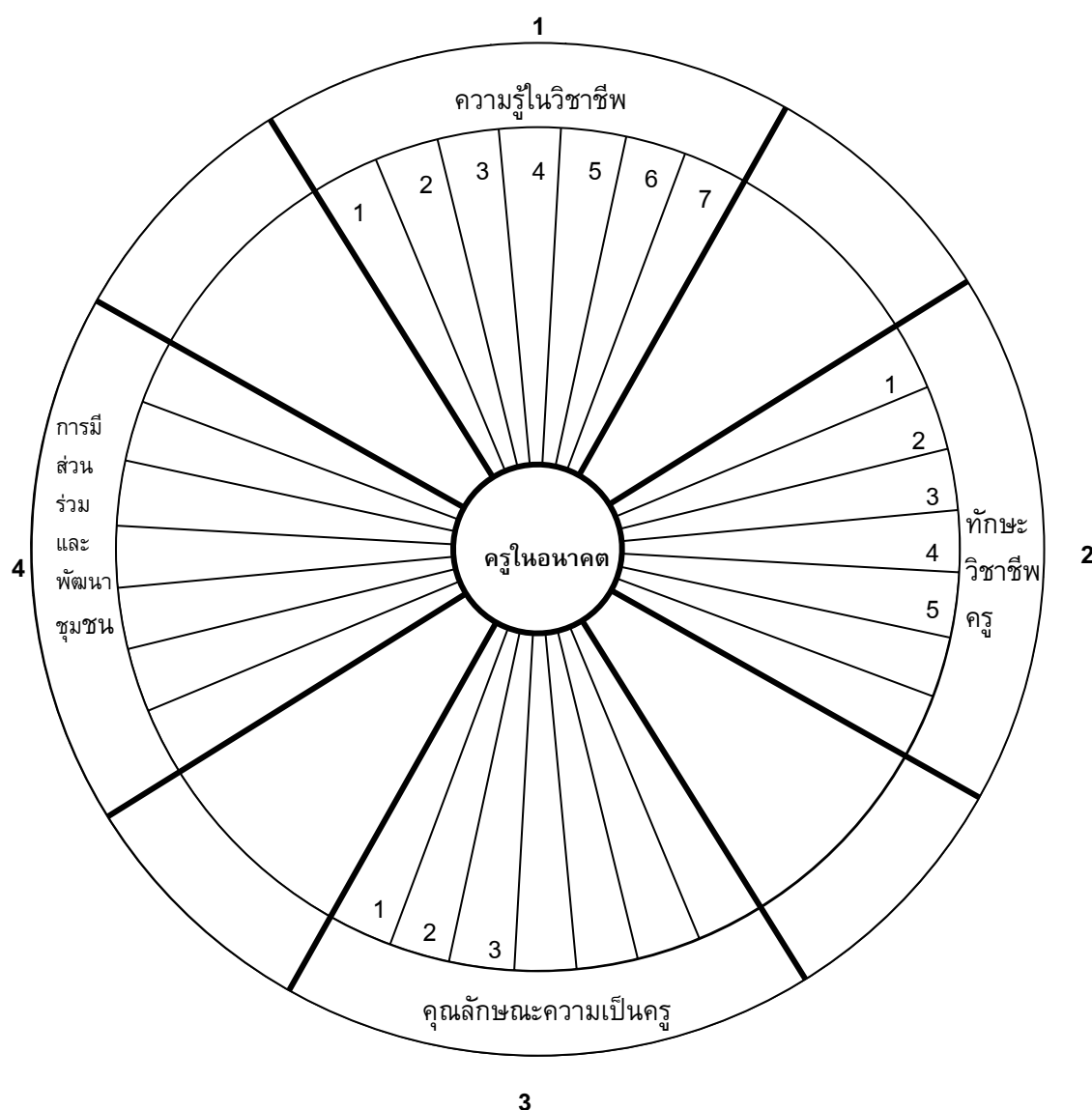
ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับคุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ในอนาคต และลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต ผู้วิจัยได้นำมาเป็นข้อมูลในการร่างอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู โดยดำเนินการ 3 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การสร้างกงล้ออนาคต (Future wheels)

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ผลกระทบภาคตัดขวาง (Cross Impact Matrix) และขั้นที่ 3 การเขียนภาพ (Scenarios) ผลการศึกษาในแต่ละขั้นมี ดังนี้

ขั้นที่1 การสร้างกงล้ออนาคต(Future wheels)

ในขั้นนี้เป็นผลการดำเนินการสร้างกงล้ออนาคต (Future wheels) 2 กงล้อ คือ กงล้อคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคต และกงล้อลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต ศูนย์กลางของแต่ละกงล้อ คือ คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครู ในแต่ละกงล้อประกอบด้วยซี่ล้อซึ่งเป็นผลสืบเนื่องอันดับที่ 1 และวงล้อเป็นผลสืบเนื่องอันดับที่ 2 ผลการสร้างกงล้ออนาคตของคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและลักษณะหลักสูตรในอนาคต เป็นดังนี้

1. กงล้อคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคต มีคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตเป็นจุดศูนย์กลางของกงล้อ และผลสืบเนื่องหรือแนวโน้มในอันดับที่1 ประกอบด้วยคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตในด้านย่อยทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ในวิชาชีพครู ด้านคุณลักษณะความเป็นครู ด้านทักษะวิชาชีพครู และด้านการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน โดยแต่ละด้านมีคุณลักษณะย่อยที่ประกอบกันเป็นวงล้อ ด้านความรู้ในวิชาชีพครู มี 7 ด้าน ได้แก่ ผู้เรียน การวิจัย การวัดและประเมินผล สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ จิตวิทยา หลักการศึกษา และหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านทักษะวิชาชีพครู มี 5 ด้าน ได้แก่ การสื่อสาร การจัดการเรียนรู้ การวิจัย เทคโนโลยีและการสื่อสาร และการแนะแนว 3) คุณลักษณะของความเป็นครู มี 3 ด้าน ได้แก่ คุณธรรม จริยธรรม บุคลิกภาพ และจรรยาบรรณ ดังรายละเอียดตามภาพประกอบ10

ภาพประกอบ 10 กลั้วคุณลักษณะของครูในอนาคต

1.ความรู้ในวิชาชีพครู

- 1.1 ผู้เรียน
- 1.2 วิจัย
- 1.3 การวัดและประเมินผล
- 1.4 สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 1.5 จิตวิทยา
- 1.6 หลักการศึกษา
- 1.7 หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

2. ทักษะวิชาชีพครู

- 2.1 การสื่อสาร
- 2.2 การจัดการเรียนรู้
- 2.3 วิจัย

2.4 เทคโนโลยีและการสื่อสาร

2.5 การแนะแนว

3. คุณลักษณะของความเป็นครู

3.1 คุณธรรมจริยธรรม

- 3.1.1 เมตตา
- 3.1.2 รับผิดชอบ
- 3.1.3 เป็นแบบอย่าง
- 3.1.4 อุดม
- 3.1.5 เสียสละ
- 3.1.6 ไม่ยุ่งเกี่ยวอบายมุข

3.2 บุคลิกภาพ

- 3.2.1 ค่านิยมที่ดี

3.2.2 คล่องตัว

3.2.3 มีวิสัยทัศน์

3.2.4 นักวิชาการ

3.2.5 การคิดเป็นระบบ

3.2.6 มนุษยสัมพันธ์

3.3 จรรยาบรรณ

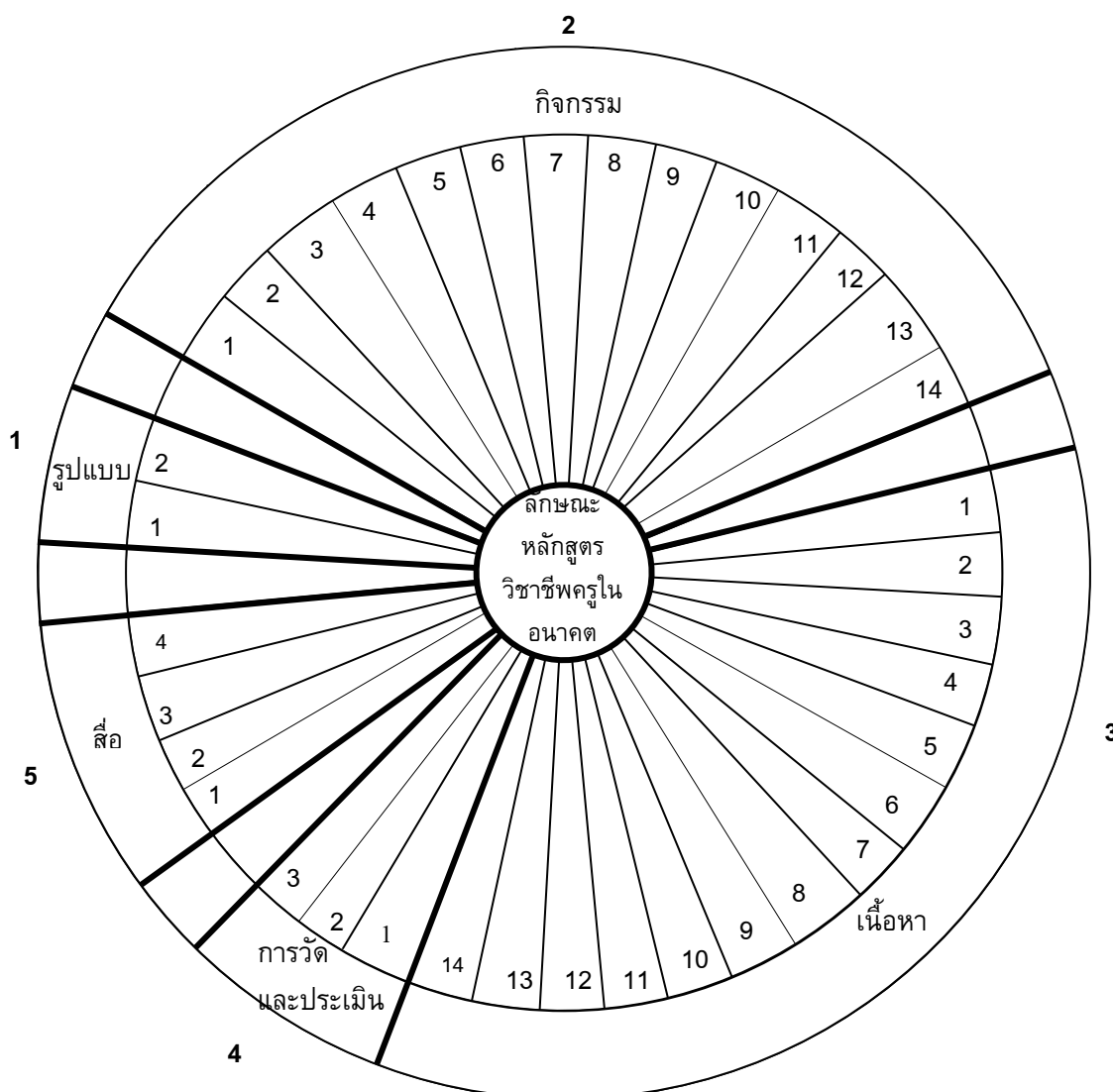
- 3.3.1 ศรัทธา
- 3.3.2 จิตวิญญาณ
- 3.3.3 ภูมิใจ
- 3.3.4 ความรัก
- 3.3.5 จิตสำนึก
- 3.3.6 อุทิศตน

3.3.7 อุทิศเวลา

3.3.8 ห่วงใยเด็ก

4. การมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน

2. กงล้อของลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต มีลักษณะของหลักสูตรในอนาคต เป็นจุดศูนย์กลางของกงล้อ และผลสืบเนื่องหรือแนวโน้มในอันดับที่1 ประกอบด้วยลักษณะของ หลักสูตรในอนาคตในด้านย่อยทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านรูปแบบหลักสูตร ด้านกิจกรรม ด้านเนื้อหา ด้านการวัดและประเมินผล และด้านสื่อการเรียนการสอน โดยแต่ละด้านมีคุณลักษณะย่อยที่ประกอบ กันเป็นวงล้อ ด้านรูปแบบหลักสูตร มี 2 ด้าน ได้แก่ รูปแบบหลักสูตรที่หลากหลาย และมีการบูรณาการ ทั้งภายนอกและภายในกลุ่มวิชา ด้านกิจกรรม มี 14 ด้าน ได้แก่ ทำงานร่วมกับผู้อื่น พัฒนาสิ่งแวดล้อม สอดแทรกจริยธรรม บูรณาการภาษาอังกฤษและอินเทอร์เน็ต สอนทักษะชีวิต เรียนรู้ด้วยตนเอง สัมผัส สถานศึกษาอย่างหลากหลาย ส่งเสริมสุนทรียภาพ ฝึกโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน กระบวนการวิจัย กระบวนการคิด เข้าใจค่านิยมของสังคม ปฏิบัติธรรม ด้านเนื้อหา มี 14 ด้าน ได้แก่ วิสัยทัศน์ทางการ ศึกษา ธรรมชาติและวัฒนธรรมของโรงเรียน อัตลักษณ์ของครูไทย การเข้าใจผู้เรียน สิ่งแวดล้อมและ วิธีชีวิต เด็กพิเศษ หลักสูตร การวิจัย กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดกระบวนการเรียนการสอน สื่อ และเทคโนโลยี การรู้และการจัดการข้อมูลข่าวสาร การประเมินตามสภาพจริง ด้านสื่อการเรียน การสอน มี 4 ด้าน ได้แก่ แหล่งการเรียนรู้ เทคโนโลยีและเครือข่ายการเรียนรู้ สื่อดั้งเดิมและ สื่อสมัยใหม่ และการวิจัยและพัฒนาสื่อ ดังรายละเอียดตามภาพประกอบ11

ภาพประกอบ 11 กลัลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพรุ่นอนาคต

1. รูปแบบหลักสูตร

- 1.1 มีทางเลือกที่หลากหลาย
- 1.2 มีการบูรณาการทั้งภายนอกและภายในกลุ่มวิชา

2. กิจกรรม

- 2.1 ทำงานร่วมกับผู้อื่น
- 2.2 พื้นฟูสิ่งแวดล้อม
- 2.3 สอดแทรกจริยธรรม
- 2.5 บูรณาการภาษาอังกฤษและคอมพิวเตอร์
- 2.6 สอนทักษะชีวิต
- 2.7 เรียนรู้ด้วยตนเอง
- 2.8 สัมผัสสถานศึกษาหลากหลาย
- 2.9 ส่งเสริมสุนทรียภาพ
- 2.10 ฝึกโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

2.11 กระบวนการวิจัย

- 2.12 กระบวนการคิด
- 2.13 เข้าใจค่านิยมของสังคม

2.14 ปฏิบัติธรรม

3. เนื้อหา

- 3.1 วิสัยทัศน์ทางการศึกษา
- 3.2 ธรรมชาติและวัฒนธรรมของโรงเรียน
- 3.3 อัตลักษณ์ของครูไทย
- 3.4 การเข้าใจผู้เรียน
- 3.5 สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิต
- 3.6 เด็กพิเศษ
- 3.7 หลักสูตร
- 3.8 การวิจัย

3.9 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

- 3.10 การจัดกระบวนการเรียนการสอน
- 3.11 สื่อและเทคโนโลยี
- 3.12 การรับรู้และการจัดการข้อมูลข่าวสาร
- 3.13 การประเมินตามสภาพจริง
- 3.14 การใช้คอมพิวเตอร์

4. การวัดและประเมินผล

- 4.1 ประเมินตามสภาพจริง
- 4.2 มีมาตรฐานที่ชัดเจน

5. สื่อการเรียนการสอน

- 5.1 แหล่งการเรียนรู้
- 5.2 เทคโนโลยีและเครือข่ายการเรียนรู้
- 5.3 สื่อดั้งเดิมและสื่อสมัยใหม่
- 5.4 การวิจัยและพัฒนาสื่อ

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ผลภาคตัดขวาง (Cross Impact Matrix)

ผลการศึกษาในขั้นนี้ เป็นการนำผลสืบเนื่องอันดับที่ 1 หรือ 2 ของกองล้อนาคตมาตรวจสอบดูปฏิสัมพันธ์ระหว่างผลสืบเนื่องด้วยกันว่ามีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้งกันหรือไม่ ซึ่งก็คือการตรวจสอบว่าคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคตมีปฏิสัมพันธ์กันหรือไม่ โดยผู้วิจัยสอบถามความคิดเห็นจากคณาจารย์ที่สอนรายวิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 20 ท่าน ปรากฏดังแสดงในตาราง 20-41 โดยนิยามความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในตาราง ดังนี้

+1 หมายถึง มีระดับปฏิสัมพันธ์ต่อกันมาก

1 หมายถึง มีระดับปฏิสัมพันธ์ต่อกันน้อย

0 หมายถึง ไม่มีระดับปฏิสัมพันธ์ต่อกันเลย

KN หมายถึง คุณลักษณะของครูในอนาคตด้านความรู้ในวิชาชีพครู

KN1 หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

KN2 หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับหลักการศึกษา

KN3 หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยา

KN4 หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ

KN5 หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนรู้

KN6 หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับการวิจัย

KN7 หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับผู้เรียน

KN8 หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

SK หมายถึง คุณลักษณะของครูในอนาคตด้านทักษะวิชาชีพครู

SK1 หมายถึง ทักษะวิชาชีพครูทางด้านการสื่อสาร

SK2 หมายถึง ทักษะวิชาชีพครูทางด้านการจัดการเรียนรู้

SK3 หมายถึง ทักษะวิชาชีพครูทางด้านการทำการวิจัย

SK4 หมายถึง ทักษะวิชาชีพครูทางด้านเทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน

SK5 หมายถึง ทักษะวิชาชีพครูทางด้านแนะแนว

SK6 หมายถึง ทักษะวิชาชีพครูทางด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

SK7 หมายถึง ทักษะวิชาชีพครูทางด้านการปรับตัว

SK8 หมายถึง ทักษะวิชาชีพครูทางด้านการบริหารจัดการ

MO หมายถึง คุณลักษณะของครูในอนาคตด้านคุณธรรม

MO1 หมายถึง มีความเมตตาเด็ก

MO2 หมายถึง มีความรับผิดชอบชี้นำผู้เรียน

MO3 หมายถึง เป็นแบบอย่างที่ดี

MO4 หมายถึง อดทน

MO5 หมายถึง เสียสละ

MO6 หมายถึง ไม่ยุ่งเกี่ยววบายมุข

ET หมายถึง คุณลักษณะของครูในอนาคตด้านจรรยาบรรณ ได้แก่ มีความภูมิใจ มีจิตสำนึก
มีความรักในวิชาชีพ มีความศรัทธาในวิชาชีพครู อุทิศตน อุทิศเวลา ห่วงใยและดูแลผู้เรียน

PE หมายถึง คุณลักษณะของครูในอนาคตด้านบุคลิกภาพ

PE1 หมายถึง มีค่านิยมที่ดี

PE2 หมายถึง คล่องตัว

PE3 หมายถึง มีวิสัยทัศน์

PE4 หมายถึง เป็นนักวิชาการ

PE5 หมายถึง เป็นผู้นำ

PE6 หมายถึง ดูแลเอาใจใส่เด็ก

PE7 หมายถึง มีมนุษยสัมพันธ์

PE8 หมายถึง เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและครอบครัว

PE9 หมายถึง มีสุขภาพกายและจิตดี

PE10 หมายถึง จิตสำนึกด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

PE11 หมายถึง จิตสำนึกด้านศิลปวัฒนธรรมไทย

PE12 หมายถึง นักจิตวิทยา

DE หมายถึง คุณลักษณะของครูในอนาคตด้านการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน

CU หมายถึง รูปแบบของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต

CU1 หมายถึง รูปแบบหลักสูตรที่เป็นแบบบูรณาการทั้งภายในและภายนอกกลุ่มวิชา

CU2 หมายถึง รูปแบบหลักสูตรที่มีทางเลือกหลากหลายให้กับผู้เรียน

AC หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนในอนาคต

AC1 หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้สัมผัสสถานศึกษาที่หลากหลาย

AC2 หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมสุนทรียภาพ

AC3 หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

AC4 หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการวิจัย

AC5 หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการคิดเป็นระบบ

AC6 หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้เข้าใจค่านิยมของสังคม

AC7 หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตามหลักศาสนา

AC8 หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น

AC9 หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อม

AC10 หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม

- AC11 หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้วิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์ต่าง ๆ
- AC12 หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการภาษาอังกฤษและอินเทอร์เน็ต
- AC13 หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนที่สอนทักษะชีวิต
- AC14 หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง
- ME หมายถึง สื่อการเรียนการสอนในอนาคต
- ME1 หมายถึง มีแหล่งการเรียนรู้
- ME2 หมายถึง สื่อเทคโนโลยีและเครือข่ายการเรียนรู้
- ME3 หมายถึง สื่อดั้งเดิมและสื่อสมัยใหม่
- ME4 หมายถึง มีการวิจัยและพัฒนาสื่อ
- EV หมายถึง การประเมินผลในอนาคต
- EV1 หมายถึง ประเมินตามสภาพจริง
- EV2 หมายถึง มีมาตรฐานที่ชัดเจน
- CO หมายถึง เนื้อหาของหลักสูตรในอนาคต
- CO1 หมายถึง วิสัยทัศน์ทางการศึกษา
- CO2 หมายถึง ธรรมชาติและวัฒนธรรมของโรงเรียน
- CO3 หมายถึง อัตลักษณ์ของครูไทย
- CO4 หมายถึง การเข้าใจผู้เรียน
- CO5 หมายถึง สิ่งแวดล้อมทางสังคมกับวิถีชีวิตผู้เรียน
- CO6 หมายถึง ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ
- CO7 หมายถึง หลักสูตร
- CO8 หมายถึง การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน
- CO9 หมายถึง การจัดกระบวนการเรียนการสอน
- CO10 หมายถึง การประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริง
- CO11 หมายถึง นวัตกรรม ระบบเทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน
- CO12 หมายถึง การรับรู้และการจัดการข้อมูลข่าวสาร
- CO13 หมายถึง การวิจัย
- CO14 หมายถึง การใช้คอมพิวเตอร์

ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏรายละเอียด ดังตาราง 20-41

ตาราง 20 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะของครูในอนาคตด้านความรู้ในวิชาชีพครูกับรูปแบบของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต

คุณลักษณะของครูในอนาคตด้านความรู้	รูปแบบหลักสูตร	
	CU1	CU2
หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	(+1) n = 18(90%)	(0) n=16(80%)
หลักการศึกษา	(+1) n=16(80%)	(0) n=12(60%)
จิตวิทยา	(+1) n = 18(90%)	(0) n=14(70%)
สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ	(+1) n = 18(90%)	(0) n=16(80%)
การประเมินผลการเรียนรู้	(+1) n=16(80%)	(0) n=16(80%)
การวิจัย	(+1) n=17(85%)	(0) n=17(85%)
ผู้เรียน	(+1) n=17(85%)	(0) n=15(75%)
ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	(+1) n=15(75%)	(0) n=14(70%)

จากตาราง 20 พบว่า การจัดรูปแบบหลักสูตรที่มีลักษณะเป็นแบบบูรณาการทั้งภายในและภายนอกกลุ่มวิชาให้กับผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน หลักการศึกษา จิตวิทยา สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ การประเมินผลการเรียนรู้ การวิจัย ผู้เรียน ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ส่วนการจัดรูปแบบหลักสูตรที่มีทางเลือกหลากหลายไม่มีปฏิสัมพันธ์กับความรู้ในวิชาชีพครู

ตาราง 21 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะของครูในอนาคตด้านทักษะวิชาชีพครูกับรูปแบบของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต

คุณลักษณะของครูในอนาคตด้านทักษะวิชาชีพครู	รูปแบบหลักสูตร	
	CU1	CU2
การสื่อสาร	(+1) n = 13(65%)	(0) n=12(60%)
การจัดการเรียนรู้	(+1) n=18(90%)	(0) n=17(85%)
การทำวิจัย	(+1) n = 16(80%)	(0) n=15(75%)
เทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน	(+1) n = 15(75%)	(0) n=16(80%)
แนะแนว	(+1) n=14(70%)	(0) n=15(75%)
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	(+1) n=16(80%)	(0) n=16(80%)
การปรับตัว	(+1) n=13(65%)	(0) n=14(70%)
การบริหารจัดการ	(+1) n=12(60%)	(0) n=12(60%)

จากตาราง 21 พบว่า การจัดรูปแบบหลักสูตรที่มีลักษณะเป็นแบบบูรณาการทั้งภายในและภายนอกกลุ่มวิชาให้กับผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับทักษะวิชาชีพครูทางด้านการสื่อสาร การจัดการเรียนรู้ การทำการวิจัย เทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน การแนะแนว การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การปรับตัว การบริหารจัดการ ส่วนการจัดรูปแบบหลักสูตรที่มีทางเลือกหลากหลายไม่มีปฏิสัมพันธ์กับทักษะวิชาชีพครู

ตาราง 22 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะของครูในอนาคตด้านคุณธรรมจริยธรรมและกับรูปแบบของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต

คุณลักษณะของครูในอนาคตด้านคุณธรรมจริยธรรม	รูปแบบหลักสูตร	
	CU1	CU2
มีความเมตตาเด็ก	(+1) n = 14(70%)	(+1) n=11(55%)
มีความรับผิดชอบชั้นผู้เรียน	(+1) n=14(70%)	(+1) n=10(50%)
เป็นแบบอย่างที่ดี	(+1) n = 15(75%)	(+1) n=11(55%)
อดทน	(+1) n = 14(70%)	(+1) n=11(55%)
เสียสละ	(+1) n=15(75%)	(+1) n=10(50%)
ไม่ยุ่งเกี่ยวอบายมุข	(+1) n=13(65%)	(+1) n=11(55%)

จากตาราง 22 พบว่า การจัดรูปแบบหลักสูตรที่มีลักษณะเป็นแบบบูรณาการทั้งภายในและภายนอกกลุ่มวิชาที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านคุณธรรมจริยธรรม

ตาราง 23 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะของครูในอนาคตด้านจรรยาบรรณกับรูปแบบของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต

คุณลักษณะของครูในอนาคตด้านจรรยาบรรณ	รูปแบบหลักสูตร	
	CU1	CU2
ด้านจรรยาบรรณ	(+1) n = 15(75%)	(0) n=14(70%)

จากตาราง 23 พบว่า การจัดรูปแบบหลักสูตรที่มีลักษณะเป็นแบบบูรณาการทั้งภายในและภายนอกกลุ่มวิชาที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านจรรยาบรรณ ส่วนการจัดรูปแบบหลักสูตรที่มีทางเลือกหลากหลายไม่มีปฏิสัมพันธ์กับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านจรรยาบรรณ

ตาราง 24 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะของครูในอนาคตด้านบุคลิกภาพกับรูปแบบของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต

คุณลักษณะของครูในอนาคตด้านบุคลิกภาพ	รูปแบบหลักสูตร	
	CU1	CU2
มีค่านิยมที่ดี	(+1) n = 14(70%)	(0) n=12(60%)
คล่องตัว	(+1) n=13(65%)	(0) n=17(85%)
มีวิสัยทัศน์	(+1) n = 16(80%)	(0) n=15(75%)
เป็นนักวิชาการ	(+1) n = 14(70%)	(0) n=16(80%)
เป็นผู้นำ	(+1) n=15(75%)	(0) n=15(75%)
ดูแลเอาใจใส่เด็ก	(+1) n=14(70%)	(0) n=16(80%)
มีมนุษยสัมพันธ์	(+1) n=16(80%)	(0) n=14(70%)
เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและครอบครัว	(+1) n=16(80%)	(0) n=12(60%)
มีสุขภาพกายและจิตดี	(+1) n = 15(75%)	(0) n = 13(65%)
จิตสำนึกด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	(+1) n=16(80%)	(0) n=18(90%)
จิตสำนึกด้านศิลปวัฒนธรรมไทย	(+1) n = 14(70%)	(0) n = 16(80%)
นักจิตวิทยา	(+1) n = 14(70%)	(0) n = 15(75%)

จากตาราง 24 พบว่า การจัดรูปแบบหลักสูตรที่มีลักษณะเป็นแบบบูรณาการทั้งภายในและภายนอกกลุ่มวิชาให้กับผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านบุคลิกภาพ ส่วนการจัดรูปแบบหลักสูตรที่มีทางเลือกหลากหลายไม่มีปฏิสัมพันธ์กับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านบุคลิกภาพ

ตาราง 25 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะ
ของครูในอนาคตด้านการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชนกับรูปแบบของหลักสูตรวิชาชีพครูใน
อนาคต

คุณลักษณะของครูในอนาคต	รูปแบบหลักสูตร	
	CU1	CU2
การมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน	(0) n = 15(75%)	(0) n=19(95%)

จากตาราง 25 พบว่า การจัดรูปแบบหลักสูตรที่มีลักษณะเป็นแบบบูรณาการทั้งภายใน
และภายนอกกลุ่มวิชา และการจัดรูปแบบหลักสูตรที่มีทางเลือกหลากหลายไม่มีปฏิสัมพันธ์กับ
คุณลักษณะของครูด้านการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน

ตาราง 26 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะ
ของครูในอนาคตด้านความรู้ในวิชาชีพครูกับกิจกรรมการเรียนการสอนในอนาคต

คุณลักษณะ ของครูใน อนาคต	กิจกรรมการเรียนการสอนในอนาคต													
	AC1	AC2	AC3	AC4	AC5	AC6	AC7	AC8	AC9	AC10	AC11	AC12	AC13	AC14
KN1	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=18 (90%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=20 (100%)	(+1) n=11 (55%)	(0) n=14 (70%)	(0) n=15 (75%)	(0) n=13 (65%)	(0) n=19 (95%)	(0) n=16 (80%)	(1) n=14 (70%)	(0) n=15 (75%)	(+1) n=16 (80%)
KN2	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=17 (85%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=20 (100%)	(+1) n=8 (40%)	(0) n=15 (75%)	(0) n=16 (80%)	(0) n=12 (60%)	(0) n=18 (90%)	(0) n=17 (85%)	(1) n=12 (60%)	(0) n=16 (80%)	(+1) n=16 (80%)
KN3	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=18 (90%)	(+1) n=10 (50%)	(0) n=15 (75%)	(0) n=17 (85%)	(0) n=17 (85%)	(0) n=16 (80%)	(0) n=15 (75%)	(1) n=12 (60%)	(0) n=18 (90%)	(+1) n=14 (70%)
KN4	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=10 (50%)	(0) n=16 (80%)	(0) n=12 (60%)	(0) n=18 (90%)	(0) n=13 (65%)	(0) n=13 (65%)	(+1) n=15 (75%)	(0) n=12 (60%)	(+1) n=15 (75%)
KN5	(+1) n=13 (65%)	(0) n=8 (40%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=7 (35%)	(0) n=14 (70%)	(0) n=12 (60%)	(0) n=18 (90%)	(0) n=12 (60%)	(0) n=12 (60%)	(1) n=15 (75%)	(0) n=18 (90%)	(+1) n=11 (55%)
KN6	(+1) n=15 (75%)	(0) n=8 (40%)	(+1) n=18 (90%)	(+1) n=18 (90%)	(+1) n=20 (100%)	(+1) n=11 (55%)	(0) n=18 (90%)	(0) n=14 (70%)	(0) n=16 (80%)	(0) n=15 (75%)	(0) n=13 (65%)	(1) n=13 (65%)	(0) n=18 (90%)	(+1) n=16 (80%)
KN7	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=19 (95%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=17 (85%)	(0) n=16 (80%)	(0) n=15 (75%)	(0) n=18 (90%)	(0) n=14 (70%)	(1) n=15 (75%)	(0) n=17 (85%)	(+1) n=16 (80%)
KN8	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=10 (50%)	(1) n=9 (45%)	(0) n=18 (90%)	(0) n=13 (65%)	(0) n=18 (90%)	(0) n=12 (60%)	(0) n=13 (65%)	(+1) n=18 (90%)	(0) n=18 (80%)	(+1) n=14 (70%)

จากตาราง 26 พบว่า ปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะของครูในอนาคตด้านความรู้ในวิชาชีพครูกับกิจกรรมการเรียนการสอนในอนาคต มีดังนี้

1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสัมผัสสถานศึกษาที่หลากหลาย มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน หลักการศึกษา จิตวิทยา สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ การประเมินผลการเรียนรู้ การวิจัย ผู้เรียน ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการฝึกปฏิบัติโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เน้นกระบวนการวิจัย และเน้นการคิดเป็นระบบ มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน หลักการศึกษา จิตวิทยา สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ การประเมินผลการเรียนรู้ การวิจัย และผู้เรียน

3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติธรรมตามหลักศาสนา ให้ทำงานร่วมกับผู้อื่น ให้มีส่วนร่วมฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม มีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ให้ผู้เรียนได้วิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์ และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการสอนทักษะชีวิต ไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันกับความรู้ในวิชาชีพครู

4) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการภาษาอังกฤษและอินเทอร์เน็ตมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในระดับน้อยกับความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน หลักการศึกษา จิตวิทยา การประเมินผลการเรียนรู้ การวิจัย และความรู้เกี่ยวกับผู้เรียน แต่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับความรู้เกี่ยวกับสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

5) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน หลักการศึกษา จิตวิทยา สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ การวิจัย ผู้เรียน ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ตาราง 27 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะของครูในภาคตัดด้านทักษะวิชาชีพครูกับกิจกรรมการเรียนการสอนในภาคตัด

คุณลักษณะ ของครูใน ภาคตัด	กิจกรรมการเรียนการสอนในภาคตัด													
	AC1	AC2	AC3	AC4	AC5	AC6	AC7	AC8	AC9	AC10	AC11	AC12	AC13	AC14
SK1	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=19 (95%)	(+1) n=9 (45%)	(0) n=14 (70%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=16 (80%)	(0) n=15 (75%)	(+1) n=17 (85%)
SK2	(+1) n=17 (85%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=18 (90%)	(+1) n=19 (95%)	(+1) n=20 (100%)	(+1) n=11 (55%)	(0) n=14 (70%)	(0) n=16 (80%)	(0) n=13 (65%)	(0) n=17 (85%)	(0) n=15 (75%)	(1) n=15 (75%)	(0) n=17 (85%)	(+1) n=17 (85%)
SK3	(+1) n=13 (65%)	(1) n=7 (35%)	(+1) n=18 (90%)	(+1) n=19 (95%)	(+1) n=19 (95%)	(+1) n=11 (55%)	(0) n=18 (90%)	(0) n=15 (75%)	(0) n=16 (80%)	(0) n=14 (70%)	(0) n=14 (70%)	(1) n=12 (60%)	(0) n=18 (90%)	(+1) n=16 (80%)
SK4	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=10 (50%)	(0) n=16 (80%)	(0) n=14 (70%)	(0) n=18 (90%)	(0) n=14 (70%)	(0) n=13 (65%)	(+1) n=14 (70%)	(0) n=13 (65%)	(+1) n=15 (75%)
SK5	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=15 (75%)	(0) n=17 (85%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=11 (55%)	(1) n=8 (40%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=12 (60%)
SK6	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=7 (35%)	(0) n=14 (70%)	(0) n=13 (65%)	(0) n=18 (90%)	(0) n=13 (65%)	(0) n=13 (65%)	(1) n=10 (50%)	(0) n=18 (90%)	(+1) n=11 (55%)
SK7	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=19 (95%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=19 (95%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=19 (95%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=18 (90%)	(+1) n=16 (80%)
SK8	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=17 (85%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=15 (75%)	(1) n=14 (70%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=18 (90%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=15 (75%)

จากตาราง 27 พบว่าปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะของครูในภาคตัดด้านทักษะวิชาชีพครูกับกิจกรรมการเรียนการสอนในภาคตัด มี ดังนี้

1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสัมผัสสถานศึกษาที่หลากหลาย มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับทักษะวิชาชีพครูทางด้านการจัดการเรียนรู้ การทำวิจัย เทคโนโลยี และสื่อการเรียนการสอน การแนะแนว การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การปรับตัว และการบริหารจัดการ

2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมสุนทรียภาพมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับทักษะวิชาชีพครูทางด้านการปรับตัว

3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการฝึกปฏิบัติโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และเน้นการคิดเป็นระบบ มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับทักษะวิชาชีพครูทางด้านการจัดการเรียนรู้ การทำวิจัย เทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน การแนะแนว การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การปรับตัว และการบริหารจัดการ

4) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการฝึกปฏิบัติโดย เน้นกระบวนการวิจัย มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับทักษะวิชาชีพครูทางด้านการจัดการเรียนรู้การทำ การวิจัย เทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน การแนะแนว การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และการบริหารจัดการ

5) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้เข้าใจค่านิยมของสังคมมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับทักษะวิชาชีพครูทางด้านการแนะแนว การปรับตัว และการบริหารจัดการ

6) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติตามหลักศาสนาไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันกับทักษะวิชาชีพครูทางด้านการจัดการเรียนรู้ การทำวิจัย เทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้แต่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับทักษะวิชาชีพครูทางด้านการแนะแนว และการปรับตัว

7) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้อื่น ไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันกับทักษะวิชาชีพครูทางด้านการจัดการเรียนรู้ การทำวิจัย เทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้แต่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับทักษะวิชาชีพครูทางด้านการสื่อสารการแนะแนว การปรับตัว และการบริหารจัดการ

8) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันกับทักษะวิชาชีพครูทางด้านการจัดการเรียนรู้ การทำวิจัย เทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน การแนะแนว และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้แต่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับทักษะวิชาชีพครูทางด้านการปรับตัว

9) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันกับทักษะวิชาชีพครูทางด้านการสื่อสารการจัดการเรียนรู้ การทำวิจัย เทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้แต่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับทักษะวิชาชีพครูทางด้านการปรับตัว

10) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้วิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์ไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันกับทักษะวิชาชีพครูทางด้านการจัดการเรียนรู้ การทำวิจัย เทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้แต่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับทักษะวิชาชีพครูทางด้านการสื่อสาร

11) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการภาษาอังกฤษและอินเทอร์เน็ตมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับทักษะวิชาชีพครูทางด้านการสื่อสาร และเทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน แต่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันน้อยกับทักษะวิชาชีพครูทางด้านการจัดการเรียนรู้และการทำวิจัย

12) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการสอนทักษะชีวิตไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันกับทักษะวิชาชีพครูทางด้านการสื่อสาร การจัดการเรียนรู้ การทำวิจัย เทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้แต่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับทักษะวิชาชีพครูทางด้านการปรับตัว และการบริหารจัดการ

13) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับทักษะวิชาชีพครูทางด้านการสื่อสาร การจัดการเรียนรู้ การทำวิจัย เทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน การแนะแนว การปรับตัว และการบริหารจัดการ

ตาราง 28 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะของครูในด้านคุณธรรมจริยธรรมและด้านจรรยาบรรณกับกิจกรรมการเรียนการสอนในอนาคต

คุณลักษณะ ของครูใน อนาคต	กิจกรรมการเรียนการสอนในอนาคต													
	AC1	AC2	AC3	AC4	AC5	AC6	AC7	AC8	AC9	AC10	AC11	AC12	AC13	AC14
MO1	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=14 (70%)	(0) n=7 (35%)	(+1) n=7 (35%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=18 (90%)	(0) n=10 (50%)	(0) n=9 (45%)	(+1) n=17 (85%)	(+1) n=11 (55%)	(0) n=13 (65%)	(+) n=11 (55%)	(0) n=16 (80%)
MO2	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=14 (70%)	(0) n=9 (45%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=17 (85%)	(+1) n=11 (55%)	(0) n=13 (65%)	(+1) n=9 (45%)	(0) n=13 (65%)
MO3	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=12 (60%)	(0) n=8 (40%)	(+1) n=7 (35%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=19 (95%)	(0) n=15 (75%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=19 (95%)	(+1) n=11 (55%)	(0) n=12 (60%)	(+1) n=8 (40%)	(0) n=14 (70%)
MO4	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=18 (90%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=9 (45%)	(0) n=14 (70%)	(+1) n=10 (50%)	(0) n=12 (60%)
MO5	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=18 (90%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=10 (50%)	(0) n=13 (65%)	(+1) n=8 (40%)	(0) n=13 (65%)
MO6	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=11 (55%)	(0) n=11 (55%)	(+1) n=7 (35%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=17 (85%)	(0) n=12 (60%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=10 (50%)	(0) n=13 (65%)	(+1) n=8 (40%)	(0) n=14 (70%)
ET	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=17 (85%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=18 (90%)	(0) n=13 (65%)	(0) n=14 (70%)	(+1) n=18 (90%)	(0) n=14 (70%)	(0) n=16 (80%)	(+1) n=9 (45%)	(0) n=15 (75%)

จากตาราง 28 พบว่า ปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะของครูในด้านคุณธรรมจริยธรรมและด้านจรรยาบรรณกับกิจกรรมการเรียนการสอนในอนาคต มี ดังนี้

1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสัมผัสสถานศึกษาที่หลากหลายมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านความมีเมตตาเด็ก ความอดทน ความเสียสละและคุณลักษณะของความเป็นครูด้านจรรยาบรรณ

2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการส่งเสริมสุนทรียภาพมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านความมีเมตตาเด็ก การเป็นแบบอย่างที่ดี ความอดทน ความเสียสละและคุณลักษณะของความเป็นครูด้านจรรยาบรรณ

3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการฝึกปฏิบัติโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านความมีเมตตาเด็ก ความรับผิดชอบชี้้นำผู้เรียน การเป็นแบบอย่างที่ดี ความอดทน ความเสียสละและคุณลักษณะของความเป็นครูด้านจรรยาบรรณ

4) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนเข้าใจค่านิยมของสังคม ปฏิบัติธรรมตามหลักศาสนาและมีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณ

5) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่นไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข และด้านจรรยาบรรณ แต่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านมีความรับผิดชอบชี้้นำผู้เรียน มีความอดทน และมีความเสียสละ

6) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีแต่ไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านจรรยาบรรณ

7) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้วิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์ไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านจรรยาบรรณ

8) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการภาษาอังกฤษและอินเทอร์เน็ต และให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณ

ตาราง 29 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะ
ของครูในภาคต้นบุคลากรภาพและด้านการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชนกับกิจกรรมการเรียนรู้
การสอนในภาค

คุณลักษณะ ของครูใน อนาคต	กิจกรรมการเรียนการสอนในอนาคต													
	AC1	AC2	AC3	AC4	AC5	AC6	AC7	AC8	AC9	AC10	AC11	AC12	AC13	AC14
PE1	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=10 (50%)	(0) n=9 (45%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=19 (95%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=8 (40%)	(0) n=9 (45%)	(+) n=16 (80%)	(+1) n=8 (40%)
PE2	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=7 (35%)	(+1) n=14 (70%)	(0) n=9 (45%)	(+1) n=8 (40%)	(0) n=9 (45%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=13 (65%)
PE3	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=14 (70%)
PE4	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=15 (75%)
PE5	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=17 (85%)	(+1) n=8 (40%)
PE6	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=7 (35%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=8 (40%)	(0) n=11 (55%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=9 (45%)
PE7	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=17 (85%)	(1) n=9 (45%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=8 (40%)	(0) n=9 (45%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=8 (40%)
PE8	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=10 (50%)	(0) n=9 (45%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=10 (50%)	(1) n=10 (50%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=9 (45%)	(1) n=8 (40%)	(+1) n=18 (90%)	(+1) n=10 (50%)
PE9	(0) n=9 (45%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=9 (45%)	(0) n=8 (40%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=9 (45%)	(0) n=9 (45%)	(+1) n=17 (85%)	(+1) n=9 (45%)
PE10	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=18 (90%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=9 (45%)	(0) n=16 (80%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=10 (50%)
PE11	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=8 (40%)	(0) n=11 (55%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=11 (55%)
PE12	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=7 (35%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=8 (40%)	(0) n=9 (45%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=10 (50%)
DE	(1) n=12 (60%)	(0) n=13 (65%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=19 (95%)	(0) n=14 (70%)	(0) n=15 (75%)	(0) n=18 (90%)	(+1) n=17 (85%)	(+1) n=9 (45%)

จากตาราง 29 พบว่าปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะของครูในอนาคตด้านบุคลิกภาพและด้านการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชนกับกิจกรรมการเรียนการสอนในอนาคต มี ดังนี้

1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสัมผัสสถานศึกษาที่หลากหลาย มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านการมีวิสัยทัศน์ ความเป็นนักวิชาการ ความเป็นผู้นำ การดูแลเอาใจใส่เด็ก และการมีมนุษยสัมพันธ์ แต่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันน้อยกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน

2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการส่งเสริมสุนทรียภาพมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะความเป็นครูการมีค่านิยมที่ดี การดูแลเอาใจใส่เด็ก การมีมนุษยสัมพันธ์ การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและครอบครัว การมีสุขภาพกายและจิตดี การมีจิตสำนึกทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การมีจิตสำนึกทางด้านศิลปวัฒนธรรมไทยแต่ไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันน้อยกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน

3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการฝึกปฏิบัติโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านความคล่องตัว การมีวิสัยทัศน์ การเป็นนักวิชาการ ความเป็นผู้นำ การดูแลเอาใจใส่เด็ก การมีมนุษยสัมพันธ์ และคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน

4) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการวิจัยมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้าน การมีวิสัยทัศน์ และการเป็นนักวิชาการ

5) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการคิดเป็นระบบมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้าน การมีวิสัยทัศน์ การเป็นนักวิชาการ และความเป็นผู้นำ

6) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนเข้าใจค่านิยมของสังคมมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านการมีค่านิยมที่ดี การมีวิสัยทัศน์ การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและครอบครัว และการเป็นนักจิตวิทยา

7) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่นมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะความเป็นครูด้านความคล่องตัว การมีวิสัยทัศน์ การเป็นนักวิชาการ ความเป็นผู้นำ และการมีมนุษยสัมพันธ์

8) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านการมีค่านิยมที่ดี ดูแลเอาใจใส่เด็ก มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและครอบครัว สุขภาพและกายจิตดี และไม่มีปฏิสัมพันธ์กับคุณลักษณะด้านการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน

9) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้วิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านการมีวิสัยทัศน์ เป็นนักวิชาการ เป็นผู้นำ และไม่มีปฏิสัมพันธ์กับคุณลักษณะด้านการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน

10) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการภาษาอังกฤษและอินเทอร์เน็ต มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านการเป็นนักวิชาการแต่ไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อ

กันกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านการมีจิตสำนึกด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน

11) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการสอนทักษะชีวิตมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านบุคลิกภาพและการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน

12) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านความคล่องตัว การมีวิสัยทัศน์ และการเป็นนักวิชาการ

ตาราง 30 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะของครูในอนาคตด้านความรู้ในวิชาชีพครูกับสื่อการเรียนการสอนในอนาคต

คุณลักษณะของครูในอนาคตด้าน ความรู้ในวิชาชีพครู	สื่อการเรียนการสอน			
	ME1	ME2	ME3	ME4
หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	(+1) n = 19(95%)	(+1) n = 17(85%)	(+1) n = 17(85%)	(+1) n = 18(90%)
หลักการศึกษา	(+1) n=16(80%)	(+1) n=13(65%)	(+1) n=15(75%)	(+1) n=16(80%)
จิตวิทยา	(+1) n = 17(85%)	(+1) n = 15(75%)	(+1) n = 12(60%)	(+1) n = 13(65%)
สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ	(+1) n = 18(90%)	(+1) n = 18(90%)	(+1) n = 18(90%)	(+1) n = 17(85%)
การประเมินผลการเรียนรู้	(+1) n=14(70%)	(+1) n=13(65%)	(+1) n=13(65%)	(+1) n=13(65%)
การวิจัย	(+1) n = 15(75%)	(+1) n = 17(85%)	(+1) n = 14(70%)	(+1) n = 18(90%)
ผู้เรียน	(+1) n = 15(75%)	(+1) n = 13(65%)	(+1) n = 13(65%)	(+1) n = 12(60%)
ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	(+1) n=15(75%)	(+1) n=15(75%)	(+1) n=15(75%)	(+1) n=14(70%)

จากตาราง 30 พบว่า การจัดการเรียนการสอนนักศึกษาครูในอนาคตควรมีแหล่งการเรียนรู้ มีสื่อเทคโนโลยีและเครือข่ายการเรียนรู้ มีสื่อตั้งเดิมและสื่อสมัยใหม่ รวมทั้งมีการวิจัยและพัฒนาสื่อซึ่งมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับความรู้ในวิชาชีพครู ได้แก่ หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน หลักการศึกษา จิตวิทยา สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ การประเมินผลการเรียนรู้ การวิจัย ผู้เรียน ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ตาราง 31 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะของครูในอนาคตด้านทักษะวิชาชีพครูกับสื่อการเรียนการสอนในอนาคต

คุณลักษณะของครูในอนาคตด้าน ทักษะวิชาชีพครู	สื่อการเรียนการสอน			
	ME1	ME2	ME3	ME4
การสื่อสาร	(+1) n = 15(75%)	(+1) n = 16(90%)	(+1) n = 16 (80%)	(+1) n = 17(85%)
การจัดการเรียนรู้	(+1) n=18(90%)	(+1) n=17(85%)	(+1) n=17(85%)	(+1) n=18(90%)
การทำการวิจัย	(+1) n = 19(95%)	(+1) n = 15(75%)	(+1) n = 15(75%)	(+1) n = 15(75%)
เทคโนโลยีและสื่อการเรียน การสอน	(+1) n = 19(95%)	(+1) n = 18(90%)	(+1) n = 17(85%)	(+1) n = 18(90%)
แนะแนว	(+1) n=17(85%)	(+1) n=14(70%)	(+1) n=12(60%)	(+1) n=12(60%)
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	(+1) n = 16(80%)	(+1) n = 15(75%)	(+1) n = 15(75%)	(+1) n = 13(65%)
การปรับตัว	(+1) n = 14(70%)	(+1) n = 15(75%)	(+1) n = 13(65%)	(+1) n = 12(60%)
การบริหารจัดการ	(+1) n=17(85%)	(+1) n=16(80%)	(+1) n=13(65%)	(+1) n=13(65%)

จากตาราง 31 พบว่า การจัดการเรียนการสอนนักศึกษาครูในอนาคตควรมีแหล่งการเรียนรู้ มีสื่อเทคโนโลยีและเครือข่ายการเรียนรู้ มีสื่อดั้งเดิมและสื่อสมัยใหม่ รวมทั้งมีการวิจัยและพัฒนาสื่อซึ่งมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับทักษะวิชาชีพครู ได้แก่ การสื่อสาร การจัดการเรียนรู้ การทำการวิจัย เทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน การแนะแนว การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การปรับตัว และการบริหารจัดการ

ตาราง 32 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะ
ของครูในภาคด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณกับสื่อการเรียนการสอนในภาค

คุณลักษณะของครูในภาคด้าน คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณ	สื่อการเรียนการสอน			
	ME1	ME2	ME3	ME4
มีความเมตตาเด็ก	(+1) n = 8(40%)	(+1) n = 8(40%)	(+1) n = 9(45%)	(+1) n = 7(35%)
มีความรับผิดชอบชี้แนะผู้เรียน	(+1) n=9(45%)	(+1) n=8(40%)	(+1) n=9(45%)	(+1) n=8(40%)
เป็นแบบอย่างที่ดี	(+1) n = 11(55%)	(+1) n = 10(50%)	(+1) n = 9(45%)	(+1) n = 8(40%)
อดทน	(+1) n = 9(45%)	(+1) n = 9(45%)	(+1) n = 9(45%)	(+1) n = 10(50%)
เสียสละ	(+1) n=8(40%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=7(35%)	(+1) n=9(45%)
ไม่ยุ่งเกี่ยวอบายมุข	(+1) n = 8(40%)	(+1) n = 8(40%)	(+1) n = 8(40%)	(+1) n = 7(35%)
ด้านจรรยาบรรณ	(+1) n = 11(55%)	(+1) n = 10(50%)	(+1) n = 9(40%)	(+1) n = 10(50%)

จากตาราง 32 พบว่า การจัดการเรียนการสอนนักศึกษาครูในภาคควรมีแหล่งการเรียนรู้ มีสื่อเทคโนโลยีและเครือข่ายการเรียนรู้ มีสื่อดั้งเดิมและสื่อสมัยใหม่ รวมทั้งมีการวิจัยและพัฒนาสื่อซึ่งมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณแต่ยังอยู่ในระดับที่ไม่ถึงเกณฑ์ 60%

ตาราง 33 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะของครูในอนาคตด้านบุคลิกภาพและการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชนกับสื่อการเรียนการสอนในอนาคต

คุณลักษณะของครูในอนาคต	สื่อการเรียนการสอน			
	ME1	ME2	ME3	ME4
มีค่านิยมที่ดี	(+1) n = 9(45%)	(+1) n = 8(40%)	(+1) n = 8(40%)	(+1) n = 9(45%)
คล่องตัว	(+1) n=8(40%)	(+1) n=9(45%)	(+1) n=10(50%)	(+1) n=10(50%)
มีวิสัยทัศน์	(+1) n = 14(70%)	(+1) n = 12(60%)	(+1) n = 12(60%)	(+1) n = 12(60%)
เป็นนักวิชาการ	(+1) n = 13(65%)	(+1) n = 13(65%)	(+1) n = 12(60%)	(+1) n = 13(65%)
เป็นผู้นำ	(+1) n=10(50%)	(+1) n=12(60%)	(+1) n=10(50%)	(+1) n=8(40%)
ดูแลเอาใจใส่เด็ก	(+1) n = 8(40%)	(+1) n = 10(50%)	(+1) n = 8(40%)	(+1) n = 11(55%)
มีมนุษยสัมพันธ์	(+1) n = 9(45%)	(+1) n = 8(40%)	(+1) n = 8(40%)	(+1) n = 8(40%)
เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและครอบครัว	(+1) n=11(55%)	(+1) n=8(40%)	(+1) n=9(45%)	(+1) n=8(40%)
มีสุขภาพกายและจิตดี	(+1) n = 8(40%)	(+1) n = 8(40%)	(+1) n = 9(45%)	(+1) n = 7(35%)
จิตสำนึกด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	(+1) n = 11(55%)	(+1) n = 8(40%)	(+1) n = 9(45%)	(+1) n = 10(50%)
จิตสำนึกด้านศิลปวัฒนธรรมไทย	(+1) n=10(50%)	(+1) n=8(40%)	(+1) n=9(45%)	(+1) n=7(35%)
นักจิตวิทยา	(+1) n = 8(40%)	(+1) n = 11(55%)	(+1) n = 11(55%)	(+1) n = 11(55%)
บุคลิกภาพ	(+1) n = 10(50%)	(+1) n = 9(45%)	(+1) n = 8(40%)	(1) n = 13(65%)

จากตาราง 33 พบว่า การจัดการเรียนการสอนนักศึกษาครูในอนาคตควรมีแหล่งการเรียนรู้ มีสื่อเทคโนโลยีและเครือข่ายการเรียนรู้ มีสื่อดั้งเดิมและสื่อสมัยใหม่ รวมทั้งมีการวิจัยและพัฒนาสื่อซึ่งมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะของครูในด้านการมีวิสัยทัศน์และการเป็น

นักวิชาการ แต่การวิจัยและพัฒนาสื่อมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันน้อยกับคุณลักษณะของครูในด้านการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน

ตาราง 34 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะของครูในอนาคตด้านความรู้ในวิชาชีพครูกับการประเมินผลในอนาคต

คุณลักษณะของครูในอนาคตด้านความรู้ในวิชาชีพครู	การประเมินผล	
	EV1	EV2
หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	(+1) n = 18(90%)	(+1) n=16(80%)
หลักการศึกษา	(+1) n=16(80%)	(+1) n=16(80%)
จิตวิทยา	(+1) n = 16(80%)	(+1) n=16(80%)
สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ	(+1) n = 12(60%)	(+1) n=13(65%)
การประเมินผลการเรียนรู้	(+1) n=17(85%)	(+1) n=16(80%)
การวิจัย	(+1) n=15(75%)	(+1) n=16(80%)
ผู้เรียน	(+1) n=15(75%)	(+1) n=15(75%)
ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	(+1) n=12(60%)	(+1) n=12(60%)

จากตาราง 34 พบว่า การประเมินผลการเรียนการสอนนักศึกษาครูในอนาคตควรมีลักษณะเป็นการประเมินตามสภาพจริงและมีมาตรฐานที่ชัดเจนซึ่งมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน หลักการศึกษา จิตวิทยา สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ การประเมินผลการเรียนรู้ การวิจัย ผู้เรียน ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ตาราง 35 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะของครูในอนาคตด้านทักษะวิชาชีพครูกับการประเมินผลในอนาคต

คุณลักษณะของครูในอนาคตด้านทักษะวิชาชีพครู	การประเมินผล	
	EV1	EV2
การสื่อสาร	(+1) n = 15(75%)	(+1) n=13(65%)
การจัดการเรียนรู้	(+1) n=16(80%)	(+1) n=16(80%)
การทำวิจัย	(+1) n = 16(80%)	(+1) n=16(80%)
เทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน	(+1) n = 12(60%)	(+1) n=14(70%)
แนะแนว	(+1) n=15(75%)	(+1) n=15(75%)
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	(+1) n=19(95%)	(+1) n=18(90%)
การปรับตัว	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=14(70%)
การบริหารจัดการ	(+1) n=15(75%)	(+1) n=17(85%)

จากตาราง 35 พบว่า การประเมินผลการเรียนการสอนนักศึกษาครูในอนาคตควรมีลักษณะเป็นการประเมินตามสภาพจริงและมีมาตรฐานที่ชัดเจนซึ่งมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับทักษะวิชาชีพครูทางด้านการสื่อสาร การจัดการเรียนรู้การทำการวิจัย เทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน การแนะแนว การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การปรับตัว การบริหารจัดการ

ตาราง 36 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะของครูในอนาคตด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณกับการประเมินผลในอนาคต

คุณลักษณะของครูในอนาคตด้านคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณ	การประเมินผล	
	EV1	EV2
มีความเมตตาเด็ก	(+1) n = 13(65%)	(+1) n=13(65%)
มีความรับผิดชอบชี้แนะผู้เรียน	(+1) n=12(60%)	(+1) n=13(65%)
เป็นแบบอย่างที่ดี	(+1) n = 14(70%)	(+1) n=14(70%)
อดทน	(+1) n = 14(70%)	(+1) n=13(65%)
เสียสละ	(+1) n=13(65%)	(+1) n=13(65%)
ไม่ยุ่งเกี่ยวอบายมุข	(+1) n=13(65%)	(+1) n=12(60%)

จากตาราง 36 พบว่า การประเมินผลการเรียนการสอนนักศึกษาครูในอนาคตที่มีการประเมินตามสภาพจริงและมีมาตรฐานที่ชัดเจนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณ

ตาราง 37 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะของครูในอนาคตด้านบุคลิกภาพและด้านการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชนกับการประเมินผลในอนาคต

คุณลักษณะของครูในอนาคตด้านบุคลิกภาพและ การมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน	การประเมินผล	
	EV1	EV2
มีค่านิยมที่ดี	(+1) n = 13(65%)	(+1) n=14(70%)
คล่องตัว	(+1) n=13(65%)	(+1) n=14(70%)
มีวิสัยทัศน์	(+1) n = 14(70%)	(+1) n=14 (70%)
เป็นนักวิชาการ	(+1) n = 16(80%)	(+1) n=17(85%)
เป็นผู้นำ	(+1) n=17(85%)	(+1) n=17(85%)
ดูแลเอาใจใส่เด็ก	(+1) n=15(75%)	(+1) n=16(80%)
มีมนุษยสัมพันธ์	(+1) n=13(65%)	(+1) n=15(75%)
เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและครอบครัว	(+1) n=13(65%)	(+1) n=15(75%)
มีสุขภาพกายและจิตดี	(+1) n = 13(65%)	(+1) n=14(70%)
จิตสำนึกด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	(+1) n=13(65%)	(+1) n=12(60%)
จิตสำนึกด้านศิลปวัฒนธรรมไทย	(+1) n = 12(60%)	(+1) n=13(65%)
นักจิตวิทยา	(+1) n = 14(70%)	(+1) n=15(75%)
การมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน	(+1) n=12(60%)	(+1) n=16(80%)

จากตาราง 37 พบว่า การประเมินผลการเรียนการสอนนักศึกษาครูในอนาคตควรมีลักษณะเป็นการประเมินตามสภาพจริงและมีมาตรฐานที่ชัดเจนซึ่งมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านบุคลิกภาพและการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน

ตาราง 38 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะ
ของครูในอนาคตด้านความรู้ในวิชาชีพครูกับเนื้อหาของหลักสูตรในอนาคต

คุณลักษณะ ของครูใน อนาคต	เนื้อหาของหลักสูตรในอนาคต													
	CO1	CO2	CO3	CO4	CO5	CO6	CO7	CO8	CO9	CO10	CO11	CO12	CO13	CO14
KN1	(+1) n=17 (85%)	(+1) n=17 (85%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=17 (85%)	(+1) n=19 (95%)	(+1) n=20 (100%)	(+1) n=19 (95%)	(+1) n=17 (85%)	(+1) n=17 (85%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=9 (45%)
KN2	(+1) n=18 (90%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=9 (40%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=17 (85%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=11 (60%)	(+1) n=9 (45%)
KN3	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=18 (90%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=18 (90%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=17 (85%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=11 (55%)
KN4	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=19 (95%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=17 (85%)
KN5	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=18 (90%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=8 (40%)
KN6	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=18 (90%)	(+1) n=9 (45%)
KN7	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=11 (55%)
KN8	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=12 (60%)	(1) n=12 (60%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=13 (65%)

จากตาราง 38 พบว่า ปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะของครูในอนาคตด้านความรู้ในวิชาชีพครูกับเนื้อหาของหลักสูตรในอนาคต มี ดังนี้

1) การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ทางการศึกษา ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ หลักสูตร การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน และการวิจัยมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับความรู้ในวิชาชีพครูเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน หลักการศึกษา จิตวิทยา สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ การประเมินผลการเรียนรู้ การวิจัย ผู้เรียน และภาษา (ไทยและอังกฤษ)

2) การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรมของโรงเรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน หลักการศึกษา ผู้เรียนและภาษา (ไทยและอังกฤษ)

3) การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับการเข้าใจผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับความรู้ในวิชาชีพครูเกี่ยวกับจิตวิทยาผู้เรียนและภาษา (ไทยและอังกฤษ)

4) การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางสังคมกับวิถีชีวิตผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับความรู้ในวิชาชีพครูเกี่ยวกับผู้เรียน และภาษา (ไทยและอังกฤษ)

5) การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริงมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับความรู้ในวิชาชีพครูเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนหลักการศึกษา การประเมินผลการเรียนรู้ และผู้เรียน

6) การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับนวัตกรรม ระบบเทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับความรู้ในวิชาชีพครูเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน จิตวิทยา สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้เรียนและภาษา (ไทยและอังกฤษ)

7) การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับการรับรู้และการจัดการข้อมูลข่าวสาร และการใช้คอมพิวเตอร์มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับความรู้ในวิชาชีพครูเกี่ยวกับสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ และภาษา (ไทยและอังกฤษ)

ตาราง 39 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะของครูในอนาคตด้านทักษะวิชาชีพครูกับเนื้อหาของหลักสูตรในอนาคต

คุณลักษณะ ของครูใน อนาคต	เนื้อหาของหลักสูตรในอนาคต													
	CO1	CO2	CO3	CO4	CO5	CO6	CO7	CO8	CO9	CO10	CO11	CO12	CO13	CO14
SK1	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=15 (75%)	(1) n=10 (50%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=11 (55%)
SK2	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=18 (90%)	(+1) n=17 (85%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=9 (45%)
SK3	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=10 (50%)	(1) n=9 (45%)	(1) n=10 (50%)	(1) n=8 (40%)	(1) n=9 (45%)	(1) n=8 (45%)	(+1) n=19 (95%)	(1) n=8 (40%)
SK4	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=13 (65%)	(1) n=9 (45%)	(+1) n=19 (95%)	(+1) n=19 (95%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=13 (65%)
SK5	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=10 (50%)	(0) n=8 (40%)	(0) n=9 (45%)	(0) n=10 (50%)	(0) n=11 (55%)	(0) n=10 (50%)	(0) n=10 (50%)	(1) n=10 (50%)	(1) n=13 (65%)
SK6	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=19 (95%)	(1) n=11 (55%)	(1) n=11 (55%)	(1) n=11 (55%)	(1) n=11 (55%)
SK7	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=10 (50%)	(0) n=10 (50%)	(1) n=8 (40%)	(1) n=9 (45%)	(1) n=10 (50%)	(1) n=9 (45%)	(1) n=9 (45%)	(1) n=10 (50%)	(1) n=12 (60%)
SK8	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=12 (60%)	(0) n=9 (45%)	(1) n=10 (50%)	(1) n=10 (50%)	(1) n=8 (40%)	(1) n=9 (45%)	(1) n=11 (55%)	(1) n=11 (55%)	(1) n=13 (65%)

จากตาราง 39 พบว่า ปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะของครูในอนาคตด้านทักษะวิชาชีพครู กับเนื้อหาของหลักสูตรในอนาคต มีดังนี้

- 1) การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรมของโรงเรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับทักษะวิชาชีพครูทางด้านการปรับตัว และการบริหารจัดการ
- 2) การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับการเข้าใจผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับทักษะวิชาชีพครูทางด้านการแนะแนวและการบริหารจัดการ
- 3) การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางสังคมและวิถีชีวิตของผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับทักษะวิชาชีพครูทางด้านการแนะแนว การปรับตัวและการบริหารจัดการ
- 4) การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับทักษะวิชาชีพครูทางด้านการจัดการเรียนรู้ เทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และการบริหารจัดการ
- 5) การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับหลักสูตร มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับทักษะวิชาชีพครูทางด้านการจัดการเรียนรู้
- 6) การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนและการจัดกระบวนการเรียนการสอนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับทักษะวิชาชีพครูทางด้านการสื่อสาร การจัดการเรียนรู้ เทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
- 7) การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับนวัตกรรม ระบบเทคโนโลยีและสื่อการเรียนและการใช้คอมพิวเตอร์มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับทักษะวิชาชีพครูทางด้าน เทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน
- 8) การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับการรับรู้และการจัดการข้อมูลข่าวสารมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับทักษะวิชาชีพครูทางด้านการสื่อสาร และเทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน
- 9) การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันน้อยกับทักษะวิชาชีพครูทางด้านการแนะแนว การปรับตัว และการบริหารจัดการ แต่มีปฏิสัมพันธ์กันมากกับทักษะวิชาชีพครูทางด้านเทคโนโลยีกับสื่อการเรียนการสอน

ตาราง 40 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะ
ของครูในด้านคุณธรรมจริยธรรมและด้านจรรยาบรรณกับเนื้อหาของหลักสูตรในอนาคต

คุณลักษณะ ของครูใน อนาคต	เนื้อหาของหลักสูตรในอนาคต													
	CO1	CO2	CO3	CO4	CO5	CO6	CO7	CO8	CO9	CO10	CO11	CO12	CO13	CO14
MO1	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=7 (35%)	(1) n=7 (35%)	(1) n=7 (35%)	(+1) n=11 (55%)
MO2	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=17 (85%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=9 (45%)
MO3	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=18 (90%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=10 (50%)
MO4	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=8 (40%)
MO5	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=9 (45%)	(0) n=11 (55%)
MO6	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=9 (45%)	(0) n=10 (50%)	(1) n=8 (40%)	(0) n=8 (40%)	(+1) n=11 (55%)
ET	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=18 (90%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=9 (45%)

จากตาราง 40 พบว่าปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะของครูในด้านคุณธรรมจริยธรรมและด้าน
จรรยาบรรณกับเนื้อหาของหลักสูตรในอนาคต มี ดังนี้

- 1) การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของครูไทยมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมาก
กับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านความมีเมตตาเด็ก ความรับผิดชอบซึ่งนำผู้เรียน การเป็นแบบอย่าง
ที่ดี ความอดทน ความเสียสละ ไม่ยุ่งเกี่ยวบายนุขและคุณลักษณะของความเป็นครูด้านจรรยาบรรณ
- 2) การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับการเข้าใจผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับ
คุณลักษณะความเป็นครูทางด้านความมีเมตตาเด็ก ความอดทน ความเสียสละ ไม่ยุ่งเกี่ยวบายนุข
และคุณลักษณะของความเป็นครูด้านจรรยาบรรณ
- 3) การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางสังคมกับวิถีชีวิตของผู้เรียนมี
ปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านความรับผิดชอบซึ่งนำผู้เรียน การเป็น
แบบอย่างที่ดีและคุณลักษณะของความเป็นครูด้านจรรยาบรรณ

4) การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านความมีเมตตาเด็ก ความอดทน ความเสียสละ และคุณลักษณะของความเป็นครูด้านจรรยาบรรณ

5) การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน และการจัดกระบวนการเพื่อพัฒนาผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านจรรยาบรรณ

ตาราง 41 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะของครูในอนาคตด้านบุคลิกภาพและด้านการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชนกับเนื้อหาของหลักสูตรในอนาคต

คุณลักษณะ ของครูใน อนาคต	เนื้อหาของหลักสูตรในอนาคต													
	CO1	CO2	CO3	CO4	CO5	CO6	CO7	CO8	CO9	CO10	CO11	CO12	CO13	CO14
PE1	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=18 (50%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=13 (55%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=8 (40%)	(1) n=9 (45%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=9 (45%)
PE2	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=12 (60%)
PE3	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=13 (65%)
PE4	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=18 (90%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=14 (70%)
PE5	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=10 (50%)
PE6	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=10 (50%)	(0) n=9 (45%)
PE7	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=9 (45%)	(0) n=11 (55%)
PE8	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=8 (40%)	(0) n=10 (50%)
PE9	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=10 (50%)	(0) n=8 (40%)	(+1) n=8 (40%)	(0) n=8 (40%)	(0) n=10 (50%)
PE10	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=8 (40%)	(0) n=11 (55%)
PE11	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=9 (40%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=7 (35%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=8 (40%)	(0) n=10 (50%)

ตาราง 41 (ต่อ)

คุณลักษณะ ของครูใน อนาคต	เนื้อหาของหลักสูตรในอนาคต													
	CO1	CO2	CO3	CO4	CO5	CO6	CO7	CO8	CO9	CO10	CO11	CO12	CO13	CO14
PE12	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=8 (40%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=15 (75%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=13 (65%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=12 (60%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=8 (40%)
DE	(+1) n=19 (95%)	(+1) n=17 (84%)	(+1) n=16 (80%)	(+1) n=9 (45%)	(+1) n=10 (50%)	(+1) n=11 (55%)	(+1) n=12 (60%)	(1) n=12 (60%)	(1) n=12 (60%)	(+1) n=11 (55%)	(1) n=10 (50%)	(+1) n=14 (70%)	(+1) n=13 (65%)	(0) n=13 (65%)

ตาราง 41 พบว่า ปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะของครูในอนาคตด้านบุคลิกภาพและด้านการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชนกับเนื้อหาของหลักสูตรในอนาคต มีดังนี้

1) การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ทางการศึกษามีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านการมีวิสัยทัศน์ ความเป็นนักวิชาการ การดูแลเอาใจใส่เด็ก และด้านการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน

2) การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรมของโรงเรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านการมีวิสัยทัศน์ ความเป็นนักวิชาการ การดูแลเอาใจใส่เด็ก การมีมนุษยสัมพันธ์ และทางด้านการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน

3) การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของครูไทยมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านการมีค่านิยมที่ดี ความคล่องตัว การมีวิสัยทัศน์ ความเป็นนักวิชาการ การเป็นผู้นำ การดูแลเอาใจใส่เด็ก การมีมนุษยสัมพันธ์ การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และครอบครัว การมีสุขภาพกายและจิตดี การมีจิตสำนึกทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การมีจิตสำนึกทางด้านศิลปวัฒนธรรมไทย การเป็นนักจิตวิทยา และด้านการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน

4) การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับการเข้าใจผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านการมีวิสัยทัศน์ ความเป็นนักวิชาการ การดูแลเอาใจใส่เด็ก การมีสุขภาพกายและจิตดี และการเป็นนักจิตวิทยา

5) การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางสังคมกับวิถีชีวิตผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะความเป็นนักวิชาการ ความเป็นผู้นำ การดูแลเอาใจใส่เด็ก การมีจิตสำนึกทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การมีจิตสำนึกทางด้านศิลปวัฒนธรรมไทย และการเป็นนักจิตวิทยา

6) การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้านการมีวิสัยทัศน์ ความเป็นนักวิชาการ การดูแลเอาใจใส่เด็ก และการเป็นนักจิตวิทยา

7) การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับหลักสูตรมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะ
ความเป็นครูทางด้านการมีวิสัยทัศน์ ความเป็นนักวิชาการ และทางด้านการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน

8) การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนและการจัด
กระบวนการเรียนการสอนที่มีคุณภาพมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้าน
การมีค่านิยมที่ดี ความคล่องตัว การมีวิสัยทัศน์ ความเป็นนักวิชาการ การเป็นผู้นำ การดูแลเอาใจ
ใส่เด็ก การมีมนุษยสัมพันธ์ การมีสุขภาพกายและจิตดี การเป็นนักจิตวิทยา และด้านการมีส่วนร่วม
และพัฒนาชุมชน

9) การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริงและการ
รับรู้และการจัดการรับข้อมูลข่าวสารมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้าน
การมีวิสัยทัศน์และความเป็นนักวิชาการ การเป็นผู้นำ

10) การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับนวัตกรรม ระบบเทคโนโลยีและสื่อการเรียน
การสอนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะความเป็นครูทางด้าน ความคล่องตัว การมีวิสัยทัศน์
และความเป็นนักวิชาการ

11) การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับการวิจัยมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับคุณลักษณะ
ความเป็นครูทางด้าน ความคล่องตัว การมีวิสัยทัศน์ ความเป็นนักวิชาการ การเป็นผู้นำและด้าน
การมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน

12) การจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับ
คุณลักษณะความเป็นครูทางด้าน ความคล่องตัว การมีวิสัยทัศน์ ความเป็นนักวิชาการ และมี
ปฏิสัมพันธ์ต่อกันน้อยกับคุณลักษณะความเป็นครูด้านการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน

จากการวิเคราะห์ผลกระทบภาคตัดขวางเพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของครูที่
พึงประสงค์ในอนาคตกับลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต ที่ปรากฏดังตาราง 20-41 นั้น
เพื่อเห็นความสัมพันธ์กันระหว่างคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตกับลักษณะของหลักสูตร
วิชาชีพครูในอนาคตที่ชัดเจนเพิ่มขึ้น ว่ามีจุดเน้นด้านหลักสูตรอย่างใดนั้น ผู้วิจัยจึงได้สรุปไว้ ดัง
ตาราง 42-47

ตาราง 42 ภาพลักษณ์ของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคตตามคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ใน
อนาคตด้านความรู้ในวิชาชีพครู

คุณลักษณะของ ครูในอนาคต	ลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต				
	รูปแบบของ หลักสูตรวิชาชีพ ครู	กิจกรรมการเรียน การสอน	สื่อการเรียนการสอน	การประเมินผล	เนื้อหาของหลักสูตร
ด้านความรู้ใน วิชาชีพครู **โดยมี รายละเอียด เฉพาะของ คุณลักษณะของ ครูในอนาคต ด้านความรู้ใน วิชาชีพครู เพิ่มเติมดังนี้	- แบบบูรณาการ ทั้งภายในและ ภายนอกกลุ่ม วิชา	- สัมผัส สถานศึกษาที่ หลากหลาย - ฝึกปฏิบัติโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐาน - เน้น กระบวนการวิจัย - เน้นการคิดเป็น ระบบ - เรียนรู้ด้วยตนเอง	- มีแหล่งการเรียนรู้ - สื่อเทคโนโลยีและ เครือข่ายการเรียนรู้ - สื่อดั้งเดิมและสื่อ สมัยใหม่ - มีการวิจัยและ พัฒนาสื่อ	- ประเมินตาม สภาพจริง - มีมาตรฐานที่ ชัดเจน	- วิสัยทัศน์ทางการศึกษา - ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ - หลักสูตร - การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน - การจัดการกระบวนการเรียนการสอน - การวิจัย
- หลักสูตรและ การจัดการเรียน การสอน	-	-	-	-	- ธรรมชาติและวัฒนธรรมของโรงเรียน - การประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริง - นวัตกรรม ระบบเทคโนโลยีและสื่อการ เรียนการสอน
- หลักสูตรศึกษา	-	-	-	-	- ธรรมชาติและวัฒนธรรมของโรงเรียน
- จิตวิทยา	-	-	-	-	- ธรรมชาติและวัฒนธรรมของโรงเรียน - การเข้าใจผู้เรียน - นวัตกรรม ระบบเทคโนโลยีและสื่อการ เรียนการสอน
- สื่อและ เทคโนโลยี สารสนเทศ	-	- บูรณาการ ภาษาอังกฤษและ อินเทอร์เน็ต	-	-	- นวัตกรรม ระบบเทคโนโลยีและสื่อการ เรียนการสอน - การรับรู้และการจัดการข้อมูลข่าวสาร - การใช้คอมพิวเตอร์
- การ ประเมินผลการ เรียนรู้	-	-	-	-	การประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริง
- ผู้เรียน	-	- ปฏิบัติธรรมตาม หลักศาสนา	-	-	- ธรรมชาติและวัฒนธรรมของโรงเรียน - การเข้าใจผู้เรียน - สิ่งแวดล้อมทางสังคมกับวิถีชีวิตผู้เรียน - การประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริง - นวัตกรรม ระบบเทคโนโลยีและสื่อการ เรียนการสอน
- ภาษาไทยและ ภาษาอังกฤษ	-	- บูรณาการ ภาษาอังกฤษและ อินเทอร์เน็ต	-	-	- ธรรมชาติและวัฒนธรรมของโรงเรียน - การเข้าใจผู้เรียน - สิ่งแวดล้อมทางสังคมกับวิถีชีวิตผู้เรียน - การรับรู้และการจัดการข้อมูลข่าวสาร - การใช้คอมพิวเตอร์ - นวัตกรรม ระบบเทคโนโลยีและสื่อการ เรียนการสอน

จากตาราง 42 โดยภาพรวมพบว่า การที่ครูจะมีคุณลักษณะทางความรู้ในวิชาชีพนั้น ลักษณะของหลักสูตรในด้านรูปแบบ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนรู้ และเนื้อหาสาระ ควรจะมีลักษณะ ดังนี้

- 1) รูปแบบของหลักสูตรที่มีลักษณะเป็นบูรณาการทั้งภายในและภายนอก
- 2) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้สัมผัสสถานศึกษาที่หลากหลาย มีการฝึกปฏิบัติ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เน้นกระบวนการวิจัย เน้นการคิดเป็นระบบ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การบูรณาการ ภาษาอังกฤษและอินเทอร์เน็ตและปฏิบัติธรรมตามหลักศาสนา
- 3) มีการใช้สื่อการเรียนการสอนโดยมีการจัดแหล่งการเรียนรู้ มีการใช้สื่อเทคโนโลยีและเครือข่ายการเรียนรู้ สื่อดั้งเดิมและสื่อสมัยใหม่
- 4) มีการประเมินตามสภาพจริงโดยมีมาตรฐานที่ชัดเจน
- 5) เนื้อหาที่เรียนเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ทางการศึกษา ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ หลักสูตร การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน การประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริง นวัตกรรม ระบบเทคโนโลยี และสื่อการเรียนการสอน การใช้คอมพิวเตอร์ สิ่งแวดล้อมทางสังคมกับวิถีชีวิตผู้เรียน การรับรู้และการจัดการข้อมูลข่าวสาร และธรรมชาติและวัฒนธรรมของโรงเรียน

ตาราง 43 ภาพลักษณ์ของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคตตามคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ใน
อนาคตด้านทักษะในวิชาชีพครู

คุณลักษณะของครู ในอนาคต	ลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต				
	รูปแบบของ หลักสูตรวิชาชีพครู	กิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อการเรียนการสอน	การประเมินผล	เนื้อหาของหลักสูตร
ด้านทักษะใน วิชาชีพครู	- แบบบูรณาการ ทั้งภายในและ ภายนอกกลุ่มวิชา	- สัมผัสสถานศึกษาที่ หลากหลาย - ฝึกปฏิบัติโดยใช้โรงเรียน เป็นฐาน - เน้นกระบวนการวิจัย - เน้นการคิดเป็นระบบ - เรียนรู้ด้วยตนเอง	- มีแหล่งการเรียนรู้ - สื่อเทคโนโลยีและ เครือข่าย การเรียนรู้ - สื่อดั้งเดิมและสื่อ สมัยใหม่ - มีการวิจัยและ พัฒนาสื่อ	- ประเมินตามสภาพ จริง - มีมาตรฐานที่ชัดเจน	
**โดยมี รายละเอียดเฉพาะ ของคุณลักษณะ ของครูในอนาคต ด้านทักษะวิชาชีพ เพิ่มเติมดังนี้					
- การสื่อสาร	-	ทำงานร่วมกับผู้อื่น - วิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์ ต่าง ๆ - บูรณาการภาษาอังกฤษ และอินเทอร์เน็ต	-	-	- การจัดกิจกรรมเพื่อ พัฒนาผู้เรียน - การจัดกระบวนการเรียน การสอน - การรับรู้และการจัดการ ข้อมูลข่าวสาร

ตาราง 43 (ต่อ)

คุณลักษณะของครู ในอนาคต	ลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต				
	รูปแบบของ หลักสูตรวิชาชีพครู	กิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อการเรียนการสอน	การประเมินผล	เนื้อหาของหลักสูตร
- แนวโน้ม		- ค่านิยมของสังคม - ปฏิบัติธรรมตามหลัก ศาสนา - ทำงานร่วมกับผู้อื่น	-	-	- การเข้าใจผู้เรียน - สิ่งแวดล้อมทางสังคมกับ วิถีชีวิตผู้เรียน
- การวัดและ ประเมินผลการ เรียนรู้	-	-	-	-	- ผู้เรียนที่มีความต้องการ พิเศษ - การจัดกิจกรรมเพื่อ พัฒนาผู้เรียน - การจัดกระบวนการเรียน การสอน - การประเมินการเรียนรู้ ตามสภาพจริง
- การปรับตัว	-	- ส่งเสริมสุนทรียภาพ - ค่านิยมของสังคม - ปฏิบัติธรรมตามหลัก ศาสนา - ทำงานร่วมกับผู้อื่น - มีส่วนร่วมฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	-	-	- ธรรมชาติและวัฒนธรรม ของโรงเรียน - สิ่งแวดล้อมทางสังคมกับ วิถีชีวิตผู้เรียน
- การบริหาร จัดการ	-	- การสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม - ทักษะชีวิต - ทำงานร่วมกับผู้อื่น - ทักษะชีวิต	-	-	- ธรรมชาติและวัฒนธรรม ของโรงเรียน - การเข้าใจผู้เรียน - สิ่งแวดล้อมทางสังคมกับ วิถีชีวิตผู้เรียน - ผู้เรียนที่มีความต้องการ พิเศษ

จากตาราง 43 โดยภาพรวมพบว่า การที่ครูจะมีคุณลักษณะทางด้านทักษะในวิชาชีพครู นั้น ลักษณะของหลักสูตรในด้านรูปแบบ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การ ประเมินผลการเรียนรู้ และเนื้อหาสาระ ควรจะมีลักษณะ ดังนี้

- 1) รูปแบบของหลักสูตรที่มีลักษณะเป็นบูรณาการทั้งภายในและภายนอก
- 2) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้สัมผัสสถานศึกษาที่หลากหลาย มีการฝึกปฏิบัติ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เน้นกระบวนการวิจัย เน้นการคิดเป็นระบบ เรียนรู้ด้วยตนเอง การทำงานร่วมกับผู้อื่น วิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์ต่าง ๆ การบูรณาการภาษาอังกฤษและอินเทอร์เน็ต เน้น ค่านิยมของสังคม ส่งเสริมสุนทรียภาพ มีส่วนร่วมฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การ สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม การเน้นทักษะชีวิต ปฏิบัติธรรมตามหลักศาสนา
- 3) มีการใช้สื่อการเรียนการสอนโดยมีการจัดแหล่งการเรียนรู้ มีการใช้สื่อเทคโนโลยีและ

เครือข่ายการเรียนรู้ สื่อดั้งเดิมและสื่อสมัยใหม่ และมีการวิจัยและพัฒนาสื่อ

4) มีการประเมินตามสภาพจริงโดยมีมาตรฐานที่ชัดเจน

5) เนื้อหาที่เรียนเกี่ยวกับเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน การจัดการกระบวนการเรียนการสอน การรับรู้และการจัดการข้อมูลข่าวสาร การเข้าใจผู้เรียน สิ่งแวดล้อมทางสังคมกับวิถีชีวิตผู้เรียน ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ การประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริง ธรรมชาติและวัฒนธรรมของโรงเรียน

ตาราง 44 ภาพลักษณ์ของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคตตามคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ใน
อนาคตด้านคุณธรรมจริยธรรม

คุณลักษณะของครู ในอนาคต	ลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต				
	รูปแบบของ หลักสูตรวิชาชีพครู	กิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อการเรียนรู้ การสอน	การประเมินผล	เนื้อหาของหลักสูตร
ด้านคุณธรรม จริยธรรม **โดยมี รายละเอียดเฉพาะ ของคุณลักษณะ ของครูในอนาคต ด้านคุณธรรม จริยธรรมเพิ่มเติม ดังนี้	- แบบบูรณาการ ทั้งภายในและ ภายนอกกลุ่มวิชา	- ฝึกปฏิบัติโดยใช้โรงเรียน เป็นฐาน - ค่านิยมของสังคม - ปฏิบัติธรรมตามหลัก ศาสนา - การสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม	-	- ประเมินตามสภาพ จริง - มีมาตรฐานที่ชัดเจน	- อัตลักษณ์ของครูไทย
- มีความเมตตา เด็ก	-	- สัมผัสสถานศึกษาที่ หลากหลาย - ส่งเสริมสุนทรียภาพ	-	-	- การเข้าใจผู้เรียน - ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ
- มีความ รับผิดชอบชั้น ผู้เรียน	-	- ทำงานร่วมกับผู้อื่น	-	-	- สิ่งแวดล้อมทางสังคมกับวิถีชีวิต ผู้เรียน
- เป็นแบบอย่างที่ดี	-	- ส่งเสริมสุนทรียภาพ - มีส่วนร่วมฟื้นฟู ทรัพยากร ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	-	-	- สิ่งแวดล้อมทางสังคมกับวิถีชีวิต ผู้เรียน
- อดทน	-	- สัมผัสสถานศึกษาที่ หลากหลาย - ส่งเสริมสุนทรียภาพ - ทำงานร่วมกับผู้อื่น	-	-	- การเข้าใจผู้เรียน - ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ
- เสียสละ	-	- สัมผัสสถานศึกษาที่ หลากหลาย - ส่งเสริมสุนทรียภาพ - ทำงานร่วมกับผู้อื่น	-	-	- ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ

จากตาราง 44 โดยภาพรวม พบว่า การที่ครูจะมีคุณลักษณะทางด้านคุณธรรมจริยธรรม นั้น ลักษณะของหลักสูตรในด้านรูปแบบ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนรู้ และเนื้อหาสาระ ควรจะมีลักษณะ ดังนี้

- 1) รูปแบบของหลักสูตรที่มีลักษณะเป็นบูรณาการทั้งภายในและภายนอก
- 2) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้สัมผัสสถานศึกษาที่หลากหลาย การส่งเสริมสุนทรียภาพ การทำงานร่วมกับผู้อื่น มีส่วนร่วมฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการฝึกปฏิบัติโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เน้นค่านิยมของสังคม ปฏิบัติธรรมตามหลักศาสนา ตลอดจนมีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม
- 3) มีการใช้สื่อการเรียนการสอนโดยมีการจัดแหล่งการเรียนรู้ มีการใช้สื่อเทคโนโลยีและเครือข่ายการเรียนรู้ สื่อดั้งเดิมและสื่อสมัยใหม่ และมีการวิจัยและพัฒนาสื่อ
- 4) มีการประเมินตามสภาพจริงโดยมีมาตรฐานที่ชัดเจน
- 5) เนื้อหาที่เรียนเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของครูไทย การเข้าใจผู้เรียน ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ สิ่งแวดล้อมทางสังคมกับวิถีชีวิตของผู้เรียน

ตาราง 45 ภาพลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคตตามคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตด้านจรรยาบรรณ

คุณลักษณะของครูในอนาคต	ลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต				
	รูปแบบของหลักสูตรวิชาชีพครู	กิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อการเรียนการสอน	การประเมินผล	เนื้อหาของหลักสูตร
ด้านจรรยาบรรณ	- แบบบูรณาการทั้งภายในและภายนอกกลุ่มวิชา	- สัมผัสสถานศึกษาที่หลากหลาย - ส่งเสริมสุนทรียภาพ	-	- ประเมินตามสภาพจริง - มีมาตรฐานที่ชัดเจน	- อัตลักษณ์ของครูไทย - การเข้าใจผู้เรียน - สิ่งแวดล้อมทางสังคมกับวิถีชีวิตผู้เรียน - ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ - การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน - การจัดกระบวนการเรียนการสอน

จากตาราง 45 พบว่า โดยภาพรวมพบว่าการที่ครูจะมีคุณลักษณะทางด้านจรรยาบรรณ นั้น ลักษณะของหลักสูตรในด้านรูปแบบ กิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนรู้ และเนื้อหาสาระ ควรจะมีลักษณะ ดังนี้

- 1) รูปแบบของหลักสูตรที่มีลักษณะเป็นบูรณาการทั้งภายในและภายนอก
- 2) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้สัมผัสสถานศึกษาที่หลากหลาย และมีการส่งเสริมสุนทรียภาพ
- 3) มีการประเมินตามสภาพจริงโดยมีมาตรฐานที่ชัดเจน

4) เนื้อหาที่เรียนเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของครูไทย การเข้าใจผู้เรียน สิ่งแวดล้อมทางสังคมกับวิถีชีวิตผู้เรียน ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน และการจัดกระบวนการเรียนการสอน

ตาราง 46 ภาพลักษณ์ของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคตตามคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตด้านบุคลิกภาพ

คุณลักษณะของครูในอนาคต	ลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต				
	รูปแบบของหลักสูตรวิชาชีพครู	กิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อการเรียนการสอน	การประเมินผล	เนื้อหาของหลักสูตร
ด้านบุคลิกภาพ **โดยมีรายละเอียดเฉพาะของคุณลักษณะของครูในอนาคตด้านบุคลิกภาพเพิ่มเติมดังนี้	- แบบบูรณาการทั้งภายในและภายนอกกลุ่มวิชา	- ทักษะชีวิต	-	- ประเมินตามสภาพจริง - มีมาตรฐานที่ชัดเจน	- อัตลักษณ์ของครูไทย
- มีค่านิยมที่ดี	-	- ส่งเสริมสุนทรียภาพ - ค่านิยมของสังคม - ปฏิบัติธรรมตามหลักศาสนา - มีส่วนร่วมฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - การสอดแทรกคุณธรรม	-	-	- การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน - การจัดกระบวนการเรียนการสอน
- คล่องตัว	-	- ฝึกปฏิบัติโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน - ทำงานร่วมกับผู้อื่น - เรียนรู้ด้วยตนเอง	-	-	- การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน - การจัดกระบวนการเรียนการสอน - นวัตกรรม ระบบเทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน - การวิจัย - การใช้คอมพิวเตอร์
- มีวิสัยทัศน์	-	- สัมผัสสถานศึกษาที่หลากหลาย - ฝึกปฏิบัติโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน - กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นวิจัย - การคิดเป็นระบบ - ค่านิยมของสังคม - ทำงานร่วมกับผู้อื่น - วิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์ต่าง ๆ - เรียนรู้ด้วยตนเอง	- มีแหล่งการเรียนรู้ - สื่อเทคโนโลยีและเครือข่ายการเรียนรู้ - สื่อดั้งเดิมและสื่อสมัยใหม่ - มีการวิจัยและพัฒนา	-	- วิสัยทัศน์ทางการศึกษา - ธรรมชาติและวัฒนธรรมของโรงเรียน - การเข้าใจผู้เรียน - ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ - หลักสูตร - การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน - การจัดกระบวนการเรียนการสอน - การประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริง - นวัตกรรม ระบบเทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน - การรับรู้และการจัดการข้อมูลข่าวสาร - การวิจัยและการใช้คอมพิวเตอร์

ตาราง 46 (ต่อ)

คุณลักษณะของครู ในอนาคต	ลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต				
	รูปแบบของหลักสูตรวิชาชีพครู	กิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อการเรียนการสอน	การประเมินผล	เนื้อหาของหลักสูตร
- เป็นนักวิชาการ	-	- สัมผัสสถานศึกษาที่หลากหลาย - ฝึกปฏิบัติโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน - กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นวิจัย - การคิดเป็นระบบ - ทำงานร่วมกับผู้อื่น - วิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์ต่าง ๆ - บุรณการภาษาอังกฤษและอินเทอร์เน็ต - เรียนรู้ด้วยตนเอง	- มีแหล่งการเรียนรู้ - สื่อเทคโนโลยีและเครือข่าย - การเรียนรู้ - สื่อดั้งเดิมและสื่อสมัยใหม่ - มีการวิจัยและพัฒนา	-	- วิสัยทัศน์ทางการศึกษา - ธรรมชาติและวัฒนธรรมของโรงเรียน - การเข้าใจผู้เรียน - สิ่งแวดล้อมทางสังคมกับวิถีชีวิตผู้เรียน - ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ - หลักสูตร - การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน - การจัดกระบวนการเรียนการสอน - การประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริง - นวัตกรรม ระบบเทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน - การรับรู้และการจัดการข้อมูลข่าวสาร - การวิจัยและการใช้คอมพิวเตอร์
- เป็นผู้นำ	-	- สัมผัสสถานศึกษาที่หลากหลาย - ฝึกปฏิบัติโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน - การคิดเป็นระบบ - ทำงานร่วมกับผู้อื่น - วิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์ต่าง ๆ	-	-	- สิ่งแวดล้อมทางสังคมกับวิถีชีวิตผู้เรียน - การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน - การจัดกระบวนการเรียนการสอน - การวิจัย
- ดูแลเอาใจใส่เด็ก	-	- สัมผัสสถานศึกษาที่หลากหลาย - ส่งเสริมสุนทรียภาพ - ฝึกปฏิบัติโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน - ปฏิบัติธรรมตามหลักศาสนา - การสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม	-	-	- วิสัยทัศน์ทางการศึกษา - ธรรมชาติและวัฒนธรรมของโรงเรียน - การเข้าใจผู้เรียน - สิ่งแวดล้อมทางสังคมกับวิถีชีวิตผู้เรียน - ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ - การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน - การจัดกระบวนการเรียนการสอน
- มีมนุษยสัมพันธ์	-	- สัมผัสสถานศึกษาที่หลากหลาย - ส่งเสริมสุนทรียภาพ - ฝึกปฏิบัติโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน - ทำงานร่วมกับผู้อื่น - การสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม	-	-	- ธรรมชาติและวัฒนธรรมของโรงเรียน - การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน - การจัดกระบวนการเรียนการสอน
- เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและครอบครัว	-	- ส่งเสริมสุนทรียภาพ - ค่านิยมของสังคม - ปฏิบัติธรรมตามหลักศาสนา - การสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม	-	-	-

ตาราง 46 (ต่อ)

คุณลักษณะของครู ในอนาคต	ลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต				
	รูปแบบของหลักสูตรวิชาชีพครู	กิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อการเรียนการสอน	การประเมินผล	เนื้อหาของหลักสูตร
- มีสุขภาพกายและจิตดี	-	- ส่งเสริมสุนทรีย์ภาพ - ปฏิบัติธรรมตามหลักศาสนา - การสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม	-	-	- การเข้าใจผู้เรียน - การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน - การจัดกระบวนการเรียนการสอน
- จิตสำนึกด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	-	- ส่งเสริมสุนทรีย์ภาพ - มีส่วนร่วมฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	-	-	- สิ่งแวดล้อมทางสังคมกับวิถีชีวิตผู้เรียน
- จิตสำนึกด้านศิลปวัฒนธรรมไทย	-	- ส่งเสริมสุนทรีย์ภาพ	-	-	- สิ่งแวดล้อมทางสังคมกับวิถีชีวิตผู้เรียน
- นักจิตวิทยา	-	- ค่านิยมของสังคม	-	-	- การเข้าใจผู้เรียน - สิ่งแวดล้อมทางสังคมกับวิถีชีวิตผู้เรียน - ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ - การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน - การจัดกระบวนการเรียนการสอน

จากตาราง 46 โดยภาพรวมพบว่า การที่ครูจะมีคุณลักษณะทางด้านบุคลิกภาพของความเป็นครูนั้น ลักษณะของหลักสูตรในด้านรูปแบบ กิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนรู้ และเนื้อหาสาระ ควรจะมีลักษณะ ดังนี้

- 1) รูปแบบของหลักสูตรที่มีลักษณะเป็นบูรณาการทั้งภายในและภายนอก
- 2) มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเรียนการสอนที่เน้นทักษะชีวิต ฝึกปฏิบัติโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ทำงานร่วมกับผู้อื่น เรียนรู้ด้วยตนเอง สัมผัสสถานศึกษาที่หลากหลาย เน้นการวิจัย เน้นกระบวนการคิด เน้นค่านิยมของสังคม วิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์ต่าง ๆ เรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมสุนทรีย์ภาพ ค่านิยมของสังคม ปฏิบัติธรรมตามหลักศาสนา มีส่วนร่วมฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม มีการบูรณาการภาษาอังกฤษและอินเทอร์เน็ต มีการเน้นกระบวนการคิด

- 3) มีการใช้สื่อการเรียนการสอนโดยมีการจัดแหล่งการเรียนรู้ มีการใช้สื่อเทคโนโลยีและเครือข่ายการเรียนรู้ สื่อดั้งเดิมและสื่อสมัยใหม่ และมีการวิจัยและพัฒนาสื่อ

- 4) มีการประเมินตามสภาพจริงโดยมีมาตรฐานที่ชัดเจน

- 5) เนื้อหาที่เรียนเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของครูไทย การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน การจัดกระบวนการเรียนการสอน นวัตกรรม ระบบเทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน การวิจัย การใช้คอมพิวเตอร์ วิสัยทัศน์ทางการศึกษา ธรรมชาติและวัฒนธรรมของโรงเรียน การเข้าใจผู้เรียน

ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ หลักสูตร การประเมินตามสภาพจริง การรับรู้และการจัดการข้อมูล ข่าวสาร วิสัยทัศน์ทางการศึกษา สิ่งแวดล้อมทางสังคมกับวิถีชีวิตของผู้เรียน

ตาราง 47 ภาพลักษณ์ของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคตตามคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ใน
อนาคตด้านการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน

คุณลักษณะของครู ในอนาคต	ลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต				
	รูปแบบของ หลักสูตร วิชาชีพครู	กิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อการ เรียนการ สอน	การประเมินผล	เนื้อหาของหลักสูตร
ด้านการมีส่วนร่วม และพัฒนาชุมชน	-	- ฝึกปฏิบัติโดยใช้โรงเรียนเป็น ฐาน - มีส่วนร่วมฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม - ทักษะชีวิต	-	- ประเมินตามสภาพจริง - มีมาตรฐานที่ชัดเจน	- วิสัยทัศน์ทางการศึกษา - ธรรมชาติและวัฒนธรรมของ โรงเรียน - อัตลักษณ์ของครูไทย - หลักสูตร - การวิจัย

จากตาราง 47 โดยภาพรวมพบว่า การที่ครูจะมีคุณลักษณะทางด้านการมีส่วนร่วมและ
พัฒนาชุมชน ควรจะมีลักษณะ ดังนี้

- 1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่การเรียนการสอนที่เน้นการฝึกปฏิบัติโดยใช้
โรงเรียนเป็นฐาน การมีส่วนร่วมฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดกิจกรรมการเรียน
การสอนที่สอนทักษะชีวิต
- 2) มีการใช้สื่อการเรียนการสอนโดยมีการจัดแหล่งการเรียนรู้ มีการใช้สื่อเทคโนโลยีและ
เครือข่ายการเรียนรู้ สื่อดั้งเดิมและสื่อสมัยใหม่
- 3) มีการประเมินตามสภาพจริงโดยมีมาตรฐานที่ชัดเจน
- 4) เนื้อหาที่เรียนเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของครูไทย

จากผลการศึกษาการวิเคราะห์ผลกระทบภาคตัดขวาง ผู้วิจัยได้ข้อสรุปว่า ลักษณะของ
หลักสูตรวิชาชีพครูทุกรายการมีความสำคัญและมีผลต่อหรือมีปฏิสัมพันธ์กับคุณลักษณะของครูที่พึง
ประสงค์ในลักษณะของการร่วมกันกับลักษณะอื่นๆ มากกว่า 1 ลักษณะ จึงได้นำองค์ประกอบ
ทั้งหมดมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการเขียนภาพอนาคต

ขั้นที่ 3 การเขียนภาพ(Scenarios)

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในในระยะที่ 2 ของการดำเนินการวิจัย ผลจากการทำทงล้ออนาคต และผลจากการวิเคราะห์ผลกระทบภาคตัดขวางมาวางอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู ซึ่งมี 2 ส่วน คือ คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต ดังนี้

คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคต

ครูที่พึงประสงค์ในอนาคตควรมีคุณลักษณะที่ครอบคลุม 4 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะปฏิบัติ ด้านคุณลักษณะของความเป็นครู และด้านการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น ดังนี้

1. ด้านความรู้ ประกอบด้วยความรู้ 3 ส่วน คือ

1.1 ความรู้ในสาขาวิชาที่ตนเองสอน โดยจะต้องมีความรู้ในสาขาวิชาที่สอนอย่างลึกซึ้งอย่างน้อย 2 สาขาวิชา และความรู้นั้นต้องทันสมัย

1.2 ความรู้ในวิชาชีพครู เป็นความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานในอาชีพครูซึ่งครอบคลุมความรู้ใน 10 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ความรู้ทางด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เช่น การถ่ายทอดความรู้ วิธีการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ รูปแบบการสอน การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ วิธีสอนแบบต่าง ๆ การออกแบบการเรียนรู้ และการพัฒนาหลักสูตร

กลุ่มที่ 2 ความรู้ทางด้านหลักการศึกษา เช่น หลักการศึกษา การจัดการศึกษา ระบบการศึกษา ปรัชญาการศึกษา บทบาทการศึกษา การพัฒนาการศึกษา กฎหมายทางการศึกษา และการประกันคุณภาพการศึกษา

กลุ่มที่ 3 ความรู้ทางด้านจิตวิทยา เช่น การปกครองชั้นเรียน การจัดชั้นเรียน การให้คำปรึกษา การแนะแนว การพัฒนามนุษย์ และพัฒนาการของมนุษย์

กลุ่มที่ 4 ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น ความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ การนำเทคโนโลยีมาประกอบการเรียนการสอน การใช้เทคโนโลยีในกระบวนการสืบค้นข้อมูล ข่าวสาร และการเปลี่ยนแปลงทางด้านนวัตกรรมทางการสอน

กลุ่มที่ 5 ความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนรู้ เช่น การประเมินผลตามสภาพจริง และการประเมินพัฒนาการเรียนรู้

กลุ่มที่ 6 ความรู้เกี่ยวกับการวิจัย เช่น การวิจัยในชั้นเรียน การวิจัยปัญหาสังคม

กลุ่มที่ 7 ความรู้เกี่ยวกับเด็ก เช่น ปัญหาและความต้องการของเด็ก ความรู้เกี่ยวกับเด็กพิเศษ และการพัฒนาเด็ก

กลุ่มที่ 8 ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการ เช่น การจัดการผู้เรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน และการบริหารจัดการผู้เรียน

กลุ่มที่ 9 ความรู้เกี่ยวกับภาษา คือ ต้องมีความรู้ทางด้านภาษาไทยและภาษาอังกฤษอย่างแตกฉานทั้งในการพูด ฟัง อ่าน เขียน และ เพื่อใช้ในการประกอบการเรียนการสอนและแสวงหาความรู้ นอกจากนี้แล้วอาจมีความรู้ภาษาที่ 3 เช่น ภาษาจีน และญี่ปุ่น เป็นต้น

กลุ่มที่ 10 ความรู้เกี่ยวกับชุมชนหรือท้องถิ่น ได้แก่ สภาพของคนในชุมชนหรือท้องถิ่น สิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม รวมทั้งแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นหรือชุมชน

1.3 ความรู้ทั่วไปในศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา วัฒนธรรม กฎหมาย วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงาน และสิ่งแวดล้อม หรือนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ด้านทักษะปฏิบัติ เป็นทักษะที่ครูจำเป็นต้องมีเพื่อประกอบอาชีพ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ทักษะเฉพาะของแต่ละสาขาวิชา และทักษะวิชาชีพครูทั่วไป

2.1 ทักษะเฉพาะของแต่ละสาขาวิชา เช่น สาขาวิทยาศาสตร์ครูต้องมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มีทักษะในการใช้อุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ สาขาคอมพิวเตอร์ครูต้องมีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์

2.2 ทักษะวิชาชีพครูทั่วไป เป็นทักษะปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วยทักษะ ดังต่อไปนี้

1) ทักษะเกี่ยวกับการสื่อสาร ได้แก่ มีทักษะพูด ฟัง อ่าน เขียนทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ มีความสามารถในการสื่อสารระหว่างผู้เรียน ผู้ปกครอง เพื่อนครู ผู้นำชุมชน และองค์กรหรือสถานประกอบการในท้องถิ่นในการร่วมกันเพื่อพัฒนาการศึกษา

2) ทักษะที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การเตรียมการและวางแผนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล และความต้องการของผู้เรียน สอนผู้เรียนได้ทุกประเภท จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการหรือเชื่อมโยงความรู้ไปยังศาสตร์อื่นๆ และในชีวิตประจำวัน บูรณาการความรู้ในท้องถิ่น สอดแทรกหรือสอนในเรื่องคุณธรรมและค่านิยมที่ดีได้ บูรณาการสอนภาษาอังกฤษในวิชาที่ตนรับผิดชอบ เตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมสำหรับโลกอนาคต

3) ทักษะที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ได้แก่ ความสามารถในการทำวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิจัยเชิงปฏิบัติการ การทำวิจัยในชั้นเรียน การวิจัยปัญหาทางสังคม และการทดลองนวัตกรรม เพื่อพัฒนางาน การเรียนการสอน และสร้างองค์ความรู้ใหม่

4) ทักษะที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน ได้แก่ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีประกอบการเรียนการสอนและใช้ในการแสวงหาความรู้

5) ทักษะที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนวผู้เรียน ได้แก่ การให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนทั้งด้านการเรียน ส่วนตัว และอาชีพ

6) ทักษะในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ได้แก่ ทักษะในการประเมินพัฒนาการเรียนรู้

7) ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ ทักษะในด้านการคิดเป็น การคิดวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา การคิดเป็นระบบ

8) ทักษะในการบริหารจัดการ ได้แก่ การจัดการชั้นเรียน การจัดการผู้เรียน การปกครองชั้นเรียน การดูแลผู้เรียน การคุมชั้นเรียน

9) ทักษะในการปรับตัว ได้แก่ การปรับตัวเข้ากับผู้เรียน เพื่อนร่วมงาน และชุมชน การปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในอนาคต

3. ด้านคุณลักษณะความเป็นครู

ด้านคุณลักษณะความเป็นครูเป็นคุณลักษณะที่สำคัญมากที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานในอาชีพครู เพราะว่าครูเป็นบุคคลสำคัญที่สามารถถ่ายทอดความรู้ ความคิด ทักษะ ทักษะ และค่านิยมต่าง ๆ ไปสู่นักเรียน ดังนั้น คุณลักษณะของครูจึงมีผลต่อกระบวนการคิดและพฤติกรรมผู้เรียน ซึ่งคุณลักษณะของครูจะครอบคลุม 3 ด้าน คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านจรรยาบรรณ ด้านบุคลิกภาพ มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ด้านคุณธรรมจริยธรรม

คุณธรรมและจริยธรรมของครูในอนาคตควรมีคุณลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

- 1) มีจริยธรรมซื่อสัตย์สุจริต
- 2) เป็นแบบอย่างให้กับผู้เรียนในด้านคุณธรรมจริยธรรม
- 3) มีความอดทนในการสั่งสอน
- 4) มีความรับผิดชอบ
- 5) มีความเสียสละ
- 6) มีความเมตตา กรุณา จิตใจรักเด็ก เหมือนพ่อแม่
- 7) ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขทั้งหลาย

3.2 ด้านจรรยาบรรณ

จรรยาบรรณของครูในอนาคตควรมีคุณลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

- 1) มีความซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพครู
- 2) มีจิตวิญญาณของความเป็นครู
- 3) มีความภูมิใจในวิชาชีพครู
- 4) มีความรักในวิชาชีพครู
- 5) มีจิตสำนึกในวิชาชีพครู
- 6) อุทิศเวลา และอุทิศตน
- 7) มีความรักและห่วงใยและปรารถนาดีต่อผู้เรียน
- 8) ดูแลผู้เรียนอย่างใกล้ชิด

3.3 ด้านบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพของครูในอนาคตควรมีคุณลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

- 1) คล่องตัวสูง
- 2) มีวิสัยทัศน์รอบรู้การเปลี่ยนแปลง
- 3) เป็นนักวิชาการ ใฝ่รู้ตลอดเวลา และค้นคว้าเพิ่มเติมองค์ความรู้อยู่เสมอ
- 4) เป็นผู้นำทางการศึกษา ทางสังคมและชุมชน ในการแก้ปัญหาและพัฒนาการศึกษา และสังคม
- 5) เป็นผู้ชี้นำสังคม มีความกล้าที่จะพัฒนาการศึกษา สังคม และชุมชน ท้องถิ่นของตน รวมทั้งกล่าววิพากษ์วิจารณ์
- 6) มีกระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ กระบวนการคิดวิเคราะห์ กระบวนการคิดแก้ปัญหา กระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ
- 7) เป็นนักบริหารจัดการทั้งทางด้านการศึกษาและองค์กรการเรียนรู้
- 8) มีความเป็นนักจิตวิทยาสามารถแนะนำและแนะแนวผู้เรียนและบุคคลอื่น ๆ ได้
- 9) มีมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลภายในและภายนอกโรงเรียน
- 10) มีบุคลิกภาพที่มีความน่าเคารพนับถือ
- 11) มีระดับสติปัญญาสูงกว่าปานกลาง
- 12) ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
- 13) มีค่านิยมที่ดีงาม
- 14) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงานและ สิ่งแวดล้อม
- 15) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม และศาสนาของชาติ
- 16) ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 17) เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและสังคม
- 18) มีสุขภาพกายและจิตดี

4. ด้านการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น

ครูในอนาคตควรมีส่วนร่วมและพัฒนาท้องถิ่นทั้งในด้านการศึกษา ด้านสังคม และต้องสามารถที่จะปรับตัวเข้ากับชุมชน/ท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

ลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต

ลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคตที่ผู้วิจัยจะนำเสนอนี้ เป็นสารสนเทศพื้นฐานที่สำคัญมากสำหรับสถาบันที่ทำหน้าที่ในการผลิตครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏในการปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า (พ.ศ.

2550-2559) 11 ด้าน คือ ด้านปรัชญาหลักสูตรวิชาชีพครู ด้านรูปแบบของหลักสูตรวิชาชีพครู ด้านจุดหมายของหลักสูตรวิชาชีพครู ด้านโครงสร้างของหลักสูตรวิชาชีพครู ด้านเนื้อหาสาระของหลักสูตรวิชาชีพครู ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการบริหารหลักสูตร และด้านการประเมินผลหลักสูตร ซึ่งรายละเอียดของแต่ละด้าน มีดังนี้

1. ด้านปรัชญาของหลักสูตรวิชาชีพครู

ปรัชญาหรือแนวคิดที่ใช้เป็นหลักในการจัดหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้าของมหาวิทยาลัยราชภัฏควรมุ่งเน้นให้นักศึกษาสามารถไปเป็นครูในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยมุ่งเน้นพัฒนาให้เป็นครูดี ครูเก่ง มีความสุข มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เข้าใจพลวัตรของชุมชน สังคม อยู่ร่วมกับโลกสมัยใหม่ภายใต้ระบบทุนนิยม ปัจเจกชนนิยม และการเมืองใหม่อย่างรู้เท่าทัน

2. ด้านรูปแบบของหลักสูตรวิชาชีพครู

รูปแบบของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้าของมหาวิทยาลัยราชภัฏควรมีลักษณะที่สำคัญดังนี้

2.1 มีทางเลือกให้กับผู้เรียน โดยอาจมีรูปแบบให้เลือก ดังนี้

1) นักศึกษาที่เรียนในคณะครุศาสตร์สามารถเลือกเรียนในระบบ 2 ปริญญา คือ ได้รับปริญญาตรีอีกหนึ่งสาขาได้ โดยไม่ได้บังคับใช้กับนักศึกษาทุกคน ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของผู้เรียน คือ เรียนได้ปริญญาตรี 2 สาขา เช่น นักศึกษาเรียนเอกการสอนภาษาไทยหรือการสอนภาษาอังกฤษ สามารถได้รับปริญญาตรีด้านศิลปศาสตร์ และด้านการศึกษานักศึกษาเรียนเอกการสอนวิทยาศาสตร์หรือการสอนคณิตศาสตร์ สามารถได้รับปริญญาทางด้านวิทยาศาสตร์และด้านการศึกษารวมกัน เป็นต้น แต่ต้องมีการเรียนบางรายวิชาเพิ่มขึ้น

2) นักศึกษาที่เรียนในคณะอื่น ๆ สามารถเลือกเรียนในระบบ 2 ปริญญา คือ ได้รับปริญญาตรีทางด้านการศึกษารวมกับทางด้านที่เรียนครั้งแรก แต่ต้องมีการเรียนบางรายวิชาเพิ่มขึ้น เช่น นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์ เอกภาษาอังกฤษ มีความประสงค์อยากที่จะเป็นครูในอนาคตก็สามารถมาเรียนในรายวิชาชีพครูและฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพิ่มเติมได้

3) นักศึกษาที่เรียนคณะอื่น ๆ แต่มีใจรักที่จะเป็นครูสามารถที่จะย้ายคณะมาเรียนคณะครุศาสตร์ได้โดยทางคณะครุศาสตร์ต้องมีการสร้างเกณฑ์กำหนดคุณสมบัติไว้

4) ยังไม่ต้องให้นักศึกษาเลือกว่าจะเรียนคณะใดโดยในปีที่ 1 และปีที่ 2 ให้เรียนวิชาพื้นฐานทั่วไปก่อนแล้วจัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษาให้ดูแลอย่างใกล้ชิดและดูแลว่าเด็กแต่ละคนควรจะเรียนในคณะใดถ้านักศึกษาคนใดมีแวວความเป็นครูก็ให้มาเรียนคณะครุศาสตร์

5) นักศึกษาที่เรียนในคณะครุศาสตร์พอเรียนไปแล้วในช่วงปีที่ 2 ไม่อยากเป็นครูก็ให้สามารถเทียบโอนย้ายไปคณะอื่นได้โดยให้ทางคณะอื่นสร้างเกณฑ์ไว้

2.2 หลักสูตร ควรใช้ระยะเวลาในการศึกษาปกติ 5 ปี แต่ก็ขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ไม่จำเป็นต้องจบแบบยกดห้องซึ่งผู้เรียนแต่ละคนอาจใช้เวลาในการศึกษาไม่เท่ากัน

2.3 ในแต่ละรายวิชา กลุ่มวิชาหรือชุดวิชาควรมีการสร้างมาตรฐานไว้สำหรับให้ผู้เรียนสามารถเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ได้

2.4 รูปแบบของหลักสูตรเป็นหลักสูตรแบบบล็อก (Curriculum Block) คือ จัดเป็นบล็อกในลักษณะแบบบูรณาการภายในกลุ่มวิชาหรือแบบบูรณาการระหว่างกลุ่มวิชา (การบูรณาการแบบสหวิทยาการ) ซึ่งในแต่ละบล็อกจะประกอบด้วยบล็อกเนื้อหาวิชาต่าง ๆ บล็อกกิจกรรม บล็อกประเมินผล บล็อกเวลา

3. ด้านจุดหมายของหลักสูตรวิชาชีพครู

จุดหมายของหลักสูตรวิชาชีพครู ในทศวรรษหน้าของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ควรจะมุ่งเน้นพัฒนาครูไทยให้มีความเป็นนักวิชาการ มีความรู้ในสาขาของตนเองและรอบรู้ในสาขาวิชาอื่น สร้างความรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้ตลอดชีวิต สอนเก่ง รักการสอน มีคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณ บุคลิกภาพที่มีความเป็นครูที่ดี รักและศรัทธาวิชาชีพครู มุ่งปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียน มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความคิดสร้างสรรค์ และเป็นผู้นำชุมชนและสังคม ดังนั้นหลักสูตรวิชาชีพครูจึงมุ่งเสริมสร้างนักศึกษาครูระดับปริญญาตรีให้มีคุณลักษณะ ดังนี้

3.1 มีความรู้ดีทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพ

3.2 มีความสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย

3.3 มีความสามารถในการใช้ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ อย่างน้อย 2 ภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

3.4 มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และใช้ในการแสวงหาความรู้

3.5 มีความสามารถในการวิจัย สร้างองค์ความรู้ใหม่ และสามารถนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน

3.6 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม ศาสนาของชาติ รวมทั้งการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และพลังงาน

3.7 มีความสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ชุมชน และแหล่งการเรียนรู้

3.8 มีความเป็นผู้นำทั้งทางด้านการศึกษาและทางสังคมโดยต้องขึ้นนำสังคมในทางที่ถูกต้องเหมาะสม

3.9 มีคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ และบุคลิกภาพของความเป็นครูที่พึงปรารถนา

4. ด้านโครงสร้างของหลักสูตรวิชาชีพครู

โครงสร้างของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้าของมหาวิทยาลัยราชภัฏในด้านต่อไปนี้จะควรจะเป็น ดังนี้

4.1 จำนวนหน่วยกิต

จำนวนหน่วยกิตของหลักสูตรควรไม่น้อยกว่า 60 หน่วยกิต

4.2 ระยะเวลาในการศึกษา

ระยะเวลาในการศึกษา 5 ปี โดยที่ปีสุดท้ายให้ไปฝึกปฏิบัติงานในหน้าที่ครูทั้งปี

5. ด้านเนื้อหาสาระของหลักสูตรวิชาชีพครู

เนื้อหาสาระของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้าของสถาบันราชภัฏควรประกอบด้วยสาระ ดังต่อไปนี้

สาระที่ 1 สาระเกี่ยวกับการศึกษาและอัตลักษณ์ของครูไทย ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ ทางด้านการศึกษา ธรรมชาติและวัฒนธรรมของโรงเรียน อัตลักษณ์ของครูไทย

สาระที่ 2 สาระเกี่ยวกับธรรมชาติของผู้เรียนและการเรียนรู้ ประกอบด้วย การเข้าใจ ผู้เรียน สิ่งแวดล้อมทางสังคมกับวิถีชีวิตของผู้เรียน ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ

สาระที่ 3 สาระเกี่ยวกับ หลักสูตรและการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย การจัดการ เรียนรู้แนวใหม่ กระบวนทัศน์การประเมินผลเพื่อเพิ่มพลังอำนาจ การจัดการกระบวนการเรียนการสอน ที่มีประสิทธิภาพ การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน หลักสูตร

สาระที่ 4 สาระเกี่ยวกับ นวัตกรรมและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย การรับ และการจัดการข้อมูลข่าวสาร การใช้คอมพิวเตอร์ในการสืบค้นข้อมูล นวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอน ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน

สาระที่ 5 สาระเกี่ยวกับการวิจัย ประกอบด้วย กระบวนทัศน์การวิจัยทางการศึกษา และการประยุกต์ใช้การวิจัย

6. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มวิชาชีพครูในทศวรรษหน้าของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ควรจัดในลักษณะที่ส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถไปเป็นครูในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยมุ่งเน้นพัฒนาให้เป็นครูดี ครูเก่ง มีความสุข มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เข้าใจพลวัตของชุมชน สังคม อยู่ร่วมกับโลกสมัยใหม่ภายใต้ระบบทุนนิยม บัณฑิตชนนิยมและการเมืองใหม่อย่างรู้เท่าทัน คือควรมุ่งเน้นพัฒนาครูไทยให้มีความเป็นนักวิชาการ มีความรู้ในสาขาของตนเองและรอบรู้ในสาขาวิชาอื่น สร้างความรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้ตลอดชีวิต สอนเก่ง รักการสอน มีคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณ บุคลิกภาพที่ดี รักและศรัทธาวิชาชีพครู มุ่งปฏิรูป การเรียนรู้ของผู้เรียน มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความคิดสร้างสรรค์ และเป็นผู้นำชุมชนและ

สังคมนั้น กิจกรรมการเรียนการสอนทั้งกิจกรรมในหลักสูตรและเสริมหลักสูตรควรจัดในลักษณะที่เป็นต้นแบบหรือเป็นแบบอย่างให้กับนักศึกษา คือ ต้องการให้นักศึกษาสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกับนักเรียนในอนาคตอย่างไร ทางคณาจารย์ก็จัดในลักษณะแบบนั้น ซึ่งควรมีการจัดในลักษณะที่การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีการผสมผสานทฤษฎีและการปฏิบัติโดยบูรณาการแนวคิดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ แนวคิดในการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้แก่ แนวคิดการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ การจัดกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งแนวคิดการประเมินตามสภาพจริงและแนวคิดการจัดช่วงเวลา อันเนื่องมาจากเป็นข้อจำกัดในการสอนแบบเดิมเนื่องจากเวลามีจำกัดโดยนำแนวคิดทั้งหลายเหล่านี้มาจัดในลักษณะเป็นบล็อกกิจกรรม (Activity Block) ซึ่งในแต่ละบล็อกนั้นจะมีการจัดเวลาในการเรียนรู้ไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับเนื้อหาว่าควรใช้เวลาเท่าไร บางเนื้อหาอาจใช้เวลาเป็น 1 คาบ 2 คาบ หรือ 1 วัน 2 วัน เป็นต้น ซึ่งเรียกว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบล็อก (Block learning) ดังนั้น ในแต่ละBlockการจัดกิจกรรมนั้นควรเน้นการสอนแบบบูรณาการทั้งแบบสอดแทรก แบบคู่ขนาน แบบสหวิทยาการ แบบข้ามกลุ่มวิชาโดยมีการสอนเป็นทีม อาจมีกิจกรรมลักษณะ ดังนี้

- 6.1 กิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง(Self –directed learning) และ การเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry-Based Instruction)
- 6.2 การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการวิจัย (Research –based Instruction)
- 6.3 กิจกรรมการเรียนการสอนควรหลากหลาย เช่น การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem-based) การเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการคิด (Thinking-based Instruction) การจัดการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายเว็ลด์ ไซด์เว็บ (Web-based Instruction) การเรียนรู้แบบร่วมมือกัน (Cooperative learning) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงการเป็นหลัก (Project-based learning) เป็นต้น
- 6.4 ให้นักศึกษาได้ทำภาคปฏิบัติ
- 6.5 กิจกรรมควรเน้นกระบวนการคิด วางแผน บริหาร จัดการ ด้วยตนเอง เช่น การทำโครงการต่าง ๆ
- 6.6 ทุกกิจกรรมควรมีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ ของความเป็นครู
- 6.7 กิจกรรมที่มีการบูรณาการภาษาอังกฤษและคอมพิวเตอร์ คือ สนับสนุนให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษไม่ว่าจะเป็นการอ่าน พูด ฟัง เขียน และใช้คอมพิวเตอร์โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้นคว้าทำวิจัยหรือหาความรู้ทางอินเทอร์เน็ต
- 6.8 กิจกรรมที่สอนทักษะชีวิตให้กับนักศึกษา เช่น การแต่งกาย การแต่งหน้า การดูหนัง การเสียภาษี เป็นต้น
- 6.9 กิจกรรมที่ให้นักศึกษาได้มีโอกาสไปเรียนรู้กับปราชญ์ชาวบ้านหรือแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

6.10 กิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้สัมผัสชุมชน ได้ไปอยู่กับชุมชน ร่วมพัฒนาชุมชน ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น การปรับตัว และฝึกการเป็นผู้นำ

6.11 กิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนได้ไปสัมผัสกับสถานศึกษาในเมือง และในที่ห่างไกล รวมทั้งสถานศึกษาที่มีลักษณะของผู้เรียนหลากหลายทั้งผู้เรียนประเภทที่มีความต้องการพิเศษ หรือที่มีปัญหาแตกต่างกัน

6.12 กิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้มีสุนทรียภาพสร้างความสุขทางกายและใจ คือ ให้นักศึกษาได้มีโอกาสได้ทำกิจกรรมที่ทำให้จิตใจผ่อนคลายเกิดสุนทรียภาพ ตามความถนัดและความสนใจ เช่น นักศึกษาที่สนใจดนตรีก็ให้เล่นดนตรี นักศึกษาคนใดสนใจทางด้านกีฬา ก็ให้เล่นกีฬา นักศึกษาคนใดสนใจทางด้านศิลปะ ก็ให้ทำศิลปะ เป็นต้น

6.13 กิจกรรมที่ให้ไปปฏิบัติธรรม นั่งสมาธิ ที่วัดอย่างต่อเนื่องตั้งแต่แรกเข้าจนกระทั่งจบ แต่ถ้าในกรณีที่นับถือศาสนาอื่นก็ให้ไปปฏิบัติตนตามหลักศาสนา

6.14 กิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งภายในและภายนอกสถาบันเพื่อที่จะได้ปรับตัวได้คุณลักษณะทางด้านคุณธรรมจริยธรรม เช่น ความอดทน ความมีเมตตา ความมีน้ำใจ เป็นต้น

6.15 กิจกรรมที่ให้นักศึกษามีส่วนร่วมฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ พลังงานและสิ่งแวดล้อม เช่น จัดในรูปแบบของการไปทัศนศึกษา จัดโครงการปลูกป่า เป็นต้น

6.16 กิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และศาสนา ของชาติ เช่น การจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ บำเพ็ญประโยชน์ต่างๆ ให้กับสาธารณชน หรือการจัดทำโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

6.17 กิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้รับรู้รับทราบค่านิยมของสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งค่านิยมของเด็ก เช่น การทำวิจัยปัญหาสังคมเด็กวัยรุ่น

6.18 มีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้วิพากษ์วิจารณ์ ทั้งกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จัดตามวาระเหตุการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น เช่น การจัดสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา

นอกจากนี้สิ่งที่สำคัญการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาชีพครูควรเน้นการฝึกโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School based) และกิจกรรมเสริมหลักสูตรควรยึดหลัก 3 ประการ คือ 1) จัดกิจกรรมเติมสิ่งที่ขาด คือ ให้ทางสถาบันหรือนักศึกษาพิจารณาว่านักศึกษายังขาดคุณลักษณะใดให้ทำกิจกรรมเพิ่มเติม 2) กิจกรรมเสริม คือ ให้พิจารณาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมว่านักศึกษาควรมีคุณลักษณะใดที่สำคัญให้จัดเพิ่มให้กับนักศึกษา 3) กิจกรรมแก้ไข คือ ให้พิจารณาว่านักศึกษายังมีคุณลักษณะใดที่ยังมีไม่สมบูรณ์ ก็ให้จัดกิจกรรมที่ช่วยแก้ไขให้ และประการที่สำคัญสุดท้ายก็คือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการฝึกปฏิบัติต้องเชื่อมโยงกัน

7. ด้านการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู

การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูในประเด็นต่อไปนี้เป็นทศวรรษหน้าของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ดังนี้

7.1 รูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

รูปแบบการฝึกมี 2 รูปแบบ คือ

1) รูปแบบแรก การฝึกบางเวลาที่โรงเรียนโดยให้เริ่มฝึกตั้งแต่ชั้นปีที่ 3 จนถึงปีที่ 4 โดยฝึกเป็นบางเวลาในช่วงระหว่างเรียน

2) รูปแบบที่สอง การฝึกเต็มเวลาโดยให้ฝึกในชั้นปีที่ 5 คือ ให้ทำทุกอย่างเหมือนครูจริง ๆ โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างสถาบัน โรงเรียน และชุมชน

นอกจากนี้แล้วการจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูควรจัดเป็นระบบสหกิจศึกษา คือ ตัวนักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์ควรได้รับเงินเดือนและเงินทุนผลิตสื่อการเรียนการสอนด้วย เช่น อาจให้เงินเดือนจำนวนครึ่งหนึ่งของครูที่บรรจุใหม่ในระดับปริญญาตรี และให้เงินทุนผลิตสื่อภาคเรียนละ 2,000 บาท นอกจากนี้แล้วยังยังได้รับการบรรจุให้เป็นครูอัตราจ้างหรือครูจริง ๆ ที่โรงเรียนนั้นและนับอายุราชการตั้งแต่เริ่มฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

7.2 ลักษณะของหน่วยหรือโรงเรียนที่เป็นแหล่งในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

หน่วยหรือโรงเรียนที่เป็นแหล่งในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในอนาคต ควรมีลักษณะดังนี้

- 1) เป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูที่ได้มาตรฐานตามที่สภาวิชาชีพครูกำหนด และตามที่ฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันกำหนด
 - 2) เป็นโรงเรียนที่มีเด็กครบทุกประเภท
 - 3) ผู้บริหารโรงเรียนมีความเข้าใจเรื่องการศึกษา และเห็นคุณค่าในการพัฒนาการศึกษา สามารถรับเทคนิคการสอนสมัยใหม่ และพัฒนาตนเอง
 - 4) มีวัฒนธรรมที่ดีในการทำงานภายในองค์กร
 - 5) เป็นโรงเรียนที่พร้อมจะเป็นตัวอย่างในการจัดการเรียนการสอน
 - 6) เหมาะกับนักศึกษาเฉพาะสาขา
 - 7) ความเข้าใจตรงกันกับสถาบันทั้งผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง และพร้อมที่จะเป็นพี่เลี้ยง
 - 8) โรงเรียนต้องมีความรับผิดชอบผูกพัน(Accountability)ร่วมกันกับสถาบัน
- นอกจากนี้แล้วควรมีระบบแรงจูงใจบางอย่างให้กับโรงเรียนที่เป็นแหล่งการฝึกประสบการณ์ เช่น มอบเกียรติบัตร มีค่าตอบแทนให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการฝึกของนักศึกษา มีการคิดภาระงานให้ แต่งตั้งเป็นอาจารย์พิเศษของสถาบันด้วย

7.3 วิธีการจัดนักศึกษาลงหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เลือกหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่มีคุณลักษณะตามที่สภาวิชาชีพครูและฝ่ายฝึกประสบการณ์ได้กำหนดไว้ โดยทั้งนี้ นักศึกษาควรได้มีโอกาสได้ไปฝึกปฏิบัติในสถานศึกษาในชนบทห่างไกล

7.4 คุณลักษณะของอาจารย์พี่เลี้ยง

อาจารย์พี่เลี้ยงของนักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์ควรมีคุณลักษณะดังนี้

- 1) มีความรู้ทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพครูสามารถให้คำแนะนำได้
- 2) มีความชำนาญในการสอนและเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งทางด้านความเป็นนักวิชาการ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ การวางแผนการประพฤติปฏิบัติตน และเป็นที่ยอมรับ เช่น เป็นครูต้นแบบ ครูดีเด่น ครูแห่งชาติ เป็นต้น
- 3) เคยได้รับการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับกระบวนการฝึกประสบการณ์มาก่อน
- 4) เข้าใจเกณฑ์ วิธีการและกระบวนการฝึกประสบการณ์ของสถาบัน
- 5) อาจารย์พี่เลี้ยงต้องมีความรับผิดชอบผูกพัน (Accountability) ร่วมกันกับสถาบัน

7.5 การจัดระดับชั้นหรือวิชาที่ให้นักศึกษาสอน

การจัดวิชาให้สอนควรสอดคล้องกับวิชาเอกของนักศึกษาโดยคำนึงถึงความเหมาะสมของนักศึกษาแต่ละคนโดยให้อยู่ในดุลยพินิจของทางโรงเรียนและสถาบันด้วย

7.6 ขั้นตอนและกิจกรรมของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ให้นักศึกษาได้สัมผัสและสังเกตการทำงานของครูเก่งๆก่อนไปฝึกประสบการณ์ ขั้นเตรียมรูปที่หน่วยฝึกประสบการณ์ และในขณะที่นักศึกษาฝึกปฏิบัติงานทั้งบางเวลาและเต็มเวลานั้น ทางฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูควรกำหนดให้มาสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักศึกษา กับอาจารย์นิเทศเป็นระยะ ๆ เพื่อที่นักศึกษาจะได้ปรับปรุงพัฒนาตนเองและสร้างองค์ความรู้

กิจกรรมที่นักศึกษาควรปฏิบัติในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูปแบบทางฝ่ายฝึกประสบการณ์ควรถูกกำหนดกิจกรรมที่นักศึกษาควรจะต้องทำไว้ โดยมีเกณฑ์และมาตรฐานอย่างชัดเจน และกิจกรรมที่นักศึกษาต้องทำ เช่น งานปฏิบัติการสอน งานพัฒนาผู้เรียน งานวิจัยพัฒนาผู้เรียน งานวิจัยในชั้นเรียน งานวิจัยพัฒนาชุมชน การเยี่ยมบ้านนักเรียน ฝึกทำงานในชุมชน การทำโครงการอิสระรายบุคคลในสถานที่ฝึก การศึกษารายกรณี งานแนะแนว เป็นต้น

7.7 รูปแบบการนิเทศของสถาบันผลิตครู

รูปแบบการนิเทศมี 2 รูปแบบ คือ

- 1) การนิเทศที่หน่วยที่นักศึกษาฝึกประสบการณ์

2) การนิเทศที่อาศัยเทคโนโลยีเข้ามาช่วย เช่น ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ E-mail ทางดาวเทียมทางไกล ทางโทรศัพท์ คือมีการโต้ตอบกันระหว่างนักศึกษากับอาจารย์นิเทศ ในเรื่องต่าง ๆ เช่น การเรียนการสอน การปกครองชั้นเรียน การวางแผน การวางแผน

การนิเทศควรมีลักษณะเป็นแบบกัลยาณมิตรมีการชี้แนะ เพื่อให้นักศึกษาได้นำผลไปปรับปรุงแก้ไขและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้จากกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นอกจากนี้แล้วยังต้องมีกระบวนการนิเทศติดตามผลที่ชัดเจนและในกรณีที่ไปนิเทศที่หน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอาจารย์นิเทศก็ควรมีการทำงานเป็นทีม คือ ไปนิเทศพร้อมกันเป็นทีมซึ่งภายในทีมควรประกอบด้วยอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพที่แตกต่างกัน คือ มีความเชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาวิชาเอก กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล จิตวิทยา สื่อและเทคโนโลยี เป็นต้น

7.8 คุณลักษณะของอาจารย์นิเทศจากสถาบันผลิตครู

อาจารย์นิเทศจากสถาบันควรมีคุณลักษณะ ดังนี้

- 1) มีประสบการณ์การสอนในโรงเรียนประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา
- 2) รู้และเข้าใจปัญหาและความต้องการของสถานศึกษา
- 3) รู้จักนักศึกษาผู้รับการนิเทศเป็นรายบุคคล
- 4) มียุทธศาสตร์การนิเทศที่มีประสิทธิภาพ
- 5) มีความเชี่ยวชาญจริง ๆ ในสาขานั้น
- 6) มีการทำงานในลักษณะเป็นทีมและเป็นเพื่อนกัน (Buddy) กัน กับบุคลากรที่ดูแลนักศึกษาที่หน่วยฝึกประสบการณ์

7.9 การวัดและประเมินผลการฝึกประสบการณ์ (วิธีการวัดและประเมินผลเครื่องมือ ผู้ประเมิน เกณฑ์ในการประเมิน สิ่งที่ต้องประเมิน)

ในการวัดและประเมินผลการฝึกประสบการณ์ควรมีการประเมินในเรื่องต่อไปนี้

- 1) ความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ
- 2) ทักษะทางวิชาชีพ เช่น ความสามารถในการจัดการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน
- 3) การพัฒนาตนเองและวิชาชีพ
- 4) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานและชุมชน
- 5) ทักษะคติในการปฏิบัติงานในหน้าที่
- 6) ลักษณะทางด้านนิสัยคุณธรรมจริยธรรมบุคลิกภาพ

โดยมีวิธีการประเมินอย่างหลากหลาย เช่น จากการประเมินนักเรียน ประเมินชิ้นงาน ประเมินการเขียนรายงาน แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต การทดสอบ โดยควร

ประเมินอย่างต่อเนื่องสะสมและตรงตามสภาพจริง ที่สำคัญควรคำนึงถึงคุณลักษณะเฉพาะของนักศึกษาแต่ละสาขา

ผู้ประเมินได้แก่ อาจารย์สถาบัน ตัวแทนจากสภาวิชาชีพครู ผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์พี่เลี้ยง นักเรียน ตัวนักศึกษา เพื่อนนักศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนหรือผู้นำชุมชน

1) อาจารย์สถาบัน อาจารย์พี่เลี้ยง ตัวแทนจากสภาวิชาชีพครู ให้ประเมินความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ ทักษะทางวิชาชีพ เช่น ความสามารถในการจัดการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ทักษะคิดในการปฏิบัติงานในหน้าที่ ลักษณะทางด้านนิสัยคุณธรรมจริยธรรมบุคลิกภาพ

2) ผู้บริหารโรงเรียน ให้ประเมินการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ทักษะคิดในการปฏิบัติงานในหน้าที่ ลักษณะทางด้านนิสัยคุณธรรมจริยธรรมบุคลิกภาพ

3) นักเรียนให้ประเมินในส่วนของครูโดยตรง ความสามารถในการถ่ายทอด ความรับผิดชอบในการสอน การเป็นแบบอย่างที่ดี

4) ผู้ปกครองนักเรียนหรือผู้นำชุมชนให้ประเมินในเรื่องกิจกรรมที่นักศึกษาครูต้องสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน

5) เพื่อนนักศึกษาให้ประเมินในส่วนการทำงานร่วมกับผู้อื่น ความรู้ การพัฒนาตนเอง การดูแลผู้เรียน

นอกจากนี้แล้วควรมีมาตรฐานและเกณฑ์ที่ชัดเจนสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานของสภาวิชาชีพคือมีการกำกับและควบคุมมาตรฐาน อาจารย์และผู้บริหารที่ประเมินนักศึกษาต้องผ่านการอบรมในเรื่องการประเมิน และควรมีการนำผลการประเมินเผยแพร่ให้บุคคลอื่นได้รับทราบอย่างต่อเนื่องโดยอาจจะเผยแพร่ใน Web site

8. ด้านสื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาชีพครูในทศวรรษหน้าของมหาวิทยาลัยราชภัฏควรมีลักษณะที่หลากหลายผสมผสานกันทั้งสื่อดั้งเดิมและสื่อสมัยใหม่ ได้แก่ สื่อของจริง สื่อ สิ่งพิมพ์ สื่อธรรมชาติ สื่อเทคโนโลยี สื่อทางไกลรวมทั้งแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นตัวบุคคล สถานที่ วัตถุ ทั้งที่อยู่ในสถาบันและอยู่ในชุมชน ที่จะทำให้นักศึกษาครูได้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ลึกซึ้งกว้างขวาง กระตุ้นให้นักศึกษาได้เรียนรู้อย่างมีคุณค่า และอยากที่จะติดตามและเรียนรู้ต่อไป ดังนั้นสื่อการเรียนการสอนในอนาคต มหาวิทยาลัยราชภัฏควรมีการจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอน ดังนี้

1) จัดหาแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นและชุมชนที่มีประสิทธิภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งการเรียนรู้ประเภทสถานศึกษาที่มีลักษณะที่มีความหลากหลายและพร้อมที่จะให้นักศึกษาเข้าไปเรียนรู้ได้หรือเป็นสถานศึกษาที่เป็นเครือข่ายในการร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

- 2) จัดเตรียมสื่อประเภทเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพียงพอ และพร้อมที่จะอำนวยความสะดวกให้นักศึกษาได้เรียนรู้ได้
- 3) จัดเตรียมห้องสมุดหรือสำนักวิทยบริการที่มีสื่อสิ่งพิมพ์ผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่ทันสมัย เพียงพอ และสอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาและคณาจารย์
- 4) มีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมสื่อการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักศึกษา
- 5) จัดเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างสถาบันท้องถิ่น สถานศึกษา ชุมชนและหน่วยงานข้างนอกทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

9. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในรายวิชาชีพครูในทศวรรษหน้าของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ในประเด็นต่อไปนี้จะควรมีลักษณะดังนี้

9.1 สิ่งที่ต้องประเมินและวิธีการของการวัดและประเมินผล

ควรวัดทั้งความรู้ การปฏิบัติ กระบวนการเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ การวิเคราะห์ การวิพากษ์วิจารณ์ การแก้ปัญหา คุณธรรมจริยธรรม โดยใช้วิธีการอย่างหลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ ตรวจผลงาน การทดสอบและแฟ้มสะสมผลงาน

9.2 รูปแบบในการวัดและประเมินผลและจุดประสงค์

เป็นการประเมินตามสภาพจริงมีการประเมินตลอดเวลาอย่างต่อเนื่องและวัดจากสภาพจริงและควรมีการกำหนดมาตรฐานแต่ละกลุ่มวิชาให้ชัดเจนและเกณฑ์ตัดสินที่ชัดเจน และที่สำคัญควรให้นักศึกษา เพื่อนนักศึกษา ผู้ที่เกี่ยวข้องและอาจารย์เป็นผู้ประเมิน ซึ่งในการประเมินโดยให้ตัวนักศึกษา เพื่อนนักศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นการประเมินเพื่อการปรับปรุงและพัฒนา คือให้นักศึกษาได้เห็นจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง ส่วนอาจารย์ประเมินเพื่อการพัฒนาโดยนักศึกษานำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข พัฒนาขึ้นและหลังจากนั้นจึงประเมินเพื่อตัดสิน นอกจากนี้ในบางกลุ่มวิชาควรมีการประเมินโดยทีมอาจารย์

10. ด้านการบริหารหลักสูตร

แนวโน้มการบริหารหลักสูตรในทศวรรษหน้าของมหาวิทยาลัยราชภัฏในด้านต่อไปนี้จะควรเป็น ดังนี้

10.1 รูปแบบการบริหารและการจัดการหลักสูตร

การบริหารหลักสูตรควรมีลักษณะแบบการมีส่วนร่วมและมีการกระจายอำนาจ โดยมีคณะกรรมการที่รับผิดชอบซึ่งประกอบด้วย บุคคลที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่ายทั้งภายในและภายนอก คณะครุศาสตร์ซึ่งมีหน้าที่คอยควบคุมดูแลการใช้หลักสูตร ประสานความร่วมมือประชุมปรึกษาหารือ

อำนวยความสะดวกต่างๆ ได้แก่ คณาจารย์คณะครุศาสตร์ คณาจารย์คณะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ครูจากโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพ นอกจากนี้แล้วควรมีการบริหารจัดการทั้งทางด้านผู้สอน สถานที่อุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมทั้งนำผลที่ได้มาปรับปรุงหลักสูตรตลอดเวลา

10.2 คุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาครู

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นผู้สอนควรมีคุณสมบัติ ดังนี้

- 1) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์การสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2) มีคุณวุฒิที่ตรงกับสาขาวิชาที่สอน ควรจบปริญญาเอก มีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี เคยมีประสบการณ์ผ่านการอบรมหรือการศึกษาจากต่างประเทศติดต่อสัมพันธ์กับทางสถานศึกษาเพื่อทราบปัญหาและความต้องการของทางสถานศึกษา
- 3) ใฝ่รู้ พัฒนาตนเองและงานในหน้าที่ ติดตามความเคลื่อนไหวความก้าวหน้าทางวิชาการอยู่เสมอ
- 4) มีผลงานการศึกษาค้นคว้าวิจัยหรืองานเขียนทางวิชาการที่ให้ทิศทางสังคม ออกมาอย่างสม่ำเสมอ
- 5) เป็นคนดี มีใจรักและศรัทธาในวิชาชีพครู
- 6) มีบุคลิกภาพเหมาะสมกับการเป็นครูของครู
- 7) เป็นแบบอย่างให้กับนักศึกษาทั้งทางด้านการสอนและการวางตัวตลอดจนมีความสามารถในการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาที่ดีให้กับนักศึกษา

10.3 การจัดอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

- 1) ต้องมีอาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องสมุด ห้องกิจกรรมชมรม ห้องประชุมสัมมนา ห้องผลิตสื่อการเรียนการสอน ห้องโสตสื่อต้นแบบ ห้องสาธิตการสอน ห้องค้นคว้า Internet E-learning และห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ที่สะอาด เป็นระเบียบและพร้อมที่จะอำนวยความสะดวกการจัดกิจกรรมต่าง ๆ
- 2) สิ่งแวดล้อมและบรรยากาศต้องเหมาะสมที่จะเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า บ่มเพาะให้ผู้เรียนมีความรู้คู่กับคุณธรรม ต้องห่างไกลแหล่งอบายมุข
- 3) ที่พักของนักศึกษา นักศึกษาทุกคนที่เรียนคณะครุศาสตร์ต้องอยู่หอพักของสถาบันที่กำหนดไว้เพื่อฝึกคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ที่ต้องการ

10.4 ด้านผู้เรียน

ในด้านผู้เรียนนั้นควรมีการกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียน และการคัดเลือกตลอดจนการให้ทุนเพื่อจูงใจผู้เรียน ดังนี้

คุณลักษณะของผู้เรียน

- 1) เป็นคนดี มีใจรักและศรัทธาในวิชาชีพครู
- 2) มีระดับสติปัญญาสูงกว่าปานกลาง
- 3) ต้องมีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี
- 4) ต้องการประกอบวิชาชีพครู
- 5) มีบุคลิกภาพเหมาะสมกับการเป็นครู
- 6) ต้องพร้อมที่จะปฏิบัติงานในพื้นที่ห่างไกลหรือปฏิบัติงานในภาวะยากลำบาก

การคัดเลือกผู้เรียน

ในการคัดเลือกนักศึกษาควรมีการวัดทั้งความรู้ คุณธรรมจริยธรรม ความรัก และศรัทธาในอาชีพครู และแนวความเป็นครู โดยใช้วิธีการวัดและประเมินอย่างหลากหลาย เช่น การสัมภาษณ์ทั้งตัวนักศึกษา ผู้ปกครองของนักศึกษา ครูที่โรงเรียนเดิม การทดสอบ การให้เขียน แสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ที่สะท้อนความรู้ ความรู้สึก ออกมา

การให้ทุนนักศึกษาเพื่อจูงใจให้มาเรียนครู

ในส่วนของผู้เรียนนั้นควรมีการให้ทุนและรับนักศึกษาจากคณะอื่นที่ย้ายมาเรียนทางด้านการศึกษาดำเนินการกำหนดเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่ชัดเจน แนวทางการให้ทุนต้องเป็นลักษณะที่จูงใจให้ผู้เรียนดีมาขอรับทุนซึ่งเป็นทุนที่ครอบคลุมทั้งค่าเล่าเรียน ค่าใช้จ่ายระหว่างการศึกษาค่าที่พัก แนวทางการให้ทุนอาจให้ในลักษณะ ดังนี้

- 1) ให้ทุนกับนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมีผลการเรียนดีได้รับทุนการศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเมื่อจบแล้วให้มาเรียนที่คณะครุศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏในสาขาวิชาที่นักศึกษาถนัดและสนใจโดยไม่ต้องสอบคัดเลือก จบแล้วบรรจุให้
- 2) ให้ทุนกับนักเรียนที่สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีผลการเรียนดี เรียนที่คณะครุศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏในสาขาที่เป็นที่ต้องการในอนาคต จบแล้วมีการรับประกันการมีงานทำ โดยบรรจุให้
- 3) ให้ทุนกับนักเรียนที่สำเร็จในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีผลการเรียนดีศึกษาต่อในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในสาขาที่โรงเรียนแต่ละแห่งขาดแคลน โดยรัฐบาลต้องให้ทุนกับโรงเรียนที่มีความต้องการครูในอนาคตและให้ทางโรงเรียนเป็นผู้คัดเลือกผู้ที่ได้รับทุน เมื่อเรียนจบแล้วกลับมาบรรจุที่โรงเรียนนี้
- 4) ให้ทุนกับนักเรียนที่สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เรียนดีแต่ยากจนทั่วประเทศ เพื่อไปศึกษาต่อในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในสาขาที่นักศึกษาถนัดและสนใจโดยมีสัญญาว่าจบแล้วต้องกลับไปเป็นครูสอนที่ภูมิลำเนาเดิมของตนโดยเฉพาะที่ห่างไกล
- 5) ให้ทุนกับนักศึกษาที่เรียนคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 2 ที่มีผลการเรียนดี เรียนต่อจนจบหลักสูตร จบแล้วมีการรับประกันการมีงานทำโดยบรรจุให้

10.5 การประชาสัมพันธ์หลักสูตร

ในการรับนักศึกษาก่อนที่จะเข้ามาเรียนในหลักสูตรควรมีการประชาสัมพันธ์ให้กับนักศึกษา ผู้ปกครอง และครูในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาทราบอย่างชัดเจนว่าหลักสูตรคณะครุศาสตร์นั้นมุ่งอะไรบ้าง และผู้เรียนจะต้องเรียนอะไรบ้าง และต้องผ่านกิจกรรมอะไรบ้าง ประพฤติตนอย่างไรจึงจะสำเร็จ โดยการประชาสัมพันธ์นั้นออกมาในรูปของโบปลิว การเผยแพร่ตามเว็บไซต์ (website) และการแนะแนวตามโรงเรียนต่าง ๆ

10.6 การประกันคุณภาพหลักสูตร

ในการประกันคุณภาพหลักสูตรนั้นควรมีการประกันทั้งระบบหลักสูตร ได้แก่ กระบวนการเรียนการสอน การจัดเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ อาคารสถานที่ การฝึกประสบการณ์ การรับประกันการมีงานทำของนักศึกษา การประกันคุณภาพอาจารย์ เช่น การเขียนตำรา บทความ วุฒิ การวิจัย และให้หน่วยงานข้างนอกมาประเมินอาจารย์ นอกจากนี้แล้วควรมีการกำกับควบคุมมาตรฐาน ได้แก่ การจัดอันดับของครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ทั่วประเทศ

11. ด้านการประเมินผลหลักสูตร

แนวโน้มการประเมินหลักสูตรในทศวรรษหน้าในด้านต่อไปนี้ ควรเป็นดังนี้

11.1 รูปแบบการประเมินผลหลักสูตร

รูปแบบการประเมินผลหลักสูตรควรใช้รูปแบบในการวิจัยเชิงประเมิน โดยวิธีการประเมินควรใช้วิธีการประเมินทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ และในการประเมินผลควรทำอย่างต่อเนื่องและตรงตามสภาพจริง มีการกำหนดตัวบ่งชี้ที่ชัดเจน

11.2 สิ่งที่ต้องประเมินผล

ในการประเมินผลของหลักสูตร นั้นสิ่งที่ควรประเมิน มีดังนี้

- 1) ประเมินตัวผู้เรียน ได้แก่ การประเมินความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ประเมินการนำไปใช้ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานและชุมชน โดยมีมาตรฐานที่ชัดเจน
- 2) ประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษา
- 3) ประเมินตัวหลักสูตร
- 4) ประเมินผลหลักสูตรในด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ผู้สอน
- 5) ประเมินผลกระทบของหลักสูตร เพื่อดูผลกระทบของหลักสูตรที่เกิดขึ้นทั้งในส่วนที่เราคาดหวังกับที่ไม่คาดหวัง เช่น ดูผลกระทบที่เกิดกับนักเรียน ชุมชน โรงเรียน เป็นต้น
- 6) ประเมินกระบวนการบริหารจัดการทั้งในด้านบุคลากร สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

11.3 ผู้ประเมินผลหลักสูตร

ผู้ประเมิน คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกฝ่ายที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย(Stakeholder) ซึ่งประกอบด้วย ผู้ใช้ครู ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและเขตพื้นที่ ผู้รับบริการจากครู ได้แก่ นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ใช้หลักสูตร ได้แก่ ศิษย์เก่า คณาจารย์ผู้สอน นักศึกษาครู นอกจากนี้แล้วก็ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก และสภาวิชาชีพครู

11.4 วิธีการการประเมินผล

วิธีการการประเมินควรหลากหลาย เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การสังเกต การสอบถาม การทดสอบ เป็นต้น

เมื่อได้อนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูแล้ว ผู้วิจัยจะนำเสนอการจัดโครงสร้างหลักสูตร วิชาชีพครูในทศวรรษหน้าซึ่งมีลักษณะเป็นบล็อก ได้ทั้งหมด 6 บล็อก 60 หน่วยกิต คือ

- บล็อกที่ 1 การศึกษาและอัตลักษณ์ของครูไทย 10 หน่วยกิต
- บล็อกที่ 2 ธรรมชาติของผู้เรียนและการเรียนรู้ 8 หน่วยกิต
- บล็อกที่ 3 หลักสูตรและการจัดการกระบวนการเรียนรู้ 14 หน่วยกิต
- บล็อกที่ 4 นวัตกรรมและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ 6 หน่วยกิต
- บล็อกที่ 5 การวิจัย 6 หน่วยกิต
- บล็อกที่ 6 การฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 16 หน่วยกิต

โดยที่แต่ละบล็อกจะประกอบด้วยชุดวิชา และหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งในแต่ละบล็อกประกอบด้วยชุดวิชาและหน่วยการเรียนรู้ ดังรายละเอียดที่ปรากฏ ดังตาราง 48-53

ตาราง 48 การจัดบล็อกหลักสูตรวิชาชีพครูบล็อกที่ 1

ชื่อบล็อก (Block)	ชื่อชุดวิชาและหน่วยการเรียนรู้	จำนวน หน่วยกิต
บล็อกที่ 1 การศึกษาและ อัตลักษณ์ของ ครูไทย (10 หน่วยกิต)	ชุดวิชาที่ 1 วิสัยทัศน์ทางการศึกษา หน่วยที่ 1 ฐานคิดของการศึกษา หน่วยที่ 2 บริบทและความหลากหลายทางการศึกษา หน่วยที่ 3 แนวโน้มการศึกษา หน่วยที่ 4 การปฏิรูปการศึกษา หน่วยที่ 5 กฎหมายทางการศึกษา หน่วยที่ 6 การประกันคุณภาพการศึกษา	3
	ชุดวิชาที่ 2 ธรรมชาติและวัฒนธรรมของโรงเรียน หน่วยที่ 1 ธรรมชาติและ ความหลากหลายของโรงเรียน หน่วยที่ 2 โรงเรียนกับชุมชน หน่วยที่ 3 การจัดโครงการของโรงเรียน หน่วยที่ 4 การพัฒนาโรงเรียน	3
	ชุดวิชาที่ 3 อัตลักษณ์ของครูไทย หน่วยที่ 1 ครูกับผู้นำการเปลี่ยนแปลง หน่วยที่ 2 ครูกับชุมชน หน่วยที่ 3 ครูกับจริยธรรม หน่วยที่ 4 ครูกับวัฒนธรรมการบริโภค หน่วยที่ 5 การกำกับและควบคุมคุณภาพครู หน่วยที่ 6 การพัฒนาและสร้างอัตลักษณ์ของครู	3
	ชุดวิชาที่ 4 การฝึกปฏิบัติวิชาชีพครู 1	1

ตาราง 49 การจัดบล็อกหลักสูตรวิชาชีพครูบล็อกที่ 2

ชื่อบล็อก(Block)	ชื่อชุดวิชาและหน่วยการเรียนรู้	จำนวน หน่วยกิต
บล็อกที่ 2 ธรรมชาติของผู้เรียน และ การเรียนรู้ (8หน่วยกิต)	ชุดวิชาที่ 1 การเข้าใจผู้เรียน หน่วยที่ 1 พัฒนาการของผู้เรียน หน่วยที่ 2 ความแตกต่างของผู้เรียน หน่วยที่ 3 รูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน หน่วยที่ 4 การจูงใจผู้เรียน	3

ตาราง 49 (ต่อ)

ชื่อบล็อก(Block)	ชื่อชุดวิชาและหน่วยการเรียนรู้	จำนวน หน่วยกิต
บล็อกที่ 2 ธรรมชาติของผู้เรียน และ การเรียนรู้ (8หน่วยกิต)	หน่วยที่ 5 การจัดการและการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้	
	ชุดวิชาที่ 2 สิ่งแวดล้อมทางสังคมกับวิถีชีวิตของผู้เรียน หน่วยที่ 1 วัฒนธรรมบริโภคนิยมกับผู้เรียน หน่วยที่ 2 โภชนาการและสุขภาพของเด็ก หน่วยที่ 3 การศึกษาปัญหาเด็ก หน่วยที่ 4 การแนะแนวผู้เรียน หน่วยที่ 5 การพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ	2
	ชุดวิชาที่ 3 ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ หน่วยที่ 1 ลักษณะของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ หน่วยที่ 2 การสำรวจผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ หน่วยที่ 3 การเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ หน่วยที่ 4 การจัดการและการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ	2
	ชุดวิชาที่ 4 การฝึกปฏิบัติวิชาชีพครู 2	1

ตาราง 50 การจัดบล็อกหลักสูตรวิชาชีพครูบล็อกที่ 3

ชื่อบล็อก (Block)	ชื่อชุดวิชาและหน่วยการเรียนรู้	จำนวน หน่วยกิต
บล็อกที่ 3 หลักสูตรและการจัด กระบวนการเรียนรู้ (14หน่วยกิต)	ชุดวิชาที่ 1 หลักสูตร หน่วยที่ 1 หลักสูตรและการเปลี่ยนแปลง หน่วยที่ 2 หลักสูตรสถานศึกษา หน่วยที่ 3 การประเมินหลักสูตร หน่วยที่ 4 การพัฒนาหลักสูตร หน่วยที่ 5 การบริหารและการจัดการหลักสูตร	2
	ชุดวิชาที่ 2 การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน หน่วยที่ 1 กิจกรรมที่เสริมสร้างทักษะชีวิตผู้เรียน หน่วยที่ 2 กิจกรรมที่เสริมสร้างการคิดที่เป็นระบบ หน่วยที่ 3 กิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หน่วยที่ 4 กิจกรรมที่เสริมสร้างจิตสาธารณะ และจริยธรรม	2

ตาราง 50 (ต่อ)

ชื่อบล็อก(Block)	ชื่อชุดวิชาและหน่วยการเรียนรู้	จำนวน หน่วยกิต
บล็อกที่ 3(ต่อ) หลักสูตรและการจัด กระบวนการเรียนรู้ (14หน่วยกิต)	ชุดวิชาที่ 3 การจัดการกระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ หน่วยที่ 1 การสื่อสารเพื่อการเรียนการสอน หน่วยที่ 2 ความหลากหลายของวิธีสอน หน่วยที่ 3 การบูรณาการทางการสอน หน่วยที่ 4 การวางแผนการสอน หน่วยที่ 5 การปกครองและการจัดชั้นเรียน หน่วยที่ 6 การประกันคุณภาพการจัดการเรียนรู้	3
	ชุดวิชาที่ 4 กระบวนทัศน์การประเมินผลเพื่อเพิ่มพลังอำนาจ หน่วยที่ 1 การประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง หน่วยที่ 2 มาตรฐานการเรียนรู้ หน่วยที่ 3 การสร้างเครื่องมือและวิธีการประเมิน หน่วยที่ 4 การตัดสินผลการประเมินและรายงานผลการเรียน หน่วยที่ 5 แนวทางการพัฒนาผู้เรียนและพัฒนาการเรียนการสอนของผู้สอน	3
	ชุดวิชาที่ 5 การจัดการเรียนรู้แนวใหม่ หน่วยที่ 1 การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน หน่วยที่ 2 การศึกษาทางเลือก หน่วยที่ 3 การจัดการเรียนผ่านเครือข่ายเว็ลด์ ไซด์ เว็บ (Web-based learning) หน่วยที่ 4 การจัดการเรียนแบบ E-learning หน่วยที่ 5 การจัดการเรียนแบบโฮมสกูล(Home school)	3
	ชุดวิชาที่ 6 การฝึกปฏิบัติวิชาชีพครู 3	1

ตาราง 51 การจัดบล็อกหลักสูตรวิชาชีพครูบล็อกที่ 4

ชื่อบล็อก(Block)	ชื่อชุดวิชาและหน่วยการเรียนรู้	จำนวน หน่วยกิต
บล็อกที่ 4 นวัตกรรมและระบบ เทคโนโลยี สารสนเทศ (6 หน่วยกิต)	ชุดวิชาที่ 1 การรับและการจัดการข้อมูลข่าวสาร หน่วยที่ 1 การเลือกสรรข้อมูลข่าวสาร หน่วยที่ 2 การวิเคราะห์เนื้อหา หน่วยที่ 3 การสังเคราะห์ข้อมูล	1
	ชุดวิชาที่ 2 การใช้คอมพิวเตอร์ในการสืบค้นข้อมูล หน่วยที่ 1 การใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลในการเรียนการสอน หน่วยที่ 2 การใช้อินเทอร์เน็ตในการทำวิจัย	1
	ชุดวิชาที่ 3 นวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอน หน่วยที่ 1 การออกแบบและพัฒนานวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอน หน่วยที่ 2 การเลือกใช้นวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอน หน่วยที่ 3 การพัฒนานวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอน	2
	ชุดวิชาที่ 4 ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน หน่วยที่ 1 เทคโนโลยีสารสนเทศกับการจัดการเรียนการสอน หน่วยที่ 2 เทคโนโลยีสารสนเทศกับการจัดฐานข้อมูลผู้เรียน หน่วยที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศกับการสื่อสาร หน่วยที่ 4 เทคโนโลยีสารสนเทศกับการประเมินผลการเรียนรู้	2

ตาราง 52 การจัดบล็อกหลักสูตรวิชาชีพครูบล็อกที่ 5

ชื่อบล็อก(Block)	ชื่อชุดวิชาและหน่วยการเรียนรู้	จำนวน หน่วยกิต
บล็อกที่ 5 การวิจัย (6 หน่วยกิต)	ชุดวิชาที่ 1 กระบวนการค้นคว้าวิจัยทางการศึกษา หน่วยที่ 1 ธรรมชาติของการวิจัยทางการศึกษา หน่วยที่ 2 วิธีวิจัย หน่วยที่ 3 การออกแบบการวิจัย หน่วยที่ 4 การรวบรวมข้อมูล หน่วยที่ 5 สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล หน่วยที่ 6 การแปลผลข้อมูล หน่วยที่ 7 การรายงานผลการวิจัย หน่วยที่ 8 การนำผลการวิจัยไปใช้ หน่วยที่ 9 การอ่านผลการวิจัย	3

ตาราง 52 (ต่อ)

ชื่อบล็อก(Block)	ชื่อชุดวิชาและหน่วยการเรียนรู้	จำนวน หน่วยกิต
	ชุดวิชาที่ 2 การประยุกต์ใช้การวิจัย หน่วยที่ 1 การวิจัยในชั้นเรียน หน่วยที่ 2 การวิจัยปัญหาเด็ก หน่วยที่ 3 การวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอน	2
	ชุดวิชาที่ 3 การฝึกปฏิบัติวิชาชีพครู 4	1

ตาราง 53 การจัดบล็อกหลักสูตรวิชาชีพครูบล็อกที่ 6

ชื่อบล็อก(Block)	ชื่อชุดวิชาและหน่วยการเรียนรู้	จำนวน หน่วยกิต
บล็อกที่ 6 การฝึกปฏิบัติการ สอนในสถานศึกษา (16หน่วยกิต)	ชุดวิชาที่ 1 การฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา1	8
	ชุดวิชาที่ 2 การฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา2	8

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษานาถภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2550-2559) มีความมุ่งหมายในการวิจัย วิธีการดำเนินการวิจัยและผลของการวิจัย สรุปได้ดังนี้

ความมุ่งหมายในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษานาถภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2550-2559) โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาคูณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคต
2. เพื่อศึกษาลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต ในด้านปรัชญาของหลักสูตร

รูปแบบหลักสูตร จุดหมายหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน การจัดประสบการณ์วิชาชีพครู สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การบริหารหลักสูตรและการประเมินหลักสูตร

วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษานาถภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า(พ.ศ. 2550-2559) แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ และสภาพของการผลิตครูในปัจจุบัน ซึ่งมีการดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์และสภาพของการผลิตครูในปัจจุบันเพื่อให้ได้ข้อมูลมาเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครู และการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์และสภาพของการผลิตครูในปัจจุบัน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา และมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูล จำนวนทั้งหมด 150 คน ซึ่งประกอบด้วย 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครู จำนวน 63 คน ได้แก่ ผู้บริหาร คณะครุศาสตร์ คณาจารย์ที่สอนรายวิชาชีพครู นักศึกษาครู 2) กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของครู จำนวน 63 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู และนักเรียนที่ปฏิบัติงานอยู่ใน

โรงเรียนที่เป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ 3) กลุ่มบุคคลที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนหรือการพัฒนาโรงเรียน จำนวน 24 คน ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ราษฎรชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียนที่เป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มากำหนดเป็นข้อมูลพื้นฐานและประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า

ระยะที่ 2 การศึกษาอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู เป็นการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคต และลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคตจากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 16 โดยการประยุกต์ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบ EFR (Ethnographic future research) แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหาโดยผู้วิจัยเป็นผู้กำหนดรหัส (Code) และแยกเป็นหมวดหมู่ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ATLAS.ti ช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดระบบข้อมูล

ระยะที่ 3 การร่างอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในระยะของการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 2 มาร่างอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูซึ่งมี 2 ส่วน คือ คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2550 - 2559) โดยมีการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างกงล้ออนาคต (Future wheels) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์จัดหมวดหมู่แสดงความคิดรวบยอดของคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูโดยการสร้างภาพกงล้ออนาคต (Future wheels) 2 ภาพ คือ ภาพของคุณลักษณะของครูในอนาคตและภาพลักษณะของหลักสูตรในอนาคต โดยสร้างผลสืบเนื่อง 2 - 3 ระดับ ผลสืบเนื่องในอันดับที่ 1 ของภาพที่ 1 ก็คือ คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตในด้านย่อยทั้ง 4 ด้าน และภาพที่ 2 ก็คือ ด้านย่อยทั้ง 5 ด้านของลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต ส่วนผลสืบเนื่องอันดับที่ 2-3 ในงานวิจัยชิ้นนี้ก็คือ คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคต 4 ด้าน และ ลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต 5 ด้าน

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ผลกระทบภาคตัดขวาง (Cross impact matrix) ผู้วิจัยได้นำผลสืบเนื่องอันดับที่ 1 หรือ 2 ของทั้งสองกงล้ออนาคตมาตรวจสอบเพื่อวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคตกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของคณาจารย์ที่สอนรายวิชาชีพครู 20 ท่าน

ขั้นตอนที่ 3 การเขียนภาพ (Scenarios) ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในระยะที่ 2 ของการดำเนินการวิจัย ผลจากการทำกงล้ออนาคต และผลจากการวิเคราะห์ผลกระทบภาคตัดขวางมาร่างอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู ซึ่งมี 2 ส่วน คือ คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต

สรุปผลการวิจัย

การศึกษานาถภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า(พ.ศ.2550-2559) มี 2 ส่วน คือ ส่วนที่1 คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคต และส่วนที่ 2 ลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคต

ครูที่พึงประสงค์ในอนาคตควรมีคุณลักษณะที่ครอบคลุม 4 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะปฏิบัติ ด้านคุณลักษณะของความเป็นครู และด้านการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ดังนี้

1. ด้านความรู้ ประกอบด้วย ความรู้ในสาขาวิชาที่สอนอย่างลึกซึ้งอย่างน้อย 2 สาขาวิชา ความรู้ในวิชาชีพครู ได้แก่ ความรู้ทางด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ความรู้ทางด้านหลักการศึกษา ความรู้ทางด้านจิตวิทยา ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนรู้ ความรู้เกี่ยวกับการวิจัย ความรู้เกี่ยวกับเด็ก ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการ ความรู้เกี่ยวกับภาษา ความรู้เกี่ยวกับชุมชนหรือท้องถิ่น และความรู้ทั่วไปในศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา วัฒนธรรม กฎหมาย วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงาน และสิ่งแวดล้อม หรือนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ด้านทักษะปฏิบัติ ประกอบด้วย ทักษะเฉพาะของแต่ละสาขาวิชา ทักษะวิชาชีพครูทั่วไป ได้แก่ ทักษะเกี่ยวกับการสื่อสาร ทักษะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ทักษะที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ทักษะที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน ทักษะที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนวผู้เรียน ทักษะในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง ทักษะในการบริหารจัดการ ทักษะในการปรับตัว

3. ด้านคุณลักษณะของความเป็นครู มี 3 ด้าน คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านจรรยาบรรณ ด้านบุคลิกภาพ ดังนี้

3.1 ด้านคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ มีจริยธรรมชี้นำผู้เรียน เป็นแบบอย่างให้กับผู้เรียนในด้านคุณธรรมจริยธรรม มีความอดทนในการสั่งสอน มีความรับผิดชอบ มีความเสียสละ มีความเมตตากรุณา จิตใจรักเด็กดุจดั่งพ่อแม่ และไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขทั้งหลาย

3.2 ด้านจรรยาบรรณ ได้แก่ มีความศรัทธาต่อวิชาชีพครู มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความภาคภูมิใจในวิชาชีพครู มีความรักในวิชาชีพครู มีจิตสำนึกในวิชาชีพครู อุทิศเวลาและอุทิศตน มีความรักและห่วงใยและปรารถนาดีต่อผู้เรียน และ ดูแลผู้เรียนอย่างใกล้ชิด

2.3 ด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ มีความคล่องตัวสูง มีวิสัยทัศน์รอบรู้การเปลี่ยนแปลง เป็นนักวิชาการ มีการใฝ่รู้ตลอดเวลาและค้นคว้าเพิ่มเติมองค์ความรู้อยู่เสมอ เป็นผู้นำทางการศึกษา เป็นผู้นำทางสังคมและชุมชน เป็นผู้ชี้นำสังคม มีความกล้าที่จะพัฒนาการศึกษา สังคม และชุมชน

กล่าววิพากษ์วิจารณ์ มีกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ เป็นนักบริหารจัดการทั้งทางด้านการศึกษา และองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีความเป็นนักจิตวิทยาสามารถแนะนำและแนะแนวผู้เรียนและบุคคลอื่นๆ ได้ มีมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลภายในและภายนอกโรงเรียน มีบุคลิกภาพที่มีความน่าเคารพนับถือ มีระดับสติปัญญาสูงกว่าปานกลาง ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีค่านิยมที่ดีงาม มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงานและสิ่งแวดล้อม มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม และศาสนาของชาติ ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและสังคม มีสุขภาพกายและจิตดี

4. ด้านการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น

ครูในอนาคตควรมีส่วนร่วมและพัฒนาท้องถิ่นทั้งในด้านการศึกษา ด้านสังคม และต้องสามารถที่จะปรับตัวเข้ากับชุมชน/ท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

ส่วนที่ 2 ลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต

ลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคตควรมีลักษณะในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านปรัชญาของหลักสูตรวิชาชีพครู

การจัดหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้าของมหาวิทยาลัยราชภัฏควรมุ่งเน้นให้นักศึกษาสามารถไปเป็นครูในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นพัฒนาให้เป็นครูดี ครูเก่ง มีความสุข มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เข้าใจพลวัตของชุมชน สังคม อยู่ร่วมกับโลกสมัยใหม่ภายใต้ระบบทุนนิยม ปัจเจกชนนิยม และการเมืองใหม่อย่างรู้เท่าทัน

2. ด้านรูปแบบของหลักสูตรวิชาชีพครู

รูปแบบของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้าของมหาวิทยาลัยราชภัฏควรมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

- 1) มีทางเลือกให้กับผู้เรียนได้เลือกโดยอาจมีรูปแบบให้เลือก
- 2) หลักสูตรควรใช้ระยะเวลาในการศึกษาปกติ 5 ปี และให้เป็นไปตามศักยภาพของผู้เรียนซึ่งแต่ละคนอาจใช้เวลาในการศึกษาไม่เท่ากัน
- 3) ในแต่ละรายวิชา กลุ่มวิชาหรือชุดวิชาควรมีการสร้างมาตรฐานไว้สำหรับให้ผู้เรียนสามารถเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ได้
- 4) รูปแบบของหลักสูตรเป็นหลักสูตรแบบบล็อก (Curriculum Block) คือ จัดเป็นบล็อกในลักษณะแบบบูรณาการภายในกลุ่มวิชาหรือแบบบูรณาการระหว่างกลุ่มวิชา

3. ด้านจุดหมายของหลักสูตรวิชาชีพครู

ควรจะมีมุ่งเน้นพัฒนานักศึกษาคูให้มีความเป็นนักวิชาการ มีความรู้ในสาขาของตนเอง และรอบรู้ในสาขาวิชาอื่น สร้างความรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้ตลอดชีวิต สอนเก่ง รักการสอน มีคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณ บุคลิกภาพที่มีความเป็นครูที่ดี รักและศรัทธาวิชาชีพครู มุ่งปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียน มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความคิดสร้างสรรค์ และเป็นผู้นำชุมชนและสังคม

4. ด้านโครงสร้างของหลักสูตรวิชาชีพครู

โครงสร้างของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้าของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ควรมีจำนวนหน่วยกิตของหลักสูตรไม่น้อยกว่า 60 หน่วยกิต และมีระยะเวลาในการศึกษา 5 ปี โดยที่ปีสุดท้ายให้ไปฝึกปฏิบัติงานในหน้าที่ครูทั้งปี

5. ด้านเนื้อหาสาระของหลักสูตรวิชาชีพครู

เนื้อหาสาระของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้าของสถาบันราชภัฏ มี 5 สาระ คือ สาระเกี่ยวกับการศึกษาและอัตลักษณ์ของครูไทย สาระเกี่ยวกับธรรมชาติของผู้เรียนและการเรียนรู้ สาระเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการกระบวนการเรียนรู้ สาระเกี่ยวกับนวัตกรรมและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและสาระเกี่ยวกับการวิจัย

6. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนในกลุ่มวิชาชีพครูควรเน้นการฝึกปฏิบัติโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School based) คือมีการผสมผสานทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติในโรงเรียนโดยกิจกรรมที่จัดนั้น ควรมีรูปแบบที่บูรณาการแนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวการปฏิรูปการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวคิดการประเมินตามสภาพจริง รวมทั้งแนวคิดการจัดช่วงเวลาที่จำกัดอันเนื่องมาจากเป็นข้อจำกัดในการสอนแบบเดิมโดยนำแนวคิดทั้งหลายเหล่านี้มาจัดในลักษณะเป็นบล็อกกิจกรรม (Activity Block) คือ จัดเป็นกระบวนการเรียนรู้แบบบล็อก(Block learning) ซึ่งในแต่ละบล็อกนั้นจะมีการจัดเวลาในการเรียนรู้ไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับเนื้อหาว่าควรใช้เวลาเท่าไร การจัดกิจกรรมในแต่ละ Block นั้นควรจัดในลักษณะที่เป็นต้นแบบหรือเป็นแบบอย่างให้กับนักศึกษา

7. ด้านการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู

การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูในทศวรรษหน้าของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ควรจัดเป็นระบบสหกิจศึกษา และรูปแบบการฝึก 2 รูปแบบ คือ การฝึกบางเวลาที่โรงเรียนโดยให้เริ่มฝึกตั้งแต่ชั้นปีที่ 3

จนถึงปีที่ 4 โดยฝึกเป็นบางเวลาในช่วงระหว่างเรียน และการฝึกเต็มเวลาโดยให้ฝึกในชั้นปีที่ 5 คือให้ทำทุกอย่างเหมือนครูจริง ๆ โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างสถาบัน โรงเรียน และชุมชน

7.1 ลักษณะของหน่วยหรือโรงเรียนที่เป็นแหล่งในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ควรเป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูที่ได้มาตรฐานตามที่สภาวิชาชีพครูกำหนด และตามที่ฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันกำหนด มีเด็กครบทุกประเภท มีผู้บริหารโรงเรียนที่มีความเข้าใจเรื่องการศึกษาและเห็นคุณค่าในการพัฒนาการศึกษา สามารถรับเทคนิคการสอนสมัยใหม่และพัฒนาตนเอง มีวัฒนธรรมที่ดีในการทำงานภายในองค์กร เป็นตัวอย่างในการจัดการเรียนการสอน มีผู้บริหารและครูที่พร้อมจะเป็นพี่เลี้ยงและมีความรับผิดชอบผูกพัน (Accountability) ร่วมกันกับสถาบัน โดยที่ทางคณะครุศาสตร์ควรมีระบบแรงจูงใจบางอย่างให้กับโรงเรียนที่เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์ เช่น มอบเกียรติบัตร มีค่าตอบแทนให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการฝึกของนักศึกษา มีการคิดภาระงานให้แต่งตั้งเป็นอาจารย์พิเศษของสถาบันด้วย

7.2 วิธีการจัดนักศึกษาลงหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ควร เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เลือกหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีคุณสมบัติตามที่สภาวิชาชีพครูและฝ่ายฝึกประสบการณ์ได้กำหนดไว้ โดยทั้งนี้นักศึกษาควรมีโอกาสเข้าไปฝึกปฏิบัติในสถานศึกษาที่อยู่ในชนบทห่างไกล

7.3 คุณลักษณะของอาจารย์พี่เลี้ยงของนักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์ ควรมีคุณลักษณะ คือ มีความรู้ทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพครูและสามารถให้คำแนะนำแก่นักศึกษาได้ มีความชำนาญในการสอนและเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งทางด้านความเป็นนักวิชาการ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ การวางแผนการประพฤติปฏิบัติตนและการเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น เคยได้รับการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับกระบวนการฝึกประสบการณ์มาก่อน เข้าใจเกณฑ์ วิธีการและกระบวนการฝึกประสบการณ์ของสถาบัน ตลอดจนมีความรับผิดชอบผูกพัน (Accountability) ร่วมกันกับสถาบัน

7.4 การจัดระดับชั้นหรือวิชาที่ให้นักศึกษาฝึกสอน ควรสอดคล้องกับวิชาเอกของนักศึกษาโดยคำนึงถึงความเหมาะสมของนักศึกษาแต่ละคนโดยให้อยู่ในดุลยพินิจของทางโรงเรียนและสถาบันด้วย

7.5 ขั้นตอนและกิจกรรมของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ให้นักศึกษาได้สัมผัสและสังเกตการทำงานของครูเก่ง ๆ กำหนดกิจกรรมโดยมีเกณฑ์และมาตรฐานอย่างชัดเจน เช่น งานปฏิบัติการสอน งานพัฒนาผู้เรียน งานวิจัยพัฒนาผู้เรียน งานวิจัยในชั้นเรียน งานวิจัยพัฒนาชุมชน เป็นต้น

7.6 รูปแบบการนิเทศของสถาบันผลิตครู มี 2 รูปแบบ คือ การนิเทศที่หน่วยที่นักศึกษาฝึกประสบการณ์และการนิเทศที่อาศัยเทคโนโลยีเข้ามาช่วย เช่น ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ E-mail ทางดาวเทียมทางไกล ทางโทรศัพท์ คือมีการโต้ตอบกันระหว่างนักศึกษากับอาจารย์นิเทศก์ในเรื่องต่าง ๆ เช่น การเรียนการสอน การปกครองชั้นเรียน การวางแผน การวางแผน การนิเทศควรมีลักษณะเป็นแบบกัลยาณมิตรมีการชี้แนะ และมีกระบวนการนิเทศติดตามผลที่ชัดเจน และในกรณีที่

ไปในเทศที่หน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์ในเทศก์ควรมีการทำงานเป็นทีมซึ่งภายในทีมควรประกอบด้วยอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพที่แตกต่างกัน

7.8 คุณลักษณะของอาจารย์นิเทศก์จากสถาบันผลิตครู ควรมีประสบการณ์การสอนในโรงเรียนประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา รู้และเข้าใจปัญหาและความต้องการของสถานศึกษา รู้จักนักศึกษาผู้รับการนิเทศเป็นรายบุคคล มียุทธศาสตร์การนิเทศที่มีประสิทธิภาพ มีความเชี่ยวชาญจริง ๆ ในสาขานั้น และมีการทำงานในลักษณะเป็นทีม เป็นเพื่อนกัน (Buddy) กันกับบุคลากรที่ดูแลนักศึกษาที่หน่วยฝึกประสบการณ์

7.9 การวัดและประเมินผลการฝึกประสบการณ์ ควรมีการประเมินด้านความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพครู ทักษะทางวิชาชีพครู การพัฒนาตนเองและวิชาชีพครู การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานและชุมชน ทศนคติในการปฏิบัติงานในหน้าที่ ลักษณะนิสัย โดยมีวิธีการประเมินอย่างหลากหลาย เช่น จากการประเมินนักเรียน ประเมินชิ้นงาน ประเมินการเขียนรายงาน เป็นต้น มีการประเมินอย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดมาตรฐานและเกณฑ์ที่ชัดเจนโดยต้องสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานของสภาวิชาชีพ

8. ด้านสื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอน ควรมีลักษณะหลากหลายผสมผสานกันทั้งสื่อดั้งเดิมและสื่อสมัยใหม่ ทั้งที่อยู่ในสถาบันและอยู่ในชุมชน

9. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในรายวิชาชีพครูในทศวรรษหน้าของมหาวิทยาลัย-ราชภัฏควรมีการประเมินตามสภาพจริงอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง มีการวัดและการประเมินผลทั้งความรู้ การปฏิบัติ กระบวนการเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ การวิเคราะห์ การวิพากษ์วิจารณ์ การแก้ปัญหา ตลอดจนคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้วิธีการอย่างหลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ ตรวจผลงาน การทดสอบและแฟ้มสะสมผลงาน

10. ด้านการบริหารหลักสูตร

การบริหารหลักสูตรควรมีลักษณะแบบการมีส่วนร่วมและมีการกระจายอำนาจ โดยมีคณะกรรมการที่รับผิดชอบซึ่งประกอบด้วยบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายๆ ฝ่าย ทั้งภายในและภายนอกคณะครุศาสตร์ ได้แก่ คณะอาจารย์คณะครุศาสตร์ คณะอาจารย์คณะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้ทรงวุฒิภายนอก ครูจากโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพ คอยควบคุมดูแลการใช้หลักสูตร ประสานความร่วมมือประชุมปรึกษาหารืออำนวยความสะดวกต่างๆ รวมทั้งจัดการทั้งทางด้านผู้สอน สถานที่อุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่างๆ รวมทั้งนำผลที่ได้มาปรับปรุงหลักสูตรตลอดเวลา

11. ด้านการประเมินผลหลักสูตร

รูปแบบการประเมินผลหลักสูตรควรใช้รูปแบบในการวิจัยเชิงประเมินทั้งทางด้านปริมาณ และคุณภาพ โดยควรทำอย่างต่อเนื่องและตรงตามสภาพจริง นอกจากนี้แล้วควรมีการกำหนดตัว บ่งชี้ที่ชัดเจน ซึ่งสิ่งที่ควรประเมินผล ก็คือ ประเมินตัวผู้เรียน ประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษา ประเมินตัวหลักสูตร ประเมินผลหลักสูตรในด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของอาจารย์ผู้สอน ประเมินผล กระบวนการของหลักสูตร เพื่อดูผลกระทบของหลักสูตรที่เกิดขึ้นทั้งในส่วนที่เราคาดหวังกับที่ไม่คาดหวัง รวมทั้งการประเมินกระบวนการบริหารจัดการทั้งในด้านบุคลากร สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ซึ่งประกอบด้วย ผู้ใช้ครู ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและเขตพื้นที่ ผู้รับบริการจากครู ได้แก่ นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ใช้หลักสูตร ได้แก่ ศิษย์เก่า คณาจารย์ผู้สอน นักศึกษาครู นอกจากนี้แล้วก็ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก และสภา วิชาชีพครู โดยใช้วิธีการประเมินอย่างหลากหลาย

อภิปรายผลการวิจัย

1. คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคต

จากการศึกษาคุณลักษณะของครูไทยที่พึงประสงค์ ในช่วงก่อนการปฏิรูปการศึกษาตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และในช่วงการปฏิรูปการศึกษา จากการ วิเคราะห์เอกสาร พบว่า คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ก็ยังคงครอบคลุมใน 4 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะและเทคนิควิธีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ด้านบุคลิกภาพ และด้านสัมพันธ- ภาพทางสังคม แต่หลังเริ่มการปฏิรูปการศึกษาในปี พ.ศ. 2542 ได้มีการเน้นในเรื่องของทักษะการ จัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต การใช้เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ และภาษาอังกฤษ และ ในการศึกษาคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคต พบว่า คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ใน อนาคตในด้านต่าง ๆ มีความแตกต่างไปจากสภาพปัจจุบัน ดังนี้

1.1 ด้านความรู้ในเนื้อหาวิชา ครูในอนาคตนั้นจะต้องมีความรู้ในสาขาวิชาที่สอน อย่างน้อย 2 สาขาวิชา ซึ่งแต่เดิมนั้นในการจัดหลักสูตรทางการศึกษาในระดับปริญญาตรี พบว่า จัดในลักษณะวิชาเอกเดี่ยวหรือเอก-โท ทั้งนี้เพราะ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในอนาคตนั้นเน้น การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการความรู้เชื่อมโยงความรู้หลาย ๆ ศาสตร์ ได้ ด้วยเหตุนี้ครูใน อนาคตจะต้องมีความรู้อย่างลึกซึ้งอย่างน้อย 2 สาขาวิชา และนอกจากนี้ความต้องการของ โรงเรียนหรือหน่วยงานที่ใช้ครูก็มีความต้องการครูที่มีรู้หรือเชี่ยวชาญหลาย ๆ อย่าง เพื่อการประหยัด ทรัพยากรทางด้านงบประมาณ

1.2 ด้านความรู้ในวิชาชีพครู ครูในอนาคตควรมีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ความรู้เกี่ยวกับการวิจัย เนื่องจากสังคมในอนาคตจะเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ผู้คนในสังคมต้องมีการ เรียนรู้โดยผ่านระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยต้องอาศัยภาษาในการสื่อสารโดยเฉพาะ

อย่างยิ่งภาษาอังกฤษ ดังนั้นครูควรจะต้องมีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและความรู้เกี่ยวกับภาษาอังกฤษ เพื่อเป็นสื่อในการแสวงหาความรู้ในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และให้มีความรู้ก้าวหน้า การเปลี่ยนแปลงเพื่อที่จะได้ถ่ายทอดให้กับนักเรียนได้ทันสมัย ดังคำกล่าวของเฟมวูช บุปผามาตะนัง (2543 : 52-53) ที่ได้กล่าวว่า ครูในยุคข้อมูลข่าวสารและยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง น่าจะเป็นคนที่มี ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ซีดีรอม คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ฯลฯ เพราะสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ นับวันแต่จะเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา มากขึ้น ทำให้ครูและนักเรียนมีแหล่งการเรียนรู้ที่กว้างขวางขึ้น ศึกษาได้ด้วยตนเองมากขึ้น ทำให้การ เรียนรู้เป็นสิ่งที่ง่าย สนุกสนาน น่าติดตามและสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลาทั้งในห้องเรียนนอก ห้องเรียนและตามอรรถาัย อันจะส่งผลให้นักเรียนในศตวรรษใหม่ เป็นคนฉลาด มีความเชื่อมั่นใน ตนเองสูง เป็นตัวของตัวเองมากขึ้น จึงจำเป็นที่ครูจะต้องปรับตัวให้ทันสมัยกับการเปลี่ยนแปลงและ การ “รุก” เข้ามาของสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้สามารถนำสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษา ได้อย่างแท้จริง เช่นเดียวกับสมหมาย จันทรเรือง (2544 : 223) ได้กล่าวว่า ความรู้และ ประสบการณ์ของครูยุคใหม่ที่ต้องเร่งพัฒนา ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา การใช้คอมพิวเตอร์และภาษาอังกฤษ เพื่อเป็นกุญแจเพิ่มพูนความรู้ในระดับสากล และสามารถ พัฒนาตนเองไปสู่สังคมโลกได้อย่างกว้างขวาง และยังสอดคล้องกับไพพรรณ เกียรติโชคชัย (2545 : 28-29) ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาในอนาคตมีแนวโน้มที่จะย่อหลักสูตรให้สั้น จบได้เร็ว ใช้ เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเรียนการสอน กระบวนการเรียนการสอนไปอย่างกว้างขวาง และสามารถ เข้าถึงผู้เรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา ด้วยเหตุนี้ครูในอนาคตควรต้องมีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี ภาษาอังกฤษ และการบริหารจัดการ

นอกจากนี้แล้วครูในอนาคตควรมีความรู้เกี่ยวกับการวิจัย ความรู้เกี่ยวกับเด็ก ความรู้ เกี่ยวกับชุมชนหรือท้องถิ่นซึ่งก็สอดคล้องกับข้อกำหนดในพ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ ที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตราที่ 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ข้อที่ 1 ข้อที่ 5 และข้อที่ 6 ซึ่งในข้อที่ 1 ได้กำหนดว่าในการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมควรให้สอดคล้องกับความ สนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล แสดงว่า ครูผู้สอนต้องม ีความรู้เกี่ยวกับผู้เรียนหรือเด็ก เพื่อที่จะทำให้ครูสามารถจัดเนื้อหาและกิจกรรมได้เหมาะสมกับผู้เรียน ข้อที่ 5 ได้กำหนดว่า ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็น ส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ แสดงว่า ครูผู้สอนทุกคนต้องมีความรู้ความสามารถในการวิจัยเพื่อ พัฒนาผู้เรียนและพัฒนาการเรียนการสอน และ ข้อที่ 6 ได้กำหนดว่า ในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น ได้ทุกเวลาทุกสถานที่ ควรมีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชน ทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ แสดงว่า ในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนทุกคน ต้องมีความรู้เกี่ยวกับชุมชน ดังนั้นครูในอนาคตควรต้องมีความรู้เกี่ยวกับเด็ก มีความรู้เกี่ยวกับการวิจัย และความรู้เกี่ยวกับชุมชน

1.3 ด้านความรู้ทั่วไปในศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา วัฒนธรรม กฎหมาย วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงาน และสิ่งแวดล้อม หรือนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เนื่องจากว่าสังคมในอนาคตเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ความรู้ ความก้าวหน้าต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วมาก ครูจะต้องรู้อย่างเท่าทันกับเด็กเพื่อที่จะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเด็กได้ และเป็นผู้ที่ชี้แนะให้เด็กได้ปรับตัวได้ในทางที่ถูกต้อง

1.4 ด้านทักษะปฏิบัติ ครูในอนาคตจะต้องมีความรู้ในด้านทักษะปฏิบัติทางวิชาชีพครู โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอน การสื่อสาร การจัดการเรียนรู้ การวิจัย เทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน การแนะแนวผู้เรียน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง ทักษะในการบริหารจัดการ และทักษะในการปรับตัว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพลสันต์ โพธิ์ศรีทอง (2547 : 7) เกี่ยวกับครูพันธุ์ใหม่ในข้อที่ 5 – 8 ซึ่งสรุปได้ว่า ครูควรมีความเข้าใจในตัวเด็กแต่ละบุคคล รวมทั้งการใช้แรงจูงใจและพฤติกรรมของกลุ่มมาสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในเชิงสร้างสรรค์ มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นในการเรียนรู้และการสร้างแรงจูงใจในตัวของผู้เรียน รู้จักเลือกใช้ถ้อยคำที่ก่อให้เกิดผล สามารถใช้อำนาจปฏิกิริยาเท่าที่ รวมทั้งเทคนิควิธีการสื่อความหมายที่ช่วยกระตุ้นให้เด็กรู้จักถาม รู้จักแสวงหาความรู้ ตลอดจนรู้จักสร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือและปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียนอย่างสร้างสรรค์ รู้จักวางแผนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาความต้องการของชุมชนและเป้าหมายของหลักสูตร มีความเข้าใจและใช้ยุทธวิธีการประเมินผลในรูปแบบทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อประเมินและสร้างความมั่นใจให้เกิดขึ้นว่าผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาทั้งทางสติปัญญา สังคม และร่างกายอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับแนวคิดของปาร์เคและสแตนฟอร์ด (Parkay and Stanford. 1998 : 470) ได้กล่าวถึงครูในอนาคต (Tomorrow' Teacher) ควรจะมีความเชี่ยวชาญที่สูงขึ้น คือ เป็นนักตรวจสอบการเรียนรู้ (Learning diagnosis) นักวิจัย (Researcher for software programs) นักเขียน (Courseware Writer) นักออกแบบหลักสูตร(Curriculum designer) นักตรวจสอบสุขภาพจิต (Mental health diagnostician) นักประเมินการเรียนรู้(Evaluator of Learning performance) นักประเมินทักษะทางสังคม (Evaluator of social skills) ผู้อำนวยการความสะอาดสำหรับการเรียนรู้กลุ่มเล็ก ผู้อำนวยการความสะอาดสำหรับการเรียนการสอนกลุ่มใหญ่ ผู้ผลิตสื่อการเรียนการสอน นักออกแบบการเรียนการสอนสำหรับเรียนที่บ้าน ผู้ควบคุมการเรียนการสอน

1.5 ด้านคุณธรรมจริยธรรม จากการศึกษา พบว่า ครูในอนาคตควรมีจริยธรรมชี้แนะผู้เรียนเป็นแบบอย่างให้กับผู้เรียนในด้านคุณธรรมจริยธรรม มีความอดทนในการสั่งสอน มีความรับผิดชอบ มีความเสียสละ มีความเมตตากรุณา จิตใจรักเด็กเหมือนพ่อแม่ และไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขทั้งหลาย ซึ่งครูควรจะมีเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระ

เจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราโชวาทแก่คณะครูอาวุโสที่เข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานเครื่องหมายเชิดชูเกียรติ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันอังคารที่ 4 พฤศจิกายน 2518 ว่า (โชคชัย ชยรัช. 2547: 140) “ครูตามแบบฉบับมักจะมีได้เป็นผู้ที่บริบูรณ์ด้วยทรัพย์ด้วยยศศักดิ์ อำนาจ และอิทธิพล หากแต่บริบูรณ์ด้วยสมบัติทางคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความเมตตาปราณี ความเสียสละ ซึ่งเป็นเหตุทำให้สามารถผูกพันจิตใจ ผู้เป็นศิษย์ให้รักใคร่ไว้วางใจ และเคารพเชื่อฟังได้แน่นแฟ้น”

1.6 ด้านจรรยาบรรณ ได้แก่ มีความศรัทธาต่อวิชาชีพครู มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความภูมิใจในวิชาชีพครู มีความรักในวิชาชีพครู มีจิตสำนึกในวิชาชีพครู อุทิศเวลา และอุทิศตน มีความรักและห่วงใยและปรารถนาดีต่อผู้เรียน และ ดูแลผู้เรียนอย่างใกล้ชิด ซึ่งเป็นสิ่งที่คนที่เป็นครูควรจะมี การเป็นครูนั้นไม่ได้เป็นเฉพาะทำตามไปตามหน้าที่ ควรจะทำด้วยใจรัก ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานแก่ คณะครูอาวุโส ที่เข้าเฝ้า ฯ รับพระราชทานเครื่องหมายเชิดชูเกียรติ ณ ศาลา ดุสิตาลัย สวนจิตรลดา วันอังคารที่ 9 ตุลาคม 2516 (โชคชัย ชยรัช. 2547: 141) ว่า “การเป็นครูนั้น ต้องเป็นครูด้วยจิตวิญญาณ หัวใจสำคัญของครูกับศิษย์ คือ ต้องการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ชีวิตครูต้องเสียสละ ต้องอยู่กับเด็ก ด้วยจิตวิญญาณของความรักความเมตตา เป็นเหมือนพ่อแม่อีกคนหนึ่งอยู่ที่โรงเรียน หรือถ้าวัยใกล้เคียงกันก็เหมือนพี่ชายพี่สาว” นอกจากนี้แล้วยังสอดคล้องกับแนวคิดของ อมเรศ ศิลลาอ่อน (2546 : 15) ที่กล่าวว่า การสอนให้เด็กคิดเป็นหัวใจสำคัญอยู่ที่ต้องทำให้ครูรักเด็กให้ได้ ถ้ารักไม่ได้ ก็ไม่ต้องให้เป็นครู จะเห็นได้ว่าคนที่จะเป็นครูนั้นควรมีจรรยาบรรณ

1.7 ด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ คล่องตัวสูง มีวิสัยทัศน์รอบรู้การเปลี่ยนแปลง เป็นนักวิชาการ ใฝ่รู้ตลอดเวลา และค้นคว้าเพิ่มเติมองค์ความรู้อยู่เสมอ เป็นผู้นำทางการศึกษา เป็นผู้นำทางสังคม และชุมชน เป็นผู้ชี้นำสังคม มีความกล้าที่จะพัฒนาการศึกษา สังคม และชุมชน กล้าวิพากษ์วิจารณ์ กระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ เป็นนักบริหารจัดการทั้งทางด้านการศึกษาและองค์กรแห่งการเรียนรู้ ความเป็นนักจิตวิทยา สามารถแนะนำและแนะแนวผู้เรียนและบุคคลอื่น ๆ ได้ มีมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลภายในและภายนอกโรงเรียน มีบุคลิกภาพที่มีความน่าเคารพนับถือ มีระดับสติปัญญาสูงกว่าปานกลาง ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีค่านิยมที่ดีงาม มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงานและสิ่งแวดล้อม มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และศาสนาของชาติ ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและสังคม มีสุขภาพกายและจิตดี ซึ่งบุคลิกภาพเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่แสดงถึงตัวตนของบุคคลนั้น ๆ คนที่เป็นครูก็เช่นเดียวกันต้องมีบุคลิกภาพที่แสดงถึงความเป็นครูโดยเฉพาะอย่างยิ่งการใฝ่รู้ใฝ่เรียน เพราะว่าเป็นครูจะต้องมีการค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ ความรู้ต้องทันสมัย อีกทั้งจากผลการวิจัยของ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2548 : 27) พบว่าการจะเปลี่ยนผ่านการศึกษาเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ได้นั้น ผู้เรียนต้องมีคุณลักษณะสำคัญ คือ 1) รู้ทัน รู้นำโลก 2) เรียนรู้ชำนาญ เชี่ยวชาญปฏิบัติ 3) รวม

พลังสร้างสรรค์สังคม และ 4) รักษาความเป็นไทย ใฝ่สันติ โดยเฉพาะผู้เรียนต้องมีความคิดใหม่ สร้างสรรค์ คิดแจ้ง แทะตลอด (Breakthrough thinker) ดังนั้น การที่ผู้เรียนจะมีคุณลักษณะดังกล่าว ได้ครูก็ต้องมีก่อน

1.8 ด้านการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น พบว่า ครูในอนาคตควรมีส่วนร่วม และพัฒนาท้องถิ่นทั้งในด้านการศึกษา ด้านสังคม และต้องสามารถที่จะปรับตัวเข้ากับชุมชน/ท้องถิ่นได้ เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานที่ 10 ที่กำหนดว่า ครูควรร่วมมือกับผู้อื่นอย่าง สร้างสรรค์ในชุมชน (คุรุสภา, [http:// www. moe.go. th/webkuru /sudanew/scoop58.htm](http://www.moe.go.th/webkuru/sudanew/scoop58.htm)) และ ยังสอดคล้องกับแนวคิด 10 คุณลักษณะของครูพันธุ์ใหม่ของ พลสัณฑ์ โพธิ์ศรีทอง (2547 : 7) ข้อที่ 10 ที่กล่าวว่า ครูพันธุ์ใหม่จะต้องสร้างความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานในโรงเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และ หน่วยงานต่างๆ ในชุมชนขนาดใหญ่(ชุมชนที่มีเครือข่ายมาก) เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และความ เป็นอยู่ที่ดีขึ้นของเด็ก

2. อนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู

จากการศึกษาอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูมีประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับหลักสูตร ดังนี้

2.1 รูปแบบของหลักสูตรวิชาชีพครู ในทศวรรษหน้าเป็นหลักสูตรแบบบล็อก (Curriculum Block) คือ จัดเป็นบล็อกในลักษณะแบบบูรณาการภายในกลุ่มวิชาหรือแบบบูรณาการ ระหว่างกลุ่มวิชา(การบูรณาการแบบสหวิทยาการ)โดยในแต่ละบล็อกนั้นประกอบด้วยชุดวิชา หน่วย การเรียน ซึ่งแตกต่างจากหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตของสถาบันราชภัฏ หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2546 ที่ มีการจัดในลักษณะเป็นชุดวิชา ซึ่งการจัดหลักสูตรแบบบล็อกนั้นเป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรม การเรียนรู้อย่างเต็มที่ ใ้กับหลักสูตรแบบหน่วยการเรียนรู้หรือหลักสูตรแบบบูรณาการ ให้ความเป็น อิสระในการเรียนรู้กับผู้เรียนอย่างเต็มที่ กำหนดให้ผู้สอนจัดกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีเวลา เพียงพอที่จะจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนไปเรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ และที่สำคัญไม่จำกัดให้ผู้เรียนเรียน ในห้องสี่เหลี่ยมเท่านั้น (ธีระพัฒน์ ฤทธิ์ทอง. 2545 : 10)

2.2 จุดหมายของหลักสูตรวิชาชีพครู เน้นในด้านการรอบรู้ในสาขาวิชาอื่น สร้างความ- รู้ด้วยตนเองและเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นผู้นำชุมชน การมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ศาสนาของชาติ รวมทั้งการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และ มีความเป็นผู้นำทั้ง ทางด้านการศึกษาและทางสังคมโดยต้องขึ้นนำสังคมในทางที่ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งมีจุดเน้นที่แตกต่างไป จากหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตของสถาบันราชภัฏ หลักสูตรใหม่ พ.ศ.2546

2.3 เนื้อหาสาระของหลักสูตรวิชาชีพครู ควรเพิ่มเติมเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ

ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ หลักสูตรวิชาชีพครูต้องจัดให้นักศึกษาครูได้เรียนรวมทั้งได้ฝึกปฏิบัติ และปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้กับนักศึกษาครูเพราะว่านับวันเด็กประเภทนี้ยังมีเพิ่มขึ้นครูผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจและสามารถที่จะจัดการศึกษาให้กับเด็กประเภทนี้ได้ ซึ่งในปัจจุบันนี้ครูทุกคนยังไม่ได้มีความรู้ในเรื่องเหล่านี้ ซึ่ง อุไรรัตน์ สำเร็จวงศ์ (2547 : 7) ได้กล่าวว่าขณะนี้สิ่งจำเป็นที่สถานศึกษาและสถาบันการผลิตครูต้องเร่งดำเนินการ คือ การเตรียมความพร้อมและการปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อเด็กพิเศษประเภทต่าง ๆ ให้แก่ครูก่อนประจำการและครูประจำการ หลักสูตรสำหรับครูก่อนประจำการควรกำหนดให้นิสิต นักศึกษาลงทะเบียนเรียนวิชาที่เกี่ยวกับเด็กพิเศษและมีการฝึกปฏิบัติงานร่วมกับเด็กกลุ่มนี้ โดยถือเป็นวิชาบังคับมิใช่เป็นวิชาเลือกอย่างที่เคยเป็นมา ในส่วนของการจัดอบรม การสัมมนาเชิงวิชาการสำหรับครูประจำการควรมีสอดแทรกให้ความรู้ในเรื่องของเด็กพิเศษอย่างละเอียดและชัดเจนรวมถึงการส่งเสริมให้ครูประจำการทำการวิจัยเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในเรื่องของเด็กพิเศษอย่างต่อเนื่อง แต่เมื่อเปรียบเทียบกับเนื้อหาสาระของหลักสูตร ครุศาสตรบัณฑิตของสถาบันราชภัฏ หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2546 พบว่า เนื้อหาของหลักสูตรวิชาชีพครู ในอนาคตนั้นจะมีเนื้อหาสาระที่ต่างกันในด้านธรรมชาติและวัฒนธรรมของโรงเรียน อัตลักษณ์ของครูไทย สิ่งแวดล้อมทางสังคมกับวิถีชีวิตของผู้เรียน และการรับและการจัดการข้อมูลข่าวสาร

2.4 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในกลุ่มวิชาชีพครูควรเน้นการฝึกโดยใช้

โรงเรียนเป็นฐาน (School based) ควรเน้นการสอนแบบบูรณาการ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาสมองทั้งสองซีก จะสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ทุกสาขาวิชา ความคิดต่าง ๆ ทักษะ เจตคติหรือความเชื่อที่ดี เมื่อได้จัดกิจกรรมการสอนในลักษณะนี้จะทำให้ผู้เรียนได้รับความเข้าใจในลักษณะองค์รวม มีความหมายลึกซึ้ง บรรยากาศการเรียนรู้จะผ่อนคลายไม่รู้สึกกดดัน เอื้อต่อการเรียนรู้ อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมและพัฒนาความสามารถทางสติปัญญาที่หลากหลาย (Multiple Intelligence) และตอบสนองต่อรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Styles) อีกทั้งผู้เรียนจะเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างวิชาและสามารถนำความรู้จากการเรียนรู้ในส่วนหนึ่งไปช่วยทำให้การเรียนรู้ในส่วนอื่น ๆ ดีขึ้นด้วย (สิริพัชร เจริญวโรจน์. 2546 : 14)

2.5 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ให้ความสำคัญกับการประเมินตามสภาพจริง

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่ว่าการประเมินตามสภาพจริงซึ่งเป็นการประเมินที่มีประโยชน์ทั้งแก่ผู้สอนและผู้เรียนคือ ผู้เรียนจะต้องได้รับข้อมูลที่ได้จากการประเมินการเรียนรู้ในช่วงต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนพัฒนาตนเอง ส่วนผู้สอนจะได้นำผลที่ได้ค้นหาปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อผู้สอนจะได้ค้นหาวิธีการ กิจกรรมการเรียนการสอนที่จะนำมาเพื่อพัฒนาผู้เรียน (อลิศรา ชูชาติ. 2546 : 240-241)

2.6 การประเมินหลักสูตร มีแนวโน้มที่ใช้รูปแบบในการวิจัยเชิงประเมินทั้งทางด้านปริมาณ และคุณภาพ โดยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนในการประเมิน

2.7 การบริหารหลักสูตร ควรมีลักษณะแบบการมีส่วนร่วมและมีการกระจายอำนาจ โดยมีคณะกรรมการที่รับผิดชอบซึ่งประกอบด้วยบุคคลที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่ายทั้งภายในและภายนอก คณะครุศาสตร์ รวมทั้งจัดการทั้งทางด้านผู้สอน สถานที่อุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ผู้เรียน การประชาสัมพันธ์หลักสูตร และการประกันคุณภาพหลักสูตร

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2550-2559) ที่ได้จากการบวณการ วิจัยในครั้งนี้ มี 2 ด้าน คือ ได้ภาพคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์และลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต ซึ่งเป็นสารสนเทศที่สำคัญและมีประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผลจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครู และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สารสนเทศเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์และลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคตมีประโยชน์ต่อหน่วยงานในระดับนโยบาย ดังนี้

1. หน่วยงานที่ทำหน้าที่รับผิดชอบมาตรฐานวิชาชีพครู เช่น สภาครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถนำสารสนเทศจากการวิจัยไปเป็นแนวทางการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูและการพัฒนาครู
2. หน่วยงานที่เป็นผู้ใช้ครู ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สามารถนำสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของครูในอนาคตมากำหนดแนวนโยบายการพัฒนาครูของหน่วยงาน
3. หน่วยงานที่รับผิดชอบ ดูแลนโยบายการผลิตครู เช่น สภามหาวิทยาลัย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สามารถนำไปกำหนดเป็นนโยบายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาในเชิงรุก คือ พัฒนาหลักสูตร เพื่อเตรียมครูที่มีคุณลักษณะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในอนาคต โดยการปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับสังคมในอนาคต
4. หน่วยงานที่หน้าที่ผลิตครูโดยเฉพาะคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา และมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี สามารถนำไปใช้ได้ เนื่องจากการศึกษาแนวลึกภายใต้บริบทของทั้ง 3 มหาวิทยาลัย ส่วนมหาวิทยาลัยราชภัฏอื่น ๆ หรือหน่วยงานที่ผลิตครูในสถาบันอื่น สามารถนำ

สารสนเทศที่ได้จากวิจัยนี้ ไปเป็นแนวทางหรือกำหนดทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ภายใต้บริบทของชุมชนที่สถาบันตั้งอยู่

ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ

สารสนเทศเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์และลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต มีประโยชน์ต่อหน่วยงานในระดับปฏิบัติการ ดังนี้

1. ผู้บริหารระดับโรงเรียนสามารถนำสารสนเทศที่ได้จากการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาครูในโรงเรียน จัดทำหลักสูตรของโรงเรียน แบบบูรณาการ และพัฒนาปรับปรุงระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาครู
2. ครูผู้สอนในโรงเรียนสามารถนำสารสนเทศที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในกลุ่มสาระที่สอน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้าที่มีรากฐานการพัฒนามาจากผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ โดยทำการวิจัยสืบเนื่อง เพื่อให้ได้หลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและความต้องการของสังคมในอนาคต
2. ควรนำขั้นตอนการดำเนินการและเทคนิคการวิจัยอนาคตที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ไปประยุกต์ใช้ศึกษาหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต เพื่อผลิตครูที่มีลักษณะสอดคล้องกับความต้องการในแต่ละพื้นที่ของแต่ละภูมิภาค และสามารถนำแนวทางการวิจัยนี้ไปประยุกต์เพื่อศึกษาอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพอื่น ๆ หรือหลักสูตรระดับต่าง ๆ รวมทั้งหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อให้ได้แนวโน้มทิศทาง หลักสูตรที่พึงประสงค์ของสังคมในอนาคต

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ รุกขชาติ. (2541). แนวโน้มการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นการศึกษานอกโรงเรียน
สายอาชีวะ จากภูมิปัญญาชาวบ้าน ในศตวรรษที่ 21. ปรินทิพนิพนธ์เศรษฐศาสตร์
มหาบัณฑิต. (การศึกษานอกระบบ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- กมล ธิโสภา. (2531,สิงหาคม). “ตัวบ่งชี้คุณภาพบัณฑิตในทัศนะของผู้ใช้” *ครูปริทัศน์*.
(14) : 63-64.
- กรมการฝึกหัดครู. (2529). รายงานการศึกษานำร่อง(Pilot Study) เรื่อง การฝึกหัดครูและ
สถาบันฝึกหัดครูในอนาคต. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมการฝึกหัดครู. (2529). การวิจัยและพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูให้มีสมรรถภาพที่พึง
ประสงค์ ตามหลักสูตรระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การ
ศาสนา.
- . (2531). บันทึกผลการสัมมนาผู้บริหารสถาบันผลิตครูครั้งที่ 11 ณ ศูนย์
ฝึกอบรมและ ปฏิบัติการวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว วิทยาลัยครูเชียงใหม่ 7-9
กุมภาพันธ์ 2531.
- กระทรวงศึกษาธิการ,กรมวิชาการ. (2541). รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพความ
คาดหวัง สภาพปัจจุบัน และปัญหาของกระบวนการจัดการเรียนการสอนระดับ
ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กฤษ บุญหลง. (2539). อนาคตภาพของคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาในปี พุทธศักราช 2540.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. (การวิจัยและประเมินผล). กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- กฤษดา กรุดทอง.(1987,มกราคม). “การวิจัยเชิงอนาคต(Future Research),” *การวิจัยเพื่อการ
พัฒนา*. (3) : 12-15.
- ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์. (2535). *มองการศึกษา : เส้นทางที่เท่าเทียมของคนไทย*. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กองบรรณาธิการ. (2543,ธันวาคม). “หลักการและเหตุผลของการปฏิรูปวิชาชีพครู”
วิทยาจารย์. 99(9) : 32-33.

- กัลยา สุทธิศิริ. (2539). การศึกษาแนวโน้มของหลักสูตรคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษาใน
ทศวรรษหน้า (พุทธศักราช 2549). วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. (นิเทศ
การศึกษาและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร
- การ์เร็ต มาร์ธา. (2540). คู่มือการศึกษาอนาคตการสาธารณสุข.=*Health Futures Handbook*.
สำนักนโยบายและแผนสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข แปลและ
เรียบเรียง. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- กาสัก เต๊ะซันหมาก. (2531). อนาคตภาพและทางเลือกในอนาคตสำหรับการดำเนินงานด้าน
วัฒนธรรม. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). จอมปราชญ์นักศึกษา :สังเคราะห์ วิเคราะห์ และประยุกต์
แนวพระราชดำริด้านการศึกษาและการพัฒนาคน. กรุงเทพฯ : ชัดเชสมิเดีย.
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะศึกษาศาสตร์. (2525). เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการการ
ปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 5- 8 พ.ค.
2525.
- . (2541). หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาอนุบาลศึกษาปรับปรุงพ.ศ. 2541.
กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยทักษิณ คณะศึกษาศาสตร์. (2543). หลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา
เทคโนโลยีการศึกษา หลักสูตรปรับปรุงพ.ศ. 2543. กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยนเรศวร คณะศึกษาศาสตร์. (2543). หลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา
เทคโนโลยีทางการศึกษา หลักสูตรปรับปรุงพ.ศ. 2543. กรุงเทพฯ : ทบวง-
มหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยบูรพา คณะศึกษาศาสตร์. (2541). หลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา
เทคโนโลยีทางการศึกษา ปรับปรุงพ.ศ. 2541. กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย.
- สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล คณะศึกษาศาสตร์. (2540). หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต
วิชาเอกเทคโนโลยีและสื่อการศึกษา(หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2540). กรุงเทพฯ :
กระทรวงศึกษาธิการ.
- คำหมาน คนโต. (2544). 199 กระบวนท่าของครุมีอาชีพ. กรุงเทพฯ : สายธาร.
- ครุสภา. (2546). มาตรฐานวิชาชีพครู. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.moe.go.th/webkuru/sudanew/scoop58.html>. วันที่สืบค้น 10 มกราคม 2546.
- เครติน,เจมส์. (2544). คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน=A Guide book for INVOLVING
CITIZENS IN COMMUNITY DECISION MAKING.วันชัย วัฒนศัพท์แปลและเรียบ
เรียง. กรุงเทพฯ : ศิริภณธ์.

- จกมล เสงสุวรรณ. (2540). แนวโน้มหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรีของสถาบันราชภัฏ
ในทศวรรษหน้า. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- จรรยา วรรณเวช. (2538). การศึกษาคูณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ ตามทัศนะของผู้บริหาร
และครู อาจารย์โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา.
ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จรวย กลางณรงค์. (2532). แนวโน้มของหลักสูตรและการสอนของคณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในทศวรรษหน้า. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต
(อุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- จันทิมา สุวรรณพรหม. (2528). ลักษณะครูวิทยาศาสตร์ที่พึงประสงค์ตามการรับรู้ของครู
วิทยาศาสตร์ และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(วิชาเอก
มัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2532). "เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR(Ethnographic Delphi
Futures Research)".การวิจัยเชิงนโยบาย. 257-266.
- จूरรัตน์ สืบตระกูล. (2539). แนวโน้มของหลักสูตรและการสอนมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยี
การศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในทศวรรษหน้า (2538-2548). วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- เจริญศรี หมวดสง. (2542). เอกสารประกอบการสอนวิชาศึกษา163 ประสบการณ์วิชาชีพครู1.
กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). การพัฒนาหลักสูตร:หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ :
อลีน เพรส.
- เจลิยว บุรีภักดีและคณะ. (2520). รายงานผลการวิจัย เรื่อง ลักษณะของครูที่ดี.เอกสารการ
นิเทศการศึกษานับที่ 187 หน่วยศึกษานิเทศกรรมการฝึกหัดครู. กรุงเทพฯ : โรง-
พิมพ์ตำรวจ.
- ชมพันธุ์ ญูชรรณ อยุธยา. (2540). การพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : ข่าวทหารอากาศ.
- ชลธิชา ลีอินทร์. (2534). การศึกษาคูณลักษณะของครูพลศึกษาที่พึงประสงค์ตามความ
คิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 4 . ปริญญาานิพนธ์การศึกษ
มหาบัณฑิต(การอุดมศึกษา). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ชินะพัฒน์ ชื่นแด่ม. (2528). แนวโน้มของหลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในช่วงพุทธศักราช 2530-2540. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (มัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ชุ่มจิตต์ แซ่ฉั่น. (2529). แนวโน้มหลักสูตรและการสอนบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต.(บรรณารักษศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ชูศรี สุวรรณโชติ. (2542). หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร .กรุงเทพฯ : อักษรไทย.
- โชคชัย ชยธวัช. (2547). ครูพันธุ์ใหม่. กรุงเทพฯ : วรณสาสน์.
- จิตภัทร ประสิทธิ์พร. (2545,ตุลาคม). “ครูดีที่หนึ่งในโลก”, วารสารวิชาการ. 5(10) :15.
- ณัฐวัชร จันทโรธธรณ์. (2544,เมษายน). “ครูที่ดีสมเป็นปูชนียบุคคล”, วารสารมหาสารคาม. 24(7) : 6-8.
- ดิเรก พรสีมา และคณะ. (2541). รายงานการวิจัยประกอบการร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ..... ประเด็นการพัฒนาวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ตรีชดา ปุ่นสำเร็จ. (2541). อนาคตภาพหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. (การพยาบาลศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ถวิล มาตรเลี่ยม. (2542,เมษายน). “คุณภาพครูกับคุณภาพการสอน” วารสารวิชาการ. 2(4) : 3-7.
- ท.กล้วยไม้. (2541,เมษายน). “การศึกษาและครูตามนัยแห่งพระพุทธศาสนา”,วารสารวิชาการ. 1(4) : 6-8.
- ทิพาพร ศิริขันธ์. (2540). การศึกษาแนวโน้มของหลักสูตรพระพุทธศาสนาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในทศวรรษหน้า. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต.(นิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- เทียนฉาย กิระนันท์. (2525). เอกสารวิชาการประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง การวิจัยปัญหา กรุงเทพมหานคร ครั้งที่ 2 ณ ห้องประชุม สารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 16 มกราคม 2525. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ธนสิทธิ์ ศิริธรรม. (2528). แนวโน้มการจัดการหลักสูตรสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในทศวรรษหน้า เพื่อช่วยแก้ปัญหาการว่างงาน. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. (การสอนสังคมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ธำรง บัวศรี. (2542). ทฤษฎีหลักสูตร. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.
- ธำรงค์ดี ธำรงเลิศฤทธิ์. (2540). ทศนะของผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรและนักการศึกษาด้านศิลปศึกษาเกี่ยวกับแนวโน้มของหลักสูตรศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในทศวรรษหน้า. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ธีรภูมิ เอกะกุล. (2541). พฤติกรรมองค์การที่เอื้อต่อความเป็นครูเก่งและครูดี : กรณีศึกษาข้าราชการครูที่สำเร็จการศึกษาจากโครงการคุรุทายาทของสถาบันราชภัฏ. ปรินญาณินพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธีรศักดิ์ อัครบวร. (2544). ความเป็นครูไทย .กรุงเทพฯ : พลพิมพ์.
- ธีระพัฒน์ ฤทธิ์ทอง. (2545). การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบล็อก(Block learning). กรุงเทพฯ : เฟื่องฟ้าพรินติ้ง.
- บุรพา นิธการ. (2537). เพื่อศึกษาแนวโน้มอุตสาหกรรมศิลป์ของสถาบันราชภัฏ เขตภาคเหนือ สังกัดกรมการฝึกหัดครูในทศวรรษหน้า. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. (อุตสาหกรรมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- ปนัดดา เจียรกุล. (2541). แนวโน้มหลักสูตรวิชาชีพศึกษาทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในทศวรรษหน้า. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. (นิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ประวิต เอรารวรรณ์. (2542). ความคาดหวังต่อบทบาทของวิชาชีพครูในอนาคต: การวิจัยแบบเดลฟาย. กรุงเทพฯ : คุรุสภา.
- ประพนธ์ จำเริญญ. (2536). เอกสารประกอบการสอนวิชาศึกษา 163 : ประสบการณ์ทางวิชาชีพครู 1. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปราณี สังฆะตะวรรณและสิริวรรณ ศรีพหล. (2536). การออกแบบหลักสูตร ในประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาหลักสูตรและวิทยวิธีทางการสอนหน่วยที่ 1-2 .หน้า 107-129.

- ปรีชา บุญชะโงก. (2543). คุณสมบัติของอาจารย์ที่พึงประสงค์ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์และผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนสาธิตมัธยมศึกษา สังกัดมหาวิทยาลัยในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. (หลักสูตรและการสอน).
ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พงษ์ศักดิ์ ศรีจันทร์. (2545). การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะครูวิชาชีพให้แก่ นักศึกษาสายครูวิชาชีพของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.ปริญญาานิพนธ์ การศึกษา ดุษฎีบัณฑิต. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พนม พงษ์ไพบูลย์. (2536). การศึกษา คือ ยามมือใหญ่. กรุงเทพฯ : เลิฟแอนด์ลิฟเพรส.
- พรชูลี อาชาวำรุง. (2537,กรกฎาคม-ธันวาคม). “กลวิธีวิจัยอนาคต : กระบวนการอนาคต ปรัชญา”, วิทยวิทยการวิจัย. 6(2) : 76-91.
- พรเพ็ญ สิงหวรรณกุล. (2541). อนาคตภาพการจัดการศึกษาต่อเนื่องสำหรับพยาบาล วิชาชีพ. วิทยานิพนธ์ พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. (การพยาบาลศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พระธรรมปิฎก(ป.อ.ปยุตโต). (2544). พุทธวิธีในการสอน. กรุงเทพฯ : สหธรรมิก.
- พลสันต์ โพธิ์ศรีทอง. (2547, 4 กรกฎาคม). 10 คุณลักษณะ “ครูพันธุ์ใหม่”. มติชน.
หน้า 7.
- พันธุ์สุริย์ ลดาวัลย์. (ม.ล.). (2524,กรกฎาคม). “การวิจัยตามแนว EFR”, ศึกษาศาสตรสาร. 10(1) : 144-160.
- เพ็ญพิไล ประเสริฐ. (2542). อนาคตภาพของการจัดบริการแนะแนวอาชีพของมหาวิทยาลัยศรี นครินวิโรฒ. ปริญญาานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. (จิตวิทยการแนะแนว).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เพิ่มวุธ บุปผามาตะนัง. (2543,มกราคม). “ครูไทยในสหัสวรรษใหม่”, วารสารวิชาการ. 3(1) : 52-54.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2538). เพื่อความเป็นผู้นำของการครุศึกษาไทย. กรุงเทพฯ ฯ : คณะ ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2548, 28 กุมภาพันธ์). ผลวิจัยชี้ศึกษาไทยไม่สร้างความรู้. มติชน. หน้า 27.
- ไพพรรณ เกียรติโชคชัย. (2545). กระบวนทัศน์ใหม่แห่งการศึกษาในศตวรรษที่ 21.
กรุงเทพฯ : การศึกษา.
- มนตรี จุฬวัฒน์ทล. (2543). รายงานการวิจัยเอกสารเรื่องนโยบายการผลิตและพัฒนาครู.
กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

- มนตรี จุฬารัตนทล. (2543). รายงานการวิจัยเชิงนโยบาย ผลกระทบจากพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ข้อตกลงของรัฐบาลกับธนาคารพัฒนาเอเซีย นโยบาย การปฏิรูประบบราชการ การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรของประเทศที่มีต่อ การศึกษา และบทบาทของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ในการปฏิรูปการเรียนรู้และการ ปฏิรู วิชาชีพร. กรุงเทพฯ : พันนี้ พับลิชชิง.
- มานพ ภาษิตวิไลธรรม. (2520). สมรรถภาพของครูประถมศึกษาศึกษาที่สังคมต้องการในจังหวัด สกลนครและนครพนม. ปรินญาณิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มาโนชญ์ บุญญานวัตร. (2540,กรกฎาคม-กันยายน). “ครูดี”, สารพัฒนาหลักสูตร. 16(130) :16.
- มาลินี อุทธิเสน. (2540). อนาคตภาพในการพัฒนาคุณภาพประชากรในจังหวัดศรีสะเกษ. ปรินญาณิพนธ์ ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. (ประชากรศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- เมรี อี.ไคซ์และแอลโม คอเลท. (2541). ใครจะผลิตครูในรุ่นต่อไป, สุรศักดิ์ หลาบมาลา แปล จากภาษาอังกฤษ ในครูในสหัฐวรรษใหม่. หน้า 24.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2544). การศึกษาและความเป็นครูไทย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- เยาวเรศ เกตุแก้ว. (2543). การศึกษาเปรียบเทียบสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของครูพลศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูพลศึกษา และครูผู้สอนวิชาทั่วไปของ โรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา เขต การศึกษา 11. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. (พลศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- รัชนี้ งามมัน. (2533). การศึกษาคูณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ ตามทัศนะของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสตูล. ปรินญาณิพนธ์การศึกษ มหาบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รัชยา เกียรติไกรวัลศิริ. (2539). หลักสูตรเวชศาสตร์ชุมชน :อดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มใน อนาคต. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. (เวชศาสตร์ชุมชน). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ริเรื่องรอง รัตนวิไลสกุล. (2545,เมษายน-มิถุนายน). “การศึกษาคูณลักษณะครูที่พึงประสงค์ ของนักศึกษาและอาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี”. วารสารวิจัย และ พัฒนา. 25(2) : 149-165.

- รุ่งศิริ เข้มตระกูล. (2543). *อนาคตภาพการบริหารจัดการสาธารณสุขของประเทศไทยในสองทศวรรษ* หน้า. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต.(การบริหารสาธารณสุข).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ละเอียด แจ่มจันทร์. (2540). *อนาคตภาพของหลักสูตรพยาบาลศาสตรสำหรับพยาบาลวิชาชีพของวิทยาลัยพยาบาล ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข. ปรินุณานิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต.(การอุดมศึกษา).* กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์. (2538).*การศึกษาอนาคตภาพมหาวิทยาลัยรามคำแหงโดยวิธีการ สืบค้นธรรมชาติ. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. (อุดมศึกษา).* กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วิจิตรา แยมกระโทก. (2539). *อนาคตภาพการจัดที่พักอาศัยสำหรับนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขในปี 2549.ปรินุณานิพนธ์พยาบาลศาสตร มหาบัณฑิต. (การพยาบาลศึกษา).* กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2523). *พัฒนาหลักสูตรและการสอน-มิติใหม่* .กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองธรรม.
———. (2537). *กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ.*
กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
———. (2538). *กระบวนการทัศน์ใหม่ในการพัฒนาหลักสูตร. ใน เอกสารประกอบ การสอนชุดวิชา. หน้า46. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.*
———. (2543). *การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา* .กรุงเทพฯ :ทบวงมหาวิทยาลัย.
- วิจิต จิตรจักร. (2542). *คุณลักษณะของครูดีเด่นตามทัศนะของครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียน และศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย . วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต(การบริหารการศึกษา).* มหาสารคาม : มหาวิทยาลัย มหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- วิจิต คชชาญ. (2536). *แนวโน้มของหลักสูตรพลศึกษาระดับประถมศึกษา ในปีพุทธศักราช 2545 : การศึกษาแบบเดลฟาย. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต(พลศึกษา).*
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วิลาวณย์ จารุอรียานนท์. (2542). *แนวโน้มการจัดโปรแกรมนานาชาติระดับบัณฑิตศึกษาใน สถาบันอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. (นิเทศการศึกษาและ พัฒนาหลักสูตร).* กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่าย เอกสาร.

- วิชเนย์ เชาว์ดำรงค์. (2542). รูปแบบการพัฒนาลักษณะความเป็นครูวิชาชีพของนิสิตนักศึกษา
ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. (อุดมศึกษา).
กรุงเทพฯ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีรัตน์ จันทรสมวงศ์. (2530). อนาคตภาพของหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยใน พ.ศ.
2540. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. (วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีสมร พุ่มสะอาด. (2530). การศึกษาคุณภาพครูประถมศึกษา. ปรินญานิพนธ์การศึกษา
ดุษฎีบัณฑิต(การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศุภวรรณ สอนศิริ. (2531). แนวโน้มของหลักสูตรและการเรียนการสอน สำหรับปริญญา
วิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ในสหวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร
มหาบัณฑิต. (อุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ถ่ายเอกสาร.
- สัจด์ อุทรานันท์. (2527). พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร .กรุงเทพฯ : วงเดือน.
_____. (2532). พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : มิตรสยาม.
- สมพงษ์ รินทะไชย. (2539). แนวโน้มการจัดการศึกษาของวิทยาลัยสารพัดช่างในทศวรรษ
หน้า. ปรินญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. (อุตสาหกรรมศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมสมัย บุญอ่อน. (2524). อนาคตของการฝึกหัดครูไทย:เทคนิคเดลฟาย. มหาสารคาม :
วิทยาลัยครูมหาสารคาม.
- สมหมาย จันทรเรือง. (2544). พัฒนาการการศึกษาไทย อดีต ปัจจุบัน และในสหัสวรรษใหม่.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. ,สำนักนายกรัฐมนตรี. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
(2543). สารสำคัญของนโยบายการผลิตและพัฒนาครู .กรุงเทพฯ : พิมพ์ดีจำกัด.
_____. (2543). ข้อเสนอเชิงนโยบาย การปฏิรูปวิชาชีพครู ตามพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิชสาราณราษฎ์.
- สร้อยธร ฉันทวรภาพ. (2544). แนวโน้มการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัย. ปรินญานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สันต์ ธรรมบำรุง .(2525). หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร. กรุงเทพฯ ฯ : เกรียงศักดิ์
การพิมพ์.

- สายหยุด จำปาทอง. (2529). *สภาพปัจจุบัน ปัญหาและการพัฒนาคุณภาพการฝึกหัดครู บรรยายในวิชาการ สัมมนาระดับคุษฎิบัณฑิตด้านหลักสูตรและการสอน* ณ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ 11 ธันวาคม 2529.
- _____. (2529). *การพัฒนาคุณภาพครูด้วยกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ครู*. กรุงเทพฯ ฯ : ม.ป.พ.(เอกสารประกอบการพิจารณาในการดำเนินงานการจัด การศึกษาของวิทยาลัยครู).
- สำนักงานกฤษฎีกา,สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ ฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค .
- _____. (2543). *คู่มือโครงการครู แห่งชาติ*. กรุงเทพฯ ฯ : ม.ป.พ.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู. (2536). *รายวิชาชีพครูที่ ก.ค.กำหนดเป็น คุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งข้าราชการครู(เพิ่มเติม)*. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงาน ก.ค.
- _____. (2541). *คู่มือการจัดทำข้อสอบแข่งขันเพื่อบรรจุบุคคล เข้ารับราชการ เป็นข้าราชการ ครู*. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์.
- _____. (2544). *สู่เส้นทางวิชาชีพครู*. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2536). *รายงานการวิจัยการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร การผลิตครู*. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานฯ.
- สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ. (2543). *หลักสูตรสถาบันราชภัฏ พุทธศักราช 2543 สาขาวิชา การศึกษา*. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ.
- _____. (2543). *แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกหัดครูของสถาบันราชภัฏ*. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ.
- สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา.สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย. (2543). *ประมวลเกณฑ์ มาตรฐานหลักสูตรของทบวงมหาวิทยาลัยและหนังสือเวียนที่เกี่ยวข้องฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2543*. กรุงเทพฯ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. (2539). *ปรัชญานิพนธ์*. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สิปปนนท์ เกตุทัต. (2534). *ทางสายกลางของสังคมไทยในอนาคต:เทคโนโลยีที่สอดคล้องกับ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ ฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2534). *อนาคตของไทยและครูในอนาคต*. ในเอกสารวิชาการหน่วย ศึกษาพิเศษ กรมการฝึกหัดครู คำบรรยายพิเศษ.หน้า 9-35.
- _____. (2535). *ความรู้สู่อนาคต*. กรุงเทพฯ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สิริชัยชาญ พักจำรูญ. (2539). *วิวัฒนาการและอนาคตภาพของวิทยาลัยนาฏศิลป์ในการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมไทย*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต. (สารัตถศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์. (2546). *การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย.
พอยท์.
- สิริมา รอดโพธิ์ทอง. (2532). *อนาคตภาพของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีพุทธศักราช 2545*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. (วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุนิสา เป้งย่อง. (2527). *แนวโน้มหลักสูตรและการสอนสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใน 10 ปี ข้างหน้า*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. (การสอนสังคมศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สุนน อมรวิวัฒน์.. (2535). *สมบัติพิพธ์ของการศึกษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2 .กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรชาติ สังข์รุ่ง. (2539). *ระบบการสรรหาข้าราชการครู*. วิทยานิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-
วิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เสียงพิน อ่ำโพธิ์. (2543). *อนาคตภาพการบริหารงานของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุขในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษานับปีที่ 9*. วิทยานิพนธ์
พยาบาลมหาบัณฑิต. (วิชาการพยาบาลศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อติเกียรติ ทองเพิ่ม. (2540,พฤษภาคม-สิงหาคม.). “ครู”, *ศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*.12(2) :
77-93.
- อมรรัตน์ สุดสวาท. (2533). *แนวโน้มของหลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา ในปีพุทธศักราช 2543*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต.
(วิชาเอก ประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ถ่ายเอกสาร.
- อมรวิทย์ นาคทรพ. (2539). *ความฝันของแผ่นดิน*. กรุงเทพฯ : ตะวันออก.
- อมเรศ ศิลอ่อน. (2546, 23 สิงหาคม). “สอนอย่างไรให้เด็กคิดเป็น”, *มติชน*. หน้า 15.
- อรนุช โพชนุกูล. (2545,มีนาคม). “ครูกับหน้าที่และบทบาทใหม่ที่เปลี่ยนไป”,*วารสารวิชาการ*.
5(13) : 43.
- อลิศรา ชูชาติ. (2546). *การประเมินเพื่อการพัฒนา*. ใน *แนวคิดและแนวปฏิบัติสำหรับครู*.
สุวัฒนา เอี่ยมอพรพรรณ และคณะ. หน้า 228-241. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อัญชลี ธรรมะวิสิกุล. (2543, เมษายน). “ครู ค.ศ. 2000”. วารสารการศึกษานอกโรงเรียน. 3(7) : 28-29.
- อารยา นครเขตต์. (2533). การศึกษาแนวโน้มการจัดการศึกษาวิชาชีพพระยะสันของกรมการศึกษานอกโรงเรียน. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การศึกษาผู้ใหญ่).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อำรุง จันทวานิช. (2544). *สู่เส้นทางวิชาชีพครู*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อุดมสิทธิ์ จิตรวิจารณ์. (2545). *อนาคตภาพของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนในทศวรรษหน้า*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. (สิ่งแวดล้อมศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- อุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์. (2537). *การพัฒนาดัชนีสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของคณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. (อุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อุไรรัตน์ สำเร็จวงศ์. (2544, 6 มิถุนายน). “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กับ การเปิดโอกาสทางการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ”, *มติชน*. หน้า 7.
- อุไรวรรณ จินะพันธ์. (2545). *อนาคตภาพของการจัดการหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด.(สิ่งแวดล้อมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2532). *ครูวาทะ*. กรุงเทพฯ : มติชน.
- Acheson, Keith A. and Gall, Meredith Damien. (1997). *Techniques in the Clinical Supervision of Teacher*. 4th ed. Newyork: : Longman.
- Allen, T. Harrell. (1978). *New Methods in Social Science Research*. New york : Praeger.
- Anderson, Lorin W. (1995). *International Encyclopedia of teaching and Teacher Education*. 2nd ed. Oxford : Pergamon .
- Beerens, Daniel R.. (2000). *Evaluating teachers for professional growth:Creating a culture of motivation and learning*. California : Corwin Press.
- Black,Lynn Corvin. (1980). *A Study of Present and Future Community College Vocational Adult Education Programs in Nebraska*. (Online). Available. <http://www.thailis.uni.net.th/dao/detail.nsp>.
- Blair, Julie. (2000). *Wanted: A Few Good Teacher- preparation Programs*. (Online). Avalliable:<http://www.edweek.org/ew/ewstory.cfm?slug=38award.h19>.

- Calabrese, Marian Silverstein. (1989). *Technological Change and English Teaching:A Delphi Study of American and British English Educators'Views on The Future Of Postsecondary Curriculum*. (Online). Available
<http://www.thailis.uni.net.th/dao/detail.nsp>.
- Cannon, Robert and Newble, David. (2000). *A Handbook for Teachers in universities & Colleges : A Guide to Improving Teaching Methods*. 4th ed. London : Kogan.
- Carman, william H. (1999). *An Application of the Delphi Method of forecasting to the Future of Technology Infrastructure in West Virginia high Schools*. (Online). Available. <http://www.thailis.uni.net.th/dao/detail.nsp>.
- Cogan, John J. (1997). *Multidimensional Citizenship:Educational Policy for the 21 st Century*. Tokyo : Sasakawa Peace Foudation.
- Community Oriented Technical Education Capacity. (2002,November). *Outcomes-Based Education*. (Online). Available.
<http://www.algonquinc.on.ca/international/cotec/obe/.htm>.
- Crouse, Margaret Ruth. (1984). *Current and Future Curriculum Trends in Home Economics Education as Associated with Selected management*.(Online).Available
<http://www.thailis.uni.net.th/dao/detail.nsp>.
- David, Arstrong G. (1989). *Developing and Documenting the Curriculum*. Boston : Allyn and Bacon.
- Doll, Ronald C. (1982). *Curriculum Improvement :Decision Making and Process*. 5th ed. Boston:Allyn and Bacon.
- Cruickshank, Donald R.; Bainer, Deborah L.; & Metcalf, kim k. (1999). *The Act of Teaching*. 2nd ed. Newyork : McGraw-Hill.
- Dragseth,Kenneth Allen. (1980). *A Delphic Perspective on future Curricular and Instructional Alternatives in Minnesota Secondary Schools*. (Online). Available.
<http://www.thailis.uni.net.th/dao/detail.nsp>.
- Elder,William Thomas. (1981). *The Future of Physical Education Activity Programs in Alabama's Postseconary Instructions : A Perceptual Study*.(Online). Available.
<http://www.thailis.uni.net.th/dao/detail.nsp>.
- El-Shall,Mohamed Saad El-Alfy. (1982). *A study of the Future Cultural Foundations of the Egyptian Education by the Year 2000-an Exploratory Study Using the Ethnographic Delphi Technique*. (Online). Available.
<http://www.thailis.uni.net.th/dao/detail.nsp>.

- Faye, Ferguson. (2002). *Outcomes Based Curriculum Frameworks*. (Online). Available.
http://c2t2.ca/GoodPractice/Exchange/curriculum_frameworks/Curriculum-FRAMEWORKS_html.
- Flinders University. (2002). *Bachelor of Education(Secondary Science)*. (Online).
 Available:http://www.flinders.edu.au/calendar/Vol2/ug/BEd_SecSc.htm.)
- Fowles Jib. (1978). *Handbook of futures Research*. London : Greenwood.
- Friebel, Carl H. (1999). *An Application of the Delphi Method of Forecasting to the Future of Public Education in West Virginia*. (Online). Available.
<http://www.thailis.uni.net.th/dao/detail.nsp>.
- Galluzzo, Gary R. (2002). *The Responsibility For Assessing beginning Teachers*.
 (Online). Available:<http://www.c-b-e.org/be/iss0206/a2galluzzo.htm>.
- Ghoddousi, Shahhriar. (1982). *An Assessment of the Opinions of Selected Michigan state University Academic Unit Administrators on the Issue of the future of academic Unit Administration*. (Online).
 Available.<http://www.thailis.uni.net.th/dao/detail.nsp>.
- Glenn, Jerome C. (1994). *The Future Wheel*. (online). Available:
<http://www.futurovenezuela.org/curso/15-futweel.pdf>
- Godsey, Eillen A. (1992). *A Delphi Study of the Future Services of learning Centers in the United States(Student Services)*. (Online). Available.
<http://www.thailis.uni.net.th/dao/detail.nsp>.
- Gordon, Theodore Jay. (1994). *Integration of Forecasting Methods and the Frontiers of Futures Research*. (online).
 Available .<http://www.futurovenezuela.org/curso/18-fmthwp.pdf>.
- Grinnell M. Richard, Unrau A. Yvonne and Gabor Peter C. (1998). *Evaluation for Social Workers :A Quality Improvement Approach for the Social Services*. 2nd ed. Needham : Allyn&Bacon.
- Guba, Egon G; & Lincoln, Yvonna S. (1989). *Fourth Generation Evaluation*.
 California : SAGE.
- Harper, Jon Kurt-Patrick. (1990). *Hardware Information Technologies that should Affect How We Build the Classrooms of the Future Through 2010*. (Online). Available.
<http://www.thailis.uni.net.th/dao/detail.nsp>.

- Hass, Glen and Parkay, Forrest W. (1993). *Curriculum Planning A New Approach*. 6th ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Hiroshima University. (2002). *Curriculum*. (Online). Available: <http://www.hiroshima-u.ac.jp/english/Study/curriculum.html>.
- Hokkaido University. (2000). *Undergraduate Education*. (Online). Available: http://www.hokudai.ac.jp/catalog/00-01/f_g/03_02/03_02_07_042-043.html.
- Holmes, Elizabeth. (2002). *School Inspection : a teacher's guide to reparing ,surviving & evaluating of sted inspection*. London : stationery office.
- Hyde,Sheila Ann. (1984). *A delphi Forecast of Higher Education leisure Services in 2000 A.D.:A Program Process Model*. (Online). Available .<http://www.thailis.uni.net.th/dao/detail.nsp>.
- Herbert, Grossman. (1995). *Teaching in a diverse society*. Boston : Allyn and Bacon.
- Isbell,Clinton Howard. (1980). *The Goal of Industrial Arts Teacher Education in The future (1985-2000)*. (Online). Available. <http://www.thailis.uni.net.th/dao/detail.nsp>.
- Joseph, Coates F. (1994). *Normative Forecasting*. (online). Available: http://www.futurovenezuela.org/_curso/16-normativ.pdf)
- Jordan,Joseph. (1992). *The Future of Long Term Care:Results and Implications of A Delphi Study(Health Care Projections,Demographics*. (Online). Available. <http://www.thailis.uni.net.th/dao/detail.nsp>.
- Klostreich, David Allen. (1985). *Predicting Future Trends in Physical Education Curriculum at the Undergrate Level : A Delphi Study*. (Online). Available. <http://www.thailis.uni.net.th/dao/detail.nsp>.
- Mckernan, James. (1996). *Curriculum Action Research :A Handbook of Methods and Resources for the Reflective Practitioner*. 2nd ed. London : Kogan Page.
- Michael W.Vail. (2000). *Developing an Outcome-based Curriculum ANCA 13-15 Nov.2000 Johannesburg*. (Online). Available.[http:// www.nazarene.org /liboe/riie/conference/anca/curr_dev.pdf](http://www.nazarene.org/liboe/riie/conference/anca/curr_dev.pdf))
- Miller,Linda Ann. (1987). *The Use of Philosophical Analysis and a Delphi Survey to Clarify Subject matter for a future Curriculum for microbilogists on the Topic of Biological Weapons*. (Online). Available. <http://www.thailis.uni.net.th/dao/detail.nsp>.

- Mitchell, Matthew Max. (2001). *Exploring the future of the digital divide through ethnographic future research*. (Online). Available.
<http://www.thailis.uni.net.th/dao/detail.nsp>.
- Monash University. (2002). *Monash University Handbook University*. (Online).
 Available: <http://www.monash.edu/pubs/handbooks/undergrad/ug0227.htm>.
- National Council For Accreditation of teacher Education. (2002). *Professional Standards for the Accreditation of Schools, Colleges, and departments of Education*.
 (Online). Available: http://www.ncate.org/2000/Unit_stnds_2002.pdf.
- Nickerson, Neal. (1991). *A Delphi Study of Teachers' Confidence in their Students' Preparation for the Future and the Barriers to Preparation (Student Preparation)*. (Online). Available. <http://www.thailis.uni.net.th/dao/detail.nsp>.
- Oklahoma Commission for teacher Preparation. (2000). *Oklahoma General Competencies for Teacher Licensure and Certification*. (online). Available:
<http://www.octp.org/octp/gencomplic.html>.
- Oliva, Peter F. (1992). *Developing the curriculum*. 3rd ed. New York : Harper Collins.
- Ornstein, Allan.; & Hunkins, Francis P. (1993). *Curriculum Foundations, Principles and Issues*. 2nd ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Parkay, Forrest W.; & Stanford, Beverly Hardcastle. (1998). *Becoming a teacher*. 4th ed. Boston : Allyn and Bacon .
- Phi delta Kappa. (1984). *Handbook for Conducting Future Studies in Education*.
 Bloomington : Phi delta Kappa.
- Posner, George J. (1995). *Analyzing The Curriculum*. 2nd ed . New York : McGraw-Hill.
- Pratt, David. (1994). *Curriculum Planning A Handbook for Professionals*. Florida :
 Harcourt Brace Jovanovich.
- Ryan, Kevin & Cooper, James M. (1998). 8th ed. *Those Who can, teach*. USA :
 Houghton Mifflin.
- Seoul National University. (2002). *Teacher Education in Korea*. (Online).
 Available: <http://www.aped.suu.ac.kr/cyberedu/cyberedu1/eng/eng4-oz.html>.
- Simmons, Robert Ripley. (1983). *Forecasting the Kansas Higher Education Environment for the New Millennium: A Modified Delphi Study*. (Online). Available.
<http://www.thailis.uni.net.th/dao/detail.nsp>.

- Stringer, Ernest T. (1999). *Action research*. 2nd ed. Thousand Oaks, California : SAGE.
- Textor, Robert B. (1990). *The middle path for the future of Thailand: Technology in harmony with culture and environment*. Bangkok : Thai Watana Panich.
- The university of Sydney Faculty of Education. (2001). *Bachelor of Education degrees*. (Online). Available : [http// www.edfac. usy.edu.au/courses /undergrad/ primary/ handbook frame.html](http://www.edfac.usy.edu.au/courses/undergrad/primary/handbook_frame.html).
- University of New England. (2002). *Bachelor of Science Degree Program in Elementary Education* .(Online). Available : [http // www.une. duc/ cas/ education/ elementary.html](http://www.une.duc/cas/education/elementary.html).
- Wedman,John. (1992). *The Future of Computer-Mediated Communication in Higher Education Instruction:The Results of A Delphi Study*. (Online). Available : <http://www.thailis.uni.net.th/dao/detail.nsp>.
- Wiles, Jon.; & Bondi, Joseph. (1989). *Curriculum Development A Guide to Practice*. 3rd ed. New york : Macmillan.
- Wilke,Barrbara June. (1982). *The Future of the General Instruction Physical Education Program in Higher Education :A Delphi Study*. (Online). Available . [http:// www.thailis.uni.net.th/dao/detail.nsp](http://www.thailis.uni.net.th/dao/detail.nsp).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
การศึกษาคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์

ตาราง 54 คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ของไทย

คุณลักษณะครู	แนวคิด	ประเทศไทย				
		ก่อนการปฏิรูปการศึกษา ตามพรบ.พ.ศ.2542 (พ.ศ.2520-2541)		ช่วงที่มีการปฏิรูปการศึกษา ตาม พรบ.พ.ศ. 2542 (พ.ศ. 2542-ปัจจุบัน)		
		นัก การศึกษา	งานวิจัย	นัก การศึกษา	งานวิจัย	มาตรฐานและ พ.ร.บ.
1.ความรู้ในเนื้อหาวิชา		✓	✓	✓	✓	✓
2.ความรู้ในวิชาชีพครู		✓	✓	✓	✓	✓
○การเชื่อมโยงความรู้เดิม						
○การแนะแนว			✓			
○การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน			✓			
○การจัดชั้นเรียน						
○การประเมินผล		✓				
○การพัฒนาเด็ก			✓			
○หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร			✓	✓	✓	
○การวิจัย		✓				
○การศึกษาเป็นรายกรณี			✓			
○จิตวิทยา		✓	✓	✓	✓	
○ตนเอง						
○ทฤษฎีการศึกษา						
○ทฤษฎีการเรียนรู้						
○ทักษะและวิธีการสอน			✓	✓	✓	
○บริบทแวดล้อมโรงเรียน						
○ปรัชญาการศึกษา				✓		
○ผู้เรียน						
○พฤติกรรมมนุษย์						
○รูปแบบการเรียนรู้การสอนเด็ก			✓			
○วิทยาการจัดการ		✓				
○สื่อการสอนและเทคโนโลยี				✓		
3.ความรู้ทั่วไป						✓
○เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม					✓	
○เศรษฐกิจ สังคม การเมือง			✓	✓	✓	
○กฎหมาย				✓		
○การพัฒนาสิ่งแวดล้อม		✓	✓			
○คอมพิวเตอร์					✓	

ตาราง 54 (ต่อ)

แนวคิด คุณลักษณะครู	ประเทศไทย				
	ก่อนการปฏิรูปการศึกษา ตามพรบ.พ.ศ.2542 (พ.ศ.2520-2541)		ช่วงที่มีการปฏิรูปการศึกษา ตาม พรบ.พ.ศ. 2542 (พ.ศ. 2542-ปัจจุบัน)		
	นัก การศึกษา	งานวิจัย	นัก การศึกษา	งานวิจัย	มาตรฐานและ พรบ.
☐ พื้นฐานศิลปวัฒนธรรม	✓				
☐ ภาษาต่างประเทศ	✓			✓	
☐ ภาษาไทย	✓			✓	
☐ ภาษาอังกฤษ	✓			✓	
4.ด้านทักษะและเทคนิควิธี					
-ทักษะในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่ไปสู่ ประสบการณ์เดิม					
-ทักษะการสร้างความสนใจ		✓			
-ทักษะการเสริมแรง					
-ทักษะการแนะแนว		✓			
-ทักษะการใช้สื่อและเทคโนโลยี	✓	✓		✓	
-ทักษะการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต			✓		
-ทักษะการจัดการชั้นเรียน			✓		
-ทักษะการจำนักเรียน					
-ทักษะการตั้งคำถาม					
-ทักษะการทำหลักสูตร				✓	
-ทักษะการวัดและประเมิน	✓	✓	✓	✓	
-ทักษะการยกตัวอย่าง		✓			
-ทักษะการวิจัย				✓	✓
-ทักษะการสอน	✓	✓	✓	✓	✓
-ทักษะการสืบค้นสารสนเทศ				✓	
-ทักษะการสื่อสาร	✓		✓	✓	
-ทักษะการออกแบบการเรียนการสอน					
-ทักษะระหว่างบุคคล				✓	✓
5.ด้านบุคลิกภาพ					
- เป็นผู้รู้		✓	✓	✓	
- มีกระบวนการคิดขั้นสูง		✓	✓	✓	
- มีสุขภาพดีทั้งกายและใจ		✓	✓	✓	
- มีอุดมการณ์		✓	✓	✓	
- คุณธรรมจริยธรรม	✓		✓	✓	✓
☐ ขยัน	✓	✓	✓	✓	
☐ ซื่อสัตย์		✓	✓	✓	✓
☐ ประหยัด				✓	

ตาราง 54 (ต่อ)

แนวคิด คุณลักษณะครู	ประเทศไทย				
	ก่อนการปฏิรูปการศึกษา ตามพรบ.พ.ศ.2542 (พ.ศ.2520-2541)		ช่วงที่มีการปฏิรูปการศึกษา ตาม พรบ.พ.ศ. 2542 (พ.ศ. 2542-ปัจจุบัน)		
	นัก การศึกษา	งานวิจัย	นัก การศึกษา	งานวิจัย	มาตรฐานและ พรบ.
☐ มีเหตุผล		✓	✓	✓	
☐ มีวินัย		✓			
☐ ยุติธรรม		✓	✓	✓	
☐ รับผิดชอบ				✓	✓
☐ อดทน	✓	✓	✓		
-มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ			✓	✓	✓
-เป็นที่เคารพของศิษย์	✓	✓			
-เป็นผู้นำ	✓				
-กระบวนการคิด	✓				✓
-การแต่งกายเหมาะสม		✓	✓	✓	
-ความใฝ่รู้	✓	✓	✓	✓	✓
-มีความเชื่อมั่น				✓	
-มีมนุษยสัมพันธ์		✓	✓	✓	✓
-มีวิสัยทัศน์	✓	✓	✓		
-รักและศรัทธาอาชีพครู	✓	✓		✓	
-รู้จักและเข้าใจผู้อื่น			✓		
-วิญญานครู	✓	✓	✓	✓	✓
-สติปัญญาดี	✓				
6.มีสัมพันธภาพที่ดี		✓	✓	✓	
-ชุมชน	✓	✓	✓	✓	✓
-เพื่อนร่วมงาน			✓	✓	

ภาคผนวก ข
การศึกษาหลักสูตรผลิตครู

ตาราง 55 ปรัชญาของหลักสูตรผลิตครู

ม.บูรพา	ม.ทักษิณ	ม.นเรศวร	เทคโนโลยีราชมงคล	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ศรีนครินทรวิโรฒ
มีปณิธานที่จะผลิตให้เป็น ผู้มีความรู้ดี มีคุณธรรม นำสังคม และธำรงรักษา ไว้ซึ่งมาตรฐานวิชาชีพ มุ่ง บุกเบิกความรู้ และ ความคิดใหม่ทาง การศึกษา เพื่อพัฒนา วิชาชีพให้มีความก้าวหน้า สอดคล้องกับการพัฒนา สังคม	วิชาการดี มีจรรยาบรรณ สร้างสรรค์สังคม	การศึกษา คือ ความเจริญ งอกงาม	ศึกษาศาสตร์พัฒนาครู เพื่อไปพัฒนาคน	มุ่งความเป็นเลิศในการ ผลิตบัณฑิตที่มี ความสามารถในการ สร้างสรรค์การเรียนรู้แนว ใหม่ของปัจเจกบุคคล ให้มี ความรอบรู้และ คุณธรรม และมี ความสามารถในการ สร้างสรรค์สังคมแห่งการ เรียนรู้และการพัฒนาที่ ยั่งยืน	ศึกษา วิรุพ.หิ สม.ปตา "การศึกษาคือ ความ เจริญงอกงาม"

ตาราง 56 วัตถุประสงค์ของหลักสูตรผลิตครู

ม.บูรพา	ม.ทักษิณ	ม.นเรศวร	เทคโนโลยี ราชมงคล
1. มีความรู้ ความสามารถในการด้านวิชาชีพครูและวิชาเฉพาะด้าน ใฝ่หาความรู้ ความคิดใหม่อย่างไม่หยุดยั้ง มีความชาญฉลาดในการนำความรู้ไปใช้ และถ่ายทอดอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อเกิดประโยชน์แก่การดำรงชีวิตและสังคม 2. มีความเพียบพร้อมในความเป็นครู และความเป็นผู้นำทางการศึกษา มีจิตสำนึกในความเป็นครู ยึดมั่นในมาตรฐานและจรรยาวิชาชีพ ผดุงไว้ซึ่งเกียรติและศรัทธาต่อวิชาชีพ มีโลกทัศน์ที่ดีและกว้างไกลยึดมั่นในหลักเหตุผลและคุณธรรมมีบุคลิกภาพทัศนคติและค่านิยมที่ดี ตามแบบอย่างของวัฒนธรรมไทย	1. มีความรู้ ทักษะ และความสามารถในวิชาชีพ ตลอดจนนำไปประยุกต์ใช้ได้ อย่างเหมาะสม 2. มีความสามารถในการถ่ายทอด เผยแพร่ความรู้และสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางเทคโนโลยีการศึกษา 3. มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ และศรัทธาในวิชาชีพ 4. มีความรับผิดชอบ รอบรู้ สู้งาน	1. เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการสอนสาขาวิชาเอกที่ศึกษา 2. เพื่อให้มีคุณธรรม มีระเบียบวินัย มีความใฝ่ฝัน ตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร สำนึกในจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพและมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และสังคม 3. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมในประเทศและในโลก มุ่งมั่นในการพัฒนาประเทศตามบทบาทและหน้าที่ของตน ตลอดจนการอนุรักษ์ และเสริมสร้างทรัพยากร ธรรมชาติ ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมของท้องถิ่น และประเทศ	1. เพื่อผลิตและพัฒนาบุคลากรให้มี ความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการศึกษา การบริหาร และการจัดการระบบสื่อการศึกษา ที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. เพื่อฝึกฝน อบรม ให้สามารถนำหลักและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผน การดำเนินงานด้านเทคโนโลยี และสื่อสารการศึกษาไปประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือเพื่อการพัฒนาวงการศึกษาศึกษา 3. เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย ความสำนึกในจรรยาบรรณทางวิชาชีพ และพร้อมที่จะพัฒนาตนเองให้เหมาะสมกับภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อสังคม

ตาราง 56(ต่อ)

ม.ศรีนครินทรวิโรฒ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	สถาบันราชภัฏ
เป้าประสงค์ของหลักสูตร "มุ่งผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีเจตคติที่ดี มีคุณธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการจัดการ และดำเนินการ ทางการศึกษาอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับการ เปลี่ยนแปลงของสังคม ตลอดจนสามารถให้บริการและ พัฒนาสังคม" จุดประสงค์ของหลักสูตร <u>1.เจตคติ คุณธรรม และจรรยาบรรณ</u> 1. มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู 2. มีจรรยาบรรณในวิชาชีพครู 3. มีจิตสำนึกและปฏิบัติตนในวิถีทางประชาธิปไตย 4. มีความรู้สึที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น 5. มีวินัยและรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองและต่อสังคม 6. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ <u>2.ความรู้ ความสามารถ และทักษะ</u> 1.มีความรู้ ความสามารถ และทักษะทางวิชาการและ วิชาชีพที่เป็นสากล และทันกับการเปลี่ยนแปลงของ สังคมและเทคโนโลยี	<u>วัตถุประสงค์เฉพาะ</u> 1.มีความรอบรู้ในสรรพวิทยาการในฐานะที่เป็น พลเมืองและพลโลก ได้แก่ 1.1มีความสามารถในการใช้ภาษาและสัญลักษณ์ที่เป็น สื่อแสดงความรู้และความคิดอย่างน้อย 2 ภาษา โดยเฉพาะภาษาไทยและภาษาอังกฤษ 1.2 มีความรู้รอบและใฝ่รู้ในศาสตร์ที่เกี่ยวกับระบบ สังคม เศรษฐกิจ การเมืองและสิ่งแวดล้อม 1.3สามารถเชื่อมโยงระบบเหล่านี้ กับมาตรฐานความ เป็นสากลในลักษณะสหวิทยาการ เป็นพลเมืองที่มีความ รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง 1.4 มีบุคลิกดี มีคุณธรรม มีสุนทรียภาพ มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์และมีความเป็นผู้นำ 1.5 มีความรู้ความเข้าใจในสังคม วัฒนธรรมที่หลากหลาย 1.6 สามารถดำรงชีวิตและปรับตัวทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นหมู่คณะ ตามวิถีประชาธิปไตย มีความศรัทธาใน วิธีการแห่งปัญญา ศรัทธาในความเป็นปัจเจกบุคคลของ ผู้อื่น รู้จักการแบ่งปัน การมีส่วนร่วม การร่วมมือและ การประสานประโยชน์	1. มีเจตคติที่ดีต่อการเป็นครู มีความรัก ความศรัทธา ในวิชาชีพครู มีค่านิยมที่พึงประสงค์มีคุณธรรมและ จริยธรรม ตลอดจนมีจิตใจใฝ่สัมฤทธิ์ พัฒนาตนเองอยู่ เสมอ 2.มีความรู้และเทคนิควิธีที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างมี ประสิทธิภาพ 3. มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะและมีวิจารณญาณใน การแก้ปัญหา 4. มีสุขนิสัยที่ส่งเสริมคุณภาพทางกายและทางใจ ทั้งใน ส่วนตนและส่วนรวม 5. มีจิตสำนึกในการพัฒนาสังคม เห็นแก่ประโยชน์ ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน 6. มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย กระตือรือร้นที่จะมีส่วน ร่วมในการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมี พระมหากษัตริย์เป็นประมุข และยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ 7. รักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมอันดีของชาติ และมีความสำนึกในความเป็นคนไทย

ตาราง 56(ต่อ)

ม.ศรีนครินทรวิโรฒ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2.มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ วิจัย คิดริเริ่มสร้างสรรค์ และคิดแก้ปัญหา ตลอดจนพัฒนางานและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4.มีความสามารถเลือกและใช้ข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ 5.มีทักษะในการใช้ภาษาและสามารถติดต่อสื่อสารได้อย่างเป็นสากล 6.มีความเป็นผู้นำทางการศึกษาที่สามารถจัดการและกล้าตัดสินใจในการปฏิบัติงาน 7.มนุษยสัมพันธ์ และมีความสามารถในการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม <u>3.บริการและพัฒนาสังคม</u> 1. มีความเสียสละ มุ่งมั่นที่จะอุทิศตนเพื่อสังคม 2.เป็นผู้นำในการให้บริการทางการศึกษาแก่สังคมและพัฒนาการศึกษาต่อเนื่อง 3.มีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมและสนับสนุนการให้บริการและพัฒนาท้องถิ่นและสังคม 4.มีความสามารถในการริเริ่มและพัฒนาท้องถิ่นและสังคม 5.มีความสามารถในการประสานและใช้แหล่งทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด 6.อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศิลปะวัฒนธรรมและศาสนา	1.6 มีความรู้ ความสามารถในการใช้และพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสม 2.มีความเป็นครูและมีความสามารถในการสร้างสรรค์การเรียนรู้แนวใหม่ ได้แก่ 2.1 มีความรักที่จะเป็นครู เปี่ยมด้วยคุณธรรมและยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพครู 2.2มีความสามารถในการสอนและการสร้างสรรค์การเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ โดยเน้นความหลากหลายเพื่อตอบสนองผู้เรียนเป็นหลัก 2.3มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาการสอนโดยใช้นวัตกรรม มีทักษะการคิด และการออกแบบการเรียนการสอนแนวใหม่ 2.4มีความสามารถในการบริหารการจัดการ การพัฒนาระบบการศึกษา และเป็นนักบริหารการศึกษาแนวใหม่ 2.5มีความเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงการศึกษาให้เป็นการศึกษาแนวใหม่ที่มีประสิทธิภาพ 2.6มีความสามารถในการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างสรรค์การศึกษาให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน 3.มีความรู้ลึกซึ้งในศาสตร์ที่จะสอนและศาสตร์ที่จะสร้างสรรค์การเรียนรู้ ได้แก่ 3.1 มีความรู้ ความเข้าใจในมโนทัศน์และเนื้อหาสาระของศาสตร์ในระดับที่จะสอน สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้อย่างสร้างสรรค์ 3.2 มีความตระหนักในคุณค่าของศาสตร์ที่จะสอน สามารถพัฒนาความคิดด้านคุณค่าให้เป็นระบบ และนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต

ตาราง 57 โครงสร้างหลักสูตรของหลักสูตรผลิตครูรูปแบบที่ 1

มหาวิทยาลัย หมวดวิชา	บูรพา	มัทกษิณ	เทคโนโลยีราชมงคล	ศรีนครินทรวิโรฒ
1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	30	32	38	30
-กลุ่มภาษา	12	12	15	10
-กลุ่มมนุษยศาสตร์	4	6	6	6
-กลุ่มสังคมศาสตร์	4	6	6	6
-กลุ่มวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์	8	7	9	6
-กลุ่มพลศึกษาหรือพลานามัย	2	1	2	4
2. หมวดวิชาเฉพาะด้าน	105	98	83	104
-กลุ่มวิชาชีพครู	40	34	30	30
-กลุ่มวิชาชีพครูบังคับ	34	27	24	24
-กลุ่มวิชาชีพครูเลือก	6	7	6	6
-กลุ่มวิชาเอก	65	64	53	68
-กลุ่มวิชาเอกบังคับ	51	36	38	-
-กลุ่มวิชาเอกเลือก	14	28	15	-
3. หมวดวิชาเลือกเสรี	5	6	5	6
รวมหน่วยกิต	140	136	126	140

ตาราง 58 โครงสร้างหลักสูตรของหลักสูตรผลิตครูรูปแบบที่ 2

หมวดวิชา	มหาวิทยาลัยนเรศวร
1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	37
-กลุ่มภาษา	9
-กลุ่มมนุษยศาสตร์	9
-กลุ่มสังคมศาสตร์	6
-กลุ่มวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์	9
-กลุ่มพลศึกษาหรือพลานามัย	4
2. หมวดวิชาชีพครู	30
-กลุ่มวิชาชีพครูบังคับ	24
-กลุ่มวิชาชีพครูเลือก	6
3. หมวดวิชาเฉพาะ	64
-กลุ่มวิชาพื้นฐาน	14
-กลุ่มวิชาเฉพาะบังคับ	37
-กลุ่มวิชาเฉพาะเลือก	12
4. หมวดวิชาเลือกเสรี	6
รวมหน่วยกิต	137

ตาราง 59 โครงสร้างหลักสูตรของหลักสูตรผลิตครูรูปแบบที่ 3

หมวดวิชา	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	39
-กลุ่มภาษา	16
-กลุ่มมนุษยศาสตร์	3
-กลุ่มสังคมศาสตร์	6
-กลุ่มวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์	7
-กลุ่มวิทยาศาสตร์	3
-กลุ่มวิชาเลือก	4
2.หมวดวิชาเฉพาะ	101
-กลุ่มวิชาชีพครู	41
-กลุ่มวิชาชีพครูบังคับ	36
-กลุ่มวิชาชีพครูเลือก	5
-กลุ่มวิชาเอก	60
3.หมวดวิชาเลือกเสรี	6
รวมหน่วยกิต	150

ตาราง 60 โครงสร้างหลักสูตรของหลักสูตรผลิตครูรูปแบบที่ 4

หมวดวิชา	สถาบันราชภัฏ
1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	33
-กลุ่มภาษาและการสื่อสาร	9
-กลุ่มมนุษยศาสตร์	9
-กลุ่มสังคมศาสตร์	6
-กลุ่มวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์	9
2.หมวดวิชาเฉพาะด้าน	ไม่ต่ำกว่า 75
- กลุ่มวิชาเนื้อหา(วิชาเอก)	ไม่ต่ำกว่า 60
-กลุ่มวิชาปฏิบัติการและฝึกประสบการณ์	10
-กลุ่มวิชาชีพครู	25
3.หมวดวิชาเลือกเสรี	10
รวมหน่วยกิต	122

ตาราง 61 ปรัชญา โครงสร้างและรายวิชาของหลักสูตรวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยนเรศวร สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล มหาวิทยาลัยทักษิณ

หลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา ของมหาวิทยาลัยนเรศวร	หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต ของสถาบันเทคโนโลยี ราชมงคล	หลักสูตรศึกษามัธยมศึกษา ของมหาวิทยาลัยทักษิณ
หมวดวิชาชีพครู จำนวน 30 หน่วยกิต 1) กลุ่มวิชาชีพครูบังคับ 24 หน่วยกิต จิตวิทยาการศึกษา 3(3-0) เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา 3(2-2) การวัดและประเมินผลการศึกษา 3(3-0) ปรัชญาการศึกษาและการศึกษาไทย 3(3-0) ความรู้ทั่วไปสำหรับอาชีพครู 3(2-2) วิธีสอนทั่วไป 3(2-2) ฝึกสอนและหรือฝึกงาน 6(0-18) 2) กลุ่มวิชาชีพครูเลือกไม่น้อย 6 หน่วยกิต การแนะแนวเบื้องต้น 3(3-0) การจัดองค์การและบริหารการศึกษาเบื้องต้น 3(3-0) คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา 3(2-2) วิจัยการศึกษาเบื้องต้น 3(3-0)	กลุ่มวิชาชีพครู จำนวน 30 หน่วยกิต 1) วิชาชีพครูบังคับ 24 หน่วยกิต จิตวิทยาการศึกษา2(2-0-2) การแนะแนวการศึกษาและอาชีพ2(2-0-2) หลักการอาชีพศึกษา2(2-0-2) การวัดและการประเมินผลการศึกษา2(2-0-2) การวิจัยเบื้องต้นทางการศึกษา2(2-0-2) เทคโนโลยีทางการศึกษาเบื้องต้น2(2-0-2) ปฏิบัติการ 2 (เทคโนโลยีทางการศึกษา) 1(0-3-5) การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 6(0-30-6) หลักและวิธีการสอน2(2-0-2) ปฏิบัติการ 1 (วิธีสอน) 1(0-3-3) การจัดหลักสูตรและประมวลการสอน2(2-0-2) 2)วิชาชีพครูเลือกไม่น้อย 6 หน่วยกิต	กลุ่มวิชาชีพครู จำนวน 34 หน่วยกิต 1) วิชาชีพครูบังคับ 27 หน่วยกิต ครูในอุดมคติไทย2(2-0) ความรู้พื้นฐานทางการศึกษา2(2-0) การจัดและบริหารงานสุขภาพโรงเรียน2(2-0) ประสบการณ์วิชาชีพครู2(1-2) การวัดและประเมินผลการศึกษา2(2-1) การวิจัยทางการศึกษา2(2-1) จิตวิทยาการศึกษา2(2-1) สื่อและนวัตกรรมทางการศึกษา2(2-1) คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา2(2-1) หลักสูตรและการสอนทั่วไป3(2-2) ฝึกสอนและหรือฝึกงาน6(0-12)

ตาราง 61 (ต่อ)

หลักสูตรการศึกษาระดับ ของมหาวิทยาลัยนเรศวร	หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต ของสถาบันเทคโนโลยี ราชมงคล	หลักสูตรการศึกษาระดับ ของมหาวิทยาลัยทักษิณ
โครงการสุขภาพในโรงเรียน 3(3-0)	จิตวิทยาสังคม2(2-0-2) จิตวิทยาพัฒนาการ2(2-0-2) กลุ่มสัมพันธ์ 2(2-0-2) ปัญหาวัยรุ่นและเทคโนโลยีการช่วยเหลือ2(2-0-2) การบริหารโรงเรียน2(2-0-2) ความร่วมมือระหว่างโรงเรียน อุตสาหกรรม และชุมชน2(2-0-2) การบริหารงานบุคคลในวงการศึกษาศึกษา2(2-0-2) สังคมวิทยาการศึกษา2(2-0-2) การมัธยมศึกษา2(2-0-2) กฎหมายการศึกษา2(2-0-2) สถิติที่ใช้ในการวิจัยทางการศึกษา2(2-0-2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน2(2-0-2) แบบทดสอบวัดความถนัด2(2-0-2) การประเมินโครงการและบุคลากรในสถานศึกษา 2(2-0-2) การสอนคำนิยามและจริยธรรม2(2-0-2) หลักและวิธีการสอนการศึกษานอกระบบ2(2-0-2)	2) วิชาชีพครูเลือกไม่น้อย 7 หน่วยกิต จิตวิทยาเบื้องต้น2(2-0) การแนะแนวเบื้องต้น2(2-0) ปรัชญาการศึกษา2(2-0) การพัฒนาบุคลิกภาพ2(2-0) จิตวิทยาการสำหรับครู2(2-0) กลุ่มสัมพันธ์ในองค์กร2(2-0) การศึกษาขั้นพื้นฐาน2(2-0) หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร2(2-0) การวัดจิตพิสัย2(2-0) การประเมินทางการศึกษา2(2-0) การพัฒนาเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้2(2-1) การวิจัยในชั้นเรียน2(2-1) การจัดกิจกรรมนักเรียน2(2-0) เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา2(2-1) เทคโนโลยีเพื่อการถ่ายทอดและเผยแพร่2(2-1) การออกแบบสื่อด้วยคอมพิวเตอร์2(2-1) นวัตกรรมการศึกษา: การศึกษาเฉพาะกรณี2(2-0) กิจกรรมพลศึกษาในโรงเรียน2(2-0)

ตาราง 61 (ต่อ)

หลักสูตรการศึกษาระดับ ของมหาวิทยาลัยนเรศวร	หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต ของสถาบันเทคโนโลยี ราชมงคล	หลักสูตรการศึกษาระดับ ของมหาวิทยาลัยทักษิณ
		กิจกรรมสหกรณ์การในโรงเรียน2(2-0) สุขศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ2(2-0) การสอนเพศศึกษาในโรงเรียน2(2-0) การเคลื่อนไหวพื้นฐานของเด็ก2(2-1) การศึกษาก่อนวัยเรียน2(2-0) เทคนิคการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์2(2-0) การสอนซ่อมเสริม2(2-0) การออกแบบการสอน2(2-0) การศึกษาพิเศษ2(2-0) ผู้นำทางการศึกษา2(2-0) การสร้างเสริมวิสัยทัศน์ทางการศึกษา2(2-0) กฎหมายการศึกษา2(2-0) การบริหารและการจัดการทางการศึกษา2(2-0) การประกันคุณภาพการศึกษา2(2-0) คอมพิวเตอร์เพื่อการประเมินผลและวิจัย2(2-1) ครูกับการพัฒนาชุมชน2(2-0) ครูกับการพัฒนาชุมชน2(2-0) การศึกษานอกระบบโรงเรียน2(2-0) การศึกษาตามอัธยาศัย2(2-0)

ตาราง 62 ปรัชญา โครงสร้างและรายวิชาของหลักสูตรวิชาชีพครูของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา สถาบันราชภัฏ

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยบูรพา	หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ของสถาบันราชภัฏ
หมวดวิชาชีพครู จำนวน 41 หน่วยกิต 1) กลุ่มวิชาชีพครูบังคับ 36 หน่วยกิต หลักการศึกษาและวิชาชีพครู 2 หน่วยกิต วิธีวิทยาการสอน...(ตามวิชาเอก) 3 หน่วยกิต เทคโนโลยีการศึกษา 3 หน่วยกิต การวัดและการประเมินผลทางการศึกษา 2 หน่วยกิต หลักสูตรและการเรียนการสอน 3 หน่วยกิต ปฏิบัติการวิชาชีพครู 6 หน่วยกิต จิตวิทยาการศึกษา 1 3 หน่วยกิต นวัตกรรมการสอน/ทักษะการสอนตามวิชาเอก 3 หน่วยกิต จิตวิทยาการศึกษา 2 3 หน่วยกิต การบริหารจัดการระบบการศึกษา 2 หน่วยกิต การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคม 2 หน่วยกิต สัมมนา(ตามสาขาวิชา) 2 หน่วยกิต ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา 2 หน่วยกิต	หมวดวิชาชีพครู จำนวน 40 หน่วยกิต 1) วิชาชีพครูบังคับ 34 หน่วยกิต จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ2(2-0-4) หลักและแนวคิดทางการศึกษา2(2-0-4) ประสบการณ์วิชาชีพครู 1 1(0-3-0) วาทวิทยาสำหรับครู2(2-0-4) การสอนทั่วไป 3(3-0-6) ประสบการณ์วิชาชีพครู 2 1(0-3-0) หลักสูตรและการสอนวิชาเฉพาะ2(2-0-4) การฝึกสอน6(0-30-0) การแนะแนวเบื้องต้น2(2-0-4) จิตวิทยาการศึกษา2(2-0-4) เทคโนโลยีทางการเรียนการสอน3(3-0-6) คอมพิวเตอร์ในการศึกษา3(2-2-5) การวัดผลการศึกษา3(3-0-6) การวิจัยการศึกษาเบื้องต้น2(2-0-4)	หมวดวิชาชีพครู จำนวน 25 หน่วยกิต 1)วิชาชีพครูบังคับ 18 หน่วยกิต การศึกษาและความเป็นครูไทย3(2-2) หลักสูตรและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน3(2-2) หลักการสอน3(2-2) เทคโนโลยีการศึกษา3(2-2) หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา2(1-2) การวิจัยทางการศึกษา2(1-2) การประยุกต์จิตวิทยาเพื่อการเรียนรู้2(1-2) 2) วิชาชีพครูเลือก ไม่น้อยกว่า 7 หน่วยกิต สังคมวิทยาการศึกษา2(2-0) การศึกษากับการพัฒนาชุมชน2(2-0) การจัดการโรงเรียนชุมชน2(2-0) การศึกษาเปรียบเทียบ2(2-0) กิจกรรมการศึกษาเพื่อท้องถิ่น2(2-0) การศึกษาทางเลือก2(2-0) กฎหมายการศึกษาไทย2(2-0) เศรษฐศาสตร์การศึกษา2(2-0) การเมืองกับการศึกษา2(2-0)

ตาราง 62(ต่อ)

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยบูรพา	หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ของสถาบันราชภัฏ
2)กลุ่มวิชาชีพครูเลือก 5 หน่วยกิต 2.1) กลุ่มวิชาวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประชาการศึกษา 3 หน่วยกิต การวิจัยและพัฒนาสื่อและอุปกรณ์การศึกษา 2 หน่วยกิต สิ่งแวดล้อมศึกษา 2 หน่วยกิต สันติศึกษา 2 หน่วยกิต การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 2 หน่วยกิต 2.2)กลุ่มวิชาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อรรถศาสตร์ การศึกษานอกสถานที่เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 2 หน่วยกิต โปรแกรมการเรียนการสอนผ่านเว็บชั้นนำ 3 หน่วยกิต การพัฒนาทรัพยากรบุคลากรทางการศึกษา 2 หน่วยกิต การศึกษานอกโรงเรียนชั้นนำ 2 หน่วยกิต การพัฒนาทรัพยากรการเรียนรู้ตามอรรถศาสตร์ 2 หน่วยกิต 2.3)กลุ่มวิชาการศึกษาพิเศษและจิตวิทยาการศึกษา จิตวิทยาสำหรับครู 3 หน่วยกิต ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเด็กพิเศษ 3 หน่วยกิต จิตวิทยาการสอนเด็กพิเศษ 2 หน่วยกิต	2) วิชาชีพครูเลือก ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต ปรัชญาการศึกษา 2(2-0-4) ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการศึกษา 2(2-0-4) สังคมวิทยาการศึกษา 2(2-0-4) ความรู้ทั่วไปสำหรับวิชาชีพครู 2(2-0-4) การประถมศึกษา 2(2-0-4) การฝึกผู้นำและกิจกรรมเยาวชน 2(1-2-3) การสอนค่านิยม 2(2-0-4) การมัธยมศึกษา 2(2-0-4) พลวัตกลุ่ม 2(2-0-4) จิตวิทยาพัฒนาการ 2(2-0-4) จิตวิทยาเด็ก 2(2-0-4) จิตวิทยาวัยรุ่น 2(2-0-4) จิตวิทยามนุษย์สัมพันธ์ 2(2-0-4) พุทธจิตวิทยา 2(2-0-4) จิตวิทยาการแก้ปัญหา 2(2-0-4) จิตวิทยาการคิด 2(2-0-4)	นโยบายการศึกษา 2(2-0) การศึกษากับสิ่งแวดล้อม 2(2-0) การศึกษากับการปรับปรุงวัฒนธรรม 2(2-0) อนาคตศึกษา 2(2-0) กิจกรรมยามว่างเพื่อการศึกษา 2(2-0) การศึกษาเอกเทศทางการศึกษา 2(2-0) สัมมนาปัญหาการศึกษา 3(2-2) การศึกษาร่วมสมัย 2(2-0) กิจกรรมร่วมหลักสูตร 2(2-0) ทักษะสำหรับครูวิทยาศาสตร์ 2(2-0) เทคนิคการปกครองชั้นเรียน 2(2-0) การสอนซ่อมเสริม 2(2-0) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 2(1-2) ทักษะและเทคนิคการสอน 2(2-0) การนิเทศการศึกษา 2(2-0) การพัฒนารูปแบบการสอน 2(1-2) หลักสูตรและหนังสือเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2(2-0) การศึกษาโดยระบบสื่อสารทางไกล 2(2-0) การใช้สื่อมวลชนเพื่อการศึกษา 2(2-0) การสร้างสื่อการเรียนการสอน 2(1-2)

ตาราง 62 (ต่อ)

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยบูรพา	หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ของสถาบันราชภัฏ
จิตวิทยาการสอนเด็กด้อยโอกาส 2 หน่วยกิต 2.3) กลุ่มวิชาการศึกษาพิเศษ และจิตวิทยาการศึกษา จิตวิทยาการเรียนการสอน 2 หน่วยกิต จิตวิทยาการสอนการคิดและการสร้างสรรค์ 2 หน่วยกิต จิตวิทยาการสอนเด็กปัญญาเลิศและเด็กที่มีความ ความสามารถพิเศษ 2 หน่วยกิต การปรับพฤติกรรมในการศึกษา 2 หน่วยกิต 2.4) กลุ่มวิชาพัฒนาครูและการบริหารการศึกษา กระบวนการกลุ่มสำหรับครู 2 หน่วยกิต ภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้ 2 หน่วยกิต วาวิทยาสำหรับครู 2 หน่วยกิต คุณธรรมของครู 2 หน่วยกิต การบริหารการศึกษาทั่วไป 2 หน่วยกิต 2.5) กลุ่มวิชาศิลปะ ศิลปะการช่างสำหรับครู 2 หน่วยกิต ศิลปะสำหรับเด็กพิเศษ 2 หน่วยกิต	การศึกษานอกระบบในประเทศไทย2(2-0-4) งานอดิเรกและกิจกรรมกลุ่มสนใจ2(2-0-4) เทคโนโลยีสารสนเทศ2(2-0-4) การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น2(2-0-4) การเป็นผู้นำชุมชน2(2-0-4) กฎหมายการศึกษา 2(2-0-4)	นวัตกรรมการศึกษา3(2-2) การสร้างแบบทดสอบ2(1-2) การประเมินทางการศึกษา2(1-2) การวัดจริยธรรม2(1-2) การประเมินผลการเรียนด้านการปฏิบัติ2(1-2) สถิติและการวิจัยสำหรับครู2(1-2) การสร้างแบบทดสอบวัดความถนัด3(2-2) มนุษยสัมพันธ์สำหรับครู2(2-0) ความคิดสร้างสรรค์2(2-0) จิตวิทยาการแนะแนวเด็กวัยรุ่น3(3-0) จิตวิทยาเด็ก2(2-0) การสังเกตพฤติกรรมเด็ก2(2-0) เครื่องมือและเทคนิคการแนะแนว2(2-0) จิตวิทยาการแนะแนว2(2-0) กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน2(2-0) การศึกษาแบบเรียนรวม3(3-0) หลักการบริหารการศึกษา3(3-0) พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา2(2-0)

ตาราง 62(ต่อ)

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยบูรพา	หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ของสถาบันราชภัฏ
ศิลปะสำหรับเด็กเล็ก 2 หน่วยกิต 2.6)กลุ่มวิชาดนตรี การสอนเครื่องดนตรีไทย 2 หน่วยกิต การสอนเครื่องดนตรีสากล 2 หน่วยกิต ดนตรีศึกษาในการศึกษานอกระบบโรงเรียน 2 หน่วยกิต กิจกรรมดนตรีสำหรับครู 2 หน่วยกิต		สถาบันวิชาชีพครูและการพัฒนาวิชาชีพครู2(2-0) ธุรกิจการศึกษา2(2-0) การอาชีวศึกษา2(2-0) หมายเหตุ กลุ่มวิชาปฏิบัติการและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของสถาบันราชภัฏจะแยกออกจากกลุ่มวิชาชีพครูแต่ถ้ายึดเกณฑ์ตามกค.ก็ยังคงถือว่ากลุ่มวิชาปฏิบัติการและฝึกประสบการณ์วิชาชีพจัดอยู่ในกลุ่มวิชาชีพครูซึ่งมี จำนวน 10 หน่วยกิตประกอบไปด้วยวิชา พฤติกรรมการสอนวิชาเอก.... 3(2-2) การศึกษาสังเกตและการมีส่วนร่วม 2 1(60) การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูป 3 5(450) การทดลองสอนวิชาเอก.....1(60)

หลักสูตรผลิตครูของต่างประเทศ

จากการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรผลิตครูของแต่ละประเทศทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้
ประเทศเกาหลี

หลักสูตรผลิตครูของประเทศเกาหลีนั้นจะมีลักษณะดังนี้

(www.aped.suu.ac.kr/cyberedu/cyberedu1/eng/eng4-oz.html)

1. หลักสูตรผลิตครูระดับประถมศึกษาอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของเกณฑ์มาตรฐานของชาติ หลักสูตรของแต่ละมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่จะเหมือนกัน ซึ่งมีลักษณะ ดังนี้

กลุ่มวิชาที่เรียนจะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1) กลุ่มวิชาศิลปศาสตร์(liberal art) จำนวน 30% และในกลุ่มวิชานี้แบ่งออกเป็นวิชาบังคับและวิชาเลือกซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

<u>วิชาบังคับ (65%)</u>	<u>วิชาเลือก(35%)</u>
- มนุษยศาสตร์	- มนุษยศาสตร์
- สังคมศาสตร์	- ภาษาและวรรณคดี
- วิทยาศาสตร์	- ภาษาต่างประเทศ
- พลศึกษา	- สังคมศาสตร์
- วิทยาศาสตร์และศิลปะ	

2) กลุ่มวิชาเอก (70%) ประกอบด้วยวิชา ดังนี้

- วิชาครูทั่วไป (general pedagogy) ประกอบด้วย 11 วิชา เช่น จิตวิทยาทางการศึกษา สังคมวิทยาทางการศึกษา ปรัชญาการศึกษา การจัดการชั้นเรียนและโรงเรียน เป็นต้น

- วิชาครู(pedagogy of subject)ประกอบด้วยวิชาเกาหลี คณิตศาสตร์ สังคม วิทยาศาสตร์

- วิชาฝึกปฏิบัติทางด้านศิลปะและพลศึกษา

- วิชาที่เกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถในการสอน

- วิชาที่ฝึกสอน ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 วิชา ได้แก่ การสังเกตการสอน การมีส่วนร่วม การฝึกสอน การฝึกงานด้านการบริหาร ซึ่งใช้เวลาฝึกทั้งหมด 9 สัปดาห์

ประเทศญี่ปุ่น

มหาวิทยาลัยฮอกไกโด (Hokkaido University)

หลักสูตรผลิตครูของมหาวิทยาลัยฮอกไกโด (Hokkaido University) ซึ่งหลักสูตรที่นำมาศึกษาได้แก่หลักสูตรทางการศึกษา(Bachelor's degree in Education) ซึ่งประกอบด้วยวิชา ดังนี้ (www.hokudai.ac.jp/catalog/00-01/f_g/03_02/03_02_07_042-043.html.)

1. กลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป 48 หน่วยกิต ให้ใช้ระยะเวลาศึกษา ปีครึ่ง

ประกอบด้วย 5 กลุ่มวิชา ได้แก่ กลุ่มวิชาพลศึกษา(Health Education and Exercise) กลุ่มวิชาศิลป-ศาสตร์ (liberal art) กลุ่มวิชาพื้นฐาน กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ และกลุ่มวิชาภาษาญี่ปุ่นและวัฒนธรรมญี่ปุ่น (สำหรับนักศึกษาต่างชาติ)

2. กลุ่มวิชาบังคับ 40 หน่วยกิต ประกอบด้วย กลุ่มวิชาสัมมนา ปีละ 8 หน่วยกิต จำนวน 2 ปี รวมเป็น 16 หน่วยกิต การทำภาคินพนธ์ 10 หน่วยกิต วิชาพื้นฐาน 10 หน่วยกิต

3. กลุ่มวิชาเลือก 38 หน่วยกิต เช่น จิตวิทยาทางการศึกษา สังคมการศึกษา พื้นฐานวิชาครูเป็นต้น

มหาวิทยาลัย ฮิโรชิมา (Hiroshima University)

หลักสูตรผลิตครูใช้เวลาเรียน 4 ปี รวม 128 หน่วยกิต ประกอบด้วยกลุ่มวิชา 2 กลุ่มใหญ่ ๆ

(www.hiroshima-u.ac.jp/english/Study/curriculum.html)

1. กลุ่มวิชาศิลปศาสตร์(liberal art) ซึ่งประกอบด้วยวิชาดังนี้

1.1 กลุ่มวิชาสามัญ ได้แก่

- การสัมมนาเบื้องต้นสำหรับนิสิตใหม่ 2 หน่วยกิต
- ภาษาต่างประเทศ ได้แก่ ภาษาอังกฤษ 6 หน่วยกิต และภาษาอื่น 4 หน่วยกิต

1.2 กลุ่มวิชาทั่วไป ซึ่งประกอบด้วยวิชาดังนี้

- วิชาสหวิทยาการ(Interdiscipline courses) 2 หน่วยกิต
- วิชาบูรณาการ (Integrate courses) 8 หน่วยกิต
- วิชาการศึกษาอิสระ (Independent courses) 21 หน่วยกิต
- วิชาฝึกปฏิบัติทางด้านกีฬา 1 หน่วยกิต

2. กลุ่มวิชาการศึกษาด้านเฉพาะด้าน ซึ่งประกอบด้วยวิชาดังนี้

- วิชาเฉพาะ 82 หน่วยกิต

ประเทศออสเตรเลีย

มหาวิทยาลัยฟลายเดอร์ (Flinder University)

หลักสูตรที่นำมาศึกษาได้แก่ หลักสูตรปริญญาตรีทางด้านวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา) ซึ่งมีแผนการเรียนประกอบด้วยรายวิชา ดังนี้ (www.flinders.edu.au/calendar/Vol2/ug/BEdSecSc.htm.)

ปีที่ 1 เรียน 36 หน่วยกิต

ภาคเรียนที่ 1 วิชาวิทยาศาสตร์ 13.5 ; วิชาเลือก 4.5

ภาคเรียนที่ 2 วิชาวิทยาศาสตร์ 13.5 ; วิชาเลือก 4.5

ปีที่ 2 เรียนวิชาวิทยาศาสตร์ 36 หน่วยกิต

ปีที่ 3 เรียน 36 หน่วยกิต ประกอบด้วย

- 1) วิชาวิทยาศาสตร์ 6 หน่วยกิต
- 2) วิชาชีพ 30 หน่วยกิต ได้แก่
 - การฝึกปฏิบัติการสอน 3 หน่วยกิต
 - การศึกษาหลักสูตรเฉพาะ 1 6 หน่วยกิต
 - การศึกษาหลักสูตรเฉพาะ 2 6 หน่วยกิต
 - การพัฒนาการเรียนและการสอน 6 หน่วยกิต
 - การสอนวิชาเฉพาะ 6 หน่วยกิต
 - การประเมินการเรียนรู้ผู้เรียน 3 หน่วยกิต

ปีที่ 4 เรียน 36 หน่วยกิต ประกอบด้วยวิชา

- 1) วิชาวิทยาศาสตร์ 6 หน่วยกิต
- 2) วิชาชีพ 30 หน่วยกิต ได้แก่
 - การฝึกปฏิบัติการสอน 6 หน่วยกิต
 - การศึกษาหลักสูตรเฉพาะ 3 6 หน่วยกิต
 - การเตรียมการสอน 6 หน่วยกิต
 - การศึกษาริบททางด้านสังคมของโรงเรียน 6 หน่วยกิต
 - การศึกษาลักษณะของผู้เรียนในท้องถิ่น 3 หน่วยกิต
 - การศึกษา 3 หน่วยกิต

มหาวิทยาลัย ซิดนีย์(University of Sydney)

หลักสูตรผลิตครูของมหาวิทยาลัยซิดนีย์ในภาพรวมนั้น เป็นหลักสูตรที่ใช้ระยะเวลาศึกษา 4 ปี โดยกลุ่มวิชาที่เรียนประกอบไปด้วย 5 กลุ่ม คือ วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศึกษาทั่วไป การศึกษาทางวิชาชีพ (www.edfac.usy.edu.au/courses/undergrad/primary/handbook_frame.html)

จุดประสงค์ของหลักสูตร

เพื่อให้บัณฑิตมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

- 1) มีความรู้ทั่วไปที่ลึกซึ้ง อย่างน้อย 1 สาขาวิชา
- 2) มีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีทางการศึกษา มีความเข้าใจทางด้านสังคม มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องพัฒนาการของเด็กและบทบาทหน้าที่ของครู
- 3) มีความรู้มีเจตคติที่ดี และมีคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ
- 4) มีความสามารถในการสร้าง การปฏิบัติและการประเมินโปรแกรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในระดับประถมศึกษา
- 5) มีความยืดหยุ่นและภาวะที่จำเป็นสำหรับการสอน
- 6) มีความสามารถในการศึกษา สืบค้นข้อมูลและประเมินเพื่อการพัฒนาวิชาชีพ

7) มีความสามารถในการวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณในการพัฒนาวิชาชีพและนโยบาย

มหาวิทยาลัยโมนาส (Monash University)

หลักสูตรที่นำมาศึกษา คือ หลักสูตรปริญญาตรีทางการศึกษาระดับประถมศึกษา (Bachelor of Primary Education) ซึ่งนิสิตต้องใช้เวลาศึกษา 4 ปี (www.monash.edu/pubs/handbooks/undergrad/ug0227.htm) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

จุดมุ่งหมาย

- 1) พัฒนาสมรรถภาพในด้านทักษะการสอนทั่วไปและสามารถที่เชื่อมโยงทักษะเหล่านี้เพื่อนำไปใช้กับหลักสูตรของโรงเรียนประถมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
 - 2) ได้รับความรู้เกี่ยวกับพื้นฐานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการสอนในระดับประถมศึกษา
 - 3) ได้รับความรู้และพัฒนาทักษะรวมทั้งคุณลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้และก่อให้เกิดการพัฒนาตนเองทางด้านวิชาชีพ
 - 4) พัฒนาทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- จากจุดมุ่งหมายทั้งหมดเพื่อที่จะผลิตครูที่มีสมรรถภาพและมีความมั่นใจรวมทั้งเป็นบุคคลที่มีความรู้ทางการศึกษา มีทักษะการสอน

สิ่งนิสิตต้องเรียน

- 1) สิ่งจำเป็นสำหรับการเรียนรู้ของผู้เรียนและการสอนซึ่งครอบคลุมถึงการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรประถม
 - 2) วิชาศึกษาทั่วไป เพื่อเพิ่มความเข้าใจ ประสบการณ์และความรู้ในเรื่องของหลักสูตร
 - 3) วิชาเลือกในเรื่องของหลักวิชาที่ส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียน
 - 4) วิชาทางการฝึกปฏิบัติและฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
- และแผนการเรียนสำหรับนิสิต มีรายละเอียดดังนี้

ปีที่ 1

EDF1121 การสำรวจวิทยาศาสตร์

EDF1204 คณิตศาสตร์ประถม

EDF1122 วัฒนธรรมและสังคม

EDF1301 ความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้

EDF1124 พื้นฐานทางด้านดนตรี

EDF1302 ความรู้เกี่ยวกับการสอน

EDF1201 คอมพิวเตอร์เบื้องต้น

EDF1203 การศึกษาหลักสูตร

ภาษาอังกฤษ 1 สำหรับประถม

ปีที่ 2

EDF2105 การศึกษาทางการสอน A	EDF2201การพัฒนาเด็ก 1
EDF2122 การแกะสลักและการวาดภาพ	EDF2203การศึกษาหลักสูตร:การศึกษาสังคมและ สิ่งแวดล้อมในระดับประถม
EDF2123 การสำรวจทางคณิตศาสตร์	EDF2204การศึกษาหลักสูตร:วิทยาศาสตร์ ระดับประถม
EDP21125 ความสามารถในการออก กำลังกาย	EDF3202การศึกษาหลักสูตร:วิทยาศาสตร์สุขภาพและ พลศึกษา
ปีที่ 3	
EDF2202 การพัฒนาเด็ก 2	EDF3201 การศึกษาหลักสูตร : ศิลปะและดนตรี ระดับประถม
EDF3105 การศึกษาการสอน2	EDF3203 การศึกษาหลักสูตร: เทคโนโลยี
EDF3125 ความรู้เกี่ยวกับเด็ก	EDF3502 การศึกษาครอบครัวออสเตรเลีย วิชาเลือกเสรีอีก 12 หน่วย
ปีที่ 4	
EDF4102 การศึกษาหลักสูตร : ภาษาอังกฤษประถมศึกษา	EDF4106 การศึกษาการสอน D
EDF4104 การศึกษาหลักสูตร: คณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา	EDF4201 พัฒนาการเด็ก 4 วิชาเลือกเสรี 18 หน่วย
EDF4105 การศึกษาการสอน C	

ประเทศอังกฤษ

มหาวิทยาลัยนิวอิงค์แลน(University of NewEngland)

หลักสูตรที่นำมาศึกษาคือ หลักสูตรโปรแกรมวิทยาศาสตร์ในระดับประถมศึกษา(Bachelor of Science Degree Program in Elementary Education) ซึ่งใช้เวลาเรียน 4 ปีโดยมีรายละเอียด ดังนี้ (www.une.duc/cas/education/elementary.html.)

วิชาที่เรียนประกอบด้วย 3 กลุ่มวิชา

- 1.รายวิชาบังคับทางด้านศิลปและวิทยาศาสตร์ 42-43 หน่วยกิต
- 2.รายวิชาทางวิชาชีพทางการศึกษา 60-67 หน่วยกิต
- 3.รายวิชาเลือก 120 หน่วยกิต

นอกจากนี้แล้วนิสิตที่จบหลักสูตรนี้ต้องได้รับการประกันว่านิสิตมีความเป็นเลิศในด้านเนื้อหา กระบวนการเรียนรู้ และการปฏิบัติในชั้นเรียน ดังนี้

1. ความเป็นเลิศในด้านเนื้อหา ซึ่งนิสิตต้องได้รับการพัฒนาให้เรียนทางด้านมนุษยศาสตร์ (Liberal arts) วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์

2.ความเป็นเลิศในด้านความเข้าใจพัฒนาการของมนุษย์และกระบวนการเรียนรู้ ดังนั้น วิชาที่เรียนเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับ ลักษณะของพัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญา จิตวิทยา การพัฒนาจริยธรรม และการเชื่อมโยงลักษณะดังกล่าวไปสู่กระบวนการเรียนการสอน

3. ความเป็นเลิศในด้านความสามารถในการบูรณาการความรู้เชิงทฤษฎีและการฝึกประสบการณ์ในชั้นเรียน

และเมื่อสิ้นสุดการฝึกประสบการณ์ก็มีการจัดสัมมนาและวัดความรู้ ทักษะ ความชำนาญ หรือความเชี่ยวชาญที่ได้รับจากวิชาเชิงทฤษฎีและการฝึกประสบการณ์

รายวิชาชีพครูที่นิสิตเรียน(Teacher Education Courses) ประกอบด้วยรายวิชาดังนี้

		หน่วยกิต
EDU 105	แนะนำโรงเรียน	2
EDU 133	การศึกษาอเมริกา	3
EDU 200	การออกแบบการเรียนการสอน	3
EDU 209	การสร้างสรรค์ศิลป์ในการเรียน	3
EDU 217	การสอนอ่าน	3
EDU 220	สิ่งที่ไม่ควรทำในชั้นเรียน	3
EDU 320	ศิลปะทางภาษา*	3
EDU 321	ทฤษฎีเกี่ยวกับเด็ก*	3
EDU 330	จิตวิทยาการศึกษาและการฝึกปฏิบัติ	3
EDU 345	เทคโนโลยีในชั้นเรียน*	3
EDU 361	การสอนสังคมในโรงเรียนประถม*	3
EDU 367	การสอนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนประถม*	
EDU 373	การสอนคณิตศาสตร์ในโรงเรียนประถม*	3
EDU 440	การวัดและประเมินผลทางการศึกษา	3
EDU 480	การทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน*	2
EDU 487	การฝึกปฏิบัติ	2-9
EDU 490	การฝึกประสบการณ์และการสัมมนา	15

รายวิชาจากคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ได้แก่

PSY105	จิตวิทยาเบื้องต้น	3
PSY220	บริบททางด้านสังคมและวัฒนธรรมสำหรับการพัฒนามนุษย์	3
SOC150	สังคมวิทยาเบื้องต้น	3

ภาคผนวก ค

- รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ
- รายชื่อผู้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- รายชื่อผู้ตอบแบบสอบถาม

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

1. รศ.ดร.ดิลก บุญเรืองรอด
อธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
2. ผศ.ดร.เจริญ แสนภักดี
อดีตคณบดี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
3. ผศ.อุทิศ นวลเจริญ
คณบดี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
4. ผศ.ดร.สรรค์ วรอินทร์
ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
5. รศ.ดร.ชมพันธุ์ ภูษธร ณ อยุธยา
กรรมการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
6. รศ.ดร.คมเพชร ฉัตรศุภกุล
คณบดี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
7. ดร.อมรวิรัช นาครทรรพ
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
8. ดร.วัลลภ สุวรรณดี
อธิการบดี มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
9. ดร.จักรพรรดิ วัฒนา
เลขาธิการคุรุสภา
10. นายสมบัติ ขวัญดี
รองเลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
11. นายโสภณ สุภาพงษ์
วุฒิสมาชิก กรุงเทพมหานคร
12. พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.๙)
เจ้าอาวาสวัดราชโอรส
13. ศ.ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์
ผู้อำนวยการสถาบันอนาคตศาสตร์
14. ดร.ดิเรก พรสีมา
รองเลขาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
15. ดร.ปัญญา แก้วกียูร
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
16. อาจารย์อำไพพรรณ น้อยหนูจตุรัส
ครูแห่งชาติ

รายชื่อผู้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครู

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สุนีย์ เหมะประสิทธิ์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.บุหงา วัฒนะ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อุกิต นวลเจริญ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

1. อาจารย์ ดร. มนัส บุญประกอบ
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิทยา รุ่งราตรี
ข้าราชการบำนาญ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อุกิต นวลเจริญ
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

รายชื่อผู้ตอบแบบสอบถาม

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

1. อาจารย์ภานุพงษ์ คงจันทร์
2. รศ.พนมพร เผ่าเจริญ
3. อาจารย์ที่ปนิพัฒน์ สันตะวัน
4. มล.รพีพรรณ ชมพูนุท
5. ผศ.ธีราพร กุลนันทน์
6. ดร.ไชยรัตน์ ปรานี

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

1. อาจารย์บุญไท เจริญผล
2. ผศ.ประสิทธิ์ มณีไสย
3. ผศ.อุดม นิลแสง
4. ผศ.ศิริพร เหล่าเมือง
5. ดร.บุรพาทิศ พลอยสุวรรณ

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

1. ดร.พงษ์ศักดิ์ ศรีจันทร์
2. อาจารย์ทองจันทร์ ศรีพันธะบุตร
3. อาจารย์มนตรี วงระคร

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

1. ดร.อรุณี สถิตย์ภาคีกุล
2. อาจารย์จตุพร อัสวโสรธร
3. อาจารย์นิตยารัตน์ คงนาลีก
4. อาจารย์อนิรุทธ์ ชุมสวัสดิ์
5. ดร.มลิวัลย์ สมศักดิ์
6. อาจารย์เมตตา นพประดิษฐ์

ภาคผนวก ง

- แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก
- ประเด็นคำถามการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ
- แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะของ
ครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและลักษณะขององค์ประกอบหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต

แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก

คำชี้แจง แนวคำถามหลักต่อไปนี้ ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางสำหรับการสัมภาษณ์เท่านั้น เพราะว่าการสัมภาษณ์จริงนั้นอาจต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้เหมาะสมกับประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งแนวคำถามหลักในการสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 7 ชุด ตามผู้ให้ข้อมูลหลัก 7 กลุ่ม คือ

- ชุดที่ 1 แนวคำถามในการสัมภาษณ์ผู้บริหารคณะครุศาสตร์
- ชุดที่ 2 แนวคำถามในการสัมภาษณ์คณาจารย์ที่สอนรายวิชาชีพครู
- ชุดที่ 3 แนวคำถามในการสัมภาษณ์นักศึกษาครู
- ชุดที่ 4 แนวคำถามในการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- ชุดที่ 5 แนวคำถามในการสัมภาษณ์ครูประจำการที่สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- ชุดที่ 6 แนวคำถามในการสัมภาษณ์นักเรียน
- ชุดที่ 7 แนวคำถามในการสัมภาษณ์ชุมชน

หมายเหตุ ในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งผู้วิจัยขออนุญาตในการบันทึกเทป เนื่องจากอาจจดไม่ทันหรือเนื้อหาสาระบางส่วนอาจขาดตกบกพร่อง และผู้วิจัยจะไม่นำไปเผยแพร่ที่ใดนอกจากจะนำมาสรุปตามความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลถูกต้อง

ชุดที่ 1
สำหรับผู้บริหารคณะครุศาสตร์

แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารคณะครุศาสตร์
เรื่อง อนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2550-2559)
โดยนางสาวชมพูนุท ร่วมชาติ
นิสิตปริญญาเอก สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำชี้แจง ข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นคำถามที่ใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารคณะครุศาสตร์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์และลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูที่เกี่ยวกับข้อบกพร่องของหลักสูตร และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาชีพครู ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

คำจำกัดความที่ใช้ในการสัมภาษณ์

หลักสูตรวิชาชีพครู หมายถึง กลุ่มวิชาที่จัดให้กับนักศึกษาครูระดับปริญญาตรีทุกสาขาวิชาได้ศึกษาเพื่อสร้างคุณลักษณะของความเป็นครูที่ดีซึ่งประกอบด้วย 6 กลุ่มวิชา คือ การฝึกสอนหรือประสบการณ์วิชาชีพ จิตวิทยา เทคโนโลยีและสื่อการสอน การวัดและประเมินผล วิธีสอนทั่วไปและวิธีสอนเฉพาะ หลักสูตรและหลักการศึกษา

คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่ดีของครูอันเป็นคุณลักษณะที่คนในสังคมต้องการ

แนวคำถามด้านคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์

1. ท่านคาดหวังว่าคุณลักษณะของครูที่จะไปสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรเป็นอย่างไร เพราะเหตุใด
2. นโยบายในการผลิตบัณฑิตครูของคณะครุศาสตร์ในปัจจุบัน ต้องการให้บัณฑิตครูมีคุณลักษณะอย่างไร สอดคล้องกับคุณลักษณะของครูที่ท่านคาดหวังไว้หรือไม่ เพราะเหตุใด

แนวคำถามด้านปรัชญาของสถาบัน

1. จากปรัชญาของสถาบันราชภัฏ “สถาบันราชภัฏเป็นสถาบันการศึกษาเพื่อท้องถิ่น” นั้นหมายความว่าอย่างไร และทางคณะครุศาสตร์ได้ดำเนินการอย่างไรบ้างที่ให้นักศึกษาได้มีคุณลักษณะสอดคล้องกับท้องถิ่น

แนวคำถามด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน

1. ท่านคิดว่าหลักสูตรวิชาชีพครูในปัจจุบันนี้ส่งเสริมให้เกิดคุณลักษณะของครูตามที่ท่านคาดหวังไว้หรือไม่ เพราะอะไร ถ้าไม่สอดคล้องท่านคิดว่าควรมีปรับปรุงแก้ไขอย่างไรจึงจะเป็นไปตามที่ท่านคาดหวัง
2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนในรายวิชาที่สอนโดยภาพรวมแล้วขณะนี้มีการจัดหรือดำเนินการอย่างไรบ้าง เป็นไปตามที่ท่านคาดหวังหรือไม่ เพราะอะไร ถ้าไม่เป็นควรจะมีการปรับปรุงแก้ไขอย่างไร
3. ทางคณะครุศาสตร์ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างไรบ้าง เพราะอะไร ท่านพอใจหรือไม่ เพราะอะไร ถ้าไม่พอใจควรจะมีการปรับปรุงแก้ไขอย่างไร
4. การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูในขณะนี้ ทางคณะครุศาสตร์ได้จัดดำเนินการอย่างไรบ้าง เป็นไปตามที่ท่านคาดหวังไว้หรือไม่ เพราะอะไร ถ้าไม่เป็นไปตามที่คาดหวังควรจะมีการแก้ไขอย่างไร

แนวคำถามด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน

1. คณะครุศาสตร์ได้ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาหรือไม่ ถ้ามีในขั้นตอนใดบ้าง มีอุปสรรคหรือปัญหาเกิดขึ้นหรือไม่ เพราะอะไร และแก้ไขอย่างไร

ชุดที่ 2
สำหรับคณาจารย์

แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกคณาจารย์
เรื่อง อนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2550-2559)
โดยนางสาวชมพูนุท ร่วมชาติ
นิสิตปริญญาเอก สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำชี้แจง ข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นคำถามที่ใช้สัมภาษณ์คณาจารย์ที่สอนรายวิชา วิชาชีพครูเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์และลักษณะของหลักสูตร วิชาชีพครูที่เกี่ยวกับข้อบกพร่องของหลักสูตร และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาชีพครูซึ่งมี รายละเอียด ดังนี้

คำจำกัดความที่ใช้ในการสัมภาษณ์

หลักสูตรวิชาชีพครู หมายถึง กลุ่มวิชาที่จัดให้กับนักศึกษาครูระดับปริญญาตรีทุก สาขาวิชาได้ศึกษาเพื่อสร้างคุณลักษณะของความเป็นครูที่ดีซึ่งประกอบด้วย 6 กลุ่มวิชา คือ การ ฝึกสอนหรือประสบการณ์วิชาชีพ จิตวิทยา เทคโนโลยีและสื่อการสอน การวัดและประเมินผล วิธี สอนทั่วไปและวิธีสอนเฉพาะ หลักสูตรและหลักการศึกษา

คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่ดีของครูอันเป็นคุณลักษณะที่คนใน สังคมต้องการ

แนวคำถามด้านคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์

1. อาจารย์คาดหวังว่าครูที่จะไปสอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา ควรมี คุณลักษณะอย่างไร เพราะอะไร
2. อาจารย์คิดว่าคุณลักษณะของบัณฑิตครูในขณะนี้มีความคุณลักษณะอย่างไร เป็นไปตาม ที่ท่านคาดหวังหรือไม่ ถ้าไม่เป็นมีคุณลักษณะใดบ้างที่ควรจะต้องปลูกฝัง เพราะอะไร

แนวคำถามด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน

1. จากจุดประสงค์ เนื้อหา และโครงสร้างของหลักสูตรวิชาชีพครูในปัจจุบันมีความเหมาะสม หรือสอดคล้องกับคุณลักษณะของบัณฑิตครูที่ท่านคาดหวังไว้หรือไม่ ถ้าไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง ควรมีการปรับปรุงแก้ไขอย่างไรบ้าง

2. อาจารย์มีวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน รวมทั้งการวัดและประเมินผลในรายวิชาที่ท่านสอนอย่างไรบ้างและมีส่วนทำให้นักศึกษามีคุณลักษณะตามที่อาจารย์คาดหวังไว้หรือไม่ เพราะอะไร

3. ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ขณะนี้มีกระบวนการจัดอย่างไร อาจารย์คิดว่าจะมีความเหมาะสมหรือไม่ เพราะอะไร และควรปรับปรุงอย่างไร

แนวคำถามด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

1. ในการผลิตครูของสถาบันราชภัฏนั้นชุมชนได้เข้ามีส่วนร่วมหรือไม่ เพราะอะไร และอาจารย์คิดว่าชุมชนควรจะเข้ามีส่วนร่วมหรือไม่ ถ้ามี ควรจะมีส่วนร่วมในขั้นตอนไหน อย่างไร เพราะอะไร

ชุดที่ 3
สำหรับนักศึกษาครู

แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกนักศึกษาครู
เรื่อง อนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2550-2559)
โดยนางสาวชมพูนุท ร่วมชาติ
นิสิตปริญญาเอก สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำชี้แจง ข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นคำถามที่ใช้สัมภาษณ์นักศึกษาครู เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์และลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูที่เกี่ยวกับข้อบกพร่องของหลักสูตร และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาชีพครูซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

คำจำกัดความที่ใช้ในการสัมภาษณ์

หลักสูตรวิชาชีพครู หมายถึง กลุ่มวิชาที่จัดให้กับนักศึกษาครูระดับปริญญาตรีทุกสาขาวิชาได้ศึกษาเพื่อสร้างคุณลักษณะของความเป็นครูที่ดีซึ่งประกอบด้วย 6 กลุ่มวิชา คือ การฝึกสอนหรือประสบการณ์วิชาชีพ จิตวิทยา เทคโนโลยีและสื่อการสอน การวัดและประเมินผล วิธีสอนทั่วไปและวิธีสอนเฉพาะ หลักสูตรและหลักการศึกษา

คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่ดีของครูอันเป็นคุณลักษณะที่คนในสังคมต้องการ

แนวคำถามด้านคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์

1. นักศึกษาคิดว่าคนที่เป็นครูควรจะต้องมีความรู้ ทักษะ และมีบุคลิกภาพอย่างไร และนักศึกษาคิดว่าตนเองมีคุณลักษณะดังกล่าวหรือไม่ เพราะเหตุใด และมีคุณลักษณะใดที่ต้องเพิ่มเติม เพราะอะไร และเพิ่มเติมอย่างไร

แนวคำถามด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน

1. นักศึกษาคิดว่ากลุ่มวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตร ที่นักศึกษาได้เรียนไปนั้น จำนวนหน่วยกิตของแต่ละกลุ่มวิชามีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร เรียนเยอะไปไหม หรือน้อยไปหรือควรที่จะเพิ่มวิชาใด

2. นักศึกษาคิดว่ารายวิชาใดในกลุ่มการฝึกสอนหรือประสบการณ์วิชาชีพวิชาชีพครูที่มีลักษณะที่เป็นประโยชน์มากในการประกอบอาชีพครู เพราะเหตุใด

3. นักศึกษาคิดว่ารายวิชาใดในกลุ่มจิตวิทยาที่มีลักษณะที่เป็นประโยชน์มากในการประกอบอาชีพครู เพราะเหตุใด

4. นักศึกษาคิดว่ารายวิชาใดในกลุ่มเทคโนโลยีและสื่อการสอนที่มีลักษณะที่เป็นประโยชน์มากในการประกอบอาชีพครู เพราะเหตุใด
5. นักศึกษาคิดว่ารายวิชาใดในกลุ่มการวัดและประเมินผล ที่มีลักษณะที่เป็นประโยชน์มากในการประกอบอาชีพครู เพราะเหตุใด
6. นักศึกษาคิดว่ารายวิชาใดในกลุ่มวิธีสอนทั่วไปและวิธีสอนเฉพาะ ที่มีลักษณะที่เป็นประโยชน์มากในการประกอบอาชีพครู เพราะเหตุใด
7. นักศึกษาคิดว่ารายวิชาใดในกลุ่มหลักสูตรและหลักการศึกษาที่มีลักษณะที่เป็นประโยชน์มากในการประกอบอาชีพครู เพราะเหตุใด
8. โดยภาพรวมแล้ว การเรียนการสอนในกลุ่มวิชาจิตวิทยา มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล อย่างไร เหมาะสมหรือไม่ เพราะอะไร และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการฝึกสอนหรือประกอบอาชีพครูได้หรือไม่ เพราะอะไร และควรแก้ไขอย่างไร
9. โดยภาพรวมแล้ว การเรียนการสอนในกลุ่มวิชาเทคโนโลยีและสื่อการสอนมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล อย่างไร เหมาะสมหรือไม่ เพราะอะไร และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการฝึกสอนหรือประกอบอาชีพครูได้หรือไม่ เพราะอะไร และควรแก้ไขอย่างไร
10. โดยภาพรวมแล้ว การเรียนการสอนในกลุ่มวิชาการวัดและประเมินผลมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล อย่างไร เหมาะสมหรือไม่ เพราะอะไร และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการฝึกสอนหรือประกอบอาชีพครูได้หรือไม่ เพราะอะไร และควรแก้ไขอย่างไร
11. โดยภาพรวมแล้ว การเรียนการสอนในกลุ่มวิชาวิธีสอนทั่วไปและวิธีสอนเฉพาะ หลักสูตรและหลักการศึกษา มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล อย่างไร เหมาะสมหรือไม่ เพราะอะไร และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการฝึกสอนหรือประกอบอาชีพครูได้หรือไม่ เพราะอะไร และควรแก้ไขอย่างไร
12. โดยภาพรวมแล้ว การเรียนการสอนในกลุ่มหลักสูตรและหลักการศึกษา มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล อย่างไร เหมาะสมหรือไม่ เพราะอะไร และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการฝึกสอนหรือประกอบอาชีพครูได้หรือไม่ เพราะอะไร และควรแก้ไขอย่างไร
13. ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ขณะนี้มีกระบวนการจัดอย่างไร นักศึกษาคิดว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ เพราะอะไร และควรปรับปรุงอย่างไร

แนวคำถามด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

1. ในการจัดการเรียนการสอนนั้นได้มีใครในชุมชนหรือในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่ อย่างไร และถ้าไม่มี นักศึกษาคิดว่าควรจะมีหรือไม่ เพราะเหตุใด

ชุดที่ 4
สำหรับผู้บริหารโรงเรียน

แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารโรงเรียน
เรื่อง อนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2550-2559)
โดยนางสาวชมพูนุท ร่วมชาติ
นิสิตปริญญาเอก สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำชี้แจง ข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นคำถามที่ใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์และลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูที่เกี่ยวกับข้อบกพร่องของหลักสูตร และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาชีพครูซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

คำจำกัดความที่ใช้ในการสัมภาษณ์

หลักสูตรวิชาชีพครู หมายถึง กลุ่มวิชาที่จัดให้กับนักศึกษาครูระดับปริญญาตรีทุกสาขาวิชาได้ศึกษาเพื่อสร้างคุณลักษณะของความเป็นครูที่ดีซึ่งประกอบด้วย 6 กลุ่มวิชา คือ การฝึกสอนหรือประสบการณ์วิชาชีพ จิตวิทยา เทคโนโลยีและสื่อการสอน การวัดและประเมินผล วิธีสอนทั่วไปและวิธีสอนเฉพาะ หลักสูตรและหลักการศึกษา

คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่ดีของครูอันเป็นคุณลักษณะที่คนในสังคมต้องการ

แนวคำถามด้านคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์

1. การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในปัจจุบันนี้เป็นไปอย่างรวดเร็วมาก ท่านคิดว่าครูในยุคสมัยนี้ควรมีคุณลักษณะอย่างไร เพราะอะไร จึงจะเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง
2. ครูที่จะมาอยู่ในชุมชนนี้ควรมีคุณลักษณะอย่างไรบ้างจึงจะเหมาะสมกับความต้องการของชุมชน เพราะอะไร
3. คณะครูของโรงเรียนได้ร่วมกิจกรรมกับชุมชนในลักษณะใดบ้าง
4. ท่านได้คาดหวังไว้อย่างไรบ้างเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักศึกษาที่จะมาฝึกสอนที่โรงเรียนของท่าน

5. ตามปกตินักศึกษาที่มาฝึกสอนที่โรงเรียนของท่านมีคุณลักษณะหรือมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่ท่านได้คาดหวังไว้หรือไม่ อย่างไร ท่านได้มีโอกาสในการคัดเลือกหรือไม่

แนวคำถามด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

1. ถ้านักศึกษาที่มาฝึกสอนมีคุณลักษณะไม่เป็นไปตามที่ท่านคาดหวังไว้ในแต่ละด้าน ท่านคิดว่าในด้านใดบ้างที่ทางโรงเรียนสามารถช่วยเหลือได้ และด้านใดที่ทางสถาบันควรจะแก้ไขเอง และใครควรจะรับผิดชอบ และแก้ไขอย่างไร

2. ในการจัดอาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ให้กับนักศึกษาท่านมีวิธีการจัดอย่างไร มีปัญหาหรืออุปสรรคเกิดขึ้นหรือไม่ เพราะอะไร และท่านได้แก้ไขอย่างไร

แนวคำถามด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

1. ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาครูของสถาบัน ท่านคิดว่าควรให้คนในชุมชนหรือในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่ อย่างไร เพราะเหตุใด

ชุดที่ 5
สำหรับครู

แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกครู
เรื่อง อนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2550-2559)
โดยนางสาวชมพูนุท ร่วมชาติ
นิสิตปริญญาเอก สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำชี้แจง ข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นคำถามที่ใช้สัมภาษณ์ครูที่ทำหน้าที่เป็นอาจารย์พี่เลี้ยงหรืออาจารย์นิเทศก์นักศึกษาครูเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์และลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูที่เกี่ยวข้องกับขอบกรอบของหลักสูตร และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาชีพครูซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

คำจำกัดความที่ใช้ในการสัมภาษณ์

หลักสูตรวิชาชีพครู หมายถึง กลุ่มวิชาที่จัดให้กับนักศึกษาครูระดับปริญญาตรีทุกสาขาวิชาได้ศึกษาเพื่อสร้างคุณลักษณะของความเป็นครูที่ดีซึ่งประกอบด้วย 6 กลุ่มวิชา คือ การฝึกสอนหรือประสบการณ์วิชาชีพ จิตวิทยา เทคโนโลยีและสื่อการสอน การวัดและประเมินผล วิธีสอนทั่วไปและวิธีสอนเฉพาะ หลักสูตรและหลักการศึกษา

คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่ดีของครูอันเป็นคุณลักษณะที่คนในสังคมต้องการ

แนวคำถามด้านคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์

1. ในปัจจุบันนี้การเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษา สังคม เศรษฐกิจ การเมือง และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็วมาก อาจารย์คิดว่าครูควรมีความรู้ ความสามารถ ทักษะและบุคลิกลักษณะอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง และอาจารย์คิดว่าตนเองมีความต้องการที่จะเพิ่มเติมความรู้ความสามารถหรือทักษะอะไรบ้าง เพราะอะไร
2. อาจารย์ได้คาดหวังไว้อย่างไรบ้างเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักศึกษาที่จะมาฝึกสอนที่โรงเรียนของท่าน

แนวคำถามด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

1. ตามปกตินักศึกษาที่มาฝึกสอนที่โรงเรียนนี้ มีคุณลักษณะโดยรวมเป็นอย่างไรบ้าง เป็นไปตามที่อาจารย์คาดหวังไว้หรือไม่ อย่างไรและคุณลักษณะที่ยังขาดหรือบกพร่องอยู่นั้น คุณลักษณะใดที่ทางโรงเรียนสามารถช่วยเหลือได้ ใครเป็นผู้รับผิดชอบและคุณลักษณะใดที่ทางสถาบันควรจะช่วยปลูกฝังและใครเป็นผู้รับผิดชอบ

แนวคำถามด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

1. ในการจัดการเรียนการสอนของสถาบัน ท่านคิดว่าควรให้คนในชุมชนหรือในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่ อย่างไร เพราะเหตุใด

ชุดที่ 6
สำหรับนักเรียน

แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกนักเรียน
เรื่อง อนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2550-2559)
โดยนางสาวชมพูนุท ร่วมชาติ
นิสิตปริญญาเอก สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำชี้แจง ข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นคำถามที่ใช้สัมภาษณ์นักเรียนเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ซึ่งรายละเอียด ดังนี้

คำจำกัดความที่ใช้ในการสัมภาษณ์

คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่ดีของครูอันเป็นคุณลักษณะที่คนในสังคมต้องการ

แนวคำถามด้านคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์

1. ในโรงเรียนนี้นักเรียนชอบครูคนไหน เพราะอะไร ถ้าเลือกครูได้นักเรียนจะเลือกครูแบบไหน เพราะอะไร
2. นักเรียนชอบครูฝึกสอน หรือไม่ ชอบตรงไหนเพราะอะไร และไม่ชอบตรงไหนเพราะอะไร
3. ครูฝึกสอนสอนอย่างไร ดีหรือไม่ดี ถ้าไม่ดีคิดว่าควรทำอย่างไร

ชุดที่ 7
สำหรับชุมชน

แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกคณะกรรมการโรงเรียน
เรื่อง อนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2550-2559)
โดยนางสาวชมพูนุท ร่วมชาติ
นิสิตปริญญาเอก สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำชี้แจง ข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นคำถามที่ใช้สัมภาษณ์ตัวแทนชุมชนเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

คำจำกัดความที่ใช้ในการสัมภาษณ์

คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่ดีของครูอันเป็นคุณลักษณะที่คนในสังคมต้องการ

แนวคำถามด้านคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์

1. ครูที่ดีควรมีลักษณะอย่างไร เพราะอะไร
2. ท่านคิดว่าในปัจจุบันครูมีคุณลักษณะอย่างไร ดีหรือไม่ดี ตรงไหนที่ไม่ดีควรปรับปรุงอย่างไร
3. ท่านคิดว่าครูควรมีส่วนร่วมกิจกรรมกับชุมชนบ้างหรือไม่ ถ้ามีส่วนร่วมจะเป็นในลักษณะใด ถ้าไม่มีคิดว่าควรจะมีหรือไม่ อย่างไร เพราะอะไร

แนวคำถามด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

1. ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาครู ท่านคิดว่าควรให้เรียนทั้งในห้องเรียน หรือนอกห้องเรียน หรือเรียนจากแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ในชุมชนหรือไม่ อย่างไร เพราะเหตุใด

ประเด็นคำถามการสัมภาษณ์เพื่อการทำปริญญานิพนธ์

เรื่อง อนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2550-2559)

คำชี้แจง

1. การดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง อนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2550-2559) มีขั้นตอนในการดำเนินการทั้งหมด 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู และขั้นตอนที่ 3 การร่างอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู ซึ่งในขณะนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาชีพครูเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์และสภาพปัจจุบันของการผลิตครูแล้ว

2. ในขั้นตอนนี้เป็นการดำเนินการขั้นตอนที่ 2 มีจุดมุ่งหมายเพื่อระดมความคิดเห็นจากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกหัดครู การพัฒนาครู การศึกษาและหลักสูตร การผลิตครูในเรื่องของคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูระดับปริญญาตรีในอนาคตในด้านรูปแบบของหลักสูตร ปรัชญาของหลักสูตร จุดหมายของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอนของหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การบริหารหลักสูตร และการประเมินผลหลักสูตรที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของครูในอนาคต อันเป็นแนวทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต

3. การวิจัยในขั้นตอนนี้จะใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบ EFR (Ethnographic futures research) ซึ่งเป็นเทคนิคการสัมภาษณ์ที่จะเน้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระและเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านได้เข้าใจข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้แนบบทสรุปเค้าโครงการวิจัยและผลการวิจัยในขั้นตอนแรกมาให้ผู้เชี่ยวชาญประกอบการพิจารณาในการให้สัมภาษณ์

4. คำจำกัดความที่ใช้ในการสัมภาษณ์

หลักสูตรวิชาชีพครู หมายถึง กลุ่มวิชาที่จัดให้กับนักศึกษาครูระดับปริญญาตรีทุกสาขาวิชาได้ศึกษาเพื่อสร้างคุณลักษณะของความเป็นครูที่ดี ซึ่งประกอบด้วย 6 กลุ่มวิชา หลักสูตร และหลักการศึกษา เทคโนโลยีและสื่อการสอน การวัดและประเมินผล จิตวิทยา วิธีสอนทั่วไปและวิธีสอนเฉพาะ การฝึกสอนหรือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคต หมายถึง ลักษณะที่ดีของครูอันเป็นคุณลักษณะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

รูปแบบของหลักสูตร หมายถึง ลักษณะของหลักสูตรที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์และแนวคิดในการออกแบบหลักสูตร

ปรัชญาของหลักสูตร หมายถึง แนวคิดที่ใช้เป็นหลักในการสร้างหลักสูตรวิชาชีพครู

จุดหมายของหลักสูตร หมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนตามกลุ่มวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรวิชาชีพครู

โครงสร้างของหลักสูตร หมายถึง จำนวนหน่วยกิตทั้งหมดในหลักสูตรวิชาชีพครู การแบ่งกลุ่มวิชา และจำนวนหน่วยกิตของแต่ละกลุ่มวิชาของหลักสูตรวิชาชีพครู

เนื้อหาของหลักสูตร หมายถึง ลักษณะวิชาของหลักสูตรวิชาชีพครู ลักษณะวิชาของแต่ละกลุ่มวิชาในหลักสูตรวิชาชีพครู ชื่อรายวิชาของหลักสูตรวิชาชีพครู

กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

สื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ หรือแหล่งการเรียนรู้ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ หมายถึง วิธีการ เครื่องมือ และเกณฑ์ที่ใช้ตรวจสอบว่านักศึกษาครูมีคุณลักษณะที่ตรงหรือสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หมายถึง การจัดกิจกรรมโดยให้นักศึกษาได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติจริงในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาครูมีคุณลักษณะของครูที่ดี ได้เรียนรู้งานในหน้าที่ของครูตามหลักสูตร และเสริมสร้างให้นักศึกษาครูมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู

การประเมินผลหลักสูตร หมายถึง วิธีการ รูปแบบ และเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรว่ามีคุณภาพดีหรือไม่เพียงไรมีส่วนใดที่ต้องปรับปรุงแก้ไข

การบริหารหลักสูตร หมายถึง การควบคุมดูแลการจัดการหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ให้มีคุณภาพ

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านในการให้สัมภาษณ์ ตามวัน เวลาที่ได้นัดหมายไว้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์ของท่านเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวชมพูนุท ร่วมชาติ)

ผู้วิจัย

ประเด็นคำถามการสัมภาษณ์เพื่อการทำปริญญานิพนธ์

เรื่อง อนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2550-2559)

1. ด้านคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์

ครูไทยในทศวรรษหน้าควรมีคุณลักษณะสำคัญอย่างไร

2. ด้านรูปแบบของหลักสูตรวิชาชีพครู

รูปแบบของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้าของสถาบันราชภัฏควรเป็นอย่างไร

3. ด้านปรัชญาของหลักสูตรวิชาชีพครู

ปรัชญาหรือแนวคิดที่ใช้เป็นหลักในการจัดหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้าของสถาบันราชภัฏควรเป็นอย่างไร

4. ด้านจุดหมายของหลักสูตรวิชาชีพครู

จุดหมายของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้าของสถาบันราชภัฏ ควรจะมุ่งเน้นในเรื่องอะไรบ้าง

5. ด้านโครงสร้างของหลักสูตรวิชาชีพครู

โครงสร้างของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้าของสถาบันราชภัฏในด้านต่อไปนี้ควรจะเป็นอย่างไร

- ก. จำนวนหน่วยกิต
- ข. การกำหนดกลุ่มวิชา
- ค. การแบ่งสัดส่วนของกลุ่มวิชา
- ง. ระยะเวลาในการศึกษา
- จ. การกำหนดแผนการเรียน

6. ด้านเนื้อหาสาระของหลักสูตรวิชาชีพครู

เนื้อหาสาระของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้าของสถาบันราชภัฏควรประกอบด้วยสาระด้านใดบ้างและควรจัดอย่างไร

7. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาชีพครูในทศวรรษหน้าของสถาบันราชภัฏควรจัดอย่างไร

8. ด้านสื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาชีพครูในทศวรรษหน้าของสถาบันราชภัฏควรมีลักษณะทั่วไปและลักษณะเฉพาะอย่างไร

9. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในรายวิชาชีพครูในทศวรรษหน้าของสถาบันราชภัฏในประเด็นต่อไปนี้ควรมีลักษณะอย่างไร

- ก. จุดประสงค์ของการวัดและประเมินผล
- ข. วิธีการของการวัดและประเมินผล
- ค. รูปแบบในการวัดและประเมินผล
- ง. เกณฑ์ในการวัดและประเมินผล

10. ด้านการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู

การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูในประเด็นต่อไปนี้ในทศวรรษหน้าของสถาบันราชภัฏควรเป็นอย่างไร

- ก. รูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
- ข. ลักษณะของหน่วยหรือโรงเรียนที่เป็นแหล่งในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
- ค. วิธีการจัดนักศึกษาลงหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
- ง. คุณลักษณะของอาจารย์พี่เลี้ยงและวิธีการจัดอาจารย์พี่เลี้ยง
- จ. การจัดระดับชั้นหรือวิชาที่ให้นักศึกษาสอน
- ฉ. ขั้นตอนและกิจกรรมของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
- ช. รูปแบบการนิเทศของสถาบันผลิตครู
- ซ. คุณลักษณะของอาจารย์นิเทศก์จากสถาบันผลิตครู
- ณ. การวัดและประเมินผลการฝึกประสบการณ์(วิธีการวัดและประเมินผล

เครื่องมือ ผู้ประเมิน เกณฑ์ในการประเมิน สิ่งที่ต้องประเมิน)

11. ด้านการประเมินผลหลักสูตร

แนวโน้มการประเมินหลักสูตรในทศวรรษหน้าในด้านต่อไปนี้ ควรเป็นอย่างไร

- ก. รูปแบบการประเมินผล

- ข. วิธีการประเมินผล
- ค. เครื่องมือในการประเมินผล

12. ด้านการบริหารหลักสูตร

แนวโน้มการบริหารหลักสูตรในทศวรรษหน้าของสถาบันราชภัฏในด้านต่อไปนี้จะควรเป็นอย่างไร

- ก. รูปแบบการบริหารและการจัดการหลักสูตร
- ข. คุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอน
- ค. การจัดอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
- ง. คุณสมบัติของผู้เรียน

แบบสอบถามความคิดเห็น
เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและ
ลักษณะขององค์ประกอบหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นขั้นตอนหนึ่งของการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง อนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า(พ.ศ. 2550-2559) ซึ่งมีกระบวนการดำเนินงานทั้งหมด 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์และสภาพของการผลิตครูในปัจจุบันโดยศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรวิชาชีพครู

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู เป็นการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและลักษณะของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคตด้วยวิธีการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิโดยการประยุกต์ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบ EFR (Ethnographic future research)

ขั้นตอนที่ 3 การร่างอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในขั้นตอนที่ 2 มาร่างอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู

การสอบถามความคิดเห็นในขั้นตอนนี้เป็นส่วนสำคัญของการดำเนินการขั้นตอนที่ 3 มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและลักษณะขององค์ประกอบหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคตว่ามีปฏิสัมพันธ์มากน้อยเพียงใด โดยการสอบถามความคิดเห็นของคณาจารย์คณะครุศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในหลักสูตรวิชาชีพครูเพื่อเป็นข้อมูลในการร่างอนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครู โดยแบบสอบถามฉบับนี้มีทั้งหมด 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวและสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและลักษณะขององค์ประกอบหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวและสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่กำหนดให้หรือเติมคำในช่องว่างที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง หรือความคิดเห็นของท่าน

1. วุฒิการศึกษาในระดับสูงสุด
 - ☐ ปริญญาตรี สาขาวิชา.....
 - ☐ ปริญญาโท สาขาวิชา.....
 - ☐ ปริญญาเอก สาขาวิชา.....
2. ตำแหน่งทางวิชาการ
 - ☐ อาจารย์
 - ☐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
 - ☐ รองศาสตราจารย์
 - ☐ ศาสตราจารย์
3. ประสบการณ์ทางด้านการบริหาร(ถ้ามี)
 - ☐ คณบดี
 - ☐ รองคณบดี
 - ☐ หัวหน้าภาควิชาหรือโปรแกรมวิชา
 - ☐ อื่น ๆ
4. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในคณะครุศาสตร์
 - ☐ ต่ำกว่า 5 ปี
 - ☐ 5-10 ปี
 - ☐ 11-15 ปี
 - ☐ 16-20 ปี
 - ☐ ตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป
5. ท่านสังกัดโปรแกรมวิชา.....
6. วิชาที่สอนนักศึกษาคณะครุศาสตร์ในระดับปริญญาตรี.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและลักษณะขององค์ประกอบหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ประกอบด้วยข้อความที่แสดงถึงคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในอนาคตและลักษณะขององค์ประกอบหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคตโดยแสดงในรูปของตารางปฏิสัมพันธ์ (Cross – Impact Matrix)
2. โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อความแล้วพิจารณาว่าข้อความในแนวนอนและข้อความในแนวตั้งว่ามีปฏิสัมพันธ์หรือส่งผลกระทบซึ่งกันและกันมากน้อยเพียงใด ถ้าท่านมีความเห็นว่า

มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมาก	ให้ใส่เครื่องหมาย (+1)
มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันน้อย	ให้ใส่เครื่องหมาย (1)
ไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันเลย	ให้ใส่เครื่องหมาย (0)
3. โปรดแสดงความคิดเห็นทุกช่อง ดังตัวอย่างข้างล่างนี้

ลักษณะขององค์ประกอบของหลักสูตรวิชาชีพครูในอนาคต คุณลักษณะของครูในอนาคต	กิจกรรมการเรียนการสอน		
	สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม	วิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์	บูรณาการภาษาอังกฤษและอินเทอร์เน็ต
2.ด้านทักษะวิชาชีพครู			
○ การสื่อสาร	0	+1	+1

ตัวอย่างการแปลความหมาย

จากตัวอย่างแปลความหมายได้ว่า

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมไม่มีปฏิสัมพันธ์หรือส่งผลกระทบกับทักษะวิชาชีพครูด้านการสื่อสาร

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้นักศึกษาได้ทำกิจกรรมการวิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับทักษะวิชาชีพครูด้านการสื่อสาร

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการภาษาอังกฤษและอินเทอร์เน็ตมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากกับทักษะวิชาชีพครูด้านการสื่อสาร

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวชมพูนุท ร่วมชาติ
วันเดือนปีเกิด	28 ตุลาคม 2515
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	15 ถนนท่ามะโอ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 52000
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	อาจารย์ 1 ระดับ 5
สถานที่ทำงานในปัจจุบัน	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2548	การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2539	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาศาสตร์ศึกษา) จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
พ.ศ. 2537	ศึกษาศาสตรบัณฑิต (วิทยาศาสตร์(เคมี)) จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
พ.ศ. 2533	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย